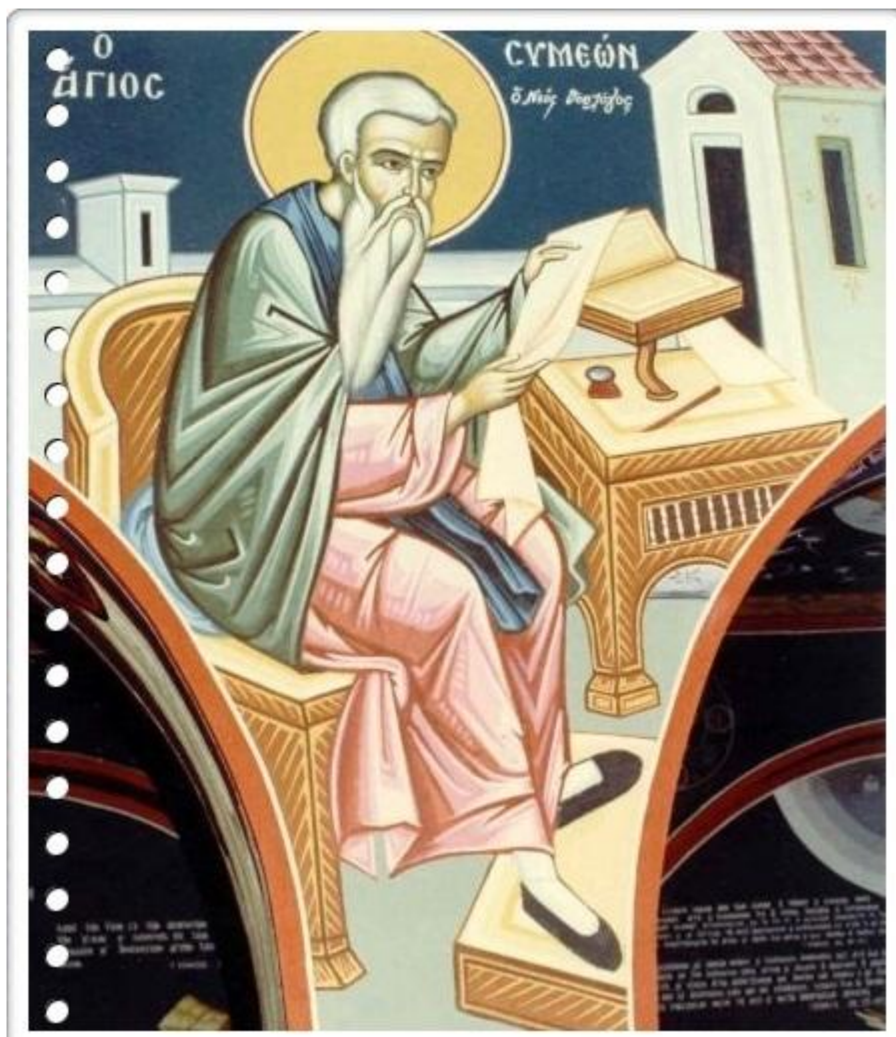
Sfântul cuvios Simeon, noul teolog - Cuvântării practice, teologice, gnostice şi morale din Filocalie (volumul VI)

Index

Viaţa, opera şi învăţătura Sfântului Simeon Noul Teolog

Sfântul Simeon Noul Teolog a avut şi are o mare influenţă asupra spiritualităţii ortodoxe şi mai ales asupra monahismului.

Când Irenee Hausherr publică, în 1928, pentru prima dată, în textul original «Viaţa Sfântului Simeon Noul Teolog» scrisă de ucenicul lui, Nichita Stithatul, un vizitator al Muntelui Athos spunea că nu există acolo autor mai citit ca acest sfânt şi monahii îl copiază tot aşa de mult ca şi în trecut.

Scrierile lui se bucuraseră de preţuirea lui Grigorie Sinaitul, care a avut o mare în-semnătate în precizarea spiritualităţii isihaste în Sfântul Munte. Acela recomandase monahilor: «Citeşte mai ales scrierele despre linişte şi singurătate ale lui Scărarul, ale Sfântului Isaac, ale Sfântului Maxim, cele ale Noului Teolog, ale ucenicului său Stithatul, ale lui Isihie, ale lui Filotei Sinaitul şi cele care sunt în acelaşi duh. Pe celelalte lasă-le de o parte deocamdată, nu pentru că trebuie respinse, ci pentru că nu sunt folositoare acestui scop şi abat duhul de la rugăciune».

Sfântul Simeon a fost unul dintre cei mai iubiţi autori în spiritualitatea şi teologia rusă, iar monahismul românesc a avut opera lui la îndemână în numeroase manuscrise, care datează în traduceri de la sfârşitul secolului XVIII şi începutul secolului XIX. Un apreciabil număr de astfel de manuscrise se găsesc în Biblioteca Academiei R. S. România şi în diferite mânăstiri din Moldova.

Un manuscris cuprinzând opera Sfântului Simeon, în două volume şi datat de la 1804, se află în biblioteca Sfântului Sinod, din Bucureşti, sub cota nr. 11. El a aparţinut Mănăstirii Căldăruşani, de unde a trecut în biblioteca Internatului teologic din Bucureşti sub cota 28, apoi în biblioteca Institutului teologic din Bucureşti sub nr. 2251-2252.

Opera Sfântului Simeon din acest manuscris cuprinde 104 Cuvinte. Traducerea este făcută la 1802 de Isaac Dascălul, ucenic al Iui Paisie Velicicovschi; cuprinsul lui coincide cu manuscrisul din biblioteca Mânăstirii Neamţu, care cuprinde opera Sfântului Simeon în trei volume sub nr. 60, 59 şi 57. Traducerea pare să fie făcută în parte după ediţia în neogreacă a operei Sfântului Simeon, tipărită în 1790 la Veneţia de Dionisie Zagoraios, dar nu numai după ea. Căci nu are «Imnele», cu-prinse în ediţia lui Zagoraios ca partea a doua ; apoi, ordinea Cuvintelor este alta decât în Zagoraios , în sfârşit, în ediţia lui Zagoraios sunt numai 92 Cuvinte afară de «Imne».

Dar manuscrisul de la biblioteca Sfântului Sinod are, ca şi în ediţia lui Zagoraios, la începutul lui, aprecierile Sfântului Grigorie Palama, ale patriarhului Filotei de Constantinopol şi ale mitropolitului Meletie al Atenei despre Sfântul Simeon, apoi Viaţa Sfântului Simeon, alcătuită de Nichita Stithatul şi un Cuvânt introductiv despre opera Sfântului Simeon, tot al lui Nichita Stithatul.

O altă deosebire este faptul că în ediţia Zagoraios lipseşte Cuvlntul despre cele trei chipuri ale luării-aminte şi ale rugăciunii, pe care-1 cuprinde manuscrisul român (cum este Cuvântul 101). Apoi în ediţia Zagoraios după cele 92 Cuvinte sunt adăugate 181 Capete practice şi teologice ale Sfântului Simeon Noul Teolog, şi după ele 40 Capete ale lui Simeon Evlaviosul, pe când în manuscrisul român, după cele 104 Cuvinte, urmează tot 181 Capete lucrătoare şi de Dumnezeu trăitoare şi 40 Capete ale lui Simeon Evlaviosul, dar se mai adaugă un număr de 38 alte Capete care în cărţile după care s-au tălmăcit Cuvintele şi Capetele Sfântului Simeon nu s-au aflat, care s-au tălmăcit din cea slovenească».

Deci se pare că traducerea din acest manuscris românesc a fost făcută după mai multe manuscrise. Dacă traducerea nu s-a făcut după ediţia Zagoraios, sau nu s-a folosit şi ea - ceea ce pare probabil - s-a făcut înainte de apariţia ediţiei Zagoraios. O chestiune de studiat ar fi dacă toate manuscrisele române se reduc la aceeaşi traducere. Dar aceste probleme depăşesc preocuparea noastră actuală; ea are o importanţă pentru istoria traducerilor patristice în româneşte şi pentru istoria limbii române.

Viaţa Sfântului Simeon, scrisă de Nichita Stithatul, a fost tipărită în româneşte şi în Vieţile Sfinţilor, ediţia din 1835, în volumul de pe luna octombrie, p. 258-284, sub titlul: Viaţa şi petrecerea celui între sfinţi părintelui nostru Simeon Noului Bo-goslov, care s-a scris de prea cuviosul Nichita Stifat, ucenic.

***

Sfântul Simeon s-a născut în 949 la Galata în Paflagonia, dintr-o familie de mică nobleţe provincială. Încă din copilărie, a venit la Constantinopole, la un unchi, slujbaş la curtea împărătească, lângă care a dobândit o anumită învăţătură.

După moartea unchiului său, în 963, Simeon încearcă, cu toate că era încă foarte tânăr, să intre în Mânăstirea Studion, unde are o primă întâlnire cu Simeon Evlaviosul care devine părintele lui duhovnicesc. De fapt, deşi Simeon continuă să trăiască în lume până la 977, va rămâne toată viaţa sub influenţa lui Simeon Evlaviosul. În 976 Simeon revine în patria sa, unde-şi reglementează chestiunile familiale, pentru a intra, cu un an mai târziu, în Mânăstirea Studion. Egumenul

Petru îl încredinţează lui Simeon Evlaviosul. Dar încă după un an, părintele său duhovnicesc îl conduce în Mânăstirea Sfântul Mamas, unde îl recomandă egumenului de acolo, Antonie ; acesta îl hirotoneşte preot în 980. Puţin după aceea, Antonie moare şi Simeon e instalat în fruntea mânăstirii prin Decretul patriarhului Nicolae Hrisoverghi.

Acum începe pentru Simeon o perioadă de viaţă duhovnicească intensă, închinată rugăciunii şi desăvârşirii lăuntrice, dar şi o activitate accentuată de ordin administrativ. El reface zidurile pe jumătate ruinate ale mânăstirii, dar şi disciplina între monahi. Poate că din cauza acestei energice activităţi, a trebuit să facă faţă revoltei a vreo 30 de călugări pe care patriarhul Sinesie (996-998) îi trimite în exil.

La 1005, Simeon, dornic de o viaţă închinată şi mai intens preocupărilor duhovniceşti netulburate, cu învoirea patriarhului Serghie, se retrage de la egumenat. Paralel cu aceasta, el intensifică cultul părintelui său duhovnicesc, început de la 987, după moartea lui. Îi compune diferite imne şi îi închină o zi de sărbătoare în fiecare an. Aceasta l-a adus în conflict cu Ştefan, fost mitropolit de Nicomidia, care îl pâri la patriarh. Adus în faţa Sinodului, Simeon fu condamnat la exil, în 1009.

S-a pus întrebarea : de ce Simeon a fost condamnat pentru acest cult al părintelui său duhovnicesc numai după 16 ani de practicare a lui ? Se poate deduce de aici că pizma lui Ştefan al Nicomidiei a avut de fapt un rol în această condamnare, cum afirmă Nichita Stithatul, ucenicul lui Simeon.

Debarcat la Chrysopolis (Scutari), pe malul răsăritean al Bosforului, Simeon se retrage într-un loc numit Palukiton unde se înălţa un locaş de rugăciune închinat Sfintei Marina. Reabilitat mai târziu de către patriarh, Sfântul Simeon rămase totuşi la Sfânta Marina unde se formase un mic grup de monahi în jurul lui. El muri în această mică mânăstire la 12 martie 1022.

Operele Sfântului Simeon se împart în patru categorii:
1.Cateheze, în număr de 34. Din ele s-au format un număr de «Cuvântări» (ed. Pontanus ; P.G. 120) şi de «Cuvântări alfabetice» (cod. Monac. 177) .
2.Cuvântări teologice, în număr de 3 şi etice, în număr de 15®.
3.Capete .
4.Imne .
Data alcătuirii acestor scrieri e greu de precizat. Catehezele au fost compuse şi ţinute în timpul petrecerii Sfântului Simeon la Mânăstirea Studion, după obiceiul acestei mănăstiri. Tot acolo a scris imne, lucrări exegetice şi scrisori, care nu s-au păstrat. După demisia din postul de egumen, a alcătuit capetele despre virtuţi şi

despre patimile opuse lor. În timpul certei cu Ştefan al Nicomidiei, a alcătuit mai ales bucăţile oratorice. Din timpul retragerii sale, Nichita menţionează numai compunerea de imne.

S-a spus că învăţătura Sfântului Simeon se încadrează cu greu în tradiţia părinţilor anteriori,- că ea e mai mult mărturia unei experienţe personale. În esenţă însă, învăţătura lui se reduce la învăţătura părinţilor anteriori. Avem la el aceeaşi învăţătură despre curăţirea de patimi, despre dobândirea virtuţilor şi a nepătimirii, ca primă treaptă a urcuşului duhovnicesc, aceeaşi învăţătură despre contemplarea nepătimaşă a raţiunilor dumnezeieşti ale lucrurilor prin care omul revine la starea naturii lui, învăţătură precizată mai ales de Sfântul Maxim Mărturisitorul şi considerată ca treapta a doua a urcuşului duhovnicesc ; în sfârşit, aceeaşi învăţătură despre unirea cu Dumnezeu sau cu Hristos prin Duhul Sfânt, care e, în toată tradiţia duhovnicească patristică, treapta a treia şi ultima a urcuşului duhovnicesc.

Ceea ce formează o notă mai aparte în preocuparea Sfântului Simeon este accentul deosebit de puternic pus pe simţire, pe conştiinţă, pe lumină şi pe iubire. Toate acestea stau într-o legătură între ele, dar şi cu întreaga învăţătură a părinţilor despre curăţirea de patimi, sau despre virtuţile care culminează în nepătimire şi în iubirea de Dumnezeu şi în «vederea» Lui.

Este firesc ca unui protestant, cum a fost Karl Holl, să i se fi părut învăţătura Sfântului Simeon despre o viaţă atât de duhovnicească, cum a fost cea trăită de el, cam stranie. Doctrina protestantă despre ruinarea totală şi iremediabilă a naturii omeneşti prin păcat nu poate socoti posibile o purificare, o sfinţire a credinciosului şi o vedere a lui Dumnezeu. Este firesc, de asemenea, ca teologii catolici să fi găsit unele puncte din învăţătura Sfântului Simeon anevoie de încadrat în «Ortodoxie». Căci ei pornesc în înţelegerea lor despre «Ortodoxie» de la doctrina catolică, după care Dumnezeu e cunoscut prin raţiunea care face deducţii logice despre Dumnezeu de la distanţă, dar nu printr-un contact al sufletului purificat cu Dumnezeu. Doctrina catolică despre eliberarea de păcate prin simpla absoluţie juridică, acordată de preot în baza recunoaşterii lor de către penitent, doctrină bazată pe modul general juridic prin care Hristos ne-a obţinut mântuirea, nu poate considera intrarea într-un contact nemijlocit al sufletului cu Dumnezeu, decât ca o graţie specială, acordată unor anumite persoane, graţie care nu e necesară pentru mântuire.
Mulţi au criticat afirmaţia Sfântului Simeon că orice creştin care vrea să se mântuiască trebuie să ajungă la sfinţirea sau la conştiinţa harului prezent în el de la Botez. Teologii catolici, deşi au devenit în timpul din urmă mai înţelegători faţă de această afirmaţie, socotind-o încadrată în linia unui curent de spiritualitate

sentimentală, reprezentat de Diadoh, Marcu Ascetul, Macarie , manifestă totuşi, cel puţin unii dintre ei, anumite rezerve în ce priveşte valabilitatea acesteia pentru toţi creştinii.

Dar dacă avem în vedere că, după Sfântul Simeon, «simţirea» sau «vederea» (contemplarea) lui Dumnezeu, se iveşte în om pe măsura curăţirii sale de păcate, care creştin nu e dator să se nevoiască pentru împuţinarea păcatelor sale, ca o condiţie pentru mântuire ? În orice caz aceasta este o învăţătură proprie Ortodoxiei, spre deosebire de protestantism care consideră că omul se mântuieşte prin simpla credinţă fără nici un efort de ieşire din starea de păcat, şi spre deosebire, în oarecare măsură, chiar de catolicism, în care efortul de purificare e destul de puţin preţuit.

În orice caz, Sfântul Simeon nu cere o «simţire», o «vedere» maximă şi egală de la toţi creştinii. El face o deosebire între «simţirea» sau «vederea» lui Dumnezeu de aici şi din viaţa viitoare şi are o înţelegere pentru gradele mai reduse de «simţire» sau de «vedere» a lui Dumnezeu ale multor credincioşi.

În Cuvântul V moral, foarte important din acest punct de vedere, el spune: «Acum mărturisim şi spunem că luăm arvuna măsurată a tuturor bunătăţilor, iar totul, nădăjduim să luăm după moarte».

În general, învăţătura Sfântului Simeon despre «simţirea» sau «vederea» lui Dumnezeu încă în timpul vieţii de aici se bazează pe distincţia ce o face el între raţionamentul asupra lui Dumnezeu şi legătura nemijlocită pe care o are cu puterea lui Dumnezeu sufletul care înaintează în virtuţi şi a ajuns la anumite grade ale iubirii. Căci chiar în acestea este lucrătoare puterea lui Dumnezeu. Raţionamentul face presupuneri despre Dumnezeu din auz. De aceea nu reprezintă adevărata cunoaştere. Adevărata cunoaştere e din «vedere». Prin «vedere», cel ce cunoaşte sesizează o lumină care iradiază din cel cunoscut, o lumină materială dacă e un obiect sensibil, o lumină spirituală, dacă e un focar spiritual. Dar lumina aceasta e în acelaşi timp un sens, pentru că reprezintă o anumită particularitate a celui cunoscut, «iar când auzi despre lumină, să nu socoteşti că ea e numai cunoştinţă fără lumină». Altceva e să cunoşti un om din auzite şi altceva e să-l cunoşti din vedere. Aceasta e o cunoaştere în lumina lui. Tot aşa, altceva e să cunoşti pe Dumnezeu din auzite şi altceva e să-L cunoşti prin «lucrarea şi puterea Preasfântului Său Duh, sau a luminii» (Cuvântul V moral).

Oricine năzuieşte să-şi împuţineze păcatele, să sporească în virtuţi, cunoaşte în sine puterea lui Dumnezeu, care-1 ajută în acest efort, deci «simte» pe Dumnezeu, sau

«îl vede». Şi tot cel ce vrea să se mântuiască trebuie să se nevoiască pentru împuţinarea păcatelor sale, pentru slăbirea obişnuinţelor sale de a păcătui, pentru deprinderea sa de a face binele şi de a-1 imprima în fiinţa sa. E prea mult să se ceară aceasta credincioşilor ? Nicidecum.

Caracteristic pentru valoarea netrecătoare ce o acordă Sfântul Simeon persoanei, este accentul pus de el pe conştiinţa de sine, care rămâne în sfinţi, în viaţa viitoare, ba chiar se clarifică la culme; şi odată cu ea conştiinţa despre ceilalţi, sau cunoaşterea lor. Dacă conştiinţa aceasta se estompează în extazul trecător din cursul vieţii pământeşti, sau în starea dominată de patimi, ea se ascute la maximum în viaţa veşnică (Cuvântul I moral). Numai în relaţie cu alte conştiinţe şi în ultimă instanţă cu conştiinţa divină, care ne iubeşte şi ne cere iubirea la maximum, se adânceşte şi conştiinţa proprie a credinciosului. Conştiinţa personală şi comuniunea între persoane se promovează reciproc. Aceasta înseamnă că numai în lumina ce iradiază din alţii, şi în ultima analiză din Dumnezeu, se adânceşte conştiinţa proprie a fiecăruia.

Despărţirea Bisericii din Apus de cea din Răsărit a fost efectul unei despărţiri a spiritului juridico-raţional,- dezvoltat în Occident, de creştinismul duhovnicesc păstrat în Răsărit. Prin Sfântul Simeon Noul Teolog şi prin Sfântul Grigorie Palama s-a pus în evidenţă directă această despărţire pe planul adânc al spiritualităţii. În Răsărit spiritualitatea a fost înţeleasă totdeauna ca contact nemijlocit al sufletului cu puterile Duhului Sfânt, pe baza ascezei purificatoare a întregului om, deci inclusiv a trupului. În Occident, «spiritualitatea» a fost înţeleasă tot mai mult ca o subtilă speculaţie raţională, ne-preocupată de această purificare a trupului.

Sfântul Simeon vede în spiritul duhovniciei integrale a creştinismului originar şi răsăritean relaţia intimă între suflet şi trup (Cuvântul VI moral).

Dăm în acest volum, ca exemplificare a acestor idei ale Sfântului Simeon, Cuvântul moral I şi V.
Dar, înainte de ele, dăm «Capetele» Sfântului Simeon Noul Teolog. În Filocalia greacă se cuprind 153 de capete. Dintre ele, «Capetele» 1-118 sunt o culegere dintr-un număr mai mare de «Capete» ale aceluia; Capetele 119-126 şi ultimele două paragrafe, cuprinse sub Cap. 153, formează o grupă anonimă, neidentificată; Capetele 127-152 sunt o parte din Capetele lui Simeon Evlaviosul, părintele duhovnicesc al Sfântului Simeon Noul Teolog. Această versiune urmează codicele din Vatoped nr. 667 (datând din secolul XIV) care are aceleaşi Capete ca şi codicele Coisl. nr. 292 (secolul XIV), adică Capetele 1-124. Dar Capetele lui

Simeon Evlaviosul sunt adăugate din altă parte (Vatican 1436, sec. XVI, ff. 250-284, care cuprinde 100 Capete).

Partea cea mai numeroasă din manuscrise cuprinde însă un număr mai mare de capete sub numele Sfântului Simeon Noul Teolog, împărţite în trei grupe: 100 Capete practice şi teologice; 25 Capete gnostice şi teologice şi 100 Capete teologice şi practice (Athen, B. N. 2612, sec. XIV; Xenoph. 36, an. 1321; Vatoped 605, sec. XIII; Bodl. Laud. 21, sec. XIV; Bodl. Miscell. 318, sec. XIV; Hierosol. S. Sepulcri 181, sec. XIII; Hierosol. S. Sabae 407, sec. XIII; Mosquensis 424 (Vladimir), sec. XIV ; Paris 1858, sec. XIV ; Paris 1610, sec. XIV, Paris suppl. gr. 28, sec. XV; Scorial. U. III 2, sec. XIV ; Vatic. Ottobon. 436, an. 1435).

Vom da în volumul de faţă aceste 225 de Capete, dar vom adăuga şi Capetele 119-153 din Filocalia greacă, care nu se cuprind între acestea 225, pentru a rămâne fideli şi tradiţiei acestei Filocalii.

Sunt în Capetele Sfântului Simeon unele recomandări (de exemplu I, 5, 14), care nouă celor de azi ni se par nepotrivite şi greu de aplicat. De fapt, ele se adresează în mod mai special monahilor decât Capetele Sfântului Maxim Mărturisitorul. Dar chiar pentru monahi ele pot părea puţin nepotrivite cu situaţia de azi. De exemplu o «fugă de lume» e greu de realizat azi în mod total, când aproape în toate regiunile lumii s-a extins populaţia. Azi s-ar putea realiza mai degrabă o «fugă interioară de lume», mai bine zis, de ceea ce e rău şi pasional în ea, adică o menţinere în curăţia de gânduri, chiar în întâlnirea cu oamenii. Aceasta ar fi o stare de «monahism interior», cum spune Evdokimov. E ceea ce realizează în mare măsură monahismul românesc, care în cea mai mare parte a lui rămâne în legătură cu credincioşii din lume. Dar însuşi Sfântul Simeon dă o explicare pozitivă acestei idei, în Capetele în care recomandă activitatea şi osândeşte lenea. Căci el nu condamnă activitatea, ci grija, sau mai precis o anumită grijă care pune lucrurile pieritoare mai presus decât sufletul destinat veşniciei (Cap. I, 82, 87, 195). El recomandă înstrăinarea interioară de lume, nu pe cea simplu exterioară (Cap. I, 96 ; III, 69).

(Extras din Filocalia sau culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi care arată cum se poate omul curăţi, lumina şi desăvârşi – volumul VI - Introducere - Pr. Prof. Dumitru Stăniloae)

Ale celui între sfinţi părintelui nostru Simeon Noul Teolog egumenul Mânăstirii Sfântul Mamas de Xirokerkos, una sută capete făptuitoare şi de Dumnezeu cuvântătoare (practice şi teologice)

1. ***Dumnezeu nu este nicăieri pentru cei ce privesc trupeşte, căci e nevăzut. Dar pentru cei ce înţeleg duhovniceşte este pretutindeni ; căci e de faţă, fiind în toate şi în afară de toate. El este în toate şi aproape de cei ce se tem de El (Ps. LXXXIV, 10), dar mântuirea Lui e departe de cei păcătoşi (Ps. CXVIII, 155).***

2. Amintirea lui Hristos luminează mintea şi alungă dracii. ***Lumina Sfintei Treimi, strălucind în inima curată, o desparte pe aceasta de lume şi pe cel părtaş de ea îl face să se umple încă de aici, pe cât e cu putinţă credinciosului, de slava viitoare, ca pe unul ce se află sub lucrarea harului, deşi este încă ascuns sub acoperământul trupului.***

3. Dacă, după trecerea celor văzute, nu mai este nimic altceva decât numai Dumnezeu, Care este şi va fi, fără îndoială, cei ce se împărtăşesc cu îmbelşugare de harul Lui în lumea aceasta, chiar dacă sunt încă pe pământ, s-au unit în cea mai mare măsură cu veacul viitor, măcar că suspină încă împovăraţi de umbra şi de greutatea lor.

4. Domnul nu fericeşte pe cei ce învaţă numai, ci pe cei ce s-au învrednicit mai întâi, prin lucrarea poruncilor, să vadă şi privesc în ei înşişi lumina Duhului ce luminează şi scânteiază. Căci datorită ei cunosc, prin vederea ei adevărată, prin cunoaşterea şi lucrarea ei, cele despre care vorbesc şi aşa învaţă pe alţii. E de trebuinţă, aşadar, ca cei ce vor să înveţe pe alţii să fie ridicaţi mai întâi ei înşişi, cum s-a spus, ca nu cumva vorbind despre cele ce nu le cunosc, să piardă, prin rătăcire, pe cei ce se încred în ei şi pe ei înşişi.

5. ***Cel ce nu se teme de Domnul nu crede că există Dumnezeu (Ps. XIII, 1). Dar cel ce crede că există se teme de El şi păzeşte poruncile Lui. Iar cel ce zice că se teme de Dumnezeu, dar poruncile Lui nu le păzeşte, mincinos este (1 Ioan II, 4) şi frica de Dumnezeu nu este într-insul. Căci unde este frica de Dumnezeu, e şi păzirea poruncilor (Ps. CXI, 1, 4).*** Iar nefiind aceasta întru noi, şi nici păzirea poruncilor, nu ne deosebim întru nimic de păgâni şi de necredincioşi.

6. Credinţa şi frica de Dumnezeu şi păzirea poruncilor Lui ne răsplătesc pe măsura curăţirii noastre. Căci în măsura în care ne curăţim, ne ridicăm de la frica de Dumnezeu la dragostea de El şi înaintând ne mutăm, aşa-zicând, de la frică la iubirea lui Dumnezeu. Şi atunci auzim cuvântul Lui : ***«Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte pe ele, acela este cel ce Mă iubeşte»*** (Ioan XIV, 21). Şi aşa adăugăm

nevoinţe peste nevoinţe pentru a ne arăta iubirea prin fapte. Iar întâmplându-se aceasta, El însuşi ne iubeşte, precum a făgăduit. Iar iubindu-ne, ne iubeşte şi Tatăl Său la fel, venind înainte Duhul, Care împodobeşte casa noastră, ca prin întâlnirea ipostasurilor în noi, să ne facem locaş al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. *(Notă: 18. Duhul Sfânt are rolul de a ne pregăti casa fiinţei noastre, sau de a o face curată şi deschisă pentru primirea Sfintei Treimi. El întâmpină oarecum împreună cu noi pe Fiul şi pe Tatăl. El se uneşte cu subiectul nostru, asumând funcţia de sensibilizare a noastră pentru Dumnezeu. De aceea Tatăl şi Fiul, iubindu-ne pe noi, iubesc în acelaşi timp pe Duhul lor, iar noi, iubindu-I pe Ei, îi iubeşte oarecum, prin noi, însuşi Duhul Lor cel Sfânt. Astfel suntem ridicaţi în circuitul iubirii treimice, fără să ne confundăm totuşi cu Duhul Sfânt şi fără să confundăm persoanele Sfintei Treimi.)*

7. Sălăşluirea, întru curăţie cunoscută şi simţită, a Dumnezirii celei în trei Ipostasuri în cei desăvârşiţi nu e împlinirea dorinţei, ci mai degrabă început şi cauză a unei dorinţe mai puternice *(Notă: 19. Sfântul Maxim Mărturisitorul şi alţi părinţi au vorbit şi ei de mişcarea spre sfârşitul nesfârşit în care se va odihni, dar nu se va sătura sufletul, în viaţa viitoare. Dar sfântul Simeon îi dă acestei mişcări un caracter de avânt aprins, înfocat. El nu mai vorbeşte în termeni intelectuali despre mişcarea iubirii sufletului, ci în termeni plini de focul simţirii şi al entuziasmului. Acest capitol şi cel anterior redă ceea ce e mai caracteristic în spiritualitatea sfântului Simeon Noul Teolog. Şi el ne-a spus în capitolul II că nu face o prea clară distincţie între ceea ce va simţi sufletul în viaţa viitoare şi ceea ce poate simţi încă de aici.)*. Căci din acel moment, ea nu mai lasă pe cel ce a primit-o să se potolească, ci ţinându-l aprins pururea ca de un foc, îl împinge să se ridice spre flacăra unei dorinţe şi mai dumnezeieşti. Căci neputând mintea să afle o margine şi un sfârşit al Celui dorit, nu poate pune nici dorinţei şi iubirii sale vreo margine, ci silindu-se să atingă şi să dobândească capătul fără sfârşit, poartă în sine pururea dorinţa nesfârşită şi iubirea nesăturată *(Notă: 20. Dorinţa sufletului ajunsă în nesfârşitul iubirii dumnezeieşti nu se stinge, ci e ţinută mereu trează din cauza infinităţii în care se află şi pe care niciodată nu o poate cuprinde întreagă. Totuşi, întrucât ea nu mai tinde spre ceva care e dincolo de această infinitate, se spune şi că dorinţa se odihneşte acum în această infinitate.)*.

8. Cel ce a ajuns la acest capăt nu socoteşte că a aflat începutul dorinţei sau al iubirii lui Dumnezeu în sine, ci socoteşte că nu iubeşte încă pe Dumnezeu, întrucât n-a putut ajunge să cuprindă plinătatea iubirii. De aceea, socotindu-se pe sine cel din urmă dintre toţi cei ce se tem de Dumnezeu, se socoteşte din tot sufletul nevrednic chiar şi de mântuirea împreună cu ceilalţi credincioşi. *(Notă: 21. Neajuns la capătul final al iubirii, socoteşte că n-a pus nici măcar început ei, aşa*

este de departe iubirea pe care o are sufletul de plinătatea fără margini a iubirii. Şi de aceea se socoteşte mai prejos de toţi ceilalţi credincioşi, nevrednic chiar de mântuire. Cel ce se află în realitate mai sus decît toţi se socoteşte astfel mai prejos de toţi. În acest sens a spus sfântul apostol Pavel despre sine că cel dintâi păcătos este el.)

9. ***«Toate sunt cu putinţă celui ce crede»*** (Marcu IX, 23). Căci Credinţa se socoteşte în loc de dreptate (Rom. IV, 9). ***«Că sfârşitul legii este Hristos»*** (Rom. X, 4). ***Iar credinţa în El îndreptează şi desăvârşeşte pe cel ce crede. Căci credinţa în Hristos, socotindu-se în locul faptelor legii şi fiind întărită şi arătându-se prin poruncile Evangheliei, face pe cei credincioşi părtaşi de viaţa cea veşnică în Hristos însuşi*** *(Notă: 22. Credinţa în Hristos, unind sufletul cu Hristos şi făcându-1 deci părtaş de desăvârşirea lui Hristos, îl ridică mai presus de orice dreptate dobândită prin faptele legii. Căci Hristos e mai presus de lege şi e izvorul unei puteri mai presus de cea pe care şi-o dă omul însuşi, voind să împlinească cerinţele celei mai înalte legi.).*

10. ***Credinţa*** *(Notă: 23. Capitolul acesta şi cele următoare până la cap. 29 inclusiv coincid cu cap. 1-20 din Pilocalia greacă.)* ***este puterea care ne face să murim pentru Hristos de dragul poruncii Lui şi să credem că moartea aceasta este pricina vieţii. Ea ne face să socotim sărăcia ca bogăţie, neînsemnătatea şi umilirea, ca slavă şi cinste adevărată; iar când nu avem nimic,să credem că stăpânim toate (2 Cor. VI, 10), mai bine-zis că am dobândit bogăţia cunoştinţei lui Hristos cea nepătrunsă (Efes. III, 8). Ea ne face să privim toate cele ce se văd, ca ţărână şi fum.***

11. ***Credinţa în Hristos ne dă puterea nu numai să dispreţuim plăcerile vieţii, ci şi să suportăm şi să răbdăm toată ispita care vine asupra noastră prin întristări, necazuri şi nenorociri, până va vrea şi ne va cerceta pe noi Dumnezeu. «Căci răbdând, zice, am aşteptat pe Domnul, şi a luat aminte la mine»*** (Ps. XXXIX, 1).

12. Cei ce-şi pun părinţii, în vreo privinţă, mai presus de porunca lui Dumnezeu, nu au dobândit credinţa în Hristos. Ei, desigur, sunt judecaţi şi de conştiinţa lor, dacă au o conştiinţă vie a necredinţei lor *(Notă: 24. E o «necredinţă» a celor ce cred, dar socotesc că nu cred destul, din pricina nesârguinţei pentru întărirea credinţei prin fapte.)*. Căci e propriu credincioşilor să nu calce în nici o privinţă porunca Marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

13. Credinţa în Hristos, Adevăratul Dumnezeu, naşte dorinţa după cele bune şi frica de chinuri. Iar dorinţa celor mai înalte şi frica de chinuri, aduce păzirea

întocmai a poruncilor. Păzirea întocmai a poruncilor învaţă pe creştini să-şi cunoască neputinţa lor. Iar cunoaşterea neputinţei noastre adevărate naşte aducerea aminte de moarte. Cel ce şi-a făcut-o pe aceasta însoţitoare de viaţă va căuta cu osteneală să afle ce soartă va avea după ieşirea şi plecarea din viaţa aceasta. Iar cel ce se străduieşte să cunoască cele viitoare e dator, întâi de toate, să se lipsească de cele de acum. Căci cel ce e stăpânit de împătimirea faţă de acestea, până la cel mai neînsemnat lucru, nu poate dobândi cunoştinţa desăvârşită a acelora. Iar dacă prin bunăvoinţa lui Dumnezeu va gusta puţin din ea, de nu va părăsi degrabă cele de care şi în care este ţinut prin împătimire şi nu se va preda în întregime acestei cunoştinţe, nemaiprimind să cugete de bunăvoie la nimic altceva afară de ea, se va lua de la el şi această cunoştinţă pe care socoteşte că o are (Luca XIX, 26).

14. Lepădarea de lume şi retragerea desăvârşită, însoţită de înstrăinarea de toate mijloacele, obişnuinţele, socotinţele şi de persoanele din viaţă şi lepădarea de trup şi de voie se fac pricină de mare folos celui ce s-a lepădat în scurtă vreme aşa de fierbinte.

15. Dacă fugi de lume, ia seama să nu dai sufletului mângâieri la început şi să o cercetezi pe aceasta, chiar dacă te silesc să faci aceasta toate rudeniile şi toţi prietenii. Căci pe ei îi îndeamnă la aceasta demonii pentru a stinge căldura inimii tale. Chiar dacă nu-ţi vor putea împiedica cu desăvârşire hotărârea, ei o vor face cu siguranţă mai moale şi mai slabă.

16. Când te vei afla faţă de toate dulceţile vieţii cu suflet bărbătesc şi neînduplecat, demonii înduioşează rudeniile şi le fac să plângă şi să se jelească în faţa ta pentru tine. Că acesta este adevărul, vei cunoaşte dacă tu vei rămânea neclintit şi în faţa acestei ispite. Căci îi vei vedea pe aceia aprinzându-se deodată de mânie şi de ură împotriva ta şi depărtându-se de tine ca de un duşman, nemaivrând să te vadă.
17. Văzând supărarea ce s-a iscat pentru tine în părinţi, fraţi şi prieteni, să râzi de dracul care a pus la cale să se facă acestea împotriva ta şi cu frică şi sârguinţă multă, retrage-te şi roagă pe Dumnezeu cu stăruinţă ca să ajungi degrabă la limanul Bunului Părinte, la Care ajungând sufletul tău ostenit şi împovărat, El îl va odihni. Căci multe pricini de primejdii şi de ultimă pierzanie cuprinde marea vieţii.

18. ***Cel ce vrea să urască ispitele lumii e dator să iubească pe Dumnezeu din tot sufletul şi să-şi aducă pururea aminte de El. Căci nimic altceva nu ajută, ca acestea, să părăseşti toate cu bucurie şi să te întorci de la ele ca de la nişte gunoaie.***

19. Nu vrei să mai rămâi în lume pentru pricini binecuvântate sau neîntemeiate, ci îndată ce ai fost chemat, ascultă degrabă. Căci de nimic altceva nu se veseleşte Dumnezeu aşa de mult ca de repeziciunea noastră *(Notă: 25. Dumnezeu vrea ca chemării la iubirea totală ce ne-o adresează să I se răspundă îndată, fără nici o şovăială.)*. Fiindcă mai mare este ascultarea imediată cu sărăcie, decât întârzierea cu mulţime de bunuri *(Notă: 26. Mai multă bucurie face lui Dumnezeu răspunsul imediat la chemarea Lui, chiar dacă nu eşti pregătit, decât amânarea cu pretextul de a te pregăti. Fapta bună cerută de Dumnezeu trebuie săvârşită imediat. Altfel te obişnuieşti cu amânările şi poate n-o mai împlineşti niciodată. Sau, fapta bună pe care o poţi face în împrejurarea aceasta, n-o mai poţi face niciodată.)*.

20. Dacă lumea şi cele din lume trec toate, iar Dumnezeu este singur nestricăcios şi nemuritor, bucuraţi-vă toţi câţi aţi părăsit pentru El cele stricăcioase. Iar stricăcioase sunt nu numai bogăţia şi banii, ci şi toată plăcerea şi bucuria de păcat este stricăciune. ***Numai poruncile lui Dumnezeu sunt lumină şi viaţă.*** De toţi sunt numite aşa.

21. Dacă ai primit, frate, flacăra şi alergând ai ajuns din pricina ei la chinovie sau la un părinte duhovnicesc, de vei fi îndemnat de el sau de fraţii care se nevoiesc împreună cu tine, să te foloseşti de băi sau de mâncăruri sau de alte mângâieri pentru întărire, să primeşti acestea. Dar fii totdeauna pregătit pentru post, pentru pătimire, pentru înfrânarea cea mai deplină. Că de vei fi îndemnat de părintele tău întru Domnul să te împărtăşeşti de mângâieri, să te afli ascultător aceluia, ca voia ta să nu o faci nici în aceasta. Iar de nu, rabdă cu bucurie cele ce ai vrut să le faci de bunăvoie, folosindu-te sufleteşte. Căci păzind aceasta, vei fi pururea întru toate postind şi înfrânându-te şi ca unul ce te-ai lepădat cu voia întru totul. Ba nu numai atât, ci vei păstra nestinsă şi flacăra aflătoare în inima ta, care te sileşte să dispreţuieşti toate.
22. Când dracii vor face toate din partea lor şi nu ne vor putea clinti sau împiedica de la ţinta noastră cea după Dumnezeu, se vor furişa în cei ce făţăresc evlavia şi vor încerca să împiedice prin aceia pe cei ce se nevoiesc. Mai întâi mişcaţi, chipurile, de dragoste şi de compătimire, aceştia îi vor îndemna pe cei ce se nevoiesc, să se odihnească spre a nu slăbi trupul şi a cădea în lâncezeală. Pe urmă îi atrag la întâlniri fără folos, făcându-i să-şi piardă zilele în ele. De va asculta vreunul dintre cei ce se nevoiesc şi se va potrivi lor, se vor întoarce şi vor râde de pierderea lui. Iar de nu va asculta de cuvintele lor, ci se va păzi pe sine străin de toate, cu mintea adunată şi înfrânată în toate, se vor aprinde de pizmă şi vor face totul până ce îl vor alunga şi din obşte. Căci nu suferă slava deşartă cea necinstită să vadă în faţa ei smerenia, lăudată.

23. Iubitorul de slavă deşartă suferă când vede pe cel smerit la cuget vărsând lacrimi şi folosindu-se îndoit, ca unul ce-şi face pe Dumnezeu milostiv prin ele şi îi sileşte pe oameni să-l laude fără voie.

24. Odată ce te-ai predat pe tine întreg părintelui tău duhovnicesc, să ştii că eşti ca un străin faţă de toate care te atrag în afară: oameni, lucruri şi bani. Fără de el nimic să nu voieşti să faci ori să împlineşti în privinţa acestora. Dar nici să nu ceri de la el vreun lucru mic sau mare, dacă nu-ţi va porunci el însuşi, din propria socotinţă, să iei ceva, sau nu-ţi va da el cu mâinile sale.

25. Să nu dai milostenie fără voia părintelui tău după Dumnezeu, din bunurile ce i-ai adus. Dar nici prin mijlocitor să nu voieşti să iei ceva din ele, fără voia lui. Căci e mai bine să fii sărac şi străin şi să asculţi, decât să risipeşti bani şi să dai celor lipsiţi, când te afli începător. Predă toate cu credinţă neştirbită hotărârii părintelui duhovnicesc, ca în mâna lui Dumnezeu.

26. Să nu ceri şi să nu iei nici un pahar cu apă, chiar de s-ar întâmpla să arzi, până ce nu te va îndemna, mişcat de la sine, părintele tău duhovnicesc. Strânge-te pe tine şi constrânge-te în toate, încredinţându-te şi zicând în gând: *«Dacă Dumnezeu vrea şi eşti vrednic să bei, va descoperi părintelui tău, şi acesta îţi va zice ţie : bea».* Şi atunci bea cu conştiinţa curată, chiar de e la vreme nepotrivită.

27. Cel ce a cercat folosul duhovnicesc şi a dobândit credinţă nemincinoasă, luând pe Dumnezeu ca martor al adevărului, şi-a zis: *«Mi-am pus în mine gândul să nu cer părintelui meu nici să mănânc, nici să beau, sau să mă împărtăşesc de ceva fără el, până ce nu-i va da de ştire Dumnezeu şi îmi va porunci mie. Şi făcând aşa, niciodată, zice, n-am fost împiedicat de la scopul meu».*

28. Cel ce a dobândit credinţă neîndoielnică faţă de părintele său după Dumnezeu, privindu-l pe el, socoteşte că priveşte pe Hristos însuşi şi fiind cu el sau urmând lui, crede cu tărie, că este cu Hristos sau urmează Lui. Unul ca acesta nu va pofti niciodată să vorbească cu altcineva. Nu va pune vreunul din lucrurile lumii mai presus de amintirea şi de dragostea lui. Căci ce este mai mare şi mai de folos în viaţa de faţă şi în cea viitoare decât a fi cu Hristos? Şi ce este mai frumos şi mai dulce ca vederea Lui? Iar dacă se învredniceşte şi de grăirea Lui, scoate din aceasta, cu sârguinţă, viaţă veşnică.

29. Cel ce iubeşte din simţire lăuntrică pe cei care-l vorbesc de rău, sau îl nedreptăţesc, sau îl urăsc şi-l păgubesc şi se roagă pentru ei (Matei V, 44), ajunge în scurtă vreme la o mare sporire. Căci făcând aceasta întru simţirea inimii, îşi coboară socotinţa în adânc de smerenie şi în izvoare de lacrimi, în care se scufundă

cele trei părţi ale sufletului *(Notă: 27. În gândirea părinţilor, sufletul se alcătuia din: partea raţională, mânia şi pofta. Toate capătă o mare sensibilitate pentru duşman, prin lacrimi.)*. Acela urcă mintea în cerul nepătimirii şi o face văzătoare şi prin gustarea bunătăţii de acolo, ajunge de socoteşte toate ale vieţii de aici, gunoaie. Şi însăşi mâncarea şi hrana n-o mai primeşte cu plăcere şi des.

30. Credinţă *(Notă: 28. Capitolele 30—36 lipsesc în Filocalia greacă.)* neîndoielnică dovedeşte cel ce cinsteşte cu evlavie ca sfânt până şi locul în care vieţuieşte călăuzitorul şi părintele său. El ia praful de pe picioarele aceluia cu dragoste fierbinte în mâini să-l pună pe capul său şi unge cu el pieptul său, ca şi cu un leac curăţitor al patimilor şi al păcatelor sale. Iar de el nu îndrăzneşte să se apropie, nici să atingă vreo haină sau vreun acoperământ al lui fără voia sa; dar atingând ceva din ceea ce-i aparţine aceluia, o face aceasta cu frică şi cu respect, socotindu-se pe sine nevrednic nu numai de vederea şi de slujirea lui, ci şi de intrarea în chilia lui.

31. Se leapădă mulţi de viaţa aceasta şi de lucrurile vieţii, dar puţini se leapădă şi de voile lor. Bine spune despre aceştia şi cuvântul dumnezeiesc: ***«Mulţi chemaţi, dar puţini aleşi»*** (Matei XX, 14).

32. ***Când şezi la masă cu toată obştea şi toate ţi se înfăţişează ochilor minţii ca o umbră şi nu mai simţi dulceaţa mâncărurilor, ci sufletul întreg îţi este uimit şi plin de lacrimi, cunoaşte că harul lui Dumnezeu ţi le arată acestea astfel, pentru multa ta smerenie din frică, ca văzând făpturile lui Dumnezeu şi cunoscând slăbiciunea celor supuse simţurilor, să-ţi aduni frica ta spre iubirea celor cunoscute cu mintea. Aceasta este cunoştiinţa duhovnicească, de care auzi vorbindu-se, care se află la mijloc între frică şi iubire şi trage pe om pe nesimţite şi fără primejdie de la cea dintâi la cea de a doua*** *(Notă: 29. Cunoştinţa duhovnicească a realităţilor duhovniceşti nu e o cunoştinţă teoretică, rece, ci o cunoştinţă palpitantă, ce se mişcă între frică şi iubire.)*.

33. ***Nu poate dobândi cineva altfel iubirea desăvârşită şi neclintită de Dumnezeu decât pe măsura cunoştinţei duhovniceşti*** *(Notă: 30. Există o proporţie directă între iubire şi cunoştiinţa duhovnicească, întrucât în însăşi cunoştinţa aceasta este iubire şi în iubire cunoştinţă. Nimeni după Sfântul Ioan Evanghelistul n-a mai unit acestea două aşa de mult în trăire, ca Sfântul Simeon Noul Teolog. Aceasta l-a şi făcut «teolog».)*. ***Iar aceasta creşte câte puţin prin nevoinţa de fiecare zi cu fapta sufletului.*** Aceasta ştiind-o apostolul a spus : ***«Din măreţia şi frumuseţea zidirilor se cunoaşte, prin asemănare, Făcătorul»*** *(Notă: 31. Rom. I, 20. Iubirea unită cu*

cunoştiinţa creşte treptat din fapte. Căci faptele sunt manifestări ale iubirii şi ale cunoaşterii şi le adâncesc pe acestea.).

34. Nimeni nu poate cunoaşte cum se cuvine, cu ochii sensibili, mărimea cerului şi lăţimea pământului şi raţiunile tuturor celorlalte. ***Căci cum va putea cineva înţelege cu ochii trupului cele ce întrec mintea şi înţelegerea? Numai mintea curăţită de gânduri*** *(Notă: 32. «Gândurile» (Xo-jio(j.ot), de care trebuie să se curăţească mintea,sunt speculaţiile proprii sau gândurile pătimaşe la lucruri.)* ***şi eliberată de prejudecăţi şi luminată de mintea şi de harul lui Dumnezeu va putea încerca cum se cuvine, după măsura luminării primite, să contemple făpturile.***

35. Precum noaptea nu vedem cu ochii sensibili decât în locul acela unde aprindem lumina unui sfeşnic, iar toată lumea cealaltă rămâne pentru noi o noapte întunecoasă, la fel celor ce dorm în noaptea păcatelor, Bunul Stăpân li se face o lumină mică, măcar că, Dumnezeu fiind, rămâne tuturor necuprins, cruţând neputinţa noastră. ***Şi atunci deschizându-şi omul ochii minţii şi privind firea celor ce sunt, cum n-a mai privit niciodată, se umple de uimire şi-l podidesc, fără să vrea şi fără durere lacrimile, prin care se curăţeşte cu al doilea botez*** *(Notă: 33. E o altă caracteristică a spiritualităţii Sfântului Simeon ,accentul pe care-l pune pe lacrimi, pe care le uneşte cu extazul cunoaşterii realităţii duhovniceşti.),* ***cu botezul acela de care zice Domnul în Evanghelie : «De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va intra în Împărăţia Cerurilor»*** (Ioan III, 5) şi iarăşi : ***«De nu se va naşte cineva de sus»*** (Ioan III, 7). Spunând «de sus» - a dat să se înţeleagă naşterea din Duh.

36. Primul Botez are apa care preînchipuieşte lacrimile, are mirul ungerii care e semnul premergător al mirului spiritual al Duhului, iar al doilea botez nu mai este chip al adevărului, ci este însuşi adevărul *(Notă: 34. Aceasta nu înseamnă că harul dumnezeiesc nu lucrează cu adevărat şi în Botezul cu apă şi în taina Mirungerii, ci numai că în aceste taine lucrează prin mijloace văzute şi fără ca primitorul să simtă această lucrare, pe când prin lacrimile iubirii de Dumnezeu lucrarea dumnezeiască e simţită.).*

37. Nevoitorul *(Notă: 35. Capitolul acesta până la 69 exclusiv corespund cu cap. 21-52 din Filocalia greacă.)* trebuie să se sârguiască să fie liber. El trebuie să se depărteze nu numai de faptele rele, ci şi de gânduri şi de înţelesuri contrare şi să petreacă pururea în cugetări folositoare de suflet şi duhovniceşti, ca astfel să rămână fără griji pentru cele ale vieţii pământeşti.

38. Cel ce şi-a dezbrăcat întreg trupul său, dacă-şi are ochii acoperiţi cu vreun văl şi nu vrea să-l ridice şi să-l lepede, nu poate vedea lumina numai cu cealaltă parte dezvelită a trupului. Aşa şi cel ce a dispreţuit toate celelalte lucruri şi avuţii şi s-a izbăvit de patimile înseşi, de nu-şi va elibera ochiul sufletului de aducerile aminte lumeşti şi de înţelesurile cele rele, nu va vedea vreodată lumina înţelegerii, pe Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos.

39. Precum este acoperământul aşezat peste ochi, aşa sunt gândurile lumeşti şi amintirile vieţii aşezate pe minte sau pe ochiul sufletului. Câtă vreme deci vor fi lăsate acolo, nu vom vedea. Dar când vor fi ridicate prin aducerea aminte de moarte, vom vedea limpede lumina cea adevărată ***«care luminează pe tot omul ce vine în lume»*** (Ioan I, 9).

40. Cel ce e orb din naştere nu va cunoaşte, nici nu va crede puterea celor din Scriptură ; dar cel ce s-a învrednicit vreodată să vadă va mărturisi că cele zise sunt adevărate.

41. Cel ce vede cu ochii trupeşti ştie când e noapte şi când e zi. Dar orbul nu ştie de nici una. Asemenea şi cel ce vede duhovniceşte şi priveşte cu ochii minţii, dacă, după ce a văzut lumina cea adevărată şi neapropiată,se întoarce din nepăsare la orbirea de mai înainte şi se va lipsi de lumină, simte cu bună simţire lipsa aceleia, şi-şi dă seama din ce cauză i s-a întâmplat aceasta. Dar cel ce este orb din naştere nu ştie nimic despre acestea, nici din experienţă, nici din lucrarea de faţă, dacă nu prinde ceva prin auz, aflând astfel despre cele ce nu le-a văzut niciodată. El va povesti altora despre cele ce a auzit, fără să ştie nici el, nici auzitorii, despre ce lucru grăiesc între ei.

42. Este cu neputinţă să umpli şi trupul cu mâncăruri pe nesăturate, dar să te îndulceşti şi duhovniceşte de bunătatea cea cunoscută cu mintea şi dumnezeiască. Căci pe cât îşi va sluji cineva mai mult pântecele, pe atâta se va lipsi pe sine mai mult de acea bunătate. Şi pe cât îşi va asupri mai mult trupul, pe atâta se va umplea mai mult de hrana şi de mângâierea duhovnicească.

43. Să părăsim toate cele de pe pământ, nu numai bogăţia şi aurul şi celelalte mijloace ale acestei vieţi, ci şi pofta faţă de ele să o alungăm cu desăvârşire din sufletele noastre. Să urâm nu numai plăcerile trupului, ci şi mişcările neraţionale (animalice) ale lui şi să ne sârguim să-l mortificăm prin osteneli. Căci prin el se lucrează cele ale poftei şi sunt aduse la faptă. Câtă vreme este viu acesta, sufletul nostru va fi numaidecât mort şi greu de urnit, sau cu totul de neurnit spre oricare poruncă dumnezeiască *(Notă: 36. Sfântul Simeon nu înţelege prin trupul*

mortificat, un trup incapabil de a se mişca spre fapte, ci un trup care nu se mişcă din iniţiativa lui, ci din iniţiativa cea bună a sufletului. E un trup nerobit patimilor, *şi disponibil pentru libertatea duhului. Într-*un trup viu pentru patimi, sufletul e *mort.).*

44. Precum flacăra focului se ridică neîncetat spre înălţime, mai ales dacă întorci materia care întreţine focul, aşa şi inima celui iubitor de slavă deşartă nu se poate smeri, ci când îi spui cele de folos pentru el, se înalţă şi mai mult. Căci mustrat sau sfătuit, el se împotriveşte cu mânie, iar lăudat şi linguşit, se înalţă în chip păcătos.

45. Omul care este obişnuit să se împotrivească îşi este sieşi o sabie cu două tăişuri, ucigându-şi sufletul fără să ştie şi înstrăinându-l de viaţa veşnică.

46. Cel ce se împotriveşte în cuvânt, este asemenea celui ce se predă pe sine cu voia duşmanilor împăratului. Căci contrazicerea este o cursă şi are ca momeală apărarea, prin care fiind amăgiţi, înghiţim undiţa păcatului. Prin aceasta e prins de obicei nenorocitul suflet, fiind apucat de limbă şi de gâtlej de către duhurile răutăţii, care aci îl ridică la culmea mândriei, aci îl prăvălesc în prăpastia păcatului, ca să fie apoi dus la judecată cu cei căzuţi din cer.

47. Cel ce e dispreţuit şi batjocorit şi suferă din cauza aceasta mult în inima sa, să cunoască din aceasta că poartă la sân şarpele cel vechi. De va răbda deci în tăcere, sau va răspunde cu multă smerenie, 1-a făcut pe acesta neputincios şi i-a slăbit strânsoarea. Iar de va răspunde împotrivă cu acreală, sau va grăi cu semeţie, a dat putere şarpelui să-şi verse veninul în inima sa şi să-i roadă cu cruzime cele dinlăuntru ale sale. Prin aceasta îl va face de fiecare dată mai puternic, dându-i spre mâncare, îndreptarea sa spre cele bune şi puterea nenorocitului său suflet. Aceasta îl va face să trăiască de aci înainte în păcat şi să fie mort cu totul pentru dreptate.

48. De voieşti să te lepezi de toate şi să te deprinzi cu vieţuirea evanghelică, să nu te dai în seama unui învăţător neîncercat sau pătimaş, ca nu cumva în loc de petrecerea evanghelică, să o înveţi pe cea drăcească. Fiindcă învăţăturile bune sunt de la învăţătorii buni; iar cele rele, de la cei răi. Căci, desigur, din seminţe rele, ies roade rele.

49. Înduplecă pe Dumnezeu cu rugăciuni şi cu lacrimi, ca să-ţi trimită un călăuzitor nepătimaş şi sfânt. Dar cercetează şi tu dumnezeieştile Scripturi şi mai ales scrierile cu învăţături despre lucrare ale sfinţilor părinţi, ca punându-le alăturea de cele învăţate şi făptuite de învăţătorul şi înaintestătătorul tău, să le poţi vedea şi înţelege pe acestea ca într-o oglindă şi pe cele ce conglăsuiesc cu Scripturile să le iei în inimă şi să le stăpâneşti cu cugetarea, iar pe cele mincinoase şi străine să le

dai la o parte şi să le lepezi, ca să nu rătăceşti. Căci să ştii că în zilele acestea mulţi s-au făcut dascăli mincinoşi şi înşelători.

50. Tot cel ce nu vede, dar se încumetă să călăuzească pe alţii, e un înşelător şi duce pe cei ce-l urmează în prăpastia pierzaniei, după cuvântul Domnului : ***«Orbul de va călăuzi pe orb, amândoi vor cădea în groapă»*** (Matei XV, 14).

51. Orbul, faţă de Cel Unul, e orb în întregime faţă de toate. Iar cel ce vede pe Unul are vederea tuturor. El se reţine de la vederea tuturor, dar are vederea tuturor, fiind în afară de cele văzute. Fiind astfel în Unul, le vede pe toate. Şi fiind în toate, nu vede nimic din toate *(Notă: 37. Sfântul Maxim Mărturisitorul declară că în Cel Unul sunt raţiunile tuturor. Deci cel ce-L vede pe Cel Unul, vede raţiunile tuturor în El. Sfântul Simeon Noul Teolog plasează încă în viaţa aceasta putinţa vederii tuturor în Dumnezeu, simultană cu ridicarea peste toate. Aceasta e o contemplare atotcuprinzătoare în simplitatea ei. Cine are intuiţia întregului, le vede pe toate ale lui, fără să se piardă în privirea unei părţi sau a alteia.)*.

52. Cel ce vede pe Unul, prin Unul se vede şi pe sine şi pe toţi şi pe toate. Dar fiind ascuns în toate, nu priveşte la nimic din toate *(Notă: 38. Amândouă aceste capete sunt luate textual din Cateheza XXVIII,(Catecheses, tom. III, în «Sources chretiennes», nr. 112, p. 160). In Filocalia greacă, sunt date ca un singur capitol. Poate din faptul că în ediţia din «Sources chretiennes», sunt date ca două, suta întâi are nu o sută,ci 101 capete.)*

53. Cel ce nu a îmbrăcat chipul Domnului nostru Iisus Hristos, al Omului ceresc şi Dumnezeu, peste omul raţional şi mintal, cu bună simţire şi întru cunoştinţă, e încă numai sânge şi carne. El nu poate primi simţirea slavei duhovniceşti prin cuvânt (raţiune),precum nici cei orbi din naştere nu pot cunoaşte numai prin cuvânt (raţiune) lumina soarelui *(Notă: 39. Extras din Cateheza XXVIII, ibidem, p. 162. Sfântul Simeon afirmă în chipul cel mai categoric că creştinul nu devine om întreg ca atare decât în măsura în care se întipăreşte în el chipul lui Hristos, Omul ceresc şl Dumnezeu, prin simţire. Cuvântul aici rămâne un cuvânt care comunică o raţiune teoretică cu care se şi identifică. Nici prin acest cuvânt, nici prin această raţiune nu se ia contact cu realitatea însăşi.Numai cuvântul viu, comunicat nouă de cineva care crede, ne transmite şi viaţa lui, deci şi viaţa lui Hristos, când viaţa lui e îmbibată de viaţa lui Hristos şi când e primit cu credinţă. De aceea cere Sfântul Simeon ca Hristos să se imprime în raţiunea omului în mod simţit.)*.

54. Cel ce aude, vede şi simte astfel, cunoaşte puterea celor zise, ca unul ce poartă chipul celui ceresc (l Cor. XV, 49) *(Notă: 40. Din Cateheza XXVIII, ibidem, p.*

160.) şi a urcat la bărbatul desăvârşit, al plinătăţii lui Hristos (Efes. IV, 13). Şi fiind aşa, poate să şi călăuzească bine, în calea poruncilor lui Dumnezeu, turma lui Dumnezeu. Dar cel ce nu cunoaşte astfel şi e altfel, e vădit că nu are nici simţurile sufletului deschise şi sănătoase *(Notă: 41. E o învăţătură a părinţilor, aceea despre simţurile sufletului. Ele mijlocesc mai mult decât o cunoaştere raţională. Prin ele se realizează un contact al sufletului cu realităţile spirituale din preajma lui Dumnezeu.)*. Acestuia mai bine îi va fi să fie călăuzit, decât să călăuzească cu primejdie.

55. Cel ce priveşte la învăţătorul şi povăţuitorul său ca la Dumnezeu, nu poate să-l contrazică. Iar dacă îşi închipuie şi zice că le poate împăca pe amândouă acestea, să ştie că s-a rătăcit. Căci nu ştie ce simţământ au cei ai lui Dumnezeu faţă de Dumnezeu.

56. Cel ce crede că viaţa şi moartea sa este în mâna păstorului său, nu-l va contrazice niciodată. Iar necunoaşterea acestui lucru naşte contrazicerea, care pricinuieşte moartea spirituală şi veşnică.

57. Înainte ca cel osândit să primească sentinţa, i se dă putinţa de apărare, ca să spună judecătorului despre cele ce a făcut. Dar după arătarea celor făcute şi după sentinţa judecătorului, nu mai poate contrazice în nici un lucru mic sau mare pe cei rânduiţi să aplice osânda.

58. Înainte de a se înfăţişa monahul la această judecată şi de a descoperi cele dinlăuntrul său, poate îi mai este îngăduit să ridice contraziceri în unele lucruri, pentru că nu sunt cunoscute, iar în altele cu închipuirea că le poate ascunde. Dar după descoperirea gândurilor şi după arătarea vădită a lor, nu-i mai este îngăduit să contrazică pe judecătorul şi stăpânitorul său după Dumnezeu, până la moarte. Căci monahul, înfăţişându-se la început la această judecată şi dezvăluindu-şi cele ascunse ale inimii sale, s-a convins de la început, dacă a dobândit oarecare cunoştinţă, că e vrednic de nenumărate morţi; dar crede că prin ascultarea şi smerenia sa, se va izbăvi de toate pedepsele şi chinurile, dacă cunoaşte cu adevărat puterea tainei.

59. Cel ce păzeşte acestea neşterse în cugetul său nu se va împotrivi niciodată în inima sa când va fi certat, sau sfătuit, sau mustrat. Fiindcă cel ce cade în asemenea rele, adică în contrazicere şi necredinţă faţă de părintele şi învăţătorul său duhovnicesc, se rostogoleşte jalnic în fundul şi în prăpastia iadului (Prov. IX, 18), încă trăind şi se face casă satanei şi a întregii lui puteri necurate, ca un fiu al neascultării şi al pierzaniei (Efes.II,2 ; Ioan XVII, 12).

60. Te îndemn pe tine, care eşti fiu al ascultării, ca să întorci aceste îndemnuri necontenit în cugetul tău şi să lupţi cu toată sârguinţa, ca să nu te cobori în relele amintite ale iadului, ci să te rogi fierbinte, în fiecare zi, lui Dumnezeu: ***«Dumnezeule şi Doamne al tuturor, Cel ce ai stăpânirea peste toată suflarea şi tot sufletul ; Cel ce singur mă poţi tămădui, ascultă rugăciunea mea, a nevrednicului, şi răpune pe dracul ce se află cuibărit în mine, omorându-l prin venirea Preasfântului Tău Duh*** *(Notă: 42. Duhul rău e omorât de Duhul cel Bun şi Sfânt; împătimirea şi neliniştea, de nepătimire şi de pace; neputinţa iubirii, de puterea iubitoare.)* ***şi pe mine, cel ce sunt sărac şi gol de toată virtutea, învredniceşte-mă să cad cu lacrimi la picioarele sfântului meu părinte. Şi atrage sufletul lui sfânt la milostivirea faţă de mine, ca să mă miluiască. Dăruieşte Doamne, smerenie inimii mele şi gânduri cuvioase, păcătosului,care-ţi făgăduieşte să se pocăiască. Nu părăsi până la sfârşit sufletul meu care Ţi s-a supus odată şi Ţi s-a mărturisit şi Te-a ales pe Tine, în locul întregii lumi. Căci ştii, Doamne, că vreau să mă mântuiesc, măcar că deprinderea mea cea rea îmi stă piedică. Dar toate câte sunt oamenilor cu neputinţă, Ţie îţi sunt cu putinţă, Doamne»*** *(Notă: 43. Extras din Cuv. IV etic. (din Traites theologiques et ethiques, în «Sources chretiennes», nr. 129, p. 18).*

61. Cei ce au pus temelie bună, cu frică şi cu cutremur, credinţei şi nădejdii, în curtea evlaviei, şi şi-au rezemat cu neclintire picioarele pe piatra ascultării de părinţii duhovniceşti, socotind cele poruncite de ei, ca ieşite din gura lui Dumnezeu şi zidindu-le pe acestea fără şovăire pe temelia aceasta a ascultării întru smerenia sufletului, izbutesc îndată să împlinească această mare şi primă faptă: să se lepede de ei înşişi. Căci împlinind cineva voia altuia şi nu pe a sa, înfăptuieşte nu numai lepădarea de sufletul său, ci şi răstignirea faţă de toată lumea *(Notă: 44. De fapt, a te supune din inimă unuia singur, ca lui Dumnezeu, arată puterea generală a ta de a nu te mai afirma nici pe tine, nici lumea, împotriva iubirii.)*.

62. Cel ce contrazice pe părintele său, face bucuria dracilor. Iar de cel ce se smereşte până la moarte, se minunează îngerii *(Notă: 45. Se minunează îngerii, căci acesta e cel mai tare.)*. Căci unul ca acesta face lucrul lui Dumnezeu (Ioan VI, 28), asemănându-se Fiului lui Dumnezeu, Care a împlinit ascultarea de Părintele Său până la moarte, iar moartea, pe cruce (Filip. II, 4-11).

63. ***Frământarea multă şi la vreme nepotrivită întunecă şi tulbură cugetarea şi scoate din suflet rugăciunea curată şi căinţa. Pe de altă parte, aduce oboseală în inimă şi prin aceasta, înăsprire şi învârtoşare.*** Iar prin acestea caută dracii să ducă la deznădejde pe cei duhovniceşti.

64. Ţi se poate întâmpla uneori, monahule, să afli râvnă şi dor mare de desăvârşire în sufletul tău, încât să doreşti să împlineşti toată porunca lui Dumnezeu şi să nu cazi nici măcar în păcatul unui cuvânt deşert (Matei Xll, 37) ca să nu rămâi în urma niciunuia din sfinţii de odinioară în faptă, în cunoştinţă şi vedere. Dar te vezi totodată împiedicat de cel ce seamănă neghina descurajării şi nu te lasă să ajungi la o asemenea înălţime a sfinţeniei, prin aceea că-ţi strecoară astfel de gânduri şi-ţi zice: «îţi este cu neputinţă să te mântuieşti în mijlocul lumii şi să păzeşti fără ştirbire toate poruncile lui Dumnezeu».

Atunci aşează-te singur într-un colţ, strânge-te în tine însuţi şi adună-ţi gândul tău şi dă un sfat bun sufletului tău şi zi-i : *«De ce eşti întristat suflete al meu şi de ce mă tulburi ? Nădăjduieşte în Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui. Căci mântuirea persoanei mele nu sunt faptele mele, ci Dumnezeul meu. «Căci cine se va îndrepta din faptele legii (Gal. II, 16) ? Nu se va îndrepta înaintea Ta nici un vieţuitor» (Ps. CXLI, 2). Ci nădăjduiesc să mă mântuiesc în dar, din credinţa Dumnezeului meu, prin mila Sa negrăită. Mergi înapoia mea satano ! Domnului Dumnezeului meu mă închin (Matei IV, 10) şi Lui îi slujesc din tinereţile mele, Celui ce poate să mă mântuiască numai cu mila Sa. Depărtează-te deci de la mine! Dumnezeu, Cel ce m-a făcut pe mine după chipul şi asemănarea Sa, te va zdrobi pe tine».*

65. ***Dumnezeu nu cere de la noi oamenii altceva, decât numai să nu păcătuim. Iar acesta nu este lucrul legii, ci paza neslăbită a chipului şi a cinstei noastre de sus.*** Stând în acestea potrivit cu firea şi purtând haina strălucită a Duhului, rămânem în Dumnezeu şi Dumnezeu în noi, fiind dumnezei şi fii ai lui Dumnezeu prin înfiere, însemnaţi cu lumina cunoştinţei de Dumnezeu *(Notă: 46. Ţine de firea noastră să păstrăm în noi chipul lui Dumnezeu sau relaţia cu Dumnezeu. Prin aceasta suntem fii ai lui Dumnezeu şi dumnezei, dar nu născuţi din natura lui Dumnezeu, ci înfiaţi de El prin harul şi voinţa Lui, dar şi prin consimţirea şi efortul voinţei noastre. Ţine de acordul activ al voinţei noastre cu voinţa lui Dumnezeu să fim fii ai lui Dumnezeu, dar acordul acesta e cerut de firea noastră. Sfântul Simeon nu cere întâi fapte, ci întâi iubire şi încredere în Dumnezeu. Iar prin aceasta însuşi Dumnezeu e cu noi şi în noi. Datorită acestui fapt, nu încercăm să împlinim cu puterile noastre faptele legii, ci ne încredem cu iubire în Dumnezeu, Care ne dă însă puterea să iubim cu fapta.).*

66. Trândăvia şi greutatea trupului, născute în suflet din lene şi negrijă, ne depărtează de la canonul obişnuit şi aduc în cugetare întuneric şi descurajare *(Notă: 47. Trândăvia trupului se transpune în suflet, din negrijă. Din ele vin apoi în suflet descurajarea şi întunericul. Deci între suflet şi trup are loc o reciprocitate. Nu se poate neglija niciodată fără pagubă păzirea trupului în cele*

voite de Dumnezeu.). Prin aceasta se ivesc în inimă gânduri de frică şi de hulire, încât cel ispitit de dracul trândăviei nu mai poate nici măcar să mai intre în locul obişnuit al rugăciunii *(Notă: 48. Sigur e vorba de locul spiritual al rugăciunii, de starea de rugăciune, de interiorul rugăciunii.)*, ci îi este lene şi pregetă şi gândeşte lucruri nebuneşti împotriva Făcătorului a toate *(Notă: 49. Acestea vin ca o justificare a lenii de a se ruga.)*.Cunoscând deci pricina şi izvorul de unde ţi-au venit acestea, intră cu sârguinţă în locul obişnuit al rugăciunii tale şi căzând la iubitorul de oameni Dumnezeu, roagă-te din inimă cu suspine, întru durere şi lacrimi, cerând izbăvirea de povara trândăviei şi a gândurilor rele şi ţi se va da degrabă ţie, celui ce baţi şi stăruieşti cu osteneală, izbăvirea de acestea.

67. Cel ce a dobândit inima curată, a biruit frica *(Notă: 50. Rugăciunea este forţa eliberatoare, prin întâlnirea efortului nostru de eliberare cu persoana supremă, ca izvor a toată puterea şi libertatea.)*.Iar cel ce se curăţeşte încă, aci o biruie, aci e biruit de ea. Dar cel ce nu luptă nicidecum, sau nu simte deloc că e prieten al patimilor şi al dracilor şi deci mai adaugă la boala slavei deşarte şi boala închipuirii de sine, socotind că este ceva fără să fie nimic, sau e robul şi prada fricii, tremurând ca un prunc cu cugetul şi având frică acolo unde nu este frică pentru cei ce se tem de Domnul *(Notă: 51. Fricos e cel ce nu e curat în inimă. Acela nu poate intra întru libertate în relaţie cu altul. Curăţenia inimii aduce libertatea relaţiei cu alte persoane, deci şi cu Dumnezeu.)*.

68. Cel ce se teme de Domnul nu are frică de asaltul dracilor, nici de neputincioasele lor atacuri, dar nici de ameninţările oamenilor răi. Fiind în întregime ca o flacără sau ca un foc arzător, ce străbate zi şi noapte de jur-împrejur locurile ascunse şi întunecoase, pune dracii pe fugă. Căci fug mai degrabă aceia de el decât el de aceia, ca să nu fie arşi de flacăra învăpăiată a focului dumnezeiesc ce ţâşneşte din el *(Notă: 52. Cei ce se tem de Domnul nu sunt laşi, ci au curajul mărturisirii în faţa lui Dumnezeu şi a semenilor. Temerea de Dumnezeu e o sfială de a nu-L supăra, nu o laşitate. A se observa paradoxul: n-are frică cel ce se teme de Domnul. Temerea de Dumnezeu nu e ca frica din lume sau de ceva din lume; e o putere faţă de toate cele din lume, iar faţă de Dumnezeu nu e simţită ca o frică propriu-zis, ci ca o îndrăznire din iubire, împreunată în acelaşi timp cu sfială. Temerea de Dumnezeu dă puterea de a întreprinde orice efort spre împlinirea voii Lui, adică a tot ce e bun. Nu e vorba însă de o deosebire a acestora prin cuvinte (temere, frică), ci de deosebirea a două stări sufleteşti, care pot fi indicate prin indiferent care din aceste două nume. Focul de care se vorbeşte în acest capitol e entuziasmul iubirii de Dumnezeu, care are în sine cea mai deplină curăţie.*

Termenii: foc, flacără, sunt termeni preferaţi de Sfântul Simeon, pentru a exprima puternica simţire a dragostei de Dumnezeu ce-L caracterizează.)

69. Cel ce umblă în frica de Dumnezeu, chiar dacă petrece în mijlocul oamenilor răi, nu se teme. El are înlăuntrul său frica de Dumnezeu şi poartă arma nebiruită a credinţei, cu care poate să le împlinească pe toate, chiar şi pe cele ce par grele şi cu neputinţă celor mulţi. El petrece ca un uriaş în mijlocul piticilor, sau ca un leu mugind în mijlocul câinilor şi al vulpilor, încrezându-se în Domnul. Cu tăria cugetului său îi loveşte pe ei şi înspăimântă inimile lor, învârtind cuvântul înţelepciunii, ca pe un toiag de fier *(Notă: 53. înţelepciunea este şi o forţă, sau e menţinută printr-un efort în care se manifestă o forţă. E forţa gîndului la Dumnezeu, care prin aceasta e unit cu ajutorul lui Dumnezeu, pentru a persista în cele bune, în cele proprii echilibrului vieţii.).*

70. Să nu te miri dacă, stăpânit de frică, tremuri temându-te de toate. Căci eşti încă nedesăvârşit şi lipsit de tărie şi te temi ca un prunc de mormoloci. Căci frica este o boală copilărească şi vrednică de râs a sufletului iubitor de slava deşartă. Faţă de acest drac să nu cauţi să te foloseşti de cuvinte şi de contraziceri. Căci cuvintele nu folosesc nimic sufletului care tremură şi se clatină. Lăsându-le pe acestea, smereşte cu toată puterea gândirea ta şi vei vedea cum dispare frica *(Notă: 54. E demnă de remarcat această convieţuire între frică şi slava deşartă. Iubitorul de slavă deşartă tremură de părerile tuturor, chiar de ale celor mai neînsemnaţi oameni. De frica unor păreri care nu-ţi cultivă slava deşartă, nu vei putea scăpa contrazicând pe cei ce nu recunosc meritele tale, ci acceptând simţirea smereniei. In smerenie stă adevăratul curaj faţă de alţii.).*

71. Odată, cuprins fiind cineva de trândăvie, avea mintea slăbită şi întunecată şi sufletul moleşit, încât puţin mai trebuia ca să fie lipsit de întristarea inimii şi să stingă în el flacăra duhului şi să se umple toată casa trupului său de fum *(Notă: 55. E fumul care acoperă vederea şi slăbeşte puterea de mişcare a sufletului, dar şi a trupului, spre cele bune şi reale.).* Ba mai mult, se ivi în el o amorţeală a tuturor mădularelor, care-l ducea, din cauza moleşelii, la un somn fără măsură, încât era silit să lipsească şi de la slujbele obişnuite. El încercă să se împotrivească acestora prin înfrânare şi veghere. Dar biruind somnul, inima lui se înăspri din mândrie şi lipsindu-i de aici înainte întristarea, se strecură în el frica. Cînd o simţi pe aceasta în sine, ieşi din chilia sa la vreme nepotrivită şi plecând la un loc retras şi întunecat, stătu acolo şi ridică mâinile şi se însemnă cu semnul crucii, iar ochiul sufletului şi-l înălţă spre Dumnezeu. Umilindu-şi astfel puţin gândirea, îndată dracul fricii se depărta puţin de la el. Dar dracul cumplit al slavei deşarte, mai puternic decât el, îi fură gândul, vrând să-l atragă şi să-l predea iarăşi dracului

fricii. Înţelegînd el aceasta, se miră şi rugă fierbinte pe Dumnezeu să izbăvească sufletul lui din asemenea curse ale diavolului.

72. Mare şi anevoie de înţeles socotesc că este pentru toţi această împreună-lucrare, răutate şi uneltire a dracilor. Căci am cunoscut pe dracul fricii însoţindu-se şi lucrând împreună cu dracul trândăviei şi pe acesta din urmă ajutându-l pe cel dintâi şi întărind lucrarea lui; de asemenea, pe cel dintâi sădind în suflet frica împreunată cu învârtoşarea, iar pe al doilea întărind întunecarea, moleşeala, învârtoşarea şi deznădejdea sufletului şi a minţii. Trândăvia le este nevoitorilor o încercare menită să le pricinuiască smerenie.

73. Dracul trândăviei obişnuieşte să războiască, de cele mai multe ori, mai ales pe cei ce au înaintat în rugăciune, sau pe cei ce se sârguiesc cu ea. Căci nici un altul dintre ceilalţi draci nu are putere împotriva acestora. Acesta îşi are puterea fie dintr-o îngăduinţă de sus cu bun rost, fie cum socotesc mai degrabă, îşi ia puterea împotriva noastră din niscai stări necuvenite ale trupului *(Notă: 56. Puterea acestuia mai vine şi din oboseala fără voie a trupului ca şi din aparenţa că el nu e un duh rău, că prin el nu se săvârşeşte răul.).* Iar ceea ce vreau să spun este aceasta: mâncând mult şi încărcându-mi stomacul şi adormind astfel prea sătul, această patimă a pus stăpânire pe mine şi am fost biruit; apoi înfrânându-mă iarăşi peste măsură, mi-am făcut mintea întunecată şi anevoie de mişcat şi iarăşi am căzut în aceeaşi patimă *(Notă: 57. Excesul nu e bun nici într-o parte, nici în alta. Aici are rolul important înţelepciunea şi dreapta socoteală.).* Câteodată se întâmplă însă aceasta celor ce se nevoiesc şi din amestecarea aerului, despre care nu ştiu să spun ceva sigur, sau din grosimea vântului de miazăzi.
74. Trândăvia este moartea sufletului şi a minţii *(Notă: 58. Deşi porneşte de la trup, trândăvia devine şi o stare a sufletului şi a minţii.).*Dacă Dumnezeu i-ar îngădui să lucreze împotriva noastră după puterea ei, nici unul dintre nevoitori nu s-ar mântui vreodată. Datoria noastră este să i ne împotrivim cu toată puterea ce ne este dată, dar stă în puterea lui Dumnezeu să ne trezească în chip tainic şi să ne arate în chip vădit biruitori ai ei. Căci e cu neputinţă ca, murind cineva, să învie fără ajutorul Celui ce s-a înviat pe Sine din morţi.

75. Când mintea e furată de mândrie şi se înfundă în ea însăşi şi-şi închipuie că este ceva prin sine însăşi fiindcă se nevoieşte, harul care o luminează în chip nevăzut se depărtează de la ea şi lăsând-o îndată goală, ea îşi dă seama repede de neputinţa ei. Căci patimile năvălesc asupra ei ca nişte câini turbaţi şi caută să o sfâşie. Atunci neştiind ce să facă şi neavând unde să alerge ca să se izbăvească, aleargă, prin smerenie, la Domnul care poate să o mântuiască *(Notă: 59. Mândria este aşezată de părinţi duhovniceşti mai vechi la sfârşitul celorlalte patimi. Sfântul Simeon*

Noul Teolog o pune, cel puţin pentru nevoitorii care s-au eliberat de patimi, la începutul nevoinţii lor. De aceea leacul împotriva ei este, după el, smerenia, opusul mândriei. Smerenia deschide sufletul din nou pentru Dumnezeu.).

76. Cel ce a ieşit deplin din lume se socoteşte pe sine ca fiind într-un pustiu neumblat (Ps. LXI, 1) şi plin de fiare. De aceea, cuprins de o frică negrăită şi de un cutremur de nedescris, strigă către Dumnezeu, ca Iona din chit şi din marea vieţii; ca Daniil din groapa leilor şi a patimilor furioase; ca cei trei tineri din cuptorul focului lăuntric al poftei arzătoare; ca Manase din statuia de aramă a trupului acesta pământesc şi muritor. Iar Domnul auzindu-l îl izbăveşte pe el din prăpastia neştiinţei şi a dragostei de lume, ca pe proorocul din chit, pentru ca să nu le mai dorească pe acestea ; îl izbăveşte din groapa gândurilor rele ale poftei, care răpesc şi rod sufletele oamenilor, ca pe Daniil; din atacurile pătimaşe ale focului care-i arde şi îi slăbeşte sufletul şi-l împinge cu sila spre fapte necuvenite, răcorindu-i sufletul cu roua Sfântului Duh, ca pe israeliţii aceia şi de trupul acesta pământesc şi greu şi preapătimaş, păstrându-l neînjosit şi nedoborât şi făcându-l fiu al luminii şi al zilei (1 Tes. V, 5) şi învrednicindu-l să guste învierea încă de aici *(Notă: 60. Acest capitol e luat în întregime din Cuvântarea IV etică (Traites theologiques et ethiques, tom. II, în «Sources chretiennes»,nr. 129, p. 20).)*.

77. Sufletul care stăruie în alipirea la starea înjosită a trupului şi iubeşte plăcerile lui şi ţine la slava de la oameni, sau chiar dacă nu le caută pe acestea, e simţitor la adierea poftei, rămâne cu totul nemişcat şi greoi spre orice virtute şi poruncă a lui Dumnezeu, ca unul ce e îngreunat şi înlănţuit cu putere de relele amintite. Dar când, trezit de ostenelile nevoinţelor şi de lacrimile pocăinţei, scutură de la sine greutatea trupului şi topeşte în şiroaiele lacrimilor cugetul trupesc şi s-a ridicat mai presus de micimea celor văzute, se împărtăşeşte de lumina curată şi se eliberează de patimile care îl tiranizează. Atunci strigă şi el îndată ca proorocul, către Dumnezeu: ***«Rupt-ai sacul meu şi m-ai încins cu veselie, ca să cunosc slava Ta şi să nu mă mâhnesc»*** (Ps. XXIX, 12-13).

78. Sfânta Scriptură ne dă să înţelegem că sunt trei locuri în care obişnuieşte mintea să petreacă *(Notă: 61. Sunt trei stări sau trepte ale minţii. Dar acestea nu sunt simplu subiective, ci sunt stări produse de unele realităţi deosebite de noi.)*. Iar eu socotesc, mai degrabă, că sunt două. Prin aceasta nu învăţ ceva contrar Scripturii - să nu fie - ci pentru că nu număr între început şi sfârşit, mijlocul.

De pildă, cel ce se mută dintr-un oraş în altul şi dintr-o ţară în alta, nu va numi, pe drumul străbătut, celelalte oraşe şi ţări, chiar dacă ar vedea în cursul drumului multe şi minunate lucruri. Poporul care se mută din Egipt în pământul făgăduinţei,

şi se aşază în acesta, îşi aminteşte toate cele de pe drumul dintre ele şi le descrie pe acestea tuturor, dar nu spune că s-a mutat de la prima cetate la a doua şi de la a doua la a treia cetate sau ţară, ci că s-a mutat de la robie la libertate, de la întuneric la lumină şi din prinsoare a revenit în ţara proprie.

Tot aşa mintea noastră, a oamenilor, obişnuieşte să se mute de la împătimire la nepătimire, de la robia patimilor la libertatea duhului şi de la închipuirea contrară firii, pe care legea o numeşte prinsoare, la înălţarea mai presus de fire *(Notă: 62. Sfântul Simeon nu cunoaşte decât două stări ale omului: starea contrară firii şi starea mai presus de fire. O stare neutră nu cunoaşte. Ea poate fi cel mult o etapă trecătoare între cele două. De câteva ori vorbeşte totuşi de starea cea conformă firii. In starea aceasta omul se bucură şi de ajutorul harului care e mai presus de fire. KpoXrji?- «prejudecata» (termen în textul original tradus de noi cu «închipuire») este o judecată ce şi-o face cineva înainte de a se cunoaşte cu adevărat pe sine, sau înainte de a cunoaşte cu adevărat lucrul despre care gândeşte sau se pronunţă. Ea e de fapt o închipuire. Ca atare ea e contrară firii, căci e pusă în mişcare de vreo pasiune. De aceea e izvorul multor greşeli.)*, de la marea agitată a vieţii la starea senină cea din afara lumii, de la amărăciunea grijilor şi supărărilor vieţii la dulceaţa negrăită şi la lipsa de grijă în privinţa oricărui lucru pământesc; de la pofta, de la frământarea şi de la tulburarea cu privire la multe, la alipirea deplină şi la dragostea faţă de Cel Unul.

79. Mutarea minţii de la cele văzute la cele nevăzute şi de la cele ce cad sub simţuri la cele mai presus de simţuri pricinuieşte uitarea tuturor celor lăsate în urmă. Pe aceasta ei o numesc cu dreptate locul liniştii, învrednicindu-se mintea să se înalţe la el, nu va mai coborî iarăşi de acolo, ca Moise după cele 40 de zile şi nopţi petrecute pe munte, ci încredinţându-se că e bine acolo nu se va mai întoarce nicidecum spre cele de jos *(Notă: 63. De fapt cel ce a petrecut odată în lucruri mai înalte, nu mai are plăcere de cele de jos şi chiar dacă coboară puţin la ele, tânjeşte după cele de sus. Comparaţia stării prezente mai rele, cu cea anterioară mai bună îi produce o tristeţe şi o nemulţumire continuă.)*.

Ajuns încă de aici casa Treimii şi el însuşi în Treime, ca unul ce este în ea, se va sălăşlui în Împărăţia cerurilor.Căci iubirea îl va ţine şi nu-l va lăsa să cadă *(Notă: 64. A fi în Treime înseamnă a fi în iubire. Sfântul Simeon atribuie iarăşi iubirii şi nu contemplaţiei rolul principal în menţinerea sufletului în Dumnezeu. Iar iubirea aceasta de Dumnezeu, în care sufletul e ridicat, se explică prin iubirea celor trei Persoane dumnezeieşti între Ele. Fiind aşezat sufletul în acest leagăn al iubirii nesfârşite şi desăvârşite între cele trei Persoane dumnezeieşti nu mai poate cădea din el.)*.

80. Nu numai cel ce se linişteşte singur (sihastrul) *(Notă: 65. De aici şi până la cap. 87 inclusiv, ed. din «Sources chretiennes»se întâlneşte iarăşi cu Filocalia greacă, cap. 53—58, afară de cap. 82.)*, sau cel ce se află sub ascultare (în obşte), ci şi egumenul şi întâistătătorul celor mulţi şi chiar cel ce slujeşte, trebuie să fie numaidecât fără griji, sau liberi de toate lucrurile vieţii. Căci dacă ne predăm grijilor, călcăm porunca lui Dumnezeu care zice: ***«Nu vă îngrijiţi de sufletul vostru, ce veţi mânca sau ce veţi bea şi cu ce vă veţi îmbrăca. Căci toate acestea le caută păgânii»*** (Matei VI, 25) ; şi iarăşi: ***«Vedeţi să nu se îngreuneze inimile voastre de multă mâncare şi de beţie şi de grijile vieţii»*** (Luca XXI, 34).

81. ***Cel ce are gândirea îngrijorată de lucrurile vieţii nu este liber. Căci e stăpânit şi robit de grija acestora, fie că se îngrijeşte de acestea pentru sine, fie pentru alţii. Iar cel liber de acestea nu se îngrijeşte în chip lumesc nici pentru sine şi nu se va îngriji nici pentru alţii, fie că e episcop, fie că e egumen, fie diacon. Cu toate aces-tea, nu va sta niciodată fără lucru şi nu va dispreţui nici pe cei mai umiliţi şi mai mici, ci făcând toate în chip bineplăcut lui Dumnezeu, va rămâne în toate neîngrijorat, toată viaţa*** *(Notă: 66. E necesar ca făcând toate cele ce se cer de la noi, să nu le facem cu grija că reuşita depinde numai de noi. Să păstrăm conştiinţa că toate.sunt trecătoare. Cei ce se folosesc de lumea aceasta, să fie ca şi cum nu s-ar folosi. Căci «trece chipul lumii acesteia» (l Cor. VII, 31).)*.

82. ***Există o grijă nefăptuitoare şi o făptuire fără grijă, ca şi dimpotrivă: o negrijă făptuitoare şi o lene plină de griji*** *(Notă: 67. Prin această frumoasă distincţie, Sfântul Simeon dovedeşte că nu condamnă activitatea, ci apăsarea sufletească ce o poate însoţi. Să fii activ într-un chip degajat, ca o pasăre în zborul ei vesel, ca un artist, fericit în înaripata lui străduinţă de a găsi expresia justă a ceea ce contemplă. Aceasta e esenţa recomandării Sfântului Simeon.)*. **Acestea le-a arătat şi Domnul. Căci spunând : *«Tatăl Meu până acum lucrează, şi Eu lucrez»*** (Ioan V, 17), ***şi iarăşi: «Lucraţi nu pentru mâncarea pieritoare, ci pentru cea care rămâne spre viaţa veşnică»*** (Ioan VI, 27), **n-a desfiinţat activitatea, ci ne-a recomandat activitatea fără grijă** *(Notă: 68. De fapt, activitatea din iubire faţă de alţii şi de Dumnezeu produce în suflet o stare de negrijă lumească şi-1 duce la desăvârşirea veşnică, pe când cea din grija egoistă de trup îl duce la pieire. Deci Domnul condamnă grija, dar nu recomandă neactivitatea. Mai mult chiar el condamnă şi lenea, mai ales pe cea însoţită de grijă. De aici rezultă că deşi nu trebuie să considerăm lucrurile lumii eterne, totuşi trebuie să socotim că activitatea sufletului în legătură cu ele, de dragul lui Dumnezeu şi al altora, e un mijloc prin care sufletul sporeşte în desăvârşire şi ajunge la veşnicia fericită pentru care este rânduit. Dealtfel şi rugăciunea este o activitate.)*.

Apoi spunând iarăşi: «Cine, îngrijindu-se, poate să adauge măcar un cot la statura sa ?» (Matei VI, 27), ***a desfiinţat grija nefăptuitoare. Iar despre grija întrupată în fapte, zice: «Iar despre îmbrăcăminte şi mâncare, ce vă îngrijiţi? Nu vedeţi crinii câmpului şi păsările cerului, pe cei dintâi cum cresc şi pe cele din urmă cum sunt hrănite ?»*** (Matei VI, 28). ***Astfel, aprobând pe una şi dezaprobând pe cealaltă, Domnul ne învaţă cum să lucrăm cu grijă neîngrijorându-ne şi cum, liberi de griji, să ocolim o activitate necuvenită*** *(Notă: 69. Ceea ce cere Domnul în fond e împlinirea unei activităţi cuvenite şi reţinerea de la cea necuvenită. Cea dintâi trebuie să o facem într-un sens cu toată grija, dar în alt sens neîngrijoraţi. Iar pe cea de a doua să o evităm, mai ales când o facem fără grijă, adică cu neglijenţă, sau cu nepăsare de mântuirea sufletului. Există deci grijă şi grijă. Există deci grijă bună şi grijă rea, precum există negrijă bună şi negrijă rea.)*.

83. Nu dărâma casa ta, voind să o zideşti pe a vecinului. Să ştii că lucrul acesta e obositor şi greu. Ia seama ca nu cumva hotărându-te la aceasta, să o dărâmi şi pe a ta şi să nu poţi să o zideşti nici pe a aceluia *(Notă: 70. Mustrându-1 pe altul pentru greşeli, poţi să-ţi înăspreşti sufletul tău şi să înaintezi la ură împotriva aceluia. Astfel nu-1 zideşti nici pe acela şi te înrăieşti şi pe tine.)*.

84. Dacă n-ai dobândit o desăvârşită nepătimire faţă de lucruri şi de bunurile vieţii, să nu primeşti să te ocupi cu chivernisirea lucrurilor, ca să nu te prinzi în ele şi în loc să iei plata slujirii, să suferi osânda pentru hoţie şi fur de cele sfinte. Iar de eşti silit la acestea, de întâistătătorul, să fii ca cel ce umblă cu focul care arde şi să opreşti momeala gândului prin mărturisire şi pocăinţă, ca să te păstrezi neatins prin rugăciunea întâistătătorului *(Notă: 71. Mărturisind ispita care ţi-a venit de a lua din cele chivernisite ale Bisericii, sau ale mânăstirii, vei căpăta de la duhovnic întărire să respingi ispita.)*.

85. Cel ce n-a ajuns nepătimitor, nu ştie ce este nepătimirea, ba nici nu poate crede că este cineva astfel pe pământ. Căci cel ce nu s-a lepădat mai întâi de sine (Matei XVI, 24) şi nu şi-a golit cu bucurie sângele său pentru această viaţă cu adevărat fericită, cum va bănui că a făcut cineva acestea ca să dobândească nepătimirea ? La fel şi cel ce-şi închipuie că are Duhul Sfânt neavând nimic, auzind de lucrările Duhului sălăşluite în cei ce au de fapt pe Duhul Sfânt, nu va crede că există cineva în generaţia de azi lucrat şi mişcat de Duhul dumnezeiesc sau ajuns la vederea Lui în chip conştient şi simţit, asemenea apostolilor lui Hristos şi sfinţilor de altădată. Căci fiecare judecă din starea ce o are el şi pe cele ale aproapelui, fie că e vorba de virtute, fie de păcate.

86. ***Altceva este nepătimirea sufletului şi altceva nepătimirea trupului; cea dintâi sfinţeşte şi trupul prin strălucirea ei şi prin revărsarea de lumină a Duhului; iar cea de a doua singură nu poate să folosească prin sine întru nimic pe cel ce o are*** *(Notă: 72. Extras din Cuv, IV etic, op. cit., p. 12. Pentru Sfântul Simeon virtutea nu este o simplă pasivitate, ci o punere în ordine a mişcărilor sufleteşti şi trupeşti, pentru buna folosire a lor în favoarea deprinderii unei virtuţi. Prin aceasta spiritualitatea creştină se deosebeşte net de cea budistă. Nemişcarea puterilor trupeşti şi sufleteşti poate aparţine firii slăbite, sau dezamăgite de pe urma dezordinii pătimaşe a mişcărilor lor. Căci slăbirea sau dezamăgirea pot apărea în creatură, care n-are de la sine fiinţa, ci e din nimic şi ca atare înaintează când rămâne de sine spre nimic. Dar punerea în rânduială a mişcărilor firii e un efort care învinge înclinarea mişcărilor firii spre trândăvia dezordinii şi spre nimic.)*.

87. Altceva este nemişcarea mădularelor sufleteşti şi trupeşti şi altceva dobândirea virtuţilor. Cea dintâi aparţine firii, cea de a doua pune rânduială în mişcările naturale *(Notă: 73. Extras din aceeaşi cuvântare. Ibidem.)*.

88. ***A nu pofti ceva din plăcerile şi dulceţurile lumii nu este egal cu a dori bunătăţile veşnice şi cereşti. Altceva este aceasta şi altceva e aceea. Cele dintâi le dispreţuiesc mulţi. De cele de al doilea, puţini oameni s-au îngrijit*** *(Notă: 74. Extras din aceeaşi cuvântare, op. cit., p. 14. Continuând ideea din capitolul anterior, Sfântul Simeon spune că dorirea bunătăţilor veşnice e mai mult decât nedorirea plăcerilor pământeşti. Virtutea e o dorire pozitivă a bunătăţilor veşnice şi prin aceasta depăşeşte o fire ajunsă la nemişcare prin voinţa de a nu răspunde răului cu rău, sau prin dezabuzare şi slăbire. Ea e un efort de ridicare a firii la cele mai presus de fire. Nu se cere desfiinţarea dorinţei ca putere a firii, ci îndreptarea şi întărirea ei spre cele continuu mai înalte.)*.

89. ***A ocoli şi a nu căuta slava de la oameni nu este tot una cu a dori slava de la Dumnezeu. Căci e multă deosebire între aceste două lucruri. Cea dintâi au respins-o mulţi şi dintre cei stăpâniţi de patimi; pe cea de a doua, puţini s-au învrednicit să o primească şi cu multă osteneală*** *(Notă: 75. Cuv. IV etic, op. cit., p. 12. Se face aici o deosebire analoagă cu cea din cele două capete anterioare, între pesimismul celor ce s-au scârbit, prin dezamăgiri sau prin cinismul patimilor, de slava de la oameni şi între cei ce doresc, într-un elan pozitiv, slava curată de la Dumnezeu cel infinit. Aici se crede în Dumnezeu cel personal, acolo e un fel de panteism, odată ce persoana omenească se topeşte în esenţa universală. Aici se crede într-un Dumnezeu personal, Căruia credinciosul vrea să-I placă şi în a plăcea lui Dumnezeu constă slava dorită de la El, care este totodată o depăşire a egoismului.)*.

90. ***Nu e tot una a te mulţumi cu o haină modestă şi a nu dori un veşmânt strălucitor, cu a te îmbrăca în lumina lui Dumnezeu. Acesta este un lucru şi acela altul. Atraşi de mii de pofte, unii dispreţuiesc cu uşurinţă poftirea unui veşmânt; dar în lumina lui Dumnezeu se îmbracă acei care o caută neobosiţi prin toate nevoinţele şi se fac fiii luminii şi ai zilei în împlinirea poruncilor*** *(Notă: 76. Cuv. etic. cit., op. cit., p. 14. Aceeaşi idee ca în cele trei capete anterioare. Dar aici Sfântul Simeon dă şi o explicare proprie a deosebirii între lipsa unei patimi şi posesiunea unei virtuţi contrare: lipsa unei patimi poate proveni din angajarea intensă în alte patimi.).*

91. ***Altceva este vorbirea smerită şi altceva cugetarea smerită; altceva este smerenia şi altceva este floarea smereniei; altceva este rodul acesteia şi altceva dulceaţa frumuseţii lui şi altceva decât acestea, urmările ce decurg din el. Dintre acestea, unele atârnă de noi, altele nu atârnă de noi. Cele ce atârnă de noi sunt: să cugetăm toate, să ţinem seama de toate, să spunem şi să facem toate câte ne duc la smerenie; dar sfânta smerenie şi celelalte însuşiri ale ei, harismele şi lucrările ei, sunt darul lui Dumnezeu şi nu atârnă de noi. Dar de ele nu se va învrednici nimeni, dacă nu a semănat toate seminţele care atârnă de el*** *(Notă: 77. Cuv etic. cit., op. cit., p. 16.).*

92. A***ltceva este a nu ne revolta faţă de necinstiri,de batjocuri, de încercări şi necazuri şi altceva a ne arăta mulţumiţi de ele şi a ne ruga pentru cei ce ne fac acestea. Altceva este a iubi din suflet pe aceştia şi altceva a întipări, pe lângă aceasta, în mintea noastră faţa fiecăruia din ei şi a-i îmbrăţişa fără patimă ca pe nişte prieteni adevăraţi, cu lacrimi de iubire sinceră, fără să se afle în acea clipă nici o urmă a vreunei supărări în noi.***

Iar lucrul mai mare decât cele spuse este ca în timpul însuşi al ispitelor să aibă cineva, în chip neschimbat, aceeaşi bună simţire egală pentru cei ce-1 batjocoresc în faţă, îl calomniază, îl judecă, îl osândesc, îl înjură şi-1 scuipă în faţă şi pentru cei ce iau în afară înfăţişarea prieteniei, dar pe ascuns fac aceleaşi lucruri fără să se poată însă ascunde de fapt. ***Dar neasemănat mai mare lucru decât toate acestea, socotesc că este ca cineva să uite cu desăvârşire cele ce le-a suferit şi să nu-şi aducă aminte de ceva din ceea ce i s-a întâmplat, fie că lipsesc,fie că sunt de faţă cei ce l-au supărat, ci să-i primească şi pe aceştia la fel ca pe prieteni, în convorbiri şi la masă, fără nici o gândire la cele întâmplate*** *(Notă: 78. Cuv. etic. cit., ibidem.).*

93. ***Nu e acelaşi lucru a-ţi aduce aminte de Dumnezeu şi a-L iubi pe Dumnezeu. Nici a te teme de Dumnezeu şi a păzi poruncile Lui*** *(Notă: 79. Cuv. etic. cit., op.*

cit., p. 18. Poţi să te temi de Dumnezeu şi să nu treci această temere in fapte.). Altceva sunt acestea şi altceva acelea. Dar amândouă sunt proprii celor desăvârşiţi şi nepătimitori.

94. ***Altceva este nepăcătuirea şi altceva lucrarea poruncilor*** *(Notă: 80. Cuv. etic. cit., op. cit., p. 16.)*. ***Cea din urmă este proprie celor ce se nevoiesc şi vieţuiesc după Evanghelie, iar cea dintâi este proprie celor ce au dobândit prima nepătimire.***

95.Liniştea nu e, desigur, una cu nelucrarea *(Notă: 81. Liniştea este ceva pozitiv, este o bucurie. Nelucrarea e neactivitate şi nu iradiază din ea putere, ci îndeamnă la pasivitate şi deci la tristeţe. Poţi să fii activ în linişte şi poţi să fii neactiv fără să ai linişte .Căci lipsa de mişcare e contrară firii.)*. Nici tăcerea nu e una cu liniştea *(Notă: 82. Din Cuv. etic. cit., ibidem. Poţi să taci în afară şi în suflet să n-ai linişte.)*. Altceva e fiecare din acestea. Nelucrarea este proprie celor ce nu voiesc să cunoască împărtăşirea de bunătăţile lui Dumnezeu, nici să împlinească ceva din cele bune. ***Lucrarea poruncilor este proprie celor ce se ocupă neîncetat cu cunoştinţa lui Dumnezeu şi stăruiesc în înţelegerea cuvântului înţelepciunii lui Dumnezeu şi cercetează adâncurile Duhului şi sunt introduşi în tainele minunate ale lui Dumnezeu.*** Iar liniştea este proprie celor ce săvârşesc lucrarea minţii cu luarea aminte a unei cugetări pline de atenţie la gânduri.

96. Nu este acelaşi lucru retragerea (din lume), ca mutarea dintr-un loc în alt loc şi adevărata înstrăinare *(Notă: 83. Din Cuv. etic. cit., ibidem. Deci mai presus de fuga exterioară din lume, e cea care mântuieşte, sau înstrăinarea interioară de ceea ce e rău în ea.)*; ci altceva şi altceva. Cea dintâi este a celor ce luptă şi a celor ce, din cauza lenii, sunt purtaţi de o cugetare nestatornică, sau din cauza unui prisos de căldură doresc lupte şi mai mari. Iar a doua este a celor ce s-au răstignit lumii (1 Cor. II, 10) şi lucrurilor lumii şi doresc să fie pururea numai cu Dumnezeu şi cu îngerii şi nu se întorc deloc spre cele omeneşti.

97. Altceva este a te împotrivi vrăjmaşilor şi a lupta împotriva lor şi altceva a-i birui şi a-i supune şi a-i omorî cu desăvârşire. Primul lucru e propriu luptătorilor şi vitejilor în cele ale nevoinţei; al doilea e propriu celor nepătimitori şi desăvârşiţi *(Notă: 84. Extras din Cuv. etic. cit., op. cit., p. 18. Cel nepătimitor nu mai e mişcat de nici un răspuns contrar la răul duşmanului, ci-l copleşeşte şi-1 desfiinţează cu neclintirea în iubire.)*

98. Toate acestea sunt fapte ale sfinţilor ce umblă în lumina nepătimirii. Dar cei ce înţeleg că sunt în afara lor, să nu se lase amăgiţi, nici să-şi amăgească sufletele lor,

ci să ştie că ei umblă zadarnic, ca într-un întuneric *(Notă: 85. Extras din Cuv. cit., op. cit., p. 16. Aceştia umblă mult, însă umblă în întuneric şi nu reuşesc să iasă din el.)*.

99. Mulţi s-au supus acestor nevoinţe, unul pentru un motiv, altul pentru alt motiv. Dar foarte puţini sunt cei ce au săvârşit osteneala lor cu frică şi cu dragoste firească de Dumnezeu. Singuri aceştia, ajutaţi de har, izbutesc în scurtă vreme în lucrarea virtuţii şi se întind spre cele spuse. Ceilalţi sunt lăsaţi, cum s-a spus, «să rătăcească în loc neumblat şi nu pe cale>> (Ps. CVI, 40) *(Notă: 86. A umbla în întuneric neînaintând spre scopul firesc al vieţii noastre, înseamnă a nu umbla pe drum, căci orice drum duce undeva,duce la un scop.)*, potrivit cuvântului: «Şi i-am trimis pe ei după uneltirile inimilor lor, merge-vor întru meşteşugirile lor» (Ps.LXXX, II)*(Notă: 87. Extras din Cuv. cit., op. cit., p. 18. Aceştia şi-au făcut propriile lor planuri, nu urmăresc planurile lui Dumnezeu.)*.

100. Cel ce a dobândit experienţa acestora prin sârguinţa cea mai bună va cunoaşte puterea (înţelesul) celor spuse. Iar cel ce e altfel, va cunoaşte înţelesul din afară al celor spuse, dar despre înţelesul lor duhovnicesc, care se cunoaşte cu înţelegerea, nu va avea decât idei teoretice, sau mai bine zis va plăsmui în cugetarea lui chipuri mincinoase, fiind foarte departe de ele, ca un om ce se amăgeşte.

101. Când te-ai ridicat, prin multe osteneli şi sudori deasupra micimii trupului şi te-ai dezbrăcat de trebuinţele lui, îl vei purta uşor şi duhovniceşte, ca pe unul ce nu va simţi nici foame, nici sete. Atunci vei privi mai bine, ca prin oglindă (1 Cor. XIII, 12) *(Notă: 88. Trupul lui a devenit transparent ca o oglindă prin care cel duhovnicesc se vede pe sine şi vede pe Dumnezeu.)*, pe Cel mai presus de minte şi cu ochii tăi spălaţi de lacrimi vei vedea pe Cel pe Care nimeni nu L-a văzut vreodată (Ioan I,18) *(Notă: 89. Lacrimile fac ochii curaţi şi de aceea capabili să vadă esenţa tainică a lucrurilor şi pe Dumnezeu prin ele.)*. Şi având sufletul rănit de iubirea Lui, vei înfiripa un cântec amestecat cu lacrimi *(Notă: 90.Starea aceasta de mare înduioşare şi bucurie pentru Dumnezeu Îşi găseşte o expresie nu numai în lacrimi, ci şi în ritmul unei melodii.)*. Atunci să-ţi aduci aminte de mine şi să te rogi pentru smerenia mea, ca unul ce eşti unit cu Dumnezeu şi ai o îndrăznire neînfruntată faţă de El.

Ale aceluiaşi, 25 de alte capete ale cunoştinţei şi ale cuvântării de Dumnezeu (gnostice şi teologice)

1. Nici celui ce teologhiseşte nu i se potriveşte pocăinţa, nici celui ce se pocăieşte, teologia. Căci pe cât sunt de departe răsăriturile de apusuri (Ps. Cll, 12), pe atâta e mai înaltă teologia decât pocăinţa *(Notă: 91. Avem aici sensul patristic al teologiei, ca fiind contemplaţie a lui Dumnezeu, atinsă pe treptele înalte ale curăţiei şi nepătimirii. Cel ce trăieşte desăvârşit în Dumnezeu, văzându-L cu mintea, nu mai simte nici trebuinţă de pocăinţă, căci uită până şi de starea sa, fiind ieşit întreg în Dumnezeu pe Care-L vede.)*. Căci precum se vaită un om aflat în boală şi neputinţe, sau precum strigă un cerşetor îmbrăcat în zdrenţe, aşa face cel ce se află în pocăinţă şi săvârşeşte cu adevărat faptele pocăinţei. Iar cel ce teologhiseşte este asemenea celui ce petrece în curţile împărăteşti îmbrăcat în strălucirea veşmântului împărătesc şi vorbeşte neîncetat cu împăratul ca un intim al lui şi aude de la el în fiecare moment poruncile şi voile lui *(Notă: 92. Adevărata teologie e nu numai vorbirea despre Dumnezeu, ci dialog cu Dumnezeu, simţire puternică şi responsabilă a prezenţei Lui personale şi revendicatoare.)*.

2. Sporirea în cunoştinţa de Dumnezeu se face prilej şi pricină a necunoaşterii tuturor celorlalte, ba chiar şi a lui Dumnezeu. Şi mărimea luminii Lui e o nevedere desăvârşită ; iar simţirea supradesăvârşită a luminii Lui mai presus de simţire, e o nesimţire a tuturor celor ce sunt în afara ei *(Notă: 93. Se afirmă aici caracterul apofatic, sau mai presus de cunoaştere al cunoaşterii lui Dumnezeu, conform lui Dionisie Areopagitul şi Sfântului Grigorie de Nisa.)*. Căci simţirea care nu cunoaşte, nu află şi nu înţelege deloc ce sunt, de unde, unde, care şi cum sunt cele în care se află, neavând putere să ştie acestea, cum va fi simţire? Cum nu vor fi acestea mai degrabă mai presus de simţire? Iar mintea care-şi simte neputinţa ei, cum nu va fi nesimţitoare faţă de cele mai presus de simţire? ***«Căci cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit»*** (l Cor. II, 9) *(Notă: 94. Extras din Cateheza XXVIII; op. cit., p. 158—160, unde e în legătură cu cap. I, ed. cit., p. 51—52.)*, cum vor fi supuse simţirii ?

3. Domnul care ne dăruieşte nouă cele mai presus de simţire ne dă şi o altă simţire mai presus de simţire prin Duhul Său, ca să simţim în chip mai presus de fire darurile şi harismele Lui mai presus de simţire, prin toate simţurile, în chip clar şi curat *(Notă: 95. Există o simţire mai presus de simţire. Sufletul nu se află pe acea treaptă într-o insensibilitate. Ea e o sensibilitate spirituală şi are drept cauză lucrarea Sfântului Duh. Dar e lucrătoare şi prin simţurile trupului, cum a fost cazul cu apostolii pe Tabor.)*.

4. Tot cel ce e nesimţitor faţă de Unul, e nesimţitor faţă de toate, precum cel ce are simţire faţă de Unul le simte pe toate şi este în afară de simţirea tuturor. El le simte pe toate şi nu e stăpânit de simţirea lor *(Notă: 96. Sfântul Simeon Noul Teolog se dovedeşte în tot scrisul lui un teolog al simţirii mai presus de simţire. Dar această simţire nu-i un sentiment pur, ci un contact total al fiinţei noastre, sensibilizată de Duhul, cu Dumnezeu.)*.

5. Cel surd faţă de cuvântul lui Dumnezeu e surd faţă de orice glas, precum cel ce aude cuvântul lui Dumnezeu le aude pe toate *(Notă: 97. Acela vede şi aude în toate cuvântul lui Dumnezeu.)*. Acesta este surd, pe de altă parte, faţă de orice glas. El le aude pe toate şi nu aude pe nici una, decât pe acelea care îşi spun cuvintele în Cuvântul *(Notă: 98. Nu aude nici un cuvânt ca stând de sine, sau ca răsunând de sine, ci fiecare cuvânt este identificat pentru el cu Cuvântul lui Dumnezeu.)* şi nici pe acestea, ci numai Cuvântul care grăieşte fără glas, în glasuri".

6. Cel ce aude, *(Notă: 99. Extras din Cateheza cit., ibidem. Numai prin faptul că auzim în mod real Cuvântul lui Dumnezeu, ca un cuvânt căruia trebuie să-i răspundem, auzim real toate cuvintele Lui prin lucruri şi prin oameni, ca pe nişte cuvinte care ne scot din izolarea şi egoismul nostru şi trebuie să le răspundem. Propriu-zis în toate cuvintele e un singur Cuvânt personal Care ni se comunică, ne revendică şi simţim că trebuie să-I răspundem prin viaţa, prin faptele noastre.)* vede şi simte astfel, cunoaşte puterea (înţelesul) celor spuse. Iar cel ce nu o cunoaşte, este vădit că nu-şi are simţurile sufletului clare şi sănătoase. Şi fiind aşa, încă n-a cunoscut că a fost zidit ca văzător al zidirii văzute şi pentru a fi introdus în cea cunoscută cu mintea *(Notă: 100. Sfântul Grigorie de Nazianz, Cuv. 38, 11 ; P.G. 36, 324-A. Omul a fost făcut ca subiect cunoscător şi văzător al celor cunoscute şi văzute, într-o legătură ontologică cu ele, cum e Logosul divin cu raţiunile Sale, care prin creaţie devin raţiunile lucrurilor.)*, ci, ***«fiind aşezat într-o astfel de cinste,s-a alăturat şi s-a asemănat cu animalele fără minte şi purtătoare de povară»*** (Ps. XLVIII, 13). Şi asemănat cu ele, rămâne astfel, neîntors, nerechemat, sau neridicat la prima cinste, după darul iconomiei Domnului nostru Iisus Hristos (Efeseni III, 2-7), Fiul lui Dumnezeu *(Notă: 101.Extras din Cateheza cit., op. cit., p. 160—162. Sfântul Simeon vorbeşte şi de nişte simţuri sau de o sensibilitate a sufletului, care s-a tocit prin cădere. Cine aude şi vede prin ele, cunoaşte «puterea» realităţii spirituale, nu numai înţelesul ei, pentru că prin ele se pune în legătură cu acea realitate şi ea, fiind personală, iradiază putere din ea.)*.

7. Fiind jos, nu cerceta cele de sus; iar înainte de a ajunge sus, nu te ocupa prea mult cu cele de jos, ca nu cumva lunecând să cazi din amândouă, mai bine-zis să te pierzi cu cele de jos.

8. Cel ce a fost ridicat de împărat din cea mai de jos sărăcie la bogăţie şi a fost îmbrăcat cu o mare cinste şi împodobit cu o haină strălucitoare şi i s-a poruncit să stea în faţa lui, priveşte pe împăratul cu mare dor şi îl iubeşte ca pe binefăcătorul lui, iar haina cu care a fost îmbrăcat o cinsteşte cum se cuvine şi demnitatea şi-o cunoaşte. Iar de bogăţia dată lui îşi dă seama. Aşa şi monahul care s-a retras cu adevărat din lume şi de la lucrurile din ea şi a venit la Hristos, chemat printr-o bună simţire şi a fost ridicat la înălţimea vederii duhovniceşti prin lucrarea poruncilor, cunoaşte fără rătăcire pe Dumnezeu şi înţelege limpede schimbarea săvârşită cu el. Căci vede pururea harul Duhului care luminează de jur-împrejur, care poate fi numit haină şi purpură împărătească, sau mai bine-zis e Hristos însuşi, dacă cei ce cred în El s-au îmbrăcat în El (Rom. XIII, 14) *(Notă: 102.Acest capitol corespunde cu cap. 59 din Filocalia greacă, Sfântul Simeon care a fost «spătarul cubicular» la curtea împăratului Vasile II foloseşte des imagini de la curtea împărătească. El socoteşte harul energiei necreate ce izvorăşte din Hristos, ca o haină a lui Hristos, în care e îmbrăcat, sau ca pe Hristos însuşi, dacă Hristos este în energia ce iradiază din El.)*.

9. ***Cel ce s-a îmbogăţit cu bogăţia cerească, adică cu prezenţa şi sălăşluirea Celui ce a zis: «Eu şi Tatăl vom veni şi locaş ne vom face întru el»*** **(Ioan XIV, 23), *ştie în cunoştinţa sufletului de ce mare har s-a împărtăşit şi ce mare comoară poartă în inima lui. Căci vorbind cu Dumnezeu ca şi cu un prieten, stă cu îndrăznire în faţa «Celui ce locuieşte în lumina cea neapropiată»* (1 Tim.VI, 16)** *(Notă: 103. Deşi Dumnezeu este nevăzut, simţirea prezenţei Lui este atât de puternică, încât Sfântul Simeon declară că se simte ca în faţa Lui.)*.

10. Fericit este cel ce crede acestora! De trei ori fericit este însă cel ce se străduieşte să dobândească cunoştinţa celor spuse prin făptuire şi prin sfinţite nevoinţe! Dar este un înger, ca să nu spun mai mult, cel ce se ridică prin contemplare şi cunoştinţă la înălţimea acestei stări şi aproape de Dumnezeu, ajuns ca un fiu al lui Dumnezeu.

11. Cel ce stă la ţărmurile mării vede noianul nesfârşit de apă, dar marginea lui nu o poate vedea, ci numai o parte oarecare. La fel cel ce s-a învrednicit să privească oceanul nesfârşit al slavei lui Dumnezeu şi să-l vadă în chip înţelegător, îl vede nu atâta cât este, ci cât e cu putinţă ochilor înţelegători ai sufletului său. *(Notă:104. A se observa cum Sfântul Simeon aseamănă cu un ocean chiar numai slava lui Dumnezeu; de fiinţa lui Dumnezeu nici nu îndrăzneşte să vorbească.)*.

12. Cel ce stă lângă mare, nu o priveşte numai pe aceasta, ci şi intră atâta cât voieşte în apele ei. Aşa şi cei ce voiesc, dintre cei duhovniceşti, pot să se

împărtăşească şi să contemple, prin cunoştinţă, lumina dumnezeiască, pe măsura dorinţei de care sunt purtaţi *(Notă:105. Contemplarea luminii dumnezeieşti nu e despărţită, pentru Sfântul Simeon, de împărtăşirea de ea, potrivit învăţăturii lui despre simţurile sufleteşti prin care omul duhovnicesc intră în contact cu realitatea dumnezeiască, aşa cum intră orice om prin simţurile trupului în contact cu lumea materială.)*.

13. Cel ce stă la ţărmurile mării, atât timp cât se află în afara apelor, le vede pe toate şi priveşte peste noianul apelor, dar când începe să intre în apă şi să se scufunde în ea, pe măsură ce se afundă, părăseşte vederea celor din afară. Aşa şi cei ce au ajuns la împărtăşirea de lumina dumnezeiască: pe măsură ce înaintează în cunoştinţa dumnezeiască, se scufundă tot mai mult în neştiinţă *(Notă:106. De la capitolul 11 pînă la capitolul 19 inclusiv e redată ideea Sfântului Grigorie de Nissa: «Aceasta este a vedea cu adevărat pe Dumnezeu: a nu afla niciodată o saturare a dorinţei ...căci nu se va socoti vreodată că se poate îmbrăţişa firea nevăzută» (Despre viaţa lui Moise,în P.G. 44, col. 404). Dar Sfântul Simeon pune în relief şi ideea scumpă lui, că cel ajuns în oceanul dumnezeiesc nu mai vede nimic în afară de el, dar în el vede toate. Proprie lui este şi imaginea oceanului şi a apelor.)*.

14. Cel ce a coborât în apa mării până la genunchi sau până la brâu, vede toate cele din afara apei în chip clar; dar când se coboară în adânc şi a ajuns întreg sub apă, nu mai poate vedea ceva din cele de afară, decât numai atâta că e întreg în adâncul mării *(Notă:107. Deci nu-şi pierde conştiinţa identităţii sale.)*. Aşa li se întâmplă şi celor ce cresc prin sporire duhovnicească şi urcă în desăvârşirea cunoştinţei şi a contemplaţiei.

15. Când cei ce înaintează spre desăvârşirea duhovnicească sunt luminaţi în parte, adică primesc o lumină numai în minte, atunci ei oglindesc slava Domnului în chip înţelegător şi sunt introduşi în cunoştinţa înţelegerii şi în taina descoperirii, fiind ridicaţi de la contemplarea celor ce sunt la Cel ce e mai presus de cele ce sunt (de făpturi).

16. Cei ce se apropie de desăvârşire şi nu o văd încă decât în parte sunt înspăimântaţi înţelegând nesfârşirea şi necuprinderea celor ce le văd. Căci, pe măsură ce pătrund în lumina cunoştinţei, primesc cunoştinţa neştiinţei lor. Dar când realitatea spirituală le apare încă în chip neclar şi li se arată ca într-o oglindă şi e luminată numai în parte, ea va binevoi să se facă văzută şi mai mult şi să se unească prin împărtăşire cu subiectul iluminat, luându-l întreg în sine, când acest subiect va fi scufundat întreg în adâncul Duhului ca în sânul unui abis de nesfârşite

ape luminoase ; atunci el urcă în chip negrăit la desăvârşita neştiinţă, ca unul ce a ajuns mai presus de toată cunoştinţa *(Notă:108. Ştiinţa şi cunoştinţa implică posesia parţială a realităţii, sau transformarea ei la starea de obiect, ceea ce înseamnă delimitarea ei.)*.

17. Când mintea e simplă, sau goală de orice înţeles şi intră întreagă în lumina dumnezeiască, simplă *(Notă:109. E simplitatea de ocean a dumnezeirii, în care se cuprind rădăcinile transcendente ale tuturor într-un chip nediferenţiat, iar ea însăşi ca izvor al lor, e infinit mai mult decît toate.)*, fiind acoperită de ea, nu mai are să afle altceva în afară de lumina în care este, ca să fie mişcată spre înţelegerea acelui altceva, ci rămâne în abisul luminii dumnezeieşti, ne mai îngăduindu-i-se să privească nicidecum în afară *(Notă:110. Se redă aci o idee a Sfântului Maxim Mărturisitorul care zice: «În nemărginire se odihneşte toată mişcarea celor ce se mişcă în mod natural, pentru faptul că nu există în ea nici o distanţă sau interval, neavând deci unde, cum şi spre ce să se mişte, întrucât are pe Dumnezeu, Care hotărniceşte chiar şi nemărginirea, Care hotărniceşte toată mişcarea, ca sfârşit în calitate de cauză»(Ambigua, în P.G., 91, 1217). Dar Sfântul Simeon foloseşte copios imaginea luminii şi dă acestei imagini un caracter emoţional.)*. Aceasta este ceea ce s-a spus: ***«Dumnezeu este lumină»*** (1 Ioan I, 5) şi lumina supremă şi odihna de orice vedere pentru cei ce au ajuns în ea.

18. Mintea pururea în mişcare devine nemişcată şi cu totul fără gânduri când e acoperită întreagă de întunericul dumnezeiesc şi de lumina dumnezeiască *(Notă:111. Sfântul Simeon identifică întunericul dumnezeiesc al lui Dionisie Areopagitul cu lumina dumnezeiască. De altfel însuşi Dionisie înţelegea prin întunericul de pe Sinai «preamulta lumină». Ajunsă aici mintea rămâne cu o mişcare receptivă, nu creatoare, cu o mişcare stabilă în acelaşi sens, nu cu o mişcare ce trece de la un lucru la altul.)*. Dar e în stare de contemplaţie şi de simţire şi de gustare a bunătăţilor în care se află *(Notă:112.Precum se conciliază întunericul cu preamulta lumină, aşa se conciliază mintea golită de gânduri cu starea ei de contemplare şi de gustare a bunătăţilor dumnezeieşti. Căci în oceanul dumnezeiesc cel simplu sunt toate.)*. Căci adâncul Sfântului Duh nu e ca adâncul apelor mării, ci e adâncul apei vii a vieţii veşnice (Ioan IV, 10) *(Notă:113. Şi unde e viaţa veşnică, e şi viaţa sufletului omenesc.)*. Toate cele în care mintea ajunge, după ce străbate cele văzute şi cugetate, sunt de neînţeles, de netâlcuit şi de necuprins. Ea se mişcă şi se întoarce numai în ele în chip nemişcat *(Notă:114. Identificarea stabilităţii cu mişcarea sufletului ajuns în Dumnezeu o făcuse şi Sfântul Grigorie de Nissa (Despre viaţa lui Moise, P.G. 44, 405-C) şi Sfântul Maxim Mărturisitorul (Ambigua, P.G. 91, 1221).)*, vieţuind în viaţa mai presus de viaţă, fiind lumină în lumină şi nu lumină de sine. Căci nu se priveşte atunci pe

sine, ci pe Cel mai presus de sine şi slava de acolo făcând-o străină de cunoaşterea sa, se are pe sine însăşi întreagă neştiută *(Notă:115. Mintea devine prin lumina dumnezeiască altfel decât e prin natura ei, de aceea îşi devine ei însăşi un mister neînţeles.)*.

19. Cel ce a ajuns la măsurile desăvârşirii, este mort fără a fi mort, vieţuind în Dumnezeu în Care se află şi nevieţuind luişi (Rom. XIV, 7). E orb ca cel ce nu vede din fire. El a ajuns însă mai presus de orice vedere naturală, ca unul ce a primit ochi noi şi neasemănat mai buni şi mai presus de cei ai firii. El e nelucrător şi nemişcat, ca unul ce a împlinit toată lucrarea sa. E fără gânduri, ca unul ce s-a ridicat la unirea mai presus de înţelegere şi se odihneşte acolo unde nu mai e vreo lucrare a minţii, sau vreo mişcare de aducere aminte, spre vreun gând sau spre vreun înţeles. Căci neputând înţelege sau cunoaşte cele neînţelese şi cu neputinţă de cuprins, se odihneşte, aşa zicând, în ele. Iar odihna aceea e nemişcarea ne-simţirii fericite, care e totodată desfătarea în simţirea neîndoielnică şi fără străduinţă a bunătăţilor negrăite *(Notă:116. E bucuria de darurile primite fără osteneală, fără efort, dar care le întrec pe toate cele dobândite prin efort.)*.

20. Cel ce nu s-a învrednicit să ajungă la o astfel de măsură a desăvârşirii şi în posesiunea unor astfel de bunuri să se învinovăţească numai pe sine şi să nu spună, pentru a se dezvinovăţi, că lucrul acesta este cu neputinţă, sau că desăvârşirea se dobândeşte, dar în chip neştiut. Ci să cunoască, încredinţat de dumnezeieştile Scripturi, că lucrul e cu putinţă şi adevărat, înfăptuindu-se prin lucrare şi împlinindu-se în chip conştient. Căci fiecare se lipseşte pe sine de aceste bunătăţi pe măsura neîmplinirii şi nelucrării poruncilor *(Notă:117. Extras din sfârşitul Cuv. X etic; Traites theol..., tom. II, p. 336.E o învăţătură scumpă Sfântului Simeon că bunurile dumnezeieşti se posedă în chip conştient. De fapt dacă nu avem conştiinţa lor, nici nu le avem.)*.

21. ***Mulţi citesc Sfintele Scripturi, iar unii, citindu-le, le şi aud*** *(Notă:118. E vorba de auzirea cu sufletul, adică cu un simţ al sufletului.)*. ***Dar puţini dintre cei ce le citesc pot cunoaşte drept puterea şi înţelesul celor citite. Aceştia declară uneori că cele spuse de Sfintele Scripturi sunt cu neputinţă, alteori le socotesc cu totul de necrezut, sau le iau ca alegorii în sens rău. Pe cele spuse pentru timpul de faţă le socotesc ca având să se împlinească în viitor, iar pe cele spuse despre cele viitoare, le iau ca deja întâmplate şi ca întâmplându-se în fiecare zi. Şi astfel nu e o judecată dreaptă în ei, nici o pătrundere adevărată a lucrurilor dumnezeieşti şi omeneşti.***

22. Dumnezeu a făcut de la început două lumi: una văzută şi alta nevăzută. Dar e un singur împărat al lucrurilor văzute care poartă în el trăsăturile celor două lumi, în latura cea văzută şi cugetată *(Notă:119. Acesta e omul.)*. Potrivit cu aceste două lumi, strălucesc doi sori, cel văzut cu simţurile şi cel cugetat. Şi ceea ce e soarele acesta în cele văzute şi supuse simţurilor, aceea este Dumnezeu în cele nevăzute şi neînţelese cu mintea. Căci El este şi se numeşte Soarele dreptăţii (Maleahi IV, 2; III, 20). Iată deci doi sori, unul cunoscut cu simţurile şi unul cugetat cu mintea, precum sunt şi două lumi, aşa cum s-a spus. Şi dintre cele două lumi, una, adică lumea supusă simţurilor cu toate cele din ea, este luminată de soarele acesta cunoscut cu simţurile şi văzut, iar cealaltă lume, adică cea cunoscută cu mintea şi cele din ea, primeşte lumina şi strălucirea de la Soarele cugetat al dreptăţii. Deci cele supuse simţurilor şi cele cunoscute cu mintea sunt luminate în chip despărţit: cele dintâi de soarele cunoscut cu simţurile, iar cele din urmă de Soarele cunoscut cu mintea. Cele din urmă nu au nici o unire sau cunoştinţă sau comuniune cu cele supuse simţurilor.

23. Singur omul din toate cele văzute şi cugetate a fost zidit de Dumnezeu ca o fiinţă îndoită, având trup alcătuit din patru elemente: din simţire şi suflare, prin care participă la aceste elemente şi trăieşte în ele, şi din suflet înţelegător şi nematerial şi necorporal, unit în chip negrăit şi neînţeles cu acestea şi amestecat cu ele în chip neamestecat şi neconfundat *(Notă:120. Sfântul Simeon nu putea să nu sufere influenţa timpului său, în multe privinţe care nu ţin propriu-zis de credinţa creştină. Făcând abstracţie de ideea celor patru elemente componente ale lumii materiale, idee proprie timpului său, el se mai resimte şi de înţelegerea simplistă a acelui timp în privinţa unirii dintre trup şi suflet. Astăzi ne dăm seama de taina cu mult mai complexă a acestei uniri. De altfel însuşi Sfântul Simeon dă dovadă că e conştient de dificultatea problemei când adaugă pe de o parte simţirea şi suflarea la cele patru componente ale trupului,iar pe de alta declară că prin ele se uneşte sufletul cu trupul. Sensibilitatea şi suflarea sunt marea taină a existenţei umane. Aparţin ele materiei ? Aparţin sufletului ? E greu de a le atribui unuia sau altuia în mod separat. În sensibilitate se întâlnesc sufletul şi trupul.)*. Iar acestea sunt omul cel unul, animal muritor şi nemuritor, văzut şi nevăzut, sensibil şi inteligibil, văzător al zidirii văzute, cunoscător al celei cugetate. Precum cei doi sori îşi împlinesc în chip despărţit lucrările în cele două lumi, aşa şi în omul cel unul: unul luminează trupul, Celălalt sufletul şi fiecare soare comunică lumina sa, prin participare, părţii luminate de el, după puterea de primire a ei, fie în chip mai bogat, fie în chip mai sărac *(Notă:121. Fără îndoială, deşi fiecare soare luminează în mod direct partea omului corespunzătoare lui, totuşi lumina Soarelui spiritual se reflectă din suflet şi asupra trupului, iar lumina soarelui văzut produce bucurie şi sufletului. Căci omul, deşi e din două părţi, e totuşi unul. În om se realizează*

unirea între cele două lumi. Aceasta o va spune Sfântul Simeon în capetele următoare.).

24. Soarele supus simţurilor e văzut, dar nu vede. Soarele cunoscut cu mintea e şi văzut de cei vrednici, dar şi vede pe toţi şi mai ales pe cei ce-L văd pe El. Cel cunoscut cu simţurile nu vorbeşte, nici nu dă cuiva putere să vorbească. Cel cunoscut cu mintea vorbeşte prietenilor Lui şi dăruieşte tuturor puterea să vorbească *(Notă: 122. Soarele spiritual dă putere sufletelor să vorbească, întrucât vorbindu-le el însuşi le mişcă la răspuns. El e Subiectul suprem, care se adresează subiectelor făcute după chipul Lui. El e Cuvântul cuvântător, de unde pornesc toate cuvintele de chemare şi din care-şi iau mişcarea de răspuns toate cuvintele de răspuns ale subiectelor create. Această convorbire leagă subiectele create de Dumnezeu şi luminează toate creaturile în acelaşi timp.)*. Cel supus simţurilor, strălucind în grădina supusă simţurilor, usucă numai umezeala pământului cu căldura razelor lui, dar nu şi îngraşă plantele şi seminţele. Cel cunoscut cu mintea, arătându-se în suflet, împlineşte lucrurile următoare: usucă umezeala patimilor şi curăţă murdăria produsă de ele şi dă grăsime pământului sufletului, din care se hrănesc plantele virtuţilor îmbibate de rouă.

25. Soarele supus simţurilor răsare şi luminează lumea cunoscută cu simţurile şi toate cele din ea, pe oameni, fiarele, animalele şi orice altceva, peste care-şi întinde în chip egal lumina sa. Apoi apune şi lasă în întuneric locul pe care l-a luminat. Cel cunoscut cu mintea străluceşte pururea şi a strălucit, încăpând întreg în toate în chip neîncăput. Dar e deosebit de cele create de El şi e întreg despărţit în chip nedistanţat de acestea, fiind întreg în toate şi nicăieri; întreg în creaturile văzute întregi şi întreg în afară de ele; întreg în cele văzute şi întreg în cele nevăzute; e prezent întreg pretutindeni şi nu e întreg nicăieri şi nicidecum *(Notă:123. Aceste trei ultime capete au intrat în prefaţa «Stoglavei», colecţie de hotărâri ale Sinodului din 1551 de la Moscova. A se vedea la E. Duchesne, Le Stoglav et Ies cents chapîlres, Paris, 1920, p. 4—5. După J. Darrouzes, Chapîtres theologiques etc, p. 79.)*.

Ale aceluiaşi, una sută capete de Dumnezeu cuvântătoare şi făptuitoare (teologice şi practice)

1. 1. Hristos este începutul (l Cor. XV, 13), mijlocul şi sfârşitul *(Notă:124. Sfântul Maxim spune: «Dumnezeu este începutul, mijlocul şi sfârşitul celor ce sunt» (Cap. gnostice I, 5), dar şi că: «Dumnezeu nu este pentru Sine, pe cât e cu putinţă să ştim noi, nici început, nici mijloc, nici sfârşit» (II, 2). Hristos însă s-a făcut prin întrupare începutul, mijlocul şi sfârşitul vieţii noastre celei noi.)*. Căci e în toate: în cele dintâi (Col. I, 18) şi în cele mijlocii şi în cele din urmă ca în cele dintâi. Pentru că nu este în El vreo deosebire oarecare între acestea, precum nu este nici barbar, nici scit, nici elin, nici iudeu, ci toate şi în toate este Hristos (Col. III, 11).

2. Sfânta Treime, străbătând prin toate de la cele dintâi şi până la cele din urmă, ca de la capul unui trup până la picioare, le strânge pe toate, le lipeşte, le uneşte şi le leagă de sine şi unindu-le astfel, le face tari şi de nedesfăcut *(Notă:125. Sfânta Treime, ca diversitate de Persoane în unitatea fiinţei, se face principiu de menţinere a unităţii tuturor în diversitate.)*. Ea se face cunoscută în fiecare dintre ele, Una şi Aceeaşi, Care este Dumnezeu, în Care şi cei din urmă sunt cei dintâi şi cei dintâi sunt cei din urmă (Matei XX, 16) *(Notă:126. Acelaşi Dumnezeu, fiind şi în cele din urmă, le face şi pe acestea ca pe cele dintâi. Din faptul că Dumnezeu sau Hristos e şi în cele din urmă, Sfântul Simeon scoate concluzia că în fond şi cele din urmă sunt cele dintâi şi invers.)*.

3. ***Pe toţi credincioşii, noi credincioşii trebuie să-i vedem ca pe unul şi în fiecare din ei trebuie să vedem pe Hristos şi să avem atâta dragoste faţă de el, încât să fim gata să ne punem sufletul propriu pentru el*** *(Notă:127. Sobornicitatea Bisericii îşi are temeiul în faptul că în fiecare credincios este Acelaşi Hristos, deci în fiecare credincios sunt toţi credincioşii.)*. ***Nu trebuie să numim sau să socotim pe vreunul rău, ci pe toţi să-i vedem, cum am spus, ca buni. Chiar dacă ai vedea pe vreunul tulburat de patimi, să nu urăşti pe fratele, ci patimile care îl războiesc. Iar dacă îl vezi tiranizat de pofte şi de gânduri greşite, să ai şi mai multă milă de el, ca nu cumva să fii şi tu ispitit (Col. VI, 1), ca unul ce te afli supus schimbărilor materiei nestatornice*** *(Notă:128 Corespunde cu cap. 62 din Filocalia greacă.)*.

4. Precum cetele înţelegătoare ale puterilor de sus sunt luminate de Dumnezeu după treptele lor, de la cea dintâi la a doua şi de la aceasta la alta şi aşa mai departe, revărsarea luminii dumnezeieşti trecând la toate, aşa şi sfinţii, fiind luminaţi de dumnezeieştii îngeri şi legaţi şi uniţi prin legătura Duhului, se fac de aceeaşi cinste cu îngerii şi se întrec cu ei *(Notă:129. Faptul că lumina*

dumnezeiască trece prin îngeri la sfinţi, nu-i lasă pe sfinţi mai prejos de îngeri. Căci lumina dumnezeiască trecând de la îngeri la sfinţi nu se împuţinează, ci li se împărtăşeşte acestora întreagă. Trecerea aceasta nu face decât să înfăptuiască legătura între îngeri şi sfinţi.). Căci ei vin din neam în neam (Isaia IX, 27), prin sfinţii ce i-au precedat, lipindu-se de aceia prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, prin care sunt luminaţi asemenea acelora, primind harul lui Dumnezeu prin participare. Astfel alcătuiesc ca un fel de lanţ de aur, fiecare din ei fiind ca un inel ce se leagă de celălalt prin credinţă, prin fapte şi prin iubire, încât alcătuiesc în Dumnezeu cel Unul un şir ce nu se poate rupe uşor *(Notă:130. Trecerea luminii de la îngeri la sfinţi e ca trecerea pildei şi puterii de sfinţenie de la sfinţii dinainte la cei de după ei. Aceasta e o tradiţie vie, care asigură unitatea între generaţii. Acelaşi Hristos e în cei dintâi şi în cei din urmă, făcându-i pe cei dintâi ca pe cei din urmă şi pe cei din urmă ca pe cei dintâi. Sfântul Simeon dă revărsării luminii de la îngeri la sfinţi şi de la sfinţii dinainte la cei de după ei un sens de tradiţie.)*.

5. Dacă cineva e fals prin făţărnicie, sau pătat prin fapte, sau rănit uşor prin vreo patimă, sau are vreo mică lipsă din negrijă, nu se numără cu cei întregi, ci se leapădă ca nefolositor şi lipsit de tărie. Aceasta, pentru ca nu cumva în vremea întinderii să facă legătura lanţului să se rupă şi să introducă o distanţă între cei nedistanţaţi şi o întristare în amândouă părţile, cei dinainte suferind pentru cei de după ei, iar aceştia, pentru despărţirea de cei dinainte *(Notă:131. Corespunde cu cap. 62 din Filocalia greacă. Patimile rup lanţul tradiţiei vii a sfinţilor, care constituie un fel de coloană vertebrală a Tradiţiei vii a Bisericii.)*.

6. Cel ce nu năzuieşte cu iubire şi cu dorinţă puternică să se unească prin smerita cugetare cu cel din urmă dintre sfinţi, ci păstrează o mică neîncredere în el, nu se va uni niciodată deloc nici cu el, nici cu sfinţii dintâi care au precedat, chiar dacă ar socoti că are toată credinţa şi toată iubirea faţă de Dumnezeu şi faţă de toţi sfinţii *(Notă:132. Cine rupe legătura cu sfântul cu care e în legătură nemijlocită rupe prin aceasta legătura cu toţi sfinţii de mai înainte. Prin el se va introduce o întrerupere în lanţul tradiţiei, cu grele urmări pentru Hristos. Pentru menţinerea tradiţiei se cere smerenie şi iubire faţă de înaintaşi, precum ruperea tradiţiei e pricinuită de mândrie şi de lipsa de iubire.)*.

7. ***Plânsului după Dumnezeu îi premerge smerenia şi îi urmează o bucurie şi o veselie negrăită. Iar din smerenie după Dumnezeu răsare nădejdea mântuirii. Căci cu cât se socoteşte cineva pe sine din suflet mai păcătos decât toţi oamenii, cu atât creşte, împreună cu smerenia şi nădejdea care înfloreşte în inima lui, încredinţându-l că prin ea se va mântui.***

8. ***Cu cât coboară cineva mai mult în adâncul smereniei şi se recunoaşte ca nevrednic de mântuire, cu atâta se întristează mai mult şi varsă şiroaie de lacrimi.Iar pe măsura acestora, ţâşneşte în inima lui bucuria, iar împreună cu ea izvorăşte şi creşte nădejdea, care face încredinţarea despre mântuire mai puternică*** *(Notă:133. Viaţa duhovnicească e împletită din contraste, ca şi viaţa în păcat. Plăcerea păcatului e însoţită de chinul părerii de rău. Întristarea pentru păcat care merge până la plâns, naşte bucuria, căci ea pune începutul vieţii celei noi.).*

9. ***Fiecare trebuie să se cerceteze pe sine şi să se cunoască, pentru a nu se încrede nici numai în nădejdea singură fără plânsul şi smerenia duhovnicească, nici în smerita cugetare şi în lacrimi, fără nădejdea şi bucuria ce urmează*** **acelora** *(Notă:134. Cu acest capitol începe un şir de capete de aplicare pilduitoare a unui discernământ subtil al unor stări sufleteşti, care pot avea diferite conţinuturi, cu toată aparenţa de identitate.).*

10. Există o părută smerenie din lene, din neglijenţă şi dintr-o lipsă de nădejde a conştiinţei, pe care cei ce o au o socotesc pricinuitoare de mântuire. Dar nu este, căci nu are plânsul pricinuitor de bucurie, însoţit cu ea.

11. Există un plâns fără smerenie duhovnicească şi acesta e socotit de cei ce plâng astfel ca un plâns curăţitor de păcate. Dar închipuindu-şi aceasta, se amăgesc în zadar. Căci sunt lipsiţi de dulceaţa Duhului, ivită în chip tainic în cămara înţelegătoare a sufletului (Ps.XXXIII, 9). De aceea unii ca aceştia se şi aprind repede de pofta faţă de lume şi nu pot să dispreţuiască în chip desăvârşit lumea şi cele din lume. Iar cel ce nu poate dispreţui acestea în chip desăvârşit şi n-a dobândit o dezlipire din suflet faţă de ele nu poate dobândi nici nădejdea sigură şi neîndoielnică a mântuirii sale. E purtat de îndoială, neîncetat, ici şi colo, nepunând temelia de piatră (Luca VI, 48).

12. Plânsul este îndoit în lucrările lui. Unul este ca apa, care stinge prin lacrimi văpaia patimilor şi curăţeşte sufletul de întinăciunea pricinuită de ele; altul ca focul, care face viu, prin prezenţa Sfântului Duh şi reaprinde şi încălzeşte şi face înfocată inima şi o înflăcărează de dragostea şi de dorul lui Dumnezeu.

13. Observă şi cunoaşte lucrările ce se ivesc în tine din smerenie şi din plâns şi cercetează folosul ce ţi se adaugă din ele la vreme potrivită. Pentru cei începători aceasta înseamnă lepădarea a toată grija pământească, dezlipirea şi renunţarea la părinţi şi la prieteni, părăsirea grijii şi dispreţuirea tuturor lucrurilor şi bunurilor, nu numai până la un ac, ci şi până la trupul însuşi.

14. Precum cel ce pune pământ pe o flacără ce arde în cuptor o stinge pe aceasta, la fel grijile vieţii şi împătimirea de cel mai neînsemnat şi mai mic lucru sting căldura aprinsă la început în suflet *(Notă:135. Începătorii trebuie să pună deosebită râvnă în dezlipirea lăuntrică de grijile lumeşti. După ce au progresat, au dobândit această dezlipire, chiar dacă sunt între lucruri.)*.

15. Cel ce s-a lepădat cu bucurie şi într-o deplină simţire a inimii de lucrurile din afară şi de oameni şi de toate cele ale vieţii şi a uitat de ele a sărit peste împătimire ca peste un zid şi e ca un străin faţă de lume şi faţă de toate cele din ea. El îşi adună mintea sa şi-şi concentrează gândul şi cugetarea numai la pomenirea morţii. De aceea se gândeşte la judecată şi la răsplată şi e cu totul stăpânit de acestea, pătruns de o frică negrăită din pricina acestor gânduri şi a cugetării la ele.

16. Cel ce poartă în sânul său frica de judecată e ca un osândit legat în lanţuri pe scena acestei vieţi. De aceea, arată ca unul ce e târât de frică ca de un călău şi dus pe drumul spre moarte, negândind la altceva decât la chinul său şi la durerea pe care va avea să o sufere din pedeapsa veşnică. Purtând în inimă acest gând, frica ce e întreţinută de el nu-1 lasă să se îngrijească de nici un lucru din cele omeneşti. Aflându-se astfel neîncetat ca un pironit pe lemn şi stăpînit fiind de dureri puternice, nu-şi poate îndrepta ochii spre faţa cuiva şi nu face nici un caz de cinstea sau de necinstea de la oameni. Căci socotindu-se vrednic de toată necinstirea şi dispreţuirea, nu-l interesează batjocurile ce vin asupra lui.

17. Cel ce poartă în sine frica morţii are silă de toată mâncarea, băutura şi podoaba hainelor. El nu mănâncă pâinea şi nu bea apa cu plăcere, ci împlineşte trebuinţa trupului atâta numai cât ajunge pentru a trăi *(Notă:136. Aceasta e metoda de a satisface cerinţele strict necesare ale vieţii, fără a aluneca spre păcat. Aşa a făcut Hristos.)*. Acela va lepăda toată voia sa şi se va face rob tuturor, nedeosebind între cele poruncite *(Notă:137. Corespunde cap. 64 din Filocalia greacă. Acela va evita însă săvârşirea păcatului, chiar dacă i se porunceşte.)*.

18. Cel ce s-a dat pe sine, de frica chinurilor, rob părinţilor după Dumnezeu, nu va alege poruncile care uşurează durerea inimii lui, nici pe cele care dezleagă legătura fricii lui. Nu va asculta nici de cei ce-l îndeamnă spre acestea cu prietenie, sau cu linguşire, sau cu poruncă, ci va alege mai degrabă pe cele ce-i sporesc frica şi va vrea pe cele ce-i strâng legătura şi va iubi pe cele ce-i dau putere călăului (fricii). El va stărui în acestea, neaşteptând să ia dintr-odată slobozire din ele *(Notă:138. El nu se va lăsa convins de argumentele celor ce voiesc să-i uşureze frica de chinurile veşnice şi durerea pentru ele. Dacă filozoful german Heidegger socoteşte că existenţa fiinţei omeneşti e frământată permanent de grijă, în spiritualitatea*

creştină existenţa este stăpânită de frica de chinurile veşnice.). Dar nădejdea izbăvirii face osteneala mai uşoară, ceea ce este mai folositor celui ce se căieşte fierbinte *(Notă:139. Corespunde cap. 65 din Filocalia greacă.)*.

19. Tuturor celor ce încep să vieţuiască după Dumnezeu, le este folositoare frica chinurilor şi durerea ce se naşte din ea. Iar cel ce-şi închipuie că poate pune început fără durere şi fără lanţuri şi fără călău (frică), nu numai că-şi aşază temelia faptelor sale pe nisip, ci îşi închipuie chiar că-şi poate face casa în aer, fără temelie, ceea ce este întru totul cu neputinţă. Căci durerea aceasta naşte toată bucuria şi lanţul acesta rupe toate lanţurile păcatelor şi ale poftelor şi călăul acesta nu pricinuieşte moarte, ci viaţă veşnică *(Notă:140. Corespunde cap. 66 din Filocalia greacă. Se accentuează aici un mare paradox: durerea naşte bucurie; călăul fricii duce la viaţă. Pentru că acestea sensibilizează şi întăresc spiritul, nu-l lasă în somnolenţă şi în lipsa de tărie. În aceasta stă faptul că prin cruce se ajunge la viaţă.)*.

20. ***Cel ce nu va vrea să scape şi să fugă de durerea născută din frica de chinurile veşnice, ci se va lipi cu toată hotărârea inimii de ea şi-şi va strânge şi mai mult legăturile ei, pe măsura acestei hotărâri va înainta mai repede şi se va înfăţişa înaintea feţei împăratului împăraţilor. Iar întâmplându-se aceasta, îndată ce va privi ca printr-o ceaţă spre slava Aceluia, i se vor dezlega lanţurile, iar călăul lui sau frica, va fugi departe de la el şi durerea din inima lui se va întoarce în bucurie şi se va face izvor care izvorăşte la vedere neîncetat şiroaie de lacrimi, iar în minte, linişte, blândeţe şi dulceaţă de negrăit. Ba îi va da şi bărbăţie şi-l va face să alerge slobod şi neîmpiedicat spre toată ascultarea poruncilor lui Dumnezeu (Ps. CXVIII, 32). Acestea sunt cu neputinţă celor începători, dar le sunt proprii celor ce au ajuns, prin înaintare, spre mijloc. Iar celor desăvârşiţi, izvorul acesta li se face lumină, inima schimbându-li-se şi prefăcându-li-se fără de veste*** *(Notă:141. Corespunde cap. 67 din Filocalia greacă. Izvorul lacrimilor se face izvor de lumină. Se vede prin lacrimile acestora lumina din ei. Cel ce nu poate plânge pentru păcat rămâne încruntat şi întunecat.)*.

21. Cel ce are înlăuntrul lui lumina Duhului Sfânt,cade cu faţa la pământ neputând să o privească şi strigă cu spaimă şi cu frică multă, ca unul ce a văzut şi a pătimit un lucru mai presus de fire, de cuvânt şi de înţelegere, El este asemenea unui om căruia i s-au aprins de undeva mădularele de un foc, în care arzând şi neputând răbda căldura văpăii (Ieremia XX, 9), se poartă ca unul ce a ieşit din sine *(Notă:142. Este extazul, în care omul a plecat de la sine, absorbit de lumina şi de focul Duhului Sfânt. Acesta face trupul transparent şi fierbinte pentru că şi sufletul e fierbinte. El e focul entuziasmului curat.)*. Neizbutind nicidecum să devină iarăşi al său şi copleşit neîncetat de lacrimi şi răcorit de ele, el aprinde focul dorului şi

mai tare. Ca urmare, varsă şi mai multe lacrimi şi, spălându-se în mulţimea lor, fulgeră de tot mai mare strălucire *(Notă:143. Un alt paradox: din răcoarea lacrimilor se aprinde focul unui şi mai mare dor de Dumnezeu. Şi invers.)*. Iar când s-a aprins în întregime şi s-a făcut ca o lumină *(Notă:144. Aceasta e o stare de deplină transparenţă spirituală prin Duhul Sfânt şi prin întărirea la culme a spiritului omenesc.)*, se împlineşte ceea ce s-a spus: «Dumnezeu unit cu dumnezeii şi cunoscut de ei» - şi anume atât de mult cât s-a unit cu cei cu care s-a unit şi s-a descoperit celor ce-L cunosc *(Notă:145.Corespunde cap. 68 din Filocalia greacă. Sfântul Simeon descrie aci o stare de extaz din cele trăite de el.)*.

22. Pe cât voieşte Dumnezeu să se facă cunoscut de noi, pe atâta se şi descoperă. Şi pe cât se descoperă, pe atâta e văzut şi cunoscut de cei vrednici. Dar nu e cu putinţă să pătimească cineva şi să vadă aşa ceva, dacă nu s-a unit mai întâi cu Preasfântul Duh, după ce a dobândit prin dureri şi sudori o inimă smerită, curată, simplă şi zdrobită.

23. Înainte de plâns şi de lacrimi, nimeni să nu ne amăgească cu vorbe deşarte (Efeseni V, 6), nici să nu ne amăgim pe noi înşine. Căci încă nu este în noi pocăinţă, nici adevărată părere de rău, nici frică de Dumnezeu în inimile noastre, nici nu ne-am învinovăţit pe noi înşine, nici n-a ajuns sufletul nostru la simţirea judecăţii viitoare şi a chinurilor veşnice. Căci dacă ne-am fi învinovăţit pe noi înşine şi am fi dobândit acestea şi am fi ajuns la ele, îndată am fi vărsat şi lacrimi. Iar fără de acestea, nici învârtoşarea inimii noastre nu se va putea înmuia vreodată, nici sufletul nostru nu va dobândi smerenie, nici nu vom izbuti să ne facem smeriţi. Iar cel ce nu s-a făcut astfel, nu se poate uni cu Duhul cel Sfânt *(Notă:146. Prin lacrimi, inima înmuind învârtoşarea ei se deschide Duhului.)*. Şi cel ce nu s-a unit cu Duhul acesta prin curăţie, nu poate să ajungă la vederea şi cunoştiinţa lui Dumnezeu şi nu e vrednic să se înveţe tainic virtuţile smereniei *(Notă: 147.Corespunde cap. 69 din Filocalia greacă.)*.

24. Cel ce voieşte să-l înveţe meşteşugul vorbirii şi filozofia pe cel ce abia a învăţat să silabisească literele nu numai că nu-i va folosi întru nimic, ci îl va face mai degrabă să se descurajeze şi să se dezguste, din pricina neputinţei minţii lui de a cuprinde înţelesul celor spuse. Tot aşa cel ce spune începătorilor despre cele ale desăvârşirii şi mai ales celor mai greoi, nu numai că nu-i va folosi cu nimic, ci îi va şi face să se întoarcă la cele din urmă. Căci privind la înălţimea virtuţii şi înţelegând cât de departe este de culmea ei şi socotind că lui îi este cu neputinţă să urce spre vârful ei, va dispreţui şi începuturile făcute de el, ca nefolositoare şi se va scufunda în deznădejde.

25. ***Când cei ţinuţi şi stăpâniţi încă de patimi vor auzi că cel desăvârşit după Dumnezeu se socoteşte pe sine mai lipsit de curăţie decât orice om şi decât orice animal şi orice fiară şi că atunci când e batjocorit se bucură, când e bârfit binecuvântează, când e prigonit rabdă şi se roagă pentru duşmanii lui cu lacrimi şi întru durerea inimii, rugându-se lui Dumnezeu pentru ei, la început nu cred că sunt lucruri aşa de mari şi încearcă să se facă pe ei deopotrivă cu acela. Pe urmă, daţi pe faţă de Sfintele Scripturi şi copleşiţi de sfinţii care le-au dovedit acestea cu fapta, mărturisesc că nu pot să ajungă la ele. Iar când aud că fără împlinirea acestora este cu neputinţă să se mântuiască, atunci, nevrând să înceteze cu totul să facă răul şi să se pocăiască de păcatele lor, îi prinde deznădejdea.***

26. Cei mai mulţi cinstesc ca nepătimitori şi ca sfinţi, pe cei ce făţăresc virtutea şi altceva arată în pielea obrazului şi altceva sunt după omul dinlăuntru şi anume plini de toată nedreptatea, pizma, viclenia şi răul miros al plăcerilor. Ei socotesc aşa, pentru că nu au ochiul sufletului curăţit, nici nu sunt în stare să-i cunoască pe aceia din roadele lor. Iar pe cei ce petrec în evlavie şi virtute şi în nerăutatea inimii, care sunt sfinţi cu adevărat, îi socotesc, în chip greşit, ca pe oamenii de rând şi trec pe lîngă ei dispreţuindu-i şi îi ţin de nimic *(Notă:148. Corespunde cap. 70 din Filocalia greacă.)*.

27. Unii ca aceştia cinstesc ca învăţător şi ca om duhovnicesc mai degrabă pe cel guraliv şi arătos. Iar pe cel tăcut şi cu grijă la cuvinte îl ţin de prost şi mut. *(Notă:149. Corespunde cap. 71 din Filocalia greacă.)*

28. Cei trufaşi la cuget şi bolnavi de mândria diavolului se întorc de la cel ce vorbeşte în Duhul Sfânt, socotindu-l trufaş la cuget şi mândru. Căci cuvintele lui mai degrabă îi pleznesc decât îi străpung *(Notă:150. Cei mândri socotesc mândri pe oamenii duhovniceşti, pentru că aceştia nu primesc să se coboare la glume şi la fapte uşuratice.)*. Dar pe cel ce boscorodeşte din burtă şi din fiţuici şi îi minte cu privire la mântuirea lor, îl laudă şi îl primesc. Astfel, nu este nimeni între unii ca aceştia care să poată deosebi şi vedea lucrul bine şi aşa cum este *(Notă:151. Corespunde cap. 72 din Filocalia greacă.)*.

29. ***«Fericiţi, zice Dumnezeu, cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu»*** (Matei V, 8). ***Dar inima curată nu o poate înfăptui nici o virtute, nici două, nici zece, ci toate împreună fiind, aşa zicând, ca una singură şi dusă până la capătul din urmă*** *(Notă:152. Lipsa unei singure virtuţi ţine inima pătată şi o singură pată se simte în toate virtuţile, tulburându-le.)*. ***Dar nici acestea nu pot face singure inima curată, fără venirea şi lucrarea Duhului. Căci precum***

fierarul îşi poate arăta meşteşugul prin uneltele sale, dar fără lucrarea focului nu poate isprăvi nimic, aşa şi omul toate le face şi se foloseşte de virtuţi ca de nişte unelte, dar fără venirea focului dumnezeiesc, ele rămân fără rod şi fără folos, neizbutind să curăţească pata şi întinăciunea sufletului *(Notă:153.Cap. 73 din Filocalia greacă. Singur Dumnezeu este cu adevărat curat în chip desăvârşit şi poate curăţi inima omului cu focul iubirii aprins de El în inimă.)*.

30. ***Acolo unde este smerenia adâncă, acolo sunt şi lacrimi îmbelşugate. Iar acolo unde sunt acestea, acolo e şi prezenţa Duhului cel închinat. Iar acolo unde e Acesta, acolo se iveşte toată curăţia şi sfinţenia în cel ce se află sub lucrarea Duhului şi acestuia i se face văzut Dumnezeu şi Dumnezeu priveşte la el. «Căci la cine voi privi, zice, decât la cel blând şi liniştit şi temător de cuvintele Mele ?»*** *(Notă:154. Darrouzes, op. cit., p. 89, dă la notă: Isaia LXII, 2. Dar în acel loc nu se află aceste cuvinte.)*.

31. ***Omul poate lupta împotriva patimilor sale, dar nu le va putea dezrădăcina nicidecum. Şi a primit puterea de a nu face răul, dar nu şi puterea de a nu se gândi la el*** *(Notă:155. Mintea, mereu în mişcare, e mai greu de stăpânit decît mădularele trupului.)*. ***Dar evlavia constă nu în a face numai binele, ci şi în a nu gândi cele rele. Deci cel ce gândeşte cele rele nu poate dobândi inimă curată. Şi cum ar putea? Căci e întinată de gândul rău, ca o oglindă de noroi*** *(Notă:156. Desigur, nu e vorba numai de un gând teoretic la rău, ci de un oarecare gând ispititor. Dar acest gând, dată fiind puterea lui de influenţă, numai prin prezenţa lui Dumnezeu în om poate să nu mai dureze în om.)*.

32. ***Eu am înţeles că inima curată constă nu numai în a nu fi tulburat cineva de vreo patimă, ci şi în a nu cugeta vreun rău sau ceva al vieţii, atunci când vrea, ci a avea în sine numai amintirea lui Dumnezeu printr-o iubire neînfrânată. Căci numai în lumina curată vede ochiul în chip curat, neaşezându-se în calea privirii nimic*** *(Notă:157. De aici vedem că «lumina» de care vorbeşte atât de mult Sfântul Simeon constă în curăţia inimii şi a privirii. Curăţia aceasta o are omul numai cu ajutorul lui Dumnezeu, sau numai venindu-i de la El. Ea e acolo unde nu se intercalează nici un alt gând între om şi Dumnezeu. Inima curată e acolo unde s-au dezrădăcinat chiar gândurile rele din suflet.)*.

33. Nepătimirea spun că constă nu numai în a fi în afară de lucrarea patimilor, ci şi în înstrăinarea de amintirea lor. Şi nici numai în aceasta, ci şi în a ne goli mintea noastră de închipuirea lor, în aşa fel, ca atunci când voim, să ne ridicăm mai presus de ceruri, ajungând în afară de toate cele văzute şi supuse simţurilor. Atunci e ca şi

când simţurile noastre ar fi încuiate şi mintea noastră ar fi pătruns la cele mai presus de simţuri, ducând prin puterea ei cu sine simţurile, ca un vultur aripile sale.

34. Mintea fără simţuri nu-şi arată nicidecum lucrările sale şi nici simţurile pe ale lor fără minte *(Notă:158. Prin această afirmare Sfântul Simeon risipeşte orice răstălmăcire a gândirii sale, că ar admite o despărţire a minţii de simţuri în lucrarea ei. Spiritul transfigurează lucrarea simţurilor, nu se dispensează de ea. Dar nici lucrarea simţurilor nu poate fi cugetată fără spirit. Omul e unitate de suflet şi trup în actele, în gândurile şi în sentimentele sale. Dar Sfântul Simeon spune şi mai mult: omul care nu mai are nici un gând rău în sine îşi înalţă şi simţurile la «cer», adică vede şi prin ele lumina dumnezeiască, sau taine spirituale mai presus de lucrurile pământeşti. Căci aceste taine se văd totuşi prin lume sau prin trup devenite transparente. Aceasta pentru că simţurile lui au devenit apte pentru aceste taine Şi sunt copleşite de minte şi prin mintea lui de lucrarea Duhului Sfânt. Mintea şi simţurile au devenit în acest caz o unitate cunoscătoare pe un plan mai înalt. Omul cunoaşte ca o fiinţă totală realităţile superioare.)*.

35. ***Inimă curată este şi se zice aceea care nu află în sine nici o închipuire sau gând lumesc, care e atât de dăruită lui Dumnezeu şi de unită cu El, că n-are nici o amintire, nici a lucrurilor supărătoare ale vieţii, nici a celor pricinuitoare de bucurie, ci petrece în contemplaţie ca în al treilea cer şi e răpită în Rai (2 Cor.XII, 2-4) şi vede arvuna bunătăţilor făgăduite sfinţilor şi se face martorul bunurilor veşnice, pe cât e cu putinţă firii omeneşti. Acesta e semnul adevărat al inimii curate şi dovada sigură prin care cunoaşte cineva şi măsurile curăţiei şi se vede pe sine însuşi ca într-o oglindă*** *(Notă:159. Inima curată face transparent pe om sieşi însuşi. Până ce inima e pătată, omul nu se poate cunoaşte pe sine însuşi pentru că nu-şi este transparent nici sieşi, cum nu este nici altora. Se interpune între el şi sinea sa indefinită preocuparea de altceva inferior şi mărginit. Inima curată e profunzimea abisală a omului, redescoperită. Căci nu se mai interpune nici un gând despre vreun obiect limitat între el şi această profunzime. Omul se cunoaşte acum ca ceea ce este el propriu-zis în indefinitul lui, care, întrucât e deosebit într-o anumită privinţă de indefinitul altor oameni, e totuşi definit într-un anumit fel. Dar profunzimea abisală credinciosul nu şi-o poate descoperi decât când ea se deschide în profunzimea infinită a lui Dumnezeu în care subzistă.)*.

36. Precum cel ce se află în afara casei nu vede pe cei aflători înăuntrul ei, aşa nici cel răstignit lumii (Gal.VI, 14), sau mort ei, nu mai are vreo simţire a lucrurilor din lume.

37. Precum trupul mort nu are nici o simţire, nici a trupurilor vii, nici a celor ce zac moarte împreună cu el, aşa nici cel ce a ajuns în afara lumii, în Duh şi e împreună cu Dumnezeu, nu poate avea vreo simţire a lumii sau vreo împătimire de lucrurile ei, măcar că e supus trebuinţelor trupului.

38. Există o moarte înainte de moarte şi o înviere a sufletelor înainte de învierea trupurilor, prin lucrare, prin putere, prin experienţă şi prin adevăr. Când cugetul muritor a fost desfiinţat de mintea nemuritoare şi starea de moarte, alungată de viaţă, sufletul se vede pe sine în chip vădit ca înviat din morţi, precum se văd pe ei înşişi cei ce se scoală din somn. Şi recunoaşte pe Dumnezeu care l-a înviat. Iar cunoscându-L pe El şi mulţumindu-I, se ridică mai presus de simţuri şi de toată lumea, plin de o plăcere negrăită şi face să se odihnească în sine toată mişcarea cugetătoare *(Notă:160. Sufletul, detaşat de diferite gânduri limitate conforme obiectelor lor, se vede pe sine deosebit de gândurile trecătoare, deci nemuritor. Aceasta e una cu trezirea la adevărata conştiinţă de sine. Dar aceasta se iveşte împreună cu conştiinţa de Dumnezeu. El se trezeşte la conştiinţa nemuririi sale, întrucât îşi cunoaşte persistenţa sa faţă de gândurile trecătoare. Acest suflet se bucură de învierea sa înainte de învierea trupului, prin lucrare, prin putere, prin experienţă şi prin adevăr. Văzând pe Dumnezeu, încetează lucrarea lui cugetătoare trecătoare, rămânând cu lucrarea lui netrecătoare, căci Dumnezeu e mai presus de cugetarea care face efortul de a defini şi pune în legătură obiectele variate şi definite şi prin aceasta recurge la nişte categorii mai prejos de cugetarea minţii îndreptată neschimbat spre Dumnezeu cel Infinit şi spre sinea sa indefinită.)*.

39. Unele stări sunt pricinuite de noi, altele ni se dau de Dumnezeu. În măsura în care ne curăţim, prin osteneli şi sfinţite sudori, suntem luminaţi prin lumina lacrimilor de pocăinţă. Şi în măsura în care ne luminăm, ne curăţim prin lacrimi. Lucrul din urmă (curăţirea prin lacrimi) îl aducem noi de la noi înşine; cel dintâi (luminarea) ni se dă şi-1 primim de sus.

40. Mulţi aducând cele ale lor nu au primit cele ce vin de obicei de la Dumnezeu. Aceasta se vede din cele ce au făcut şi au păţit Cain şi Esau. Căci dacă cineva nu aduce ale sale într-o stare de suflet evlavioasă, cu credinţă fierbinte şi cu multă smerită cugetare, Dumnezeu nu va căuta la el şi nu va primi cele aduse. Iar dacă nu sunt împlinite acestea, nici El nu va da în schimb ale Sale celui ce a adus ale lui astfel.

41. Lumea e moartă pentru sfinţi şi cei din ea la fel pentru ei. De aceea văzând, nu văd faptele lor cele bune şi auzind, nu pot înţelege (Matei XIII, 13) cuvintele lor

dumnezeieşti grăite în Duhul Sfânt. Dar nici cei duhovniceşti nu pot primi în ei faptele cele rele sau cuvintele pătimaşe ale oamenilor lumeşti sau răi, ci văzând şi ei cele din lume, nu le văd şi auzind cele ale oamenilor lumeşti, rămân cu simţirea ca şi când nu le-ar auzi. Şi astfel nu se înfăptuieşte nici o părtăşie a acestora cu aceia, sau a acelora cu aceştia *(Notă:161. Aceasta nu înseamnă că nu pot conlucra unii cu alţii în lucrurile necesare vieţii pământeşti. Mai mult chiar, de aici se vede că pentru Sfântul Simeon nepărtăşia celor curaţi cu lumea înseamnă numai neprimirea cuvintelor, gândurilor şi faptelor rele din ea. Dar ei tocmai prin aceasta pot lucra la curăţirea şi la ridicarea celor din lume. Deci poate exista, în vederea acestui scop, o legătură a lor cu ceilalţi oameni. Ba Sfântul Simeon o cere aceasta în alte locuri cu toată puterea.).*

42. Despărţirea între lumină şi întuneric e clară şi un amestec între ele este cu neputinţă. ***«Căci ce părtăşie are lumina cu întunericul, zice, sau ce parte are credinciosul cu necredinciosul ?»*** (2 Cor. VI, 15). Tot aşa e de mare depărtarea şi despărţirea între cei ce se află în Duhul Sfânt şi cei ce nu se află în El.

- ✓ *Cei dintâi au petrecerea în cer (Filip. III, 20), căci au ajuns, încă de aici, din oameni, îngeri. Iar cei din urmă şed încă în întunericul moştenit şi în umbra morţii (Ps. CVI, 10 ş.u.), pironiţi de pământ şi de lucrurile de pe pământ.*
- ✓ *Cei dintâi sunt în lumina înţelegătoare şi neînserată; ceilalţi sunt luminaţi numai de lumina supusă simţurilor;*
- ✓ *cei dintâi se văd pe ei înşişi şi văd şi pe cei apropiaţi; ceilalţi, văzându-se pe ei înşişi şi văzând şi pe cei apropiaţi murind în fiecare zi, nu ştiu că sunt oameni şi că mor ca oamenii (Ps. LXXXI, 7) ; iar neştiind, nu cred că va fi o judecată şi o înviere şi o răsplătire pentru cele săvârşite de fiecare în viaţa de aici.*

43. Dacă Duhul Sfânt este în tine, fără îndoială vei cunoaşte, din lucrările Lui ce se săvârşesc în tine, cele ce spune despre El apostolul. Căci zice: ***«Unde e Duhul Domnului, acolo este libertatea»*** (2 Cor. III, 17) şi ***«Trupul e mort pentru păcat, iar Duhul viază pentru dreptate»*** (Rom. VIII, 10) şi ***«Cei ce sunt ai lui Hristos viaţa şi-au răstignit împreună cu patimile şi cu poftele ei»*** (Gal. V, 29). ***Căci câţi în Hristos s-au botezat, sunt în Duhul Sfânt*** (Ioan VII, 33), ***ca unii ce au îmbrăcat pe Hristos întreg*** (Gal. III, 27) ***şi s-au făcut fii ai luminii*** (Luca XVI, 8)) ***şi umblă în lumina neînserată*** (1 Ioan I, 7). ***Şi văzând lumea, nu o văd şi auzind ale lumii, nu aud*** (Matei XIII, 13). Căci precum s-a scris despre oamenii trupeşti că văzând, nu văd şi auzind despre lucrurile dumnezeieşti, nu înţeleg, nici nu pot primi cele ale Duhului, căci nebunie sunt pentru ei acestea (1 Cor. II, 14), aşa să

înţelegi şi despre cei ce au în ei pe Duhul Sfânt: trup au, dar nu sunt în trup. ***«Căci voi, zice, nu sunteţi în trup, ci în duh, dacă Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi»*** (Rom. VIII, 9). Ei sunt morţi lumii, şi lumea, lor. ***«Căci mie, zice, lumea s-a răstignit şi eu lumii»*** (Gal. VI, 14).

44. Cel ce cunoaşte aceste semne şi stări minunate lucrându-se în sine este cu adevărat purtător de Dumnezeu şi de semne, având pe Dumnezeu, sau pe însuşi Duhul cel Preasfânt locuind în el, vorbind şi lucrând în el cele spuse de Pavel. Iar cel ce nu a cunoscut încă acestea în sine, să nu se amăgească, căci este încă trup şi sînge, adică acoperit de întunericul poftelor trupului *(Notă:162. Aşa cum Sfântul Simeon identifică curăţia cu lumina, tot aşa identifică necurăţia poftelor şi a patimilor, cu întunericul. Cea dinTâi dă putinţa vederii lui Dumnezeu, cea din urmă nu.)*. Iar trupul şi sângele nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu, care este Duhul Sfânt (1 Cor. XV, 20).

45. De la dumnezeiescul Botez primim iertarea păcatelor săvârşite şi ne eliberăm de vechiul blestem şi ne sfinţim prin venirea Sfântului Duh. Dar harul desăvârşit, după cuvântul: ***«Voi locui şi voi umbla întru ei»*** (2 Cor. VI, 16), nu-l primim atunci. Aceasta e a celor ce s-au întărit în credinţă şi arată acest har prin fapte. Căci după ce ne-am botezat, abătându-ne spre fapte rele şi de ruşine, lepădăm cu totul şi sfinţirea însăşi. Dar prin pocăinţă şi mărturisire şi lacrimi primim pe măsura lor, mai întâi iertarea păcatelor săvârşite şi prin aceasta, sfinţirea şi harul de sus *(Notă:163. Cap. 74, Filocalia greacă.)*.

46. De la pocăinţă ne vine spălarea întinăciunii faptelor ruşinoase. După ea primim împărtăşirea de Duhul Sfânt. Dar nu în chip simplu, ci după credinţa, simţirea şi smerenia celor ce s-au pocăit din tot sufletul. Însă numai după iertarea deplină a păcatelor de mai înainte, primită de la părintele care ne-a luat asupra sa. De aceea bine este să ne pocăim în fiecare zi, pentru porunca ce s-a dat. Căci îndemnul: «Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor» (Matei III, 2), ne arată lucrarea aceasta ca fiind fără hotar *(Notă:164. Cap. 75. Filocalia greacă. Pocăinţa nu are hotar. Căci mereu putem înainta în cele bune, părându-ne rău de nedesăvârşirea dinainte.)*.

47. ***Harul Preasfântului Duh s-a dat sufletelor logodite cu Hristos, ca o arvună. Şi precum fără arvună, femeia nu are asigurare că se va înfăptui vreodată unirea ei cu bărbatul, aşa nici sufletul nu primeşte încredinţare sigură că va fi împreună cu Stăpânul şi cu Dumnezeul său în veci, sau se va uni cu El tainic şi de negrăit şi se va bucura de frumuseţea neapropiată a Lui, dacă nu primeşte arvuna harului Lui şi nu-l dobândeşte în sine întru cunoştinţă*** *(Notă:165. Cap.*

76, Filocalia greacă. «Întru cunoştinţă», înseamnă în chip conştient, simţit. Frumuseţea lui Hristos este pe de o parte neapropiată,căci nu poate fi cuprinsă, pe de alta e simţită. E cunoştinţă şi neştiinţă.Chiar subiectul semenului, pe de o parte îl sesizăm, pe de alta ne rămâne transcendent şi de nedefinit.).

48. Precum scrisorile de învoială, dacă nu primesc iscăliturile unor martori vrednici de crezare nu fac sigură arvuna, tot aşa, înainte de împlinirea poruncilor şi de dobândirea virtuţilor, nu e sigură iluminarea harului. Căci ceea ce sunt martorii pentru învoieli, aceea este lucrarea poruncilor şi virtuţile pentru arvuna Duhului.Datorită acestora primeşte fiecare prin arvună încredinţarea mântuirii viitoare *(Notă:166. Cap. 77, Filocalia greacă.)*.

49. Întâi învoielile se scriu, aşa zicând, prin lucrarea poruncilor, apoi se pecetluiesc şi se iscălesc de către virtuţi. Abia atunci îşi dă mirele Hristos, sufletului mireasă, inelul, adică arvuna Duhului *(Notă:167. Cap. 78, Filocalia greacă. Poruncile împlinite se înscriu în fiinţa noastră, virtuţile îşi pun pecetea pe ea. Arvuna Duhului vine ca o primă lumină de sus în fiinţa noastră, producând o primă transparenţă a ei pentru Dumnezeu şi o primă unire a ei cu El. Duhul este inelul lui Hristos, legătura începătoare cu Hristos.)*.

50. ***Precum mireasa înainte de nuntă primeşte de la mire numai arvuna, iar zestrea convenită şi darurile făgăduite, aşteaptă să le primească după nuntă, aşa şi mireasa, care e Biserica credincioşilor şi sufletul fiecăruia dintre noi, primeşte întâi de la mirele Hristos numai arvuna Duhului, iar bunătăţile veşnice şi Împărăţia Cerurilor aşteaptă să le primească numai după plecarea de aici. Dar prin arvună are încredinţarea că va primi bunătăţile convenite în învoială în chip nemincinos*** *(Notă:168. Cap. 79, Filocalia greacă.)*.

51. ***Se întâmplă uneori că mirele întârzie în vreo călătorie, sau e ocupat cu alte treburi, şi de aceea hotărăşte să amâne nunta. Dacă mireasa se va mânia şi, dispreţuind dragostea lui, va şterge sau va rupe hârtia de învoială, va cădea îndată din nădejdile ce le are în mire. Aşa se întâmplă şi cu sufletul. De va zice cineva dintre cei ce se nevoiesc: până când sunt dator să mă ostenesc ? Şi drept urmare va slăbi din ostenelile nevoinţei şi prin neglijarea poruncilor şi prin părăsirea pocăinţei neîncetate, va şterge şi va rupe, aşa zicând, învoielile, va cădea îndată cu totul şi din arvuna şi din nădejdea în Dumnezeu*** *(Notă:169. Cap. 80, Filocalia greacă. Odată arvuna primită, nu trebuie stat pe loc, ci trebuie înaintat, adică trebuie cultivată. Altfel are loc o adevărată cădere din dragostea faţă de mire.)*.

52. ***Dacă mireasa îşi întoarce către altul dragostea de la mirele cu care s-a învoit, şi se împreună cu acela, pe faţă sau în ascuns, nu numai că nu mai poate spera să primească de la mire nimic din cele făgăduite ei, ci are să aştepte cu dreptate şi pedeapsa şi ocara prevăzută de lege. Tot aşa se întâmplă şi cu noi. Dacă-şi întoarce careva dragostea datorată mirelui Hristos, spre pofta vreunui alt lucru, pe faţă sau în ascuns, şi inima lui e ţinută de acel lucru, se face urât mirelui şi nevrednic de unirea cu El*** *(Notă:170. S-a rupt comuniunea lăuntrică dintre suflet şi Hristos.)*. ***Căci a zis: Îi iubesc pe cei ce Mă iubesc*** (Prov. VIII, 17) *(Notă:171. Cap. 81, Filocalia greacă. Aceasta nu înseamnă că Dumnezeu iubeşte pe cel ce premerge cu iubirea lui, ci pe cel ce răspunde iubirii Sale. Căci nu poate intra în inima celui ce nu şi-o deschide iubirii Sale.)*.

53. Arvuna este, pentru cei ce au dobândit-o, negrăită, înţeleasă în chip neînţeles, ţinută fără să fie stăpânită *(Notă:172. Ţii iubirea cuiva, dar nu o stăpâneşti, căci depinde şi de libertatea aceluia.)*,văzută în chip nevăzut, vie şi grăitoare, în mişcare şi mişcând pe cel ce a dobândit-o, zburând din chivotul în care se află pecetluită şi aflându-se iarăşi în chip neaşteptat înlăuntrul lui *(Notă:173. Aici ţi se pare că ai iubirea celuilalt, aici că n-o mai ai. Numai după consolidarea în ea, ai asigurarea statornică a ei.)*. În felul acesta face pe cel ce a dobândit-o să nu socotească nici prezenţa ei sigură, nici plecarea ei fără întoarcere. Şi aşa neavând-o, este ca cel ce o are, şi având-o, cel ce a dobândit-o se simte ca cel ce nu o are *(Notă:174.Credinţa, harul, stările duhovniceşti nu sunt ca nişte obiecte fixe şi tangibile. Ele dau într-un anumit moment convingerea prezenţei lor, în altul parcă nu mai sunt. Principal e ca din momentul din urmă să nu tragi concluzia că nu va reveni momentul dintâi şi să-ţi faci din aceasta o concluzie definitivă de gândire şi comportare.)*.

54. Se întâmplă ca cineva stând noaptea în casă cu toate uşile închise, dacă va deschide o mică fereastră şi va fi luminat deodată de un fulger strălucitor, nesuportând ochii această strălucire, se apără, închizând îndată ochii şi se retrage în sine. Tot aşa când sufletul e închis în cele supuse simţurilor, de se va apleca (Cânt.Cânt. II,9) vreodată cu mintea spre cele din afară de acestea ca printr-o fereastră, luminându-se de fulgerul arvunii din ele, adică al Duhului Sfânt şi nesuportând raza luminii neacoperite, simte o spaimă în minte şi se adună întreg în sine, refugiindu-se ca într-o casă în cele cunoscute cu simţurile şi omeneşti.

55. Din aceste semne trebuie să cunoască fiecare dacă a primit arvuna Duhului de la mirele şi stăpânul Hristos. Şi dacă a primit-o, să se sârguiască să o ţină *(Notă:175. Să o ţină ca iubire activă, nu statică.)*. Iar dacă nu s-a învrednicit încă să o primească, să se sârguiască să o primească prin fapte bune şi prin pocăinţa cea

mai fierbinte şi să o păzească prin lucrarea poruncilor şi prin dobândirea virtuţilor *(Notă:176. Cap. 82, Filocalia greacă. Să o păzească deci printr-o înaintare cu fapta şi prin întărirea ei în virtuţi.)*.

56. Acoperişul fiecărei case se ţine prin temelii şi prin cealaltă parte a clădirii; iar temeliile se aşază, ca trebuincioase şi folositoare, pentru a purta acoperişul. Astfel nici acoperişul nu poate sta fără temelii şi nici temeliile nu-s de vreo treabă sau de vreun folos, fără acoperiş. Aşa şi harul lui Dumnezeu se păstrează prin lucrarea poruncilor, iar faptele poruncilor se pun ca temelii pentru harul lui Dumnezeu şi nici harul Duhului nu poate rămânea în noi fără lucrarea poruncilor, nici lucrarea poruncilor fără harul lui Dumnezeu nu e de vreo trebuinţă sau de vreun folos *(Notă:177. Cap. 83, Filocalia greacă. Harul nu se menţine unde nu se lucrează poruncile lui Hristos. Harul e putere activă, e iradiere, nu e ceva static.)*.

57. Precum casa fără acoperiş, lăsată aşa din negrija zidarului, nu numai că nu e de nici o treabă, ci face şi zidarul de râs, aşa şi cel ce pune temeliile lucrării poruncilor şi ridică zidurile virtuţilor înalte, de nu va primi şi harul Duhului Sfânt întru vederea şi cunoştinţa sufletului, este nedesăvârşit şi compătimit de cei desăvârşiţi. El s-a lipsit de har pentru una din aceste două pricini: sau pentru că n-a avut grijă de pocăinţă, sau pentru că nefiind iscusit la adunarea poruncilor, care e un material nesfârşit, a lăsat ceva afară din cele ce ne par nouă neînsemnate, dar sunt de trebuinţă la clădirea casei virtuţilor. Astfel fără ele, n-a putut să-şi acopere casa prin harul Duhului *(Notă:178. Cap. 84, Filocalia greacă. Materialul e nesfârşit, în sensul, că sufletul niciodată nu sfârşeşte a se desăvârşi, dar şi în sensul că el mereu trebuie să fie în lucrare. Altfel se prăbuşeşte în moarte, în inerţie, la orice nivel ar fi ajuns. Şi atunci nu mai are acoperiş potrivit cu el, care constă propriu-zis din infinitatea deschisă a lui Dumnezeu.)*.

58. Dacă Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu s-a coborât pe pământ ca să ne împace prin Sine pe noi cei ce eram duşmani ai Părintelui Său (Rom. V, 10) şi să ne unească în chip conştient cu Sine prin Duhul Său cel Sfânt şi de o fiinţă, cel ce cade din acest har, de care altul va avea parte? Cu siguranţă acesta nici n-a fost împăcat cu Dumnezeu, nici n-a dobândit unirea cu El prin împărtăşirea Duhului *(Notă:179. Cap. 85, Filocalia greacă.)*.

59. ***«Va pune cineva foc în sân, zice înţeleptul, şi nu-şi va arde hainele ?»*** (Prov. VI, 27). ***Iar eu zic: Cine nu va arde şi nu se va umplea de strălucire şi nu va răspândi şi el fulgerele dumnezeirii, pe măsura curăţirii şi a împărtăşirii de foc, dacă va primi în inimă focul ceresc neacoperit? Căci împărtăşirea urmează curăţirii, iar curăţirea urmează împărtăşirii.***

60. Cel ce se împărtăşeşte de Duhul dumnezeiesc se izbăveşte de poftele şi de plăcerile pătimaşe, dar de trebuinţele trupeşti ale firii nu se desparte *(Notă:180. Important e ca afectele să fie ţinute în frâu, să nu se lunece la păcat prin ele. Dulceaţa spirituală a vieţii în Duhul Sfînt îl face pe unul ca acesta să nu simtă trebuinţa plăcerilor legate de satisfacerea poftelor.)*. Ca unul ce e slobozit de legăturile poftei pătimaşe şi e unit cu slava şi cu dulceaţa nemuritoare, se sileşte neîncetat să fie sus şi să petreacă cu Dumnezeu şi să nu se depărteze nici pentru o clipă de vederea Aceluia şi de desfătarea de care nu se mai satură. Dar ca unul ce e închis în trup şi în stricăciune, e tras şi purtat şi el de acestea şi se întoarce spre cele pământeşti. Însă atunci atâta întristare are din pricina acestora, câtă are sufletul păcătosului când se desparte de trup *(Notă:181. Cap. 86, Filocalia greacă.)*.

61. Precum pentru iubitorul de trup şi de viaţă, de plăceri şi de lume, despărţirea de acestea este moarte, aşa pentru iubitorul de curăţie şi de Dumnezeu, de cele netrupeşti şi de virtute, moarte cu adevărat este despărţirea cea mai mică a cugetării de acestea. Cel ce priveşte lumina supusă simţurilor, dacă va închide puţin ochii, sau i se vor acoperi de altcineva, se necăjeşte şi se întristează şi nu poate peste tot, să rabde aceasta, mai ales dacă privea la anumite lucruri de trebuinţă sau interesante. Dar cu cât mai vârtos nu se va întrista şi nu se va necăji cel ce e luminat de Duhul Sfânt şi priveşte cu trezvie şi cu înţelegere, fie că priveghează, fie că doarme, bunătăţile acelea ***«pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit»*** (1 Cor. II, 9), la care doresc şi îngerii să privească (1 Petru I, 12), de va fi smuls de cineva de la vederea lor? Căci el socoteşte aceasta, pe drept cuvânt, moarte şi înstrăinare de viaţa veşnică *(Notă:182. Cap. 87, Filocalia greacă.)*.

62. ***Omul fiind îndoit, adică având alcătuirea din suflet şi trup, lumea a fost creată pentru el de asemenea ca văzută şi nevăzută. Şi fiecăreia din aceste părţi i s-a rânduit în chip potrivit ei unele din faptele şi din grijile noastre. Dar am înţeles că lucrul acesta este adevărat şi cu privire la vederi şi la vise. Cele ce ocupă sufletul sau cele în care petrece el în stare de veghe, acelea reţin închipuirea şi cugetarea lui şi în somn. De se îngrijeşte de lucruri omeneşti, e preocupat de ele şi în închipuirile viselor. Iar de cugetă la cele dumnezeieşti şi cereşti, se va afla şi în vis cu gândirea în acestea, după spusa prorocului: «Şi tinerii vor avea vedenii» (Ioil III, 1). Dar fiind în acestea, sufletul nu va fi înşelat, ci va vedea lucruri adevărate şi i se vor încredinţa descoperiri*** *(Notă:183. Aşa cum visele cu conţinuturi pământeşti au legătură cu cele trăite de fapt, aşa au şi cele referitoare la realităţile dumnezeieşti o legătură adevărată cu ele, întrucât au fost trăite în stare de trezvie.)*.

63. Când partea poftitoare a sufletului e împinsă spre patimile desfătărilor şi spre plăcerile vieţii, tot pe acestea le vede sufletul şi în vis. Iar când iuţimea sau mânia sufletului e înfuriată împotriva semenilor, visează atacuri, războaie şi lupte între şerpi şi certuri ca la judecată cu duşmanii. Când, în sfârşit, raţiunea lui se înalţă prin trufie şi mândrie, îşi închipuie răpiri înaripate în aer, şederi şi domnii pe tronuri înalte, păşiri înaintea poporului în fruntea unora care luptă.

64. ***Numai vederile acelea sunt adevărate, care nici n-ar trebui să se numească visuri, ci vederi. Ele sunt proprii acelora a căror minte a devenit simplă, prin sălăşluirea Duhului şi liberă de toată supărarea şi robia patimilor; a căror cugetare se mişcă în jurul celor dumnezeieşti şi se gândeşte la răsplătirile viitoare; a căror viaţă mai presus de viaţa celor vii este fără griji, netulburată, liniştită, curată, plină de milă, de înţelepciune, de cunoştinţa cerească şi de roadele bune cultivate de Duhul. Ale celor ce nu sunt aşa, sunt mincinoase şi încurcate şi totul e o înşelătorie vădită*** *(Notă:184. Mintea celor în care s-a sălăşluit Duhul a devenit simplă, pentru că în ea totul e armonios şi concentrat în Duhul; în ea nu sunt îndoieli, sfâşieri, contraziceri, schimbări de metode şi ţinte fără siguranţa că sunt mai bune ca cele dinainte şi că vor duce în mod neîndoielnic la succes cum n-au dus cele dinainte.)*.

65. Mulţi au fericit viaţa pustnicească, alţii pe cea de obşte, sau în chinovie. Alţii doresc să stea în fruntea poporului, să îndemne, să înveţe şi să ridice biserici, hrănindu-se din acestea în chip felurit trupeşte şi sufleteşte. Eu nu aş socoti pe nici una din acestea mai bună decât pe alta. Nici n-aş spune că una e vrednică de laudă, iar alta de ocară. Ci în toată privinţa şi în toate lucrurile şi faptele, cu totul fericită este viaţa cea pentru Dumnezeu şi după Dumnezeu *(Notă:185. Cap. 88, Filocalia greacă.)*.

66.Viaţa oamenilor se alcătuieşte din felurite ştiinţe şi meşteşuguri; unul îndeletnicindu-se cu una, altul cu alta, fiecare aduce partea sa şi astfel oamenii îşi dau şi primesc între ei, în timpul vieţii, împlinind trebuinţele trupeşti ale firii. Aşa se poate vedea şi între oamenii duhovniceşti : unul se îndeletniceşte cu o virtute, altul cu alta, toţi alergând din diferite părţi spre aceeaşi ţintă *(Notă:186. Cap. 89, Filocalia greacă.)*.

67. ***Ţinta tuturor celor ce se nevoiesc după Dumnezeu este să placă lui Hristos, Dumnezeului nostru, şi să primească împăcarea cu Tatăl prin împărtăşirea de Duhul şi să dobândească mântuirea prin aceasta. Căci în aceasta stă mântuirea fiecărui suflet şi a fiecărui om. Neîmplinindu-se aceasta, deşartă e osteneala şi lucrarea noastră şi fără rost e toată calea care nu duce la aceasta pe cel ce***

aleargă pe ea *(Notă:187. Cap. 90, Filocalia greacă. Învăţătura aceasta despre mântuire este cu totul deosebită de învăţătura apuseană a unei justificări pur juridice a omului prin echivalentul morţii lui Hristos.)*.

68. Cel ce a părăsit toată lumea şi s-a retras în munte, pentru liniştire, dar de acolo scrie celor din lume, pentru a atrage atenţia, pe unii fericindu-i, iar pe alţii linguşindu-i şi lăudându-i, este asemenea celui ce s-a despărţit de femeia desfrânată, ispititor îmbrăcată şi foarte rea şi s-a dus în ţară depărtată, ca să scape până şi de amintirea ei, dar pe urmă uitând de ţinta pentru care a venit acolo, doreşte să scrie celor ce petrec şi se murdăresc cu desfrânata aceea, fericindu-i. Prin aceasta arată că, dacă nu cu trupul, cel puţin cu inima şi cu mintea se împărtăşeşte de bunăvoie de patima lor, încuviinţând amestecarea lor cu ea *(Notă:188. Cap. 91, Filocalia greacă.)*.

69. Pe cât sunt de vrednici de laudă şi de fericiţi cei ce petrec în lume, dar îşi curăţesc simţirile şi inimile de toată pofta cea rea, pe atâta sunt de vrednici de ocară şi de osândă cei ce petrec în munţi şi în peşteri, dar îşi doresc laudele şi fericirile de la oameni *(Notă:189. Deci Sfântui Simeon admite şi putinţa unei vieţi curate în lume. Nu depărtarea externă de lume, ci detaşarea lăuntrică de ceea ce e rău In ea, este lucrul hotărâtor.)*. Aceştia vor fi ca nişte preacurvari înaintea lui Dumnezeu, Care cercetează inimile noastre. Căci cel ce pofteşte să se audă în lume despre viaţa, despre numele şi despre petrecerea lui, desfrânează faţă de Dumnezeu, ca poporul de odinioară al iudeilor, cum zice David (Ps. CV, 39) *(Notă:190. Cap. 92, Filocalia greacă.)*

70. Cel ce s-a lepădat fără şovăieli de lume şi de cele din ea, din credinţa în Dumnezeu, crede că Domnul e milostiv şi îndurat şi primeşte pe cei ce vin cu pocăinţă la El. Iar ştiind că prin necinstire cinsteşte pe robii săi, prin sărăcia cea mai de pe urmă îi îmbogăţeşte şi prin ocări şi dispreţuiri îi slăveşte, iar prin moarte îi face părtaşi şi moştenitori ai vieţii veşnice, se grăbeşte prin acestea ca un cerb însetat (Ps. XLI, 2) spre izvorul cel nemuritor. El urcă prin acestea în sus ca pe o scară, pe care urcă şi coboară îngerii (Fac. XXVIII,12), care vin în ajutorul celor ce urcă. Iar la capătul de sus al scării stă Dumnezeu, aşteptând hotărârea şi sârguinţa noastră după putere *(Notă:191. Această scenă e pictată pe zidul din afară al Mînăstirii Suceviţa din Bucovina.)*, nu pentru că se desfată să ne vadă ostenind, ci fiindcă Iubitorul de oameni voieşte să ne dea plata Sa ca pe o datorie *(Notă:192. Cap. 93, Filocalia greacă. Dumnezeu ne acordă o demnitate,cerându-ne să dăm şi noi nişte osteneli pentru bunătăţile ce ni le va dărui.Căci voieşte să ni se facă prin aceasta dator, voieşte să ne dea un oarecare drept la aceste bunătăţi. Nu voieşte*

să ne încarce cu ele ca pe nişte obiecte pasive, ci să creştem la capacitatea de a fi purtătorii lor în mod activ, sau de a ni le asimila ca subiecte.).

71. Pe cei ce vin fără şovăire la El, Domnul nu-i lasă nicidecum să cadă, ci, văzându-i slăbiţi în putere, conlucrează cu ei, îi ajută, întinzându-le mâna puterii Sale de sus şi-i aduce iarăşi la Sine. Îi sprijineşte pe faţă şi în ascuns, în chip ştiut şi neştiut. Aceasta, până ce urcă toată scara şi se apropie de El şi se unesc întregi cu El întreg şi uită de toate cele pământeşti, fiind cu El acolo sus, dacă în trup sau afară de trup (2 Cor. XII, 2), nu ştiu şi petrecând împreună cu El şi bucurându-se de bunătăţile tainice *(Notă:193. Cap. 94, Filocalia greacă.)*

72. E cu dreptate, ca întâi să ne punem grumajii noştri sub jugul poruncilor lui Hristos şi să nu ne înfuriem, nici să ne tragem îndărăt. Ci să păşim drept şi cu râvnă până la moarte sub ele şi să ne înnoim pe noi înşine, raiul cel cu adevărat nou al lui Dumnezeu, până ce Fiul va veni împreună cu Tatăl, prin Duhul Sfânt şi se va sălăşlui în noi. Iar atunci, când îl vom dobândi întreg, sălăşluit în noi ca învăţător, oricăruia dintre noi i-ar porunci şi orice slujbă i-ar încredinţa, să o ia asupra sa şi să o împlinească cu bucurie, după voia Lui. Dar nu se cade să o cerem înainte de vreme, nici să primim a o lua când e dată de oameni, ci să stăruim în poruncile Stăpânului şi Dumnezeului nostru şi să aşteptăm hotărârea lui Dumnezeu *(Notă:194. Cap. 95, Filocalia greacă.)*.

73. După ce am primit o slujbă în lucrurile dumnezeieşti şi ne-am câştigat cinste în ea, de vom fi îndemnaţi de Duhul să trecem la altă slujbă sau lucrare sau făptuire, să nu ne împotrivim. Căci Dumnezeu nu vrea să fim leneşi, nici să rămânem în una şi aceeaşi lucrare în care am început, până la sfârşit, ci să înaintăm şi să ne mişcăm continuu spre izbândirea în cele mai mari, potrivindu-ne voii lui Dumnezeu şi nu voii noastre *(Notă:195. Cap. 96, Filocalia greacă.)*.

74. Cel ce şi-a făcut moartă voia sa e cu totul fără voie. Dar nici una dintre cele ce sunt şi vieţuiesc şi se mişcă nu e fără voie, afară de cele nesimţitoare şi nemişcate. Plantele, măcar că se mişcă şi cresc, nu spunem că-şi fac mişcarea şi creşterea printr-o voie naturală, căci sunt neînsufleţite. Dar tot ce e însufleţit are şi o voie naturală. Deci cel ce şi-a omorât prin nevoinţă şi sârguinţă voia sa şi s-a făcut cu totul fără voie a ieşit din firea sa şi prin faptul că nu mai voieşte nimic, nu mai poate lucra nimic nici bine, nici rău.

75. Cel ce se sârguieşte să-şi omoare voia sa e dator să facă voia lui Dumnezeu şi în loc de voia sa, să aşeze în sine pe cea a lui Dumnezeu ; pe aceasta să o sădească şi să o altoiască în inima sa *(Notă:196. Deci el nu trebuie să rămână nelucrător ca*

lucrurile nesimţitoare, ci să-şi unească voia sa cu voia lui Dumnezeu, care aduce un adaos de mare putere voii sale. Aceasta se vede din cele spuse în continuare de Sfântul Simeon.). Pe urmă să ia seama cu grijă dacă cele sădite şi altoite încolţesc din rădăcinile lor din adânc şi dacă cele lipite şi unite s-au făcut un singur pom; apoi dacă au crescut, au înflorit şi au făcut rod frumos şi dulce. Întâmplându-se aceasta, nici el însuşi nu mai deosebeşte pământul care a primit sământa şi rădăcina, de mlădiţa aceea neînţeleasă, negrăită şi de viaţă purtătoare care a fost altoită în ea *(Notă:197. Cap. 97, Filocalia greacă. Aşa cum altoiul face un singur pom cu tulpina în care s-a altoit, aşa şi harul cu firea în care s-a sădit, sau voia lui Dumnezeu cu voia omului în care s-a imprimat, fac un singur întreg. Căci omul îşi omoară voia sa prin voia proprie şi prin aceasta şi-o împlineşte şi întăreşte în acelaşi timp.)*.

76. ***Celui ce-şi taie voia sa pentru frica lui Dumnezeu îi dăruieşte Dumnezeu voia Lui, într-un chip aşa de tainic, încât nici el nu ştie. Şi o păstrează neştearsă în inima sa şi-şi deschide ochii înţelegerii ca să o cunoască pe ea şi primeşte putere ca să o împlinească. Iar acestea le lucrează harul Sfântului Duh. Căci fără El nu se face nimic*** *(Notă:198.Cap. 98, Filocalia greacă.)*.

77. Când vom împlini cu toată tăria, râvna, hotărârea şi pornirea nereţinută cele ce ne-a învăţat şi poruncit Dumnezeu în chip tainic şi neştiut, fără să nesocotim nimic, atunci ni se va descoperi în chip arătat ca unor credincioşi ascultători, ca unor ucenici şi prieteni adevăraţi, cum s-a descoperit odinioară sfinţilor Săi ucenici şi apostoli şi tuturor celor ce au crezut prin ei în numele Lui. Şi atunci vom deveni fii ai lui Dumnezeu după har,cum zice Pavel: ***«Câţi sunt povăţuiţi de Duhul lui Dumnezeu, sunt fii ai lui Dumnezeu; iar de sunt fii, sunt şi moştenitori ai lui Dumnezeu şi împreună-moştenitori cu Hristos»*** (Rom. VIII, 14, 17).

78. Nici unul din cei ce s-au învrednicit să fie cu Dumnezeu, în unitatea Duhului şi să guste bunătăţile Lui tainice, nu mai iubeşte slava dată lui de oameni, dar nici aurul sau îmbrăcămintea sau pietrele socotite preţioase de cei fără de minte; nu se mai lipeşte cu inima de bogăţia trecătoare, nu mai vrea să fie cunoscut de împăraţi şi de stăpânitori care nu stăpânesc, ci sunt stăpâniţi de multe; nu mai vede în acestea ceva mare şi înalt, nici nu le mai socoteşte pricinuitoare de mai mare slavă celor ce se apropie de ele; nu va mai preţui nimic altceva din cele lăudate şi strălucitoare pentru oameni. Ba nu va mai socoti ceva rău nici căderea cuiva din bogăţie în sărăcie şi de la stăpânirea şi puterea cea mai mare şi de la demnitatea cea mai vestită, la ultima lipsă de slavă şi de cinstire.

79. Dacă ai primit iertarea păcatelor tale, fie prin mărturisire, fie prin îmbrăcarea schimei sfinte şi îngereşti, câtă dragoste, mulţumire şi smerenie nu trebuie să-ţi pricinuiască aceasta ? Că fiind vrednic de nenumărate pedepse, nu numai că te-ai izbăvit de ele, ci te-ai învrednicit şi de înfiere, de slavă şi de Împărăţia Cerurilor. Acestea depănându-le în cuget şi amintindu-ţi-le pururea, fii gata şi pregăteşte-te să nu necinsteşti pe Cel ce te-a cinstit şi ţi-a iertat nenumărate greşeli. Ci slăveşte-L şi cinsteşte-L prin toate lucrurile tale, ca şi El să te slăvească în schimb şi mai mult pe tine, pe care te-a cinstit mai mult decât toată zidirea văzută şi te va numi prieten adevărat al lui Dumnezeu *(Notă:199. Dumnezeu te-a făcut prieten, adică te-a ridicat la un dialog intim cu El şi-ţi dăruieşte tot ce are şi El prin aceasta.)*.

80. ***Cu cât este mai de preţ sufletul decât trupul, cu atât e mai înalt omul raţional decât lumea. Nu lua seama la mărimea făpturilor din ea, ca să le socoteşti, omule, pentru aceasta, pe ele mai de preţ ca tine. Ci căutând la harul ce ţi s-a dat şi cunoscând demnitatea sufletului tău mintal şi raţional, laudă pe Dumnezeu, Care te-a cinstit mai presus decât toate cele văzute*** *(Notă:200. Cap. 100, Filocalia greacă. Oricât de mari ar fi lucrurile şi lumea, ele sunt numai obiecte ale omului, dăruite lui de Dumnezeu, ca semn al iubirii Lui. Ba Dumnezeu îi dă omului daruri şi mai maxi decât lumea: se dă pe Sine Însuşi ca cel mai bun prieten. Aceasta e slava cu care cinsteşte Dumnezeu pe om.)*.

81. Să luăm aminte cum slăvim pe Dumnezeu. Căci nu se slăveşte altfel de către noi de cum a fost slăvit de către Fiul *(Notă:201. Fiul a slăvit pe Tatăl ca om într-un chip exemplar pentru noi. De aceea s-a făcut om. L-a slăvit renunţând la Sine şi predându-se Tatălui desăvârşit prin pătimiri şi prin moarte.)*. Fiindcă prin acelea prin care a slăvit Fiul pe Tatăl Său, prin acelea a fost slăvit şi Fiul de către Tatăl. Şi aceleaşi trebuie să le facem şi noi cu sârguinţă, ca prin aceleaşi să slăvim pe Cel ce primeşte să se numească Tatăl nostru cel din ceruri şi să fim slăviţi de El cu slava Fiului în Care a fost înainte de a fi lumea prin El (Ioan XVII, 5) *(Notă:202. Dacă noi slăvim pe Tatăl, cum L-a slăvit Fiul ca om şi Tatăl ne slăveşte pe noi cum îl slăveşte pe Hristos ca pe Fiul Său cel veşnic, făcut om.)*. Iar acestea sunt: crucea, sau mortificarea lumii întregi, necazurile, ispitele şi orice altceva din pătimirile lui Hristos. Purtându-le pe acestea întru răbdare multă, urmăm lui Hristos în patimile Sale şi slăvim prin ele pe Tatăl nostru şi Dumnezeu, ca fii ai Lui prin har şi ca împreună-moştenitori cu Hristos *(Notă:203. Cap. 101, Filocalia greacă.)*.

82. Sufletul care nu s-a izbăvit cu desăvârşire şi cu bună simţire de alipirea şi de împătimirea de cele văzute nu poate purta fără întristare pricinile de întristare *(Notă:204. Acesta e lucrul esenţial: să porţi fără întristare cele ce ţi se pricinuiesc cu scopul ca să te întristeze şi să te facă prin aceasta să păcătuieşti, dovedind că*

eşti legat de lumea aceasta şi nu ai încredere desăvârşită în Dumnezeu.) şi uneltirile venite lui de la draci şi de la oameni. Ci fiind legat prin împătimire de lucrurile omeneşti e muşcat de pagubele de bani şi se supără de pierderile unor lucruri şi-l dor cumplit durerile venite în trupul său *(Notă:205. Cap. 102, Filocalia greacă.)*.

83. Dacă şi-a dezlegat cineva sufletul de dorirea şi de poftele lucrurilor supuse simţurilor şi l-a legat de Dumnezeu, nu numai că va dispreţui banul şi lucrurile din jurul lui şi păgubit de ele, se va arăta fără întristare, ca faţă de nişte lucruri străine, ci şi durerile venite asupra trupului său le va răbda cu bucurie şi cu mulţumirea cuvenită. Căci el vede pururea, ca dumnezeiescul apostol, că ***«omul din afară se strică, iar cel dinlăuntru se înnoieşte zi de zi»*** (1 Cor. IV, 10). Altfel nu se pot purta cu bucurie necazurile cele după voia lui Dumnezeu. Căci e de trebuinţă, în acestea, de cunoştinţă desăvârşită şi de înţelepciune duhovnicească. Iar cel lipsit de acestea umblă în întunericul deznădejdii şi al neştiinţei, neputând să vadă câtuşi de puţin lumina răbdării şi a mângâierii *(Notă:206. Cap. 103, Filocalia greacă. În răbdare şi mângâiere e o lumină, e vederea celor mai presus de viaţa aceasta. Numai aceasta dă putere de răbdare şi aduce mângâiere.)*.

84. Tot cel ce se socoteşte învăţat în ştiinţa matematicii nu se va învrednici vreodată să privească şi să cunoască tainele lui Dumnezeu, până ce nu va voi mai întâi să se smerească şi să se facă nebun (1 Cor. I, 20), lepădând, odată cu părerea de sine şi cunoştinţa pe care a adunat-o *(Notă:207. Propriu-zis nu se poate pierde şi nu trebuie pierdută, ci cel ce o are trebuie să se socotească ca şi când n-ar avea-o.Să nu se mândrească cu ea.)*. Căci cel ce face aceasta şi urmează, cu credinţă neîndoielnică, înţelepţilor în cele dumnezeieşti şi e povăţuit de aceştia, va intra împreună cu ei în cetatea Dumnezeului celui viu. Şi călăuzit şi luminat de Duhul dumnezeiesc, vede şi învaţă cele ce nici unul dintre ceilalţi oameni nu le-a văzut şi nu le poate vedea şi afla vreodată. Atunci ajunge să fie învăţat de Dumnezeu *(Notă:208.Cap. 104, Filocalia greacă. În Dumnezeu sunt şi cele învăţate de el într-o armonie cu toate cele neştiute. Căci El e mai presus de toate. Iar în lumina Lui se înţeleg mai bine şi cele necunoscute încă.)*.

85. Ucenicii oamenilor îi socotesc nebuni pe cei învăţaţi de Dumnezeu. Căci aceştia, fiind afară de lumina dumnezeiască şi neputând vedea minunile din ea, pe cei ce sălăşluiesc în lumină şi văd şi învaţă cele din ea îi socotesc rătăciţi, câtă vreme ei înşişi sunt departe şi nepărtaşi de bunătăţile tainice ale lui Dumnezeu *(Notă:209. Cap. 105, Filocalia greacă. Textul grec e mai dezvoltat.)*.

86. Cei ce sunt plini de harul lui Dumnezeu şi desăvârşiţi întru cunoştinţa şi înţelepciunea de sus numai de ea vor să se apropie şi să vadă pe cei din lume, ca să le pricinuiască vreo răsplătire prin aducere aminte de poruncile lui Dumnezeu şi prin facerea de bine, socotind că poate vor auzi, vor înţelege şi se vor îndupleca *(Notă:209 b. Deci ei nu trebuie să se ţină cu totul în afară de legătura cu ceilalţi oameni. Iar acestora nu li se cere să uite ştiinţa lor, ci să cunoască pe Dumnezeu şi să încadreze ştiinţa lor parţială în lumina totală a lui Dumnezeu, în care sunt toate.)* Fiindcă cei ce nu sunt purtaţi de Duhul lui Dumnezeu (Rom. VIII, 14) umblă întru întuneric şi nu cunosc nici unde merg (Ioan XII, 35), nici în ce porunci se poticnesc. Poate, ridicându-se din închipuirea de sine care îi stăpâneşte, vor primi învăţătura adevărată a Duhului Sfânt. Şi auzind fără ştirbire şi nestrâmbată voia lui Dumnezeu, se vor pocăi şi împlinind-o, vor primi vreun dar duhovnicesc. Iar dacă nu pot să li se facă acelora pricinuitori ai vreunui astfel de folos, plângând învârtoşarea inimii lor, se întorc la chiliile proprii, rugându-se zi şi noapte pentru ei *(Notă:210. Iubirea lor va fi continuu lucrătoare şi pentru aceşti oameni, deci pentru toţi.)*. Căci pentru altceva nu ar fi în stare să se întristeze niciodată cei ce sunt neîncetat împreună cu Dumnezeu şi sunt mai mult decât plini de tot binele *(Notă:211.Cap. 107, Filocalia greacă. Aceasta e singura întristare a celor ce se află în fericirea fără lipsuri a petrecerii dumnezeieşti. Nici acolo ei nu uită de fraţii lor care-şi primejduiesc viaţa veşnică.)*.

87. ***Sunt şi acum oameni nepătimitori, sfinţi şi plini de lumina dumnezeiască, ce petrec în mijlocul nostru şi şi-au omorât aşa de mult mădularele lor de pe pământ (Colos. III, 5), dinspre toată necurăţia şi pofta pătimaşă, încât nu numai că nu cugetă sau nu pornesc să facă de la ei vreun rău, dar nici îndemnaţi de alţii nu rabdă vreo schimbare a stării de nepătimire pe care au dobândit-o*** *(Notă:212. Aceştia sunt oameni cu neputinţă de influenţat în rău.)*. I-ar şti pe aceştia, dacă ar cunoaşte cuvintele dumnezeieşti citite şi cântate de ei, cei ce se fălesc cu nepăsarea faţă de acestea şi nu cred celor ce învaţă întru înţelepciunea Duhului, despre lucrurile dumnezeieşti. Căci, dacă s-ar afla în cunoştinţa desăvârşită a Sfintei Scripturi, ar crede în bunătăţile grăite şi dăruite nouă de Dumnezeu. Dar nefiind părtaşi ai acestor bunătăţi, din închipuirea de sine şi din nepăsare, îi clevetesc, fără să creadă, pe cei ce s-au împărtăşit şi învaţă despre ele *(Notă:213. Cap. 106, Filocalia greacă.)*.

88. ***Care este scopul iconomiei întrupării lui Dumnezeu-Cuvântul, vestit în toată dumnezeiasca Scriptură şi citit de noi, dar nepătruns? Nu e decât acela ca, împărtăşindu-se de ale noastre, să ne facă pe noi părtaşi de ale Sale. Căci Fiul lui Dumnezeu de aceea s-a făcut Fiu al omului, ca să ne facă pe noi oamenii fii ai lui Dumnezeu, ridicând după har neamul nostru la ceea ce este El după fire,***

născându-ne de sus în Duhul Sfânt şi introducându-ne îndată în Împărăţia Cerurilor; mai bine zis, dăruindu-se să o avem pe aceasta înlăuntrul nostru (Luca XVII, 21) *(Notă:214. Fiul lui Dumnezeu, fiind în acelaşi timp Fiul Omului, unindu-se cu noi, ne face şi pe noi fii ai lui Dumnezeu după har. Sălăşluindu-se prin aceasta înlăuntrul nostru cu Duhul Său Preasfânt, pe Care L-a primit şi ca om, aduce în noi Împărăţia Cerurilor, care e acolo unde e Duhul Sfânt.)*, ca să nu avem numai nădejdea de a intra în ea, ci având-o încă de acum, să strigăm: «Viaţa noastră e ascunsă cu Hristos în Dumnezeu» (Colos. III, 3) *(Notă:215. Cap. 108, Filocalia greacă. Mântuirea constă în unirea cu Dumnezeu în Hristos, nu în vreo justificare juridică.)*

89. ***Botezul nu ia de la noi libertatea voinţei şi puterea de a ne hotărî prin noi înşine, ci abia el ne dăruieşte libertatea, ca să nu mai fim stăpâniţi silnic şi fără să vrem, de diavolul. De aceea, după Botez, atârnă de noi, fie să stăruim de bună voie în poruncile lui Hristos, Stăpânul nostru, în Care ne-am botezat, şi să umblăm pe calea celor poruncite de El, fie să ne abatem de la această cale dreaptă, întorcându-ne prin faptele rele la protivnicul şi vrăjmaşul nostru, diavolul*** *(Notă:216. Cap. 109, Filocalia greacă. Botezul ne dăruieşte sau ne pune în lucrare din nou libertatea, pentru că Hristos cu libertatea Lui faţă de păcat se sălăşluieşte în noi.)*.

90. ***Cei ce se supun după Sfântul Botez, voii celui rău şi împlinesc cele voite de el, se înstrăinează de sfântul sân al Botezului, după cuvântul lui David (Ps.LVII, 4). Căci nu ne schimbăm, nici nu ne mutăm din firea în care am fost zidiţi, ci fiind zidiţi buni de Dumnezeu (căci Dumnezeu nu a făcut răul) şi rămânând neschimbaţi prin firea şi prin natura în care am fost zidiţi, cele ce le alegem şi le voim prin socotinţa de bună voie, pe acelea le şi facem, fie bune, fie rele. Căci precum cuţitul nu-şi schimbă firea sa, fie că e folosit de cineva spre rău, fie spre bine, ci rămâne fier, aşa şi omul lucrează şi face, precum s-a zis, cele ce le vrea, dar nu iese din firea sa*** *(Notă:217. Cap. 110, Filocalia greacă. Sfântul Simeon nu admite nici o alterare a firii omeneşti prin păcat.)*.

91. Nu ne mântuim miluind pe unul, dar ne trimite în foc dispreţuirea unuia. Căci cuvintele : «am flămânzit şi am însetat» (Matei XXV, 35), nu s-au spus pentru o singură dată, nici pentru o singură zi, ci pentru întreaga viaţă. Domnul şi Dumnezeul nostru a mărturisit că primeşte să fie hrănit, adăpat şi îmbrăcat şi celelalte, nu o dată, ci totdeauna şi în toţi, de către slugile Sale *(Notă:218. Cap. 111, Filocalia greacă. Se cere o stăruinţă continuă în a face binele. Căci numai aşa ne zidim casa duhovnicească. Cu o singură piatră nu facem casa, dar cu o singură piatră, dacă lipseşte, o putem strica, dacă nu o punem îndată la loc. În*

planul duhovnicesc acest lucru îl facem prin pocăinţă. Iubirea nu se întreţine prin fapte discontinue, ci prin fapte continue. Hristos e în toţi fără excepţie. Deci pe toţi trebuie să-i iubim şi preţuim ca să devină sinea noastră un întreg în iubire. Dispreţuirea unuia e o rană în sufletul nostru şi o singură rană duce la moarte.)

92. Cum l-ar putea închide unii pe Cel ce se împarte neîmpărţit şi Care este în acelaşi timp Dumnezeu întreg în fiecare dintre cei săraci ? Presupune deci că sunt o sută de săraci ca un singur Hristos. Căci nu s-a împărţit nicidecum Hristos (1 Cor. I, 13). Deci cel ce a dat la 99 câte un obol, iar pe unul l-a înjurat, sau l-a lovit, sau l-a depărtat cu mâna goală, cui a făcut oare aceasta, dacă nu Celui ce a zis şi zice pururea şi va zice: ***«Întrucât aţi făcut unuia din aceşti prea mici, Mie Mi-aţi făcut»*** (Matei XXV, 40) *(Notă:219. Iubirea se cere arătată în mod continuu nu numai faţă de unul, ci faţă de toţi. Căci în toţi este Hristos. A excepta pe unul de la iubire, înseamnă pe de o parte a iubi, pe de altă parte a nu iubi pe Acelaşi Hristos; înseamnă a-L iubi pe El îmbrăcat într-un fel şi a nu-L iubi, arătându-se îndată după aceea îmbrăcat alt fel. Neiubirea faţă de una din înfăţişările Sale zădărniceşte iubirea faţă de altă înfăţişare a Sa. O iubire practicată continuu faţă de toţi, ca faţă de Acelaşi Hristos, e o iubire care-i preţuieşte în acelaşi timp pe toţi ca pe Acelaşi Hristos. A vedea în toţi pe Hristos, e cea mai mare forţă pentru solidaritatea umană.)*.

93. Cel ce a dat milostenie la o sută, dar putea să dea şi altora şi putea să adape şi să hrănească încă pe mulţi care l-au rugat şi au strigat către el, însă i-a nesocotit, va fi judecat de către Hristos, ca unul ce nu L-a hrănit pe El însuşi; fiindcă cel hrănit de noi, în fiecare dintre cei mici, este şi în aceia în toţi *(Notă:220. Cap. 112, Filocalia greacă.)*.

94. Cel ce dă astăzi tuturor toate cele spre trebuinţa trupului, dar mâine, putând face aceasta, va nesocoti pe niscai fraţi şi-i va lăsa să piară de foame, de sete şi de frig, L-a lăsat să moară şi L-a dispreţuit pe Acela care a zis: «Întrucât aţi făcut unuia din aceşti prea mici, Mie aţi făcut» *(Notă:221. Cap. 113. Filocalia greacă.)*.

95. Din acestea se poate cunoaşte un lucru: cum îşi însuşeşte Domnul toate ale săracilor şi fraţilor noştri, zicând celor drepţi: «Mie Mi-aţi făcut», iar celor de-a stânga: «Mie nu Mi-aţi făcut». El nu vede numai pe cei miluiţi de noi, nici numai pe cei nedreptăţiţi sau asupriţi, sau supuşi la mii de alte rele, ci şi pe cei trecuţi cu vederea. Căci şi aceasta ajunge spre osînda noastră. Căci nu pe aceia, ci pe El îl trecem cu vederea, pe Iisus Hristos, Care şi-a făcut toate ale Sale ale acelora.

96. ***El a primit să ia asupra Sa faţa fiecărui om lipsit şi să se unească pe Sine cu fiecare, ca nici unul dintre cei ce cred în El să nu se înalţe împotriva fratelui, ci fiecare, văzând pe fratele şi pe aproapele său, ca pe Dumnezeul său, să se socotească pe sine atotpreamic faţă de frate, ca faţă de Făcătorul său şi să-l primească şi să-l cinstească întocmai ca pe Acela şi să-şi deşerte toate averile spre slujirea lui, precum şi Hristos şi-a vărsat sângele Său pentru mântuirea noastră*** *(Notă:222. Cap. 114, Filocalia greacă. Trebuie să socotim pe fiecare ca pe Hristos Dumnezeu, pentru că Fiul lui Dumnezeu, făcându-se ipostas al firii noastre, s-a făcut ipostasul fundamental al tuturor oamenilor. Prin faţa fiecăruia licăreşte faţa Aceluiaşi Hristos; prin apelul adresat nouă de fiecare ne adresează apelul său Acelaşi Hristos.)*.

97. ***Cel ce a primit porunca, să-l aibe pe aproapele ca pe sine însuşi, e dator, desigur, să-l aibă aşa nu numai într-o zi, ci toată viaţa. Şi cel căruia i s-a poruncit să dea fiecăruia care cere, i se porunceşte aceasta pentru toată viaţa sa. Şi cel ce vrea ca alţii să-i facă lui lucrurile bune pe care le voieşte, acestea i se cer şi lui să le facă altora*** *(Notă:223. Cap. 115, Filocalia greacă.)*.

98. Cel ce-l are deci pe aproapele ca pe sine însuşi nu rabdă să aibă nimic mai mult ca aproapele. Iar dacă are şi nu dă cu inimă largă până ce se face şi el sărac şi asemenea cu aproapele, nu e împlinitor al poruncii Stăpânului; la fel nu e nici cel ce, vrând să dea tuturor celor ce cer, va respinge pe cineva din cei ce cer, până mai are un obol, sau o bucată de pâine *(Notă:224. Jertfa adevărată e cea în care cineva se dăruieşte total. Trebuie trăită aceeaşi predare totală în dăruirea tuturor bunurilor proprii, pe care a trăit-o Hristos în vărsarea sîngelui Său, în dăruirea totală a vieţii Sale.)*; nici cel ce nu face aproapelui câte vrea ca altul să i le facă lui (Matei VII, 12). De asemenea, cel ce a hrănit, a adăpat, a îmbrăcat şi a făcut toate celelalte fiecărui sărac şi fiecărui frate preamic, dar a nesocotit pe unul singur şi l-a trecut cu vederea, se va socoti şi el ca cel ce l-a trecut cu vederea pe Hristos-Dumnezeu când flămânzea şi înseta *(Notă:225. Cap. 116, Filocalia greacă.)*.

99. ***Poate acestea vor părea tuturor greu de purtat. De aceea vor socoti întemeiat să zică întru ei:*** **dar cine le poate face acestea toate, ca să ajute şi să hrănească pe toţi şi să nu treacă cu vederea nicidecum pe vreunul dintre ei ?** ***Dar să asculte pe Pavel, care strigă lămurit: «Dragostea lui Dumnezeu ne strânge pe noi, care judecăm aceasta; că dacă unul a murit pentru toţi, aşadar toţi au murit*** (2 Cor. V, 14) *(Notă:226. Cap. 117, Filocalia greacă. În Hristos toţi putem muri duhovniceşte nouă înşine, jertfindu-ne total altora.)*.

100. Precum poruncile cuprinzătoare au în ele pe toate celelalte mai restrânse, aşa şi virtuţile cuprinzătoare îmbrăţişează în ele pe cele restrânse. Căci cel ce a vândut averile sale şi le-a împărţit săracilor şi s-a făcut dintr-odată sărac a împlinit deodată printr-una toate poruncile restrânse. Fiindcă nu mai are trebuinţă să dea celui ce cere, sau să întoarcă faţa de la cel ce vrea să se împrumute de la el (Matei V, 42) *(Notă:227.Cel ce dă tot ce are dintr-odată a împlinit printr-o singură faptă cerinţa iubirii şi a jertfei totale şi a înfăptuit în sine starea ei, pe care alţii nu o înfăptuiesc niciodată prin faptele lor de milostenie măruntă.)*. La fel şi cel ce se roagă neîncetat ; a cuprins toate în aceasta şi nu mai trebuie să laude de şapte ori în zi pe Domnul (Ps. CXVIII, 64), sau seara, dimineaţa şi la amiază, ca unul ce împlineşte toate rugăciunile şi cântările, câte trebuie să le facem după rânduială la vremea şi ceasurile hotărâte. Asemenea şi cel ce a dobândit în sine, în chip conştient, pe Dumnezeu cel ce dă cunoştinţă oamenilor (Ps. XCIII, 10), a străbătut toată Sfânta Scriptură şi a cules tot folosul din citire şi nu va mai avea trebuinţă de citirea cărţilor ei. Căci cum ar mai avea o astfel de trebuinţă, cel ce L-a dobândit ca împreună-grăitor *(Notă:228. Cel ce-L are pe Hristos împreună-grăitor se află cu El însuşi într-un dialog direct. Ca atare, a depăşit cuvintele Scripturii, aflându-se în relaţie nemijlocită cu Subiectul şi cu Izvorul lor infinit mai bogat decât toate cuvintele pe care le rosteşte, sau care au fost scrise prin inspiraţia de la El.)* pe Cel care a insuflat dumnezeieştile Scripturi celor ce le-au scris şi a fost învăţat de Acela tainele de negrăit ale celor ascunse? Acesta va fi el însuşi altora o carte insuflată de Dumnezeu, purtând scrise în el, de degetul lui Dumnezeu, taine noi şi vechi (Matei XIII, 52), ca unul ce a împlinit toate şi s-a odihnit în Dumnezeu de toate lucrurile sale, ajuns la desăvârşirea originară *(Notă:229. Cap. 118, Filocalia greacă. E nu atât desăvârşirea de la început, ci cea pe care o are în gândirea lui Dumnezeu, care stă la originea lui.)*.

Capetele morale ale lui Simeon Evlaviosul

(Capetele 1-33 coincid cu cap. 120-152 din cele 153 date în Filocalia greacă, sub numele sfântului Simeon Noul Teolog. Dar în edit. Zagoraios şi ms. român 2252 din Biblioteca Sfântului Sinod, acestea, plus cale şapte care le urmează, sunt date ca ale lui Simeon Evlaviosul. Cap. 119 din cele 153 ale sfântului Simeon Noul Teolog îl omitem. Despre el şi despre cap. 1-7 publicate aci de noi, J. Darrouzes spune că sunt ale unui anonim, iar despre cap. 120-152 din cele 153 ale sfântului Simeon Noul Teolog, sau 1-33 din cele date aci, recunoaşte că sunt ale lui Simeon Evlaviosul (Chapîtres theologiques, în «Sources chretiennes», nr. 51, p. 13). Iar după tradiţia ediţiei Zagoraios şi a manuscrisului român, cap. 1-7 din această colecţie, prin legătura lor cu cele următoare, par să arate că de fapt sunt tot ale lui Simeon Evlaviosul. Noi nu dăm aci cap. 40 pentru că nu-1 socotim util în această colecţie, dar punem în locul lui, ca al 40-lea, cap. 153 din colecţia lui Simeon Noul Teolog din Filocalia greacă. El e dat în Zagoraios şi în manuscrisul român ca al 181-lea cap. al lui Simeon Noul Teolog, dar pare să fie al unui anonim, cum spune Darrouzes (ibidem).)

1. Frate, la începutul lepădării, sârguieşte-te să sădeşti în tine virtuţi frumoase, ca să te faci folositor şi obştii şi să te slăvească la sfârşit Domnul. Să nu câştigi îndrăzneală faţă de stareţ, niciodată, cum am zis şi mai înainte, nici să nu ceri cinstire de la el. Să nu-ţi câştigi prietenie cu cei mai mari, nici să nu dai târcoale chiliilor lor, cunoscând că prin aceasta nu numai că începe să se înrădăcineze în tine patima slavei deşarte, dar te şi faci urât în ochii întâistătătorului. Căci se întâmplă totdeauna aceasta. Deci cel ce înţelege să înţeleagă. Ci şezi în chilia ta, oricum ar fi, în pace. Iar de la cel ce vrea să se întâlnească cu tine, nu te întoarce, din pricină de evlavie. Căci întâlnindu-te cu el cu gând prietenesc, nu te vei vătăma, chiar dacă îţi este dintre duşmani. Iar dacă nu vezi în aceasta vreun folos pentru tine, trebuie să ţii seama de scopul celui ce vrea să se folosească de la tine.

2.***Trebuie să ai totdeauna în tine frica lui Dumnezeu şi să cercetezi în fiecare zi, ce ai făcut bine şi ce rău.*** Iar de cele bune să uiţi, ca nu cumva să cazi în patima slavei deşarte, iar faţă de cele potrivnice să te foloseşti de lacrimi împreunate cu mărturisirea şi cu rugăciune stăruitoare.

Cercetarea să-ţi fie aşa: sfârşindu-se ziua şi venind seara, cugetă întru tine: Oare cum am petrecut ziua, cu ajutorul lui Dumnezeu ? N-am osândit pe cineva, nu l-am grăit de rău, nu l-am scârbit, n-am căutat la faţa cuiva cu patimă, sau n-am fost neascultător celui mai mare în slujbă, şi nu mi-am neglijat-o pe aceasta ? Nu m-am mâniat pe cineva, sau stând la rugăciunea de obşte, nu mi-am

ocupat mintea cu lucruri nefolositoare sau n-am lipsit de la biserică şi de la pravilă, îngreuiat de lene? Dacă te găseşti nevinovat de toate acestea (ceea ce e cu neputinţă, «căci nimeni nu e curat de întinare, nici măcar o singură zi din viaţa lui» (Iov XIV, 4) şi nimeni nu se va lăuda că are inima curată), strigă către Dumnezeu cu multe lacrimi: Doamne, iartă-mi mie toate câte am greşit cu lucrul, cu cuvântul, cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Căci multe greşim şi nu ştim.

3.În fiecare zi trebuie să vădeşti părintelui tău duhovnicesc tot gândul tău şi ceea ce-ţi va spune el, să primeşti ca din gură dumnezeiască, cu toată încredinţarea şi să nu le spui acestea altcuiva, zicând : întrebând pe părintele ăsta şi asta, mi-a spus asta şi asta şi să descoşi cu acela dacă a spus bine sau dacă n-a spus bine, întrebându-te : ce trebuie deci să fac ca să-mi ajut? Căci aceste cuvinte sunt pline de necredinţă faţă de părintele tău şi vătămătoare de suflet. De obicei aceasta se întâmplă de cele mai multe ori începătorilor.

4.Trebuie să priveşti pe toţi cei din obşte ca sfinţi şi numai pe tine să te socoteşti ca cel din urmă păcătos. Să gândeşti că toţi se mântuiesc, numai tu singur vei fi osândit în ziua aceea. Şi cugetând acestea, când stai la rugăciunea de obşte să nu încetezi a plânge fierbinte, întru străpungerea inimii, fără să spui vreo vorbă celor ce se smintesc sau râd de aceasta.

Iar dacă te vezi pe tine alunecând din pricina aceasta în slavă deşartă, ieşi din biserică şi fă-o aceasta în ascuns, întorcându-te degrabă iarăşi la locul tău. Aceasta e bine să o facă îndeosebi începătorii, mai ales în vremea celor şase psalmi, a stihologiei, a citirii şi a dumnezeieştii liturghii. Ia seama să nu osândeşti pe cineva, ci pune-ţi în minte că : toţi câţi mă văd plângând astăzi, înţelegând că sunt foarte păcătos, se roagă pentru mântuirea mea. Cugetând aceasta pururea şi împlinind-o neîncetat, te vei folosi mult şi-ţi vei atrage harul lui Dumnezeu şi te vei face părtaş de fericirea dumnezeiască.

5.Să nu te duci la chilia cuiva, afară de a stareţului, şi aceasta rar. Dacă vrei să-1 întrebi despre vreun gând, fă-o aceasta în biserică. Iar de la rugăciunea de obşte, întoarce-te îndată în chilie şi apoi la slujba ta. După cină, punând metanie înaintea stareţului şi cerându-i rugăciunea, aleargă iarăşi degrabă, în tăcere, la chilie. Căci e mai bun un «Sfinte Dumnezeule», cu luare-aminte, înainte de culcare, decât o priveghere de patru ceasuri în convorbiri nefolositoare.

Acolo unde este străpungerea inimii şi plânsul duhovnicesc, acolo este şi luminarea dumnezeiască *(Aceasta este o idee scumpă şi sfântului Simeon Noul*

Teolog. Se vede că a primit-o de la Simeon Evlaviosul.). ***Iar unde vine aceasta, se alungă trândăvia şi lâncezeala.***

6.Să nu dobândeşti o dragoste deosebită faţă de nici o persoană, mai ales faţă de un începător, chiar dacă ţi se pare că are o viaţă foarte frumoasă şi în afară de orice bănuială. Căci din duhovnicească, ea ţi se preface de cele mai multe ori în pătimaşă şi cazi în necazuri fără folos. De obicei aceasta se întâmplă mai ales celor ce se nevoiesc. Dar smerenia şi rugăciunea neîncetată îi învaţă despre acestea. Căci nu e vreme să vorbim despre acestea cu de-amănuntul. Iar cel ce înţelege să înţeleagă.

7.Trebuie să te socoteşti pe tine străin de tot fratele care este în obşte şi mai ales de cei cunoscuţi din lume. Dar să iubeşti pe toţi la fel *(E o condiţie ca să iubeşti pe toţi la fel, să nu te simţi legat în mod deosebit de vreunul, în baza unei prietenii, care să ţi-l facă mai apropiat inimii tale. În aceasta se amestecă totdeauna ceva de ordin inferior iubirii atotcurate.)*. Iar pe cei evlavioşi şi nevoitori să-i priveşti ca pe sfinţi. Dar pentru cei trândavi socot că trebuie să te rogi mai stăruitor. Totuşi, precum am arătat mai sus, socotindu-i pe toţi sfinţi, grăbeşte de te curăţeşte de patimi prin plâns, ca luminat de har, să-i vezi pe toţi egali şi să te împartăşesti de fericirea celor curaţi cu inima.

8.Socoteşte, frate, că aceasta se numeşte retragerea deplină din lume: omorârea deplină a voii proprii. Apoi nealipirea pătimaşă şi renunţarea la părinţi, la membrii familiei şi la prieteni.

9.Apoi lipsirea de toate ce le ai, dăruindu-le săracilor, potrivit cu Cel ce a zis : «Vinde-ţi averile şi le dă săracilor» (Luca XII, 33); şi uitarea tuturor persoanelor pe care le-ai iubit, fie trupeşte, fie duhovniceşte.

10.Pe urmă mărturisirea tuturor celor ascunse ale inimii, săvârşite de tine din copilărie şi până în acest ceas, în faţa părintelui duhovnicesc, sau a stareţului, ca în faţa lui Dumnezeu, Care cercetează inimile şi rărunchii, ştiind că Ioan boteza cu botez de pocăinţă şi toţi veneau la el mărturisindu-şi păcatele (Marcu I, 4). Căci din aceasta vine mare bucurie sufletului şi uşurare conştiinţei, după proorocul care zice : «Spune tu întâi păcatele tale, ca să te îndreptezi» (Isaia XLIII, 26).

11.Să sădeşti apoi în sufletul tău încredinţarea că după intrarea ta în obşte au murit părinţii tăi şi toţi fraţii şi să socoteşti ca tată şi ca mamă pe Dumnezeu şi pe întâistătător. Şi să nu mai ceri ceva de la ei pentru vreo trebuinţă trupească ; iar dacă din purtare de grijă ţi se trimite ceva de ei, primeşte şi mulţumeşte pentru

grija lor, dar dă ceea ce ţi s-a trimis la cămara străinilor sau la bolniţă. Şi fă aceasta întru smerenie. Căci nu e o faptă a celor desăvârşiţi, ci a celor prea mici.

12.Să faci tot lucrul care e bun cu smerenie, gândindu-te la Cel ce a zis : ***«Când veţi fi făcut toate acestea, ziceţi că slugi netrebnice suntem, ceea ce eram datori să facem am făcut»*** (Luca XVII, 10).

13.Să te păzeşti să primeşti Sfânta împărtăşanie, având ceva împotriva cuiva, fie chiar cea mai mică ispită a vreunui gând, până ce nu dobândeşti împăcarea cu fapta. Dar şi aceasta o vei învăţa din rugăciune.

14.Să fii gata să primeşti în fiecare zi orice necaz, socotind că acestea îţi aduc izbăvire de multele datorii şi să mulţumeşti Sfântului Dumnezeu. Căci din acestea dobândeşte cineva îndrăznire neînfruntată, după marele apostol: ***«Că necazul lucrează răbdare, iar răbdarea cercare, iar cercarea nădejde, iar nădejdea nu ruşi-nează»*** (Rom. V, 3). ***«Căci cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit»*** (1 Cor. II, 9), acestea sunt, după făgăduinţa cea nemincinoasă, cele ce vor fi date celor ce arată răbdare în necazuri, cu împreuna-lucrare a harului; căci fără har nu se poate isprăvi nimic.

15.Să nu ţii ceva din cele materiale în chilie, fie măcar toiag, afară de un coş, de o saltea de paie, de un cojocel şi de o haină cu care te îmbraci. Dacă se poate, nici măcar ceva sub picioare. Căci s-a spus şi despre aceasta un cuvânt. Dar cine înţelege să înţeleagă.

16.Să nu ceri stareţului ceva din cele trebuincioase, afară de cele rânduite. Nici să nu asculţi de vreun gând ispititor, ca să se schimbe ceva din cele ce ţi se dă. Şi oricum ar fi, primeşte-le cu mulţumire şi fii bucuros de ele. Nu e îngăduit să vinzi ceva. Murdărindu-se haina, spal-o de două ori pe an. Cere, cu înfăţişare de sărac şi de străin, cu toată smerenia, haina altui frate, până când cea spălată a ta se usucă la soare. Apoi întoarce-i-o iarăşi cu mulţumire. Asemenea şi îmbrăcămintea de deasupra şi orice altceva.

17.Să te osteneşti după putere în ascultarea ta. Iar în chilie să stăruieşti şi în rugăciune împreunată cu pocăinţă şi cu luare-aminte şi cu lacrimi dese. Şi să nu-ţi pui în gând că azi te-ai ostenit cu prea multă prisosinţă şi deci să scurtezi ceva din rugăciune din pricina ostenelii trupeşti. Căci îţi spun ţie că pe cât se sileşte cineva pe sine în ascultare, lipsindu-se de rugăciune, pe atât să socotească că a pierdut mai mult. Şi de fapt aşa este.

18.Dar înainte de toate trebuie să iei parte la slujbele bisericeşti şi să pleci cel din urmă, afară de mare nevoie. Mai ales la utrenie şi la liturghie.

19.Trebuie să ai toată supunerea faţă de stareţul tău, de care ai fost şi tuns. Şi să împlineşti fără deosebire cele poruncite de el până la moarte, chiar dacă îţi par cu neputinţă. Prin aceasta urmezi Celui ce s-a făcut ascultător până la moartea pe cruce. Dar nu numai faţă de stareţ, ci şi faţă de toată obştea fraţilor. Iar primind o slujire, să nu fii neascultător în ceva. Şi dacă ceea ce ţi se porunceşte ar fi peste puterea ta, punând metanie, cere scutire de aceasta. Iar dacă aceasta se respinge, socotind că ***« Împărăţia Cerurilor este a celor ce o iau cu sila şi cei ce o silesc o vor răpi»*** - (Luca XVI, 16), sileşte-te.

20.Să te mişti cu umilinţă în faţa întregii obşti, ca un nevăzut şi necunoscut şi ca şi când n-ai fi deloc. Cel ce vieţuieşte astfel, îndrăznesc să spun că făcându-se văzător ajutat de har, prezice multe. Unul ca acesta plânge mult şi pentru scăderile altora. Rămânând neîmprăştiat, întrucât nu suferă de împătimirea de cele materiale, nu va primi să alunece din dragostea duhovnicească şi dumnezeiască, în acestea. Şi nu e lucru de mirare că prezice. Căci aceasta vine de multe ori şi de la draci. Totuşi cel ce înţelege să înţeleagă. Dar dacă începe cineva să primească mărturisiri, poate se va lipsi şi de acestea, fiind ocupat cu cercetarea gândurilor celorlalţi. Iar dacă din multă smerenie se va opri de la acestea, adică de la a sfătui şi de la a asculta, va fi reaşezat iarăşi în starea de mai înainte. Dar cunoştinţa acestora numai Dumnezeu o are. Eu, stăpânit de frică, nu îndrăznesc să vorbesc despre ele.

21. ***Să ai totdeauna mintea la Dumnezeu, în somn şi în stare de veghe, la mâncare şi în convorbiri, în lucrul mâinilor şi în orice altă faptă***, după cuvântul proorocului: ***«Am văzut pe Domnul înaintea mea pururea»*** *(233. Aceasta e conştiinţa neîncetată a prezenţei lui Dumnezeu, un dialog permanent cu Dumnezeu, care e şi o rugăciune neîncetată.)*. ***Dar să te socoteşti pe tine mai păcătos decât tot omul. Petrecând timp îndelungat în acest gând, se va ivi în înţelegerea ta o luminare vie asemenea unei raze*** *(234.De aci se vede că iluminarea de care vorbeşte atât de mult sfântul Simeon Noul Teolog şi de care vorbeşte şi Simeon Evlaviosul, dascălul său (ca şi despre «dragostea dumnezeiască»), e de natură spirituală, fiind împreunată cu gândul permanent la Dumnezeu şi cu smerenia.)* ***Şi cu cât o vei cere mai mult, cu mai multă luare-aminte şi cu o cugetare neîmprăştiată, cu osteneală multă şi cu lacrimi, cu atât ţi se va arăta mai strălucitoare*** *(235. Dacă sfântul Simeon identifică uneori lumina cu curăţia, aici dascălul său vede lumina legată de gândul permanent la Dumnezeu ca un mijloc de curăţire. Desigur, starea de curăţie dobândită sporeşte ea însăşi lumina, cum se spune mai departe.)*. ***Iar arătându-ţi-se, o iubeşti. Iar***

iubind-o, te curăţeşti. Iar pe cel ce-1 curăţeşte, pe acesta îl face în chipul lui Dumnezeu, luminându-1 şi învăţându-1 să deosebească binele de rău. Dar să ştii, frate, că e nevoie de multă osteneală, ajutată de Dumnezeu, ca să se sălăşluiască aceasta în sufletul tău şi să lumineze în el ca luna întunericul nopţii *(236.Avem aici afirmat cu trei secole înainte de isihasm, că lumina dumnezeiască se iveşte în suflet prin permanentizarea gândului la Dumnezeu. Prin isihasm s-a insistat doar cu mai multă putere că gândul permanent la Dumnezeu e menţinut în minte de rugăciunea neîncetată. Deci aceasta aduce lumina lui Hristos în inimă.)*.

Mai trebuie să fii atent şi la atacurile gândurilor de slavă deşartă şi de închipuire de sine şi să nu osândeşti pe cineva, văzându-1 că face ceva ce nu se cuvine. Căci dracii văzând sufletul eliberat de patimi şi de ispite, prin sălăşluirea harului, aruncă în el unele ca acestea. Dar ajutorul de la Dumnezeu să fie în tine împreună cu pocăinţa neîncetată şi cu copleşire de lacrimi. Ia seama însă să nu pătimeşti ceva din multă bucurie şi pocăinţă. ***De aceea să nu socoteşti că acestea sunt din osteneala ta şi nu din harul lui Dumnezeu. Căci atunci se vor lua de la tine şi le vei căuta mult în rugăciune şi nu le vei afla şi vei cunoaşte ce dar ai pierdut. Dar fă, Doamne, să nu ne lipsim niciodată de harul Tău.***

Însă de ţi se va întâmpla aceasta, frate, aruncă asupra lui Dumnezeu neputinţa ta şi ridicându-te şi întinzând mâinile, roagă-te, zicând aşa : ***«Doamne, miluieşte-mă pe mine păcătosul*** *(237. Avem aci în esenţă rugăciunea isihastă: «Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul».)* ***şi neputinciosul şi nenorocitul şi trimite peste mine harul Tău. Vezi, Doamne, la ce neputinţă şi gânduri m-au adus multele mele păcate. Deşi voiesc, Doamne, să socotesc pierderea mângîierii ca venită de la draci şi din mândrie, nu pot, căci ştiu că cei ce împlinesc voia Ta se împotrivesc acelora. Dar eu care împlinesc în fiecare zi voia lor, cum nu voi fi ispitit de ei? Sunt ispitit fără îndoială de multele mele păcate*** *(238. Simeon Evlaviosul pune pierderea harului mai mult pe seama sa decât pe a demonilor.)*. ***Şi acum, Doamne, Doamne, dacă e cu voia Ta şi spre folosul meu, să vină iar harul Tău în robul Tău, ca văzându-1 pe acesta, să mă bucur întru pocăinţă şi plâns*** *(239. Atât Simeon Noul Teolog, cât şi dascălul său, Simeon Evlaviosul, cunosc tensiunea între aceste stări contrarii, care numai împreună condiţionează stăruinţa în bine: bucuria şi pocăinţa.)*, ***luminat de raza pururea luminoasă a acestuia, păzit de gândurile murdare şi de tot lucrul rău şi de toate greşelile mele, cele cu ştiinţă şi cu neştiinţă. Şi astfel să primesc, Doamne, plinătatea îndrăznirii către Tine, în necazurile ce vin asupra robului Tău de la draci şi de la oameni şi să primesc şi tăierea voii mele, cunoscând bunătăţile care aşteaptă pe cei ce Te iubesc pe Tine, Doamne. Căci Tu ai zis, Doamne, că «cel ce va cere va lua şi cel ce caută va afla şi celui ce bate i se va deschide».*** Pe lângă

acestea, frate, stăruie rugându-te în cugetul tău şi în celelalte toate câte ţi le va da ţie Dumnezeu, nemoleşindu-te din pricina trîndăviei. Şi Dumnezeu cel bun nu te va părăsi.

22. Păstrează chilia pe care ai primit-o de la întâi-stătător la început, până la sfârşit. Iar dacă din pricina vechimii sau a dărâmării ei, vei fi tulburat în gând, punând metanie întâistătătorului, fă-i cunoscut acest lucru cu smerenie. Şi de te va asculta, bucură-te. Iar de nu, mulţumeşte şi aşa, aducându-ţi aminte de Stăpânul tău care nu a avut unde să-şi plece capul. Căci dacă l-ai tulbura de două sau de trei sau de patru ori cu aceasta, se naşte îndrăzneala, apoi neîncrederea şi la urmă dispreţul. Dacă voieşti, deci, să duci viaţă liniştită şi paşnică, nu cere deloc vreo uşurare trupească de la stareţ. Fă aceasta de la început şi rabdă cu bărbăţie să fii dispreţuit şi nesocotit de toţi, după porunca Domnului.

Deci dacă voieşti să-ţi păstrezi încrederea şi iubirea faţă de el şi să-1 vezi ca pe un sfânt, păzeşte aceste trei lucruri: nu cere vreo uşurare şi nu-ţi lua îndrăzneală faţă de el şi nu te duce des la el, cum fac unii, pe motiv că sunt ajutaţi de el. Căci acesta nu e un lucru de laudă, ci omenesc. Nu te osândesc nici dacă ascunzi de el tot gândul ce se iveşte în tine. Căci dacă păzeşti acestea, vei trece neînvăluit marea vieţii şi vei socoti pe părinte, oricum ar fi, ca pe un sfânt.

Iar dacă te vei apropia în biserică, ca să întrebi pe părintele tău despre vreun gând şi vei vedea pe altul luându-ţi înainte, pentru acelaşi lucru sau pentru altul şi părintele te va trece cu vederea, din pricina acestuia, să nu te întristezi, nici să gândeşti ceva împotriva lui. Ci stai de-o parte cu mâinile încrucişate, până va isprăvi cu acela şi te va chema. Căci părinţii obişnuiesc uneori să facă să ni se întâmple acestea, poate şi cu voia, spre cercarea şi izbăvirea noastră de păcatele de mai înainte.

23.Să posteşti cele trei patruzecimi *(239 b. Postul Crăciunului, al Paştilor şi al sfinţilor apostoli cu al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care se socotesc împreună ca a treia patruzecime, (n.n.).)*; în cea mare în chip îndoit, afară de cele două mari sărbători şi de sâmbăta şi duminică, iar în celelalte două, fără o zi. Iar în celelalte zile ale anului, să mănânci o dată, afară de sâmbăta şi duminică şi sărbătoarea, dar nu ca să te saturi.

24.Sârguieşte-te să fii chip folositor întregii obşti spre toată virtutea, smerenia şi blândeţea, milostivirea şi ascultarea până şi de cei mai neînsemnaţi; chip de nemâniere, de neîmpătimire, de sărăcie şi pocăinţă, de nerăutate şi neiscodire, de simplitate în purtări şi de înstrăinare faţă de tot omul, de cercetare a bolnavilor,

de mângâiere a celor necăjiţi, de neîntoarcere de la cei ce au nevoie de vreun folos de la tine.

Să nu o faci aceasta pe motivul convorbirii tale cu Dumnezeu. Căci mai mare este iubirea, decât rugăciunea *(240. Această afirmare a priorităţii iubirii, anulează orice acuză că monahii ar dispreţui datoria faţă de oameni, retrăgându-se în contemplaţie. «înstrăinarea» înseamnă pentru ei numai lipsa vreunui interes personal şi a vreunei pasiuni în iubirea lor de oameni.).* Să fim cu compătimire faţă de toţi, neiubitori de slavă deşartă, neîndrăzneţi, necertăreţi, necerând ceva de la întâistătătorul, niscai slujbe sau altceva. Dă cinstire tuturor preoţilor. Să fii cu luare-aminte în rugăciune, într-o stare nemeşteşugită.

Arată iubire faţă de toţi. Nu te sârgui să ispiteşti şi să cercetezi Scripturile pentru slavă. Căci te va învăţa rugăciunea cea cu lacrimi şi luminarea cea din har. De eşti întrebat despre ceva din cele ce se cuvin, învaţă cu multă smerenie din viaţa ta, ca din a altuia *(241. Învăţând pe alţii din experienţa proprie, să nu o spui aceasta, ca să nu te lauzi şi să cauţi slava deşartă, ci să dai orice pilduire ca din viaţa altora.)*, ***cele cu privire la faptele îndumnezeitoare cu ajutorul harului. Învaţă cu gând neiubitor de slavă deşartă, oricine s-ar întâmpla să fie cel ce doreşte să se folosească. Şi să nu întorci de la gândul său pe cel ce vrea să se folosească de la tine, ci primeşte greşelile lui, oricare ar fi ele, plângând şi rugându-te pentru el. Căci acestea sunt dovada iubirii şi a desăvârşitei împreună-pătimiri. Să nu respingi pe cel ce vine la tine, pe motiv că nu vrei să te vatemi prin ascultarea unor astfel de lucruri. Căci cu ajutorul harului nu te vei vătăma. Dar ca să nu se vateme cei mulţi, trebuie să ţi se spună acestea în loc ascuns, chiar dacă ar fi să suporţi ca om ispita vreunui gând. Dar dacă vei fi un om cu har, nu te va supăra niciodată nici aceasta. Şi apoi am învăţat că nu trebuie să căutăm ale noastre, ci ale altora, ca să se mântuiască. Dar precum am spus înainte, trebuie să duci o viaţă neiubitoare de câştig. Şi să te socoteşti sub lucrarea harului, când te vei simţi cu adevărat mai păcătos decât eşti. Iar cum se întâmplă aceasta, nu ştiu să spun, numai Dumnezeu ştie.***

25. Cât priveşte orele de priveghere, trebuie ca două ore să citeşti şi două să te rogi întru pocăinţă cu lacrimi, urmând pravila pe care o vrei. Dacă voieşti, citeşte şi cei 12 Psalmi şi pe cel neprihănit şi rugăciunea sfântului Eustratie. Acestea în nopţile cele lungi. Iar în cele scurte, fă rânduiala mai scurtă, după puterea dată ţie de Dumnezeu. Căci fără ea nu poţi săvârşi nici un bine, cum zice proorocul. Căci ***«paşii omului sunt îndreptaţi de Domnul»*** (Prov. X, 9). Dar chiar Domnul a spus : ***«Fără de Mine nu puteţi face nimic»*** (Ioan XV, 5). Iar fără lacrimi să nu te împărtăşeşti niciodată.

26.Să mănânci cele puse înaintea ta, orice ar fi. De asemenea să bei vinul cu înfrânare, fără cârtire. Iar dacă mănânci singur, din pricină de neputinţă, mănâncă legume crude cu untdelemn. Dacă vreunul dintre fraţi îţi trimite ceva de mâncare, primeşte cu mulţumire şi smerenie ca un străin. Şi împărtăşeşte-te din ce ţi-a trimis, orice ar fi. Iar ce rămâne, trimite altui frate sărac şi evlavios. Iar dacă te cheamă cineva la mângâiere, împărtăşeşte-te din toate cele puse înainte, dar puţin, păzind porunca înfrânării. Iar ridicându-te şi punând metanie în chipul străinului şi al săracului, dă-i mulţumire zicând : «Dumnezeu-Tatăl să-ţi răsplătească, sfinţite părinte». Ia aminte să nu vorbeşti ceva, chiar dacă ar fi de folos.

27.Iar dacă vreunul dintre fraţi a fost întristat fie de întâistătător, fie de iconom, fie de altcineva şi vine la tine, mângîie-1 aşa : *«Crede, frate, spre cercarea ta ţi s-a întâmplat aceasta. Căci şi mie mi s-a întâmplat de multe ori aceasta şi m-am întristat şi descurajat. Dar de când am fost înştiinţat că acestea se întâmplă spre cercare, le port cu mulţumire. Fă aşadar şi tu aşa. Şi mai degrabă să te veseleşti de astfel de necazuri».* Iar dacă acela ar începe să bârfească, nici atunci să nu te schimbi. Ci mângîie-1 cum te va ajuta harul, căci sunt multe chipuri de dreaptă socoteală. Şi ajută pe frate după cum îi înţelegi starea de suflet şi gândurile lui şi nu-1 lăsa să plece netămăduit.

28.Iar dacă s-ar întâmpla ca un frate să fie bolnav şi tu nu l-ai cercetat de mult, trebuie să-i trimiţi mai înainte ceva, vestindu-i aceasta: *«Crede, sfinţite părinte, că abia azi am aflat despre boala ta şi te rog de iertare»*. Iar apoi mergând la el, pune metanie şi făcând rugăciune, spune-i aşa: cum ţi-a ajutat Dumnezeu, sfinţite părinte! Apoi şezând cu mâinile încrucişate, taci. Iar dacă sunt şi alţii de faţă, pentru cercetare, ia aminte să nu mai vorbeşti ceva, nici din Scriptură, nici din cele fireşti, mai ales dacă nu eşti întrebat, ca să nu ai necaz pe urmă. Căci aceasta se întâmplă de cele mai multe ori fraţilor mai simpli.

29.Dacă se întâmplă să stai la masă cu fraţi evlavioşi, să te împărtăşeşti din cele puse înainte, fără deosebire, oricare ar fi ele. Iar dacă ai poruncă de la cineva să nu mănânci peşte sau altceva, dar acestea sunt puse pe masă, dacă cel ce a dat poruncă e aproape, mergând înduplecă-1 să-ţi îngăduie să guşti. Iar dacă nu e de faţă, sau ştii că nu-ţi va îngădui şi totuşi nu voieşti să-I sminteşti pe fraţi, încredinţează-i, după masă, aceluia ce-ai făcut, cerând iertare. Iar dacă nu voieşti să faci nici una din acestea, e mai bine să nu mergi la ei. Căci vei câştiga două lucruri: vei alunga şi pe dracul slavei deşarte şi-i vei izbăvi şi pe aceia de sminteală şi de întristare. Iar de sunt din cei mai groşi de simţire, păzeşte canonul. Dar e mai bine ca şi în faţa acestora să guşti din toate câte puţin. La fel, cu prilejul mângâierii ce ţi-o face

cineva, potrivit apostolului care hotărăşte «să se mănânce tot ce se pune înainte, nedeosebind nimic pentru conştiinţă» (1 Cor. X, 15).

30.Dacă în vreme ce-ţi faci rugăciunea în chilie, bate cineva la uşă, deschide-i şi şezând vorbeşte-i cu smerenie despre ceea ce-1 preocupă din cele ce-i sunt de folos. De e apăsat de vreun necaz, sârguieşte-te să-1 ajuţi, fie cu cuvântul, fie cu lucrul. Apoi plecând acela, închizând uşa, reia-ţi rugăciunea. Căci slujirea celor ce vin la tine este asemenea împăcării (Matei V, 24). Dar nu trebuie făcut aşa când e vorba de lucruri lumeşti. În acest caz, isprăveşte întâi rugăciunea şi apoi vorbeşte cu el.

31.Dacă în vreme ce te rogi, îţi vine vreo frică, sau vreo lovitură, sau străluceşte vreo lumină, sau se întâmplă altceva, să nu te tulburi. Ci stăruie şi mai întins în rugăciune. Căci se iveşte o tulburare drăcească sau vreo frică sau vreo ieşire din sine (extaz), ca slăbând să laşi rugăciunea şi ca ajuns la un astfel de obicei, să te facă pradă lui. Dar dacă săvârşind rugăciunea, îţi străluceşte vreo lumină cu neputinţă de tălmăcit *(242. Lumina dumnezeiască nu se poate exprima, pentru că nu are un caracter văzut, pentru că e spirituală şi de un conţinut cu neputinţă de definit. Dacă are un caracter văzut, exprimabil, nu e de la Dumnezeu.)* şi sufletul ţi se umple de o bucurie negrăită şi de dorinţa celor mai înalte şi încep să-ţi curgă lacrimile însoţite de pocăinţă, cunoaşte că aceasta este o vizită dumnezeiască şi un ajutor dumnezeiesc. Şi dacă rămâne mult, ca să nu-ţi vină ceva mai mult decât aceasta prin faptul că eşti stăpânit de lacrimi, îndreaptă-ţi mintea spre ceva din cele trupeşti şi prin aceasta te vei smeri. Dar ia seama să nu părăseşti rugăciunea de frica vrăjmaşilor, ci aşa cum în cazul când se sperie copilul de nişte mormoloci, se refugiază în braţele mamei şi ale tatălui, aruncând frica de ei, aşa şi tu, alergând prin rugăciune la Dumnezeu, scapă de frica lor.

32. Dacă în vreme ce şezi în chilie, venind vreun frate te va întreba despre vreun război trupesc, să nu-1 respingi. Ci foloseşte-1 cu pocăinţă din ceea ce-ţi va dărui harul lui Dumnezeu şi din ceea ce ai câştigat din faptele tale şi apoi slobozeşte-1. Iar când iese, punând metanie înaintea lui, spune-i : *«Crede, frate, că nădăjduiesc în iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi deci că va fugi de la tine acest război, numai să nu dai înapoi şi să nu te moleşeşti».* Iar după ce a ieşit acela, ridicându-te şi închipuindu-ţi războiul lui, înălţându-ţi mâinile cu lacrimi spre Dumnezeu, roagă-te cu suspine pentru fratele, zicând : ***«Doamne Dumnezeule, Cel ce nu voieşti moartea păcătosului, rânduieşte lucrul după cum ştii şi precum este de folos fratelui acesta».*** Şi Dumnezeu, cunoscând încrederea aceluia în tine şi împreună-pătimirea şi rugăciunea ta sinceră, va uşura, din iubire faţă de el, războiul lui.

33. Toate acestea sunt folositoare, frate, pocăinţei. Şi trebuie să le împlineşti cu inimă zdrobită, cu răbdare şi cu mulţumire. Căci sunt izvoare ale lacrimilor şi curăţitoare de patimi şi pricini ale Împărăţiei Cerurilor. ***«Căci Împărăţia Cerurilor este a celor ce o silesc şi cei ce o silesc, o vor răpi pe ea»*** (Matei XI, 12). Şi de vei împlini acestea, vei ieşi cu totul din vechile năravuri, ba poate chiar şi din atacurile gândului. Căci întunericul se retrage din faţa luminii şi umbra din faţa soarelui. Dar de le va neglija cineva pe acestea la început, slăbindu-i gândul şi făcându-se curios, se va lipsi de har. Şi atunci căzând în patimile celor rele, îşi cunoaşte neputinţa sa umplându-se de frică. Dar nici să nu creadă cel ce reuşeşte că aceasta e rodul ostenelii sale, ci al harului lui Dumnezeu. Dar ei trebuie să se curăţească după putere: «întâi trebuie să te curăţeşti şi apoi să vorbeşti cu Cel curat». Căci curăţindu-se mintea, va primi iluminarea luminii dumnezeieşti, care chiar de ar primi-o toată lumea, nu se împuţinează. Căci ea se sălăşluieşte în chip înţelegător în cei ce o vor dobândi.

34.Cel ce a dobândit acestea să ia seamă la sine însuşi şi la atacurile gândurilor, pentru că cel ce petrece în mijlocul oamenilor e cu neputinţă, socotesc, să le biruiască. Mai ales e cu neputinţă să biruiască atacul pizmei şi al slavei deşarte acela care e lăudat de oamenii din lume pentru viaţa lui vrednică de laudă şi pentru dispreţuirea lucrurilor văzute. Pe lângă aceasta de multe ori cunoscând sau văzând sau auzind că cineva face ceva ce nu se cuvine, îl osândeşte. De aceea unul ca acesta trebuie să ia aminte să nu iscodească cele ce zice, sau ce face stareţul, sau slujitorii. Iar dacă, biruit de patimă, va gândi sau va spune ceva necuvenit, să se îndrepte pe sine cu pocăinţă.

Să ia aminte şi la starea în biserică şi la slujbe. Pentru că gândurile slavei deşarte au obiceiul să tulbure pe cei virtuoşi şi în acestea, fie în cântare, fie în rugăciunea în care mintea nu trebuie să umble de colo până colo, luând seamă că alţi fraţi sunt împrăştiaţi şi tulburaţi. Să înainteze cu luare-aminte în ritmul cântării duhovniceşti şi să cânte cu mintea cele ale îngerilor. Să ia aminte să nu se facă arătat nimănui altuia decât lui Dumnezeu şi să nu se lase ispitit de cei ce fac asemenea lucruri, nici ca să-I judece, nici ca să-i fericească. Dar acestea toate nu le vei putea ocoli, decât de te vei păzi în smerenie, în iubire, în mărturisire şi în nepătimire.

35.Sârguieşte-te să nu superi pe cineva fie cu cuvântul, fie cu fapta, ci să-i mângâi pe aceia care sunt supăraţi de alţii, pe cât e cu putinţă. Şi să nu socoteşti vreodată că ai biruit meşteşugirile diavolului şi să cazi în slavă deşartă. Pentru că firea omenească nu poate să le biruiască, decât numai harul lui Dumnezeu. Deci, cei ce sunt supuşi întâistătătorului să le păzească toate acestea. Iar celor îndrăgostiţi de

linişte nu le pot spune nimic. Dar fiecare să cugete la cele ce le-am spus şi la cele ce se cuvin celor ce se liniştesc, pentru că liniştea are nevoie de viaţa cea mai bine îndrumată.

36. Dacă ai câştigat încredere şi siguranţă în vreun frate din obşte, şi-i mărturiseşti lui gândurile tale, să nu încetezi, frate, vreodată să mergi la el şi să-i împărtăşeşti gândurile care vin în fiecare zi şi ceas. Toţi ar trebui să meargă la stareţ ca să se mărturisească. De aceea am spus aceasta, cu pogorământ, fiindcă unii nu voiesc să vădească gândurile lor stareţului, din multă slăbiciune şi din neîncrederea ce o au în el. Însă nu trebuie să colinzi de la unul la altul, ascultând de vrăjmaşul care-ţi spune în ascuns că pricinuieşti povară mergând des la fratele acela care primeşte gândurile tale, sau că e ruşine să-i înfăţişezi de multe ori ale tale, ca să te facă prin aceasta să întrerupi mărturisirea, sau să mergi la altul. Pentru că dacă mergem la cel dintâi, vom câştiga şi mai multă încredere în el, şi ne vom folosi mult şi din viaţa şi din cuvintele lui şi nu vom fi osândiţi de nici un altul pentru viaţa noastră, ci vom fi lăudaţi de toţi că păzim credinţa. Iar dacă neglijăm să ne mărturisim des păcatele noastre, cădem în patimi mai mari şi ne ruşinăm iarăşi să le mai facem cunoscute şi ne prăvălim în prăpastia deznădejdii.

Iar dacă mergem la alt duhovnic (lucru ce nu e îngăduit să-1 facem), dacă duhovnicul e din aceeaşi obşte, toţi fraţii ne vor învinui că am călcat credinţa ce am avut-o în cel dintâi şi vom fi foarte osândiţi de Dumnezeu. Dar şi duhovnicul la care mergem ne va socoti că vom face la fel şi cu el. Iar noi obişnuindu-ne să trecem de la unul la altul, nu vom înceta niciodată să iscodim, ca să aflăm stâlpnici, sau zăvoriţi, sau isihaşti, şi să mergem la ei să ne mărturisim şi să ne facem necredincioşi tuturor şi să nu propăşim, ci să cădem şi mai mult în osândă. De aceea sârguieşte-te să rămâi fără şovăială până la moarte la duhovnicul la care te-ai mărturisit de la început şi să nu te sminteşti de el, chiar dacă ai vedea că desfrânează, căci tu nu te vei vătăma niciodată. Pentru că, precum am spus, de-1 vei dispreţui pe acela, şi vei merge la altul, te vei face pricină de multe sminteli şi vei judeca la fel şi pe toţi ceilalţi şi vei deschide întru tine cale de pierzanie. Ci, ***Doamne, Doamne, izbăveşte-ne pe noi de toată necredinţa şi iscodirea şi ne acoperă cu harul Tău cel dumnezeiesc.***

37.Iar de vei câştiga ucenici care au încredere în tine, ca să-ţi mărturisească ţie gândurile lor şi îi vezi pe ei că vorbesc cu unii dintre fraţii mai evlavioşi, să nu te sminteşti. Pentru că diavolul spune pe ascuns celor ce vieţuiesc drept, că aceşti ucenici nu umblă cu sinceritatea inimii şi cu simplitate, nici nu ne mărturisesc gândurile lor cu adevărată încredere în noi, ci îi îndeamnă cu scop rău, prin făţărnicie, să vadă libertatea noastră şi prin aceasta ne produc supărare şi

neîncredere în aceşti ucenici. Tu deci să nu arăţi acest gând pe care ţi-1 aruncă dracii, ci sileşte-te cu toată simplitatea şi iubirea pentru Dumnezeu şi pentru binele însuşi, să îndrepţi pe unii ca aceştia şi să-i foloseşti sufleteşte şi să socoteşti propăşirea lor drept slava ta însăşi.

38.Dacă vreunii dintre ucenicii tăi ajung la neîncredere în tine, gândeşte-te de unde le-a venit aceasta. Pentru că aceasta vine din multe pricini: ea poate veni fie din slava deşartă, că au ajuns la propăşire şi de aceea au căzut în mândrie, ca să nu mai primească să se numească ucenici, ci să aibă demnitate de învăţători ; fie pentru că, fiind graşi şi iubitori de trup, vreau să se mângâie trupeşte; fie pentru că 1-a iubit pe vreunul prea mult şi pe urmă a iubit pe altul şi acela a căzut în pizmă ; fie pentru că acela doreşte să fie hirotonit şi tu l-ai împiedicat, pentru că, după mărturisirea lui, nu e vrednic să fie preoţit ; fie pentru că ai cinstit mai mult decât pe el, pe altul, care a venit la tine pe urmă, iar aceasta a pricinuit mare supărare aceluia care n-a reuşit în ceea ce dorea, mai ales dacă a venit la tine în vârstă fragedă şi l-ai iubit mult după Dumnezeu ; sau poate că vreodată, ca să se înfrâneze de la patimi, i-ai făgăduit să-i dai voie să se hirotonească (pentru că duhovnicii obişnuiesc de multe ori să facă astfel de făgăduieli de hirotonie tinerilor, ca să le taie cu totul înclinarea ce o au spre patimi din reaua obişnuinţă) şi nădăjduind, potrivit făgăduinţei, n-a reuşit pentru nevrednicia lui şi muşcat de pizmă aduce împotriva altui călugăr învinuiri pe care nu le poate nici asculta cineva, cu atât mai puţin să le spună.

Pe lângă acestea, mai sunt, precum am spus, şi alte feluri de neîncrederi: când cineva cade din negrijă în învoiri cu păcatele, sau şi în fapte păcătoase şi se ruşinează să le mărturisească, prins de slava deşartă şi ascunzându-le ajunge încet, încet la neîncredere; sau poate te-a văzut şi pe tine stăpânit de patimi şi te învinuieşte. Iar semnul depărtării acestora de la tine sau de la propăşire, îl vei avea din vederea feţei lor. Iar dacă nu, din chipurile obişnuite ale prefăcătoriei. Pentru că chiar dacă e sfătuit, sau îndemnat, se preface că primeşte în auzul său sfaturile, dar în inima lui nu le primeşte. Ba se şi supără din pricina lor, sau râde de ele, sau chiar se înfurie. Iar dacă vreodată, vrând să-1 încerci, de este curat de patimi, îl îndemni, fie să se împărtăşească, fie să intre în sfântul altar, le face pe amândouă fără să deosebească, ca să nu-1 învinuieşti.

Leacul acestora sunt rugăciunile din inimă şi cu lacrimi către Dumnezeu şi arătarea iubirii, sfatul des, ajutorul trupesc, convorbirile dese, uneori blânde şi dulci, alteori întristate, aspre şi mustrătoare, precum gândeşti că vor auzi, sau îşi vor îmblânzi moravurile.

39.Dacă un călugăr îţi vorbeşte de unii fraţi că sunt evlavioşi şi îi laudă, tu taci. Iar de te va întreba de ei, răspunde cu smerenie : *«Crede-mă, părinte, nu ştiu. Eu fiind un om simplu, vreau să-mi văd slăbiciunea mea. Pentru că toţi, cu harul lui Dumnezeu, sunt sfinţi şi buni. Dar fiecare ceea ce seamănă, aceea va şi secera».*

Nici să nu lauzi, nici să nu osândeşti pe nici unul în parte, ci să lauzi pe toţi. Mai ales, când în călugărul respectiv se va ivi vreun gând că tu ai încredere în vreunul din aceia şi se lasă stăpânit de acest gând şi se înstrăinează.

Cap aparte

40.***Acest sfânt şi fericit Simeon*** *(243. E vorba de Simeon Evlaviosul, autorul capetelor de mai înainte (9-34).),* ***întrebat odată cum trebuie să fie preotul, a răspuns zicând : «Eu nu sunt vrednic să fiu preot. Dar am cunoscut, fără îndoială, cât de vrednic trebuie să fie cel ce va avea să slujească tainele lui Dumnezeu.***

- ✓ *În primul rând, să fie curat nu numai cu trupul, ci şi cu sufletul; pe lângă acestea, trebuie să nu fie părtaş la nici un păcat.*
- ✓ *În al doilea rând, să fie smerit atât în purtarea din afară, cât şi în simţirea dinlăuntru a sufletului.*
- ✓ *Apoi când stă înaintea sfintei şi sfinţitei Mese, trebuie să vadă, fără îndoială, cu mintea pe Dumnezeu, iar cu simţurile, Sfintele aşezate înainte. Dar nu numai acestea, ci e dator să-L aibă în chip conştient (244. Ideea despre con-ştiinţa prezenţei (poatuc) lui Hristos în inimă este, de asemenea, proprie sfântului Simeon Noului Teolog şi dascălului său Simeon Evlaviosul şi ucenicului său Nichita Stithatul.), sălăşluit în inima sa şi pe însuşi Cel prezent în chip nevăzut în daruri, ca să poată aduce cererile cu îndrăznire. Şi ca prieten care vorbeşte cu prietenul, să zică : «Tatăl nostru Care eşti în ce-ruri, sfinţească-se numele Tău» -, rugăciunea arătându-1 ca având pe Cel ce e Fiul lui Dumnezeu prin fire, sălăşluit în sine împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfînt (245.Numai unit prin har cu Fiul cel după fire, credinciosul se poate adresa Tatălui ca Tatălui său propriu, fiind înfiat în Fiul.).*

Aşa am cunoscut eu pe preoţi. Iertaţi-mă părinţi şi fraţi».

Mai spunea şi aceasta, ca despre altul, ascunzându-se pe sine şi ocolind slava de la oameni, dar arătându-se pe sine însuşi silit de iubirea de oameni. ***«Am auzit, zicea, de la un preot monah, care avea îndrăzneală faţă de mine, ca faţă de un frate iubit al lui : «Niciodată n-am liturghisit, fără să văd pe Duhul Sfânt, cum L-am***

văzut venind asupra mea când mă hirotoneau şi mitropolitul spunea rugăciunea preotului şi Evhologhiul stătea asupra capului meu nevrednic. Întrebat de mine, cum L-a văzut pe Acesta atunci şi în forma cărui chip, a spus : «simplu şi fără chip, dar ca lumină» (246. Altă idee comună a celor trei: Simeon Evlaviosul, sfântul Simeon Noul Teolog şi Nichita Stithatul.). Şi fiindcă la început mă miram văzând ceea ce niciodată n-am văzut şi întrebându-mă ce poate fi aceasta, Acela mi-a spus în chip tainic, de parcă cunoşteam vocea: «Eu aşa Mă pogor peste toţi proorocii şi apostolii şi aleşii şi sfinţii de acum ai lui Dumnezeu. Căci sunt Duhul Sfânt al lui Hristos, Căruia I se cuvine slava şi stăpânirea în veci. Amin».

Întâia cuvântare morală a Sfântului Simeon noul teolog

Ceea ce a trebuit să răspundem şi să spunem către cei ce se împotrivesc nouă şi faţă de vorbăria amară a lor, prin care bârfesc tot ce le iese înainte, chiar dacă e din cele mai de cinste, e destul şi potrivit cu calea cea bună pe care Cuvântul a călăuzit cuvântul nostru . Căci buna desfăşurare a cuvântului şi săgeţile lui care nimeresc ţinta nu sunt de la noi, ci de sus şi din însoţirea cu Duhul, prin Care toţi pot înainta pe calea cea bună până la atingerea scopului urmărit.

Dar odată ce am isprăvit respingerea acelora, trebuie să vedem, să cunoaştem şi să cercetăm, urmând dumnezeiescului Pavel,

- *care sunt cele dăruite nouă de Dumnezeu, sau care e bogăţia (Efes. I, 18) bunătăţii Lui faţă de noi, pe care ne-a dăruit-o de la începutul creaţiei;*
- *care e chipul formării noastre şi cum am călcat porunca dată de sus şi am căzut din acele bunătăţi nemuritoare;*
- *care este viaţa de acum şi lumea aceasta sub care şi după care se mişcă totul ; şi*
- *care sunt cele ce sunt rânduite după acestea nouă, închinătorilor Treimii.*

Voi începe acum, punând pe Dumnezeu ca început al cuvântului.

1. Puţină învăţătură despre fire, privind creaţia lumii şi zidirea lui Adam

Dumnezeu nu a dat la început primilor oameni zidiţi numai Raiul, cum socotesc unii, nici nu l-a făcut numai pe om nestricăcios, ci cu mult mai mult şi înaintea lui, tot pământul acesta pe care îl locuim şi toate cele de pe pământ, ca şi cerul şi cele din el, aducându-le la fiinţă în cinci zile. În a şasea zi a zidit apoi pe Adam şi l-a aşezat pe el domn şi împărat al întregii lumi văzute. Şi nici Eva nu era atunci adusă la existenţă, nici Raiul, ci numai lumea aceasta fusese creată ca un fel de Rai, nestricăcioasă, dar materială şi supusă simţurilor . Pe ea a dat-o, cum s-a spus, lui Adam şi urmaşilor lui, spre a se bucura de ea.

Dar să nu-ţi pară aceasta un lucru ciudat, ci aşteaptă urmarea cuvântului, care-ţi va dovedi aceasta în chip limpede prin însăşi Sfânta Scriptură : ***«La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul. Iar pământul era nevăzut şi netocmit»*** (Facere I, 1-2). Pe urmă, istorisind în amănunt toate celelalte fapte ale creaţiei lui Dumnezeu, după ce spune: ***«Şi s-a făcut seară şi s-a făcut dimineaţă, ziua a cincea»*** (Facere I, 23), adaugă: ***«Şi a zis Dumnezeu: să facem pe om după chipul şi asemănarea Noastră şi să stăpânească peste peştii mării şi peste păsările cerului şi peste***

animalele de pe tot pământul şi peste toate cele ce se târăsc pe pământ. Şi a făcut Dumnezeu pe om, după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el, bărbat şi femeie i-a făcut pe ei» (Facere I, 24-27).

Spune bărbat şi femeie, nu pentru că Eva era deja făcută, ci pentru că se afla împreună cu Adam în coasta lui. Iar aceasta o veţi cunoaşte mai limpede din cele ce urmează: ***«Şi i-a binecuvântat pe ei Dumnezeu zicând: creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi pe el şi stăpâniţi peste peştii mării şi peste păsările cerului şi peste toate animalele de pe tot pământul şi peste toate cele ce se târăsc pe pământ»*** (Facere I, 28).

Vezi cum a dat Dumnezeu întreagă această lume, ca pe un Rai, omului de la început ? Căci de ce alt pământ vorbeşte, dacă nu de acesta în care locuim şi acum, cum s-a zis şi nicidecum de altul? De aceea adaugă zicând: ***«Şi a zis Dumnezeu : iată, v-am dat vouă toată iarba purtătoare de sămânţă, care este pe faţa pământului şi tot pomul care are în sine rod purtător de sămânţă va fi vouă spre mâncare şi tuturor animalelor pământului şi tuturor păsărilor cerului şi tuturor celor ce se târăsc pe pământ»*** (Facere I, 29-30).

Vezi că toate cele văzute, cele de pe pământ şi din mare, le-a dat lui Adam şi nouă urmaşilor lui spre folosire şi nu i-a dăruit lui numai Raiul ? Căci toate câte le-a spus lui Adam, ni le-a spus nouă, tuturor, precum Acelaşi Dumnezeu a spus mai pe urmă către apostoli prin Cuvântul cel viu al Său, zicând: ***«Cele ce le spun vouă, le spun tuturor»*** (Marcu XIII, 37). Căci El ştia că neamul nostru se va înmulţi pe pământ, în mulţimi nesfârşite şi nenumărate.

Şi dacă, cu toate că am călcat porunca Lui şi am fost osândiţi să vieţuim în chip trecător şi să murim, noi oamenii am ajuns la atâta mulţime, gândeşte-te câţi ar fi trebuit să fie cei născuţi de la creaţia lumii dacă n-ar fi murit? Şi ce viaţă şi petrecere ar fi avut, dacă s-ar fi păstrat nestricăcios şi nemuritor, într-o lume nestricăcioasă, dacă ar fi trăit o viaţă fără de păcat şi fără supărări, fără griji şi fără osteneală? Şi cum s-ar fi înălţat prin înaintarea în păzirea poruncilor lui Dumnezeu şi prin înfăptuirea gândurilor bune, în chip treptat, la o slavă şi la o schimbare mai desăvârşită, apropiindu-se de Dumnezeu şi de luminile izvorâte din Dumnezeire? Cum s-ar fi făcut sufletul fiecăruia mai strălucitor, iar trupul supus simţurilor şi material s-ar fi prefăcut şi preschimbat în nematerial şi duhovnicesc şi mai presus de toată simţirea? Dar şi ce mare bucurie şi veselie ar fi sporit în noi din convieţuirea noastră? Fără îndoială o bucurie cu totul negrăită şi neînţeleasă de gândurile noastre.

Dar să revenim la tema noastră. Deci lumea întreagă a fost dăruită, ca să repet cele spuse, lui Adam, ca o unică ţară şi ca un câmp unic. Iar pe toate le-a făcut Dumnezeu în şase zile. Ascultă cum o spune aceasta în chip limpede Sfânta Scriptură. Căci după ce a spus: ***«Şi a făcut Dumnezeu pe om, după chipul lui Dumnezeu l-a făcut pe el, bărbat şi femeie i-a făcut pe ei şi i-a binecuvântat pe ei»*** şi celelalte, a adăugat zicând: ***«Şi a văzut Dumnezeu toate câte le-a făcut şi iată erau bune foarte. Şi s-a făcut seară şi s-a făcut dimineaţă, ziua a şasea»*** (Facere I, 31) ; ***«şi a isprăvit Dumnezeu în ziua a şasea lucrurile Lui pe care le-a făcut şi s-a odihnit Dumnezeu în ziua a şaptea de toate lucrurile Lui pe care a început a le face»*** (Facere II, 2—3). Apoi voind să ne înveţe cum a făcut Dumnezeu pe om şi din ce, repetând pe scurt cuvântul, zice iarăşi: ***«Aceasta este cartea facerii cerului şi pământului, când au fost făcute»*** (Facere II, 4). Şi puţin mai departe: ***«Şi a zidit Dumnezeu pe om ţărână din pământ»***, care trebuie înţeleasă aşa: a făcut Dumnezeu pe om, luând ţărână din pământ. ***«Şi a suflat în faţa lui suflare de viaţă şi s-a făcut omul spre suflet viu»*** (Facere II, 7).

După ce ne-a arătat modul creaţiei, Dumnezeu, asemenea unui împărat şi stăpânitor bogat, nu face pământul stăpânit de el ca o singură cetate înconjurată de ziduri, nici ca o singură casă închisă, ci despărţind moşia cea una în multe părţi, o parte o face să fie semănată, alta o orânduieşte ca vie, alta o lasă ca rezervă, iar într-o parte şi într-un loc plăcut şi frumos ridică clădirile, unde zideşte palate şi case, construieşte băi şi plantează grădini şi imaginează tot felul de locuri de desfătare, ridicând în jurul tuturor un zid şi face chei şi porţi deschise şi închise. Dar nu se mulţumeşte nici cu aceasta, ci pune şi paznici, deşi nu se teme de nimeni, pentru ca locuinţa lui să fie şi mai strălucitoare şi mai felurită prin acestea toate şi închisă prietenilor nerecunoscători şi răi, ca şi slujitorilor răzvrătiţi, dacă se vor găsi vreunii dintre aceştia, iar prietenilor adevăraţi şi credincioşi şi chiar slujitorilor recunoscători să le fie neîmpiedicată intrarea în ea şi ieşirea din ea.

Aşa a făcut şi Dumnezeu omului întâi zidit. Căci, după ce a făcut toate din cele ce nu sunt şi a făcut pe om şi s-a odihnit în ziua a şasea de toate lucrurile Lui pe care a început să le facă, a sădit Raiul în Eden la răsărit, pregătindu-1 ca pe un palat împărătesc într-o parte a lumii şi a aşezat în el pe omul pe care l-a făcut.

Pentru ce, deci, nu a sădit Raiul care trebuia să fie făcut în ziua a şaptea, ci l-a sădit pe el la răsărit după aducerea la existenţă a întregii creaţii ? Pentru că Dumnezeu, cunoscând de mai înainte toate, a creat lumea într-o ordine şi într-o stare bine orânduită şi cele şapte zile le-a stabilit ca chip al celor şapte perioade (veacuri) ce aveau să se desfăşoare pe urmă, iar Raiul l-a sădit după acestea, ca pe unul ce avea să însemne veacul viitor.

Dar pentru ce atunci Duhul Sfânt n-a unit ziua a opta, cu cele şapte zile dinainte? Pentru că nu era potrivit să numere această zi în ciclul celorlalte, în care prima şi a doua ş.a.m.d. până la a şaptea, repetându-se în cerc, alcătuiesc săptămânile, ziua întâi revenind în acest ciclu de tot atâtea ori câte săptămâni vor fi; ci trebuia ca aceea să fie în afara acestora, ca una ce nu are început şi sfârşit . Căci nu e o zi care nu e acum, ci va fi şi-şi va lua începutul în viitor, ci a fost dinainte de veacuri şi este şi acum şi va fi în vecii vecilor. Dar se zice că va veni şi ni se va descoperi la sfârşit ca o zi unică, neînserată şi fără sfârşit, prin faptul că va veni la noi.

Ia seama, de altfel, că nu s-a scris : «A făcut Dumnezeu Raiul», nici : «A zis : să fie, şi s-a făcut». Ci : ***«l-a sădit Dumnezeu pe el şi a făcut să răsară din pământ tot pomul frumos la vedere şi bun la mâncare»*** (Facere II, 9), având roade de tot felul, care nu se stricau şi nu lipseau niciodată, ci erau totdeauna proaspete şi dulci şi procurau dulceaţă şi desfătare primilor oameni creaţi. Căci trebuia să se procure trupurilor lor nestricăcioase şi o hrană nestricăcioasă. De aceea viaţa şi petrecerea lor în mijlocul Raiului era şi ea lipsită de osteneli şi de frământări. Acest Rai l-a înconjurat Făcătorul lui cu ziduri, aşezând o intrare prin care ei intrau şi ieşeau.

2. Despre căderea şi alungarea lui Adam din Rai

Deci Adam a fost zidit cu un trup nestricăcios, dar material şi încă nedeplin duhovnicesc. Şi a fost aşezat de Făcătorul ca un împărat nemuritor în această lume nestricăcioasă; nu spun numai în Rai, ci în toată lumea de sub cer. Dar le-a dat lor şi lege, poruncindu-le ca numai din pomul acela să nu mănânce. El însă, dispreţuind porunca, n-a crezut Făcătorului şi Stăpânului, Care a zis: ***«în ziua în care veţi mânca din el, cu moarte veţi muri»*** (Facere II, 17), ci au socotit mai vrednic de crezare pe şarpele viclean (Isaia XXVII, 1), care a spus: ***«Nu veţi muri cu moarte, ci în ziua în care veţi mânca, veţi fi dumnezei, cunoscând binele şi răul»*** (Facere III, 5); ***«şi au mînoat din el»*** (Facere III, 6). Şi îndată au fost dezbrăcaţi de veşmântul nestricăcios şi s-au îmbrăcat în stricăcios.

Văzându-se pe sine gol, Adam s-a ascuns şi s-a încins cu frunze de smochin cusute, încercând să-şi acopere ruşinea. De aceea când Dumnezeu îi zice: ***«Adame, unde eşti ?»*** (Facere III, 9), el răspunde: ***«Am auzit glasul Tău şi cunoscând goliciunea mea, m-am temut şi m-am ascuns»*** (Facere III, 10).

Chemându-1 la pocăinţă, Dumnezeu îi zice: «Cine ţi-a spus că eşti gol? Nu cumva ai mâncat din pomul, din care ţi-am poruncit ca numai din el să nu

mănânci?» (Facere III, II). ***Acela însă n-a voit să spună că a păcătuit; dimpotrivă, a dat vina pe Dumnezeu, Care le-a făcut toate foarte bine, zicând: «Femeia, pe care mi-ai dat-o, ea mi-a dat şi am mâncat»*** (Facere III, 12); ***iar aceea, la rândul ei, a pus vina pe şarpe. Deci nevoind ei să se pocăiască şi să cadă înaintea Stăpânului, sau să ceară iertare, Dumnezeu îi alungă şi-i scoate din Rai, ca dintr-un palat împărătesc şi ca dintr-o casă preaîmpodobită, ca să vieţuiască pe acest pământ ca nişte exilaţi şi scoşi peste graniţă.***

«Şi îndată a pus o sabie de foc ca să păzească intrarea la pomul vieţii» (Facere III, 24). ***Aceasta nu înseamnă că ei vor fi readuşi iarăşi, după refacerea lor, în acelaşi Rai supus simţurilor şi material. Nu în acest scop a fost păstrat el până acum; nu pentru aceasta nu l-a blestemat pe el Dumnezeu. Ci pentru că e tipul vieţii viitoare şi chipul veşnicei Împărăţii a Cerurilor.*** Căci dacă n-ar avea acest rol de tip, ar fi trebuit să fie blestemat, ca unul în care s-a săvârşit neascultarea lui Adam. Dar n-o face aceasta. O face însă cu tot pământul celălalt, fiindcă, precum am zis, era nestricăcios ca şi Raiul şi producea de la sine toate. De aceea, pentru ca Adam cel ieşit de acolo să nu ducă mai departe o viaţă liberă de greutăţi, de osteneli şi de sudori, blestemă pământul acesta, zicând: ***«Blestemat să fie pământul în lucrurile tale. În necazuri să te hrăneşti din el în toate zilele vieţii tale. Spini şi mărăcini să-ţi răsară ţie şi să mănânci iarba câmpului, rânduită fiarelor şi dobitoacelor necuvântătoare. În sudoarea feţei tale să-ţi mănânci pâinea ta, până ce te vei întoarce în pământul din care ai fost luat; că pământ eşti şi în pământ te vei întoarce»*** (Facere III, 17-19).
Pe drept cuvânt, trebuia deci ca cel ce fusese coborât prin neascultare la stricăciune şi la moarte să locuiască un pământ trecător şi stricăcios şi să se împartăşească din hrană asemănătoare, aşa cum merită.Odată ce desfătarea îmbelşugată şi vieţuirea nestricăcioasă şi neobositoare îl dusese pe om la uitarea şi la dispreţuirea bunătăţilor date de Dumnezeu, pe drept cuvânt a fost osândit să lucreze pământul în osteneală şi sudoare şi aşa să-şi procure câte puţină hrană din el, ca unul ce se afla sub un epitrop.

Aşa l-a primit pământul blestemat mai întâi şi lipsit de rodirea de la sine de mai înainte, pe neascultător. În ce scop şi pentru ce ? Ca, lucrat de el în sudoare şi osteneală multă, să-i dea cele ce cresc din el, cu măsură, spre împlinirea trebuinţelor lui; iar nelucrat, să rămână neroditor, dându-i numai spini şi mărăcini.

De fapt, ieşind Adam din Rai, toată creaţia adusă de Dumnezeu la existenţă din cele ce nu sunt, văzându-1, n-a mai voit să i se supună neascultătorului. Soarele n-a mai voit să strălucească, şi luna n-a mai voit să se arate, stelele n-au mai voit să se lase văzute, izvoarele n-au mai voit să ţâşnească, râurile n-au mai voit să

curgă, aerul s-a strâns în sine să nu mai dea putinţă de suflare celui ce-1 bate, fiarele şi toate animalele pământului, văzându-1 pe om dezbrăcat de slava dinainte, l-au dispreţuit şi s-au înfuriat toate îndată împotriva lui. Cerul s-a mişcat, cu dreptate, ca să cadă oarecum asupra lui şi pământul n-a mai binevoit să-l poarte pe spatele lui.

Ce face atunci Dumnezeu, Care a făcut toate şi l-a zidit şi pe om? Cunoscând mai înainte de întemeierea lumii că Adam va călca porunca şi rânduind de mai înainte viaţa şi refacerea lui din naşterea din nou, prin naşterea Fiului lui Dumnezeu, înfrânează toate cu puterea, cu mila şi cu bunătatea Sa şi opreşte pornirea tuturor făpturilor şi le supune îndată omului pe toate, ca şi înainte. El voieşte ca zidirea să slujească omului, pentru care a fost creată, deşi s-a făcut stricăcioasă pentru omul stricăcios. Căci voieşte ca atunci când acesta se va reînnoi iarăşi şi se va face duhovnieesc, nestricăcios şi nemuritor, eliberându-se şi ea de robia stricăciunii, să se reînnoiască împreună cu el şi să se facă întreagă nestricăcioasă şi duhovnicească, după ce a fost supusă de Dumnezeu celui ce s-a răzvrătit şi nu i-a slujit Lui. Aceasta a rânduit-o Preamilostivul Dumnezeu şi Domn înainte de întemeierea lumii.

După ce Dumnezeu a rânduit acestea într-un chip înţelept, Adam alungat din Rai a avut copii, şi-a isprăvit viaţa şi a murit. La fel şi cei născuţi din el.

Oamenii de atunci, având proaspătă amintirea căderii, deoarece aflaseră despre ea de la Adam şi Eva, cinsteau pe Dumnezeu ca pe un Stăpân şi se închinau Lui. De aceea Abel şi Cain îi aduceau jertfe din avuţiile lor.
Şi Dumnezeu, scrie Scriptura, a luat aminte la aducerea şi la jertfa lui Abel, dar nu şi la cea a lui Cşin. Cain cunoscând aceasta, s-a supărat până la moarte şi aceasta l-a dus la piz-muirea şi la uciderea fratelui (Facere IV, 3-5).

Dar după aceea Enoh a plăcut lui Dumnezeu şi a fost mutat de aici de El (Facere V, 24), iar Ilie a fost înălţat în car de foc (2 Regi II, 11).

Astfel, după hotărârea dată contra lui Adam şi a seminţei lui, şi după alungarea lui, pe fiii lui Adam care au plăcut Lui i-a cinstit cu mutarea şi cu prelungirea vieţii şi i-a eliberat de stricăciune; adică de întoarcerea în pământ şi de coborârea la iad. Prin aceasta a arătat că dacă a făcut aşa cu cei ce trebuiau să moară, sau, mai drept vorbind, să se preschimbe, de câtă slavă şi cinste şi milă nu l-ar fi învrednicit pe Adam, lăsându-1 să petreacă în Rai, dacă n-ar fi călcat porunca, sau, după ce a călcat-o, s-ar fi pocăit. Astfel au cunoscut cei vechi pe Făcătorul lor, învăţând unii de la alţii prin predanie, în cursul timpului, cele privitoare la Dumnezeu.

Pe urmă, înmulţindu-se oamenii (Facere VI, 1) şi întorcându-şi cugetarea, din tinereţe, spre cele rele, au căzut în uitarea şi necunoaşterea Făcătorului lor şi nu numai că au cinstit pe idoli şi pe demoni ca dumnezei, ci şi însăşi zidirea dată lor de Dumnezeu spre slujirea lor au îndumnezeit-o, închinându-i-se ca lui Dumnezeu (Rom. I, 25). Şi s-au predat pe ei la toată neînfrânarea şi fapta necurată (Efes. IV, 19), întinând pământul, aerul, cerul şi toate cele de sub el prin faptele lor necuviincioase. Căci nimic altceva din toate celelalte nu murdăreşte pământul aşa de mult şi nu face aşa de necurat lucrul curat al lui Dumnezeu, ca faptul de a-1 îndumnezei şi de a-i aduce închinare întocmai ca lui Dumnezeu, aşezîndu-1 în locul Făcătorului şi Ziditorului. Astfel toată zidirea a fost murdărită şi adusă la stricăciune de către oameni, prin îndumnezeirea ei şi prin închinarea ce i s-a adus. ***Dar când a fost atins vârful răutăţii şi toţi au fost închişi în neascultare (Rom. XI, 32), după dumnezeiescul apostol, însuşi Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu s-a pogorât pe pământ ca să rezidească pe cel zdrobit, să facă viu pe cel omorât şi să ridice făptura Sa din rătăcire.***

Dar ia seama, te rog, întocmai la ceea ce spun. Căci cuvântul ne va fi de folos atât nouă cât şi rândurilor viitoare de oameni. Dar trebuie să ne folosim de un chip oarecare pentru înţelegerea întrupării Cuvântului şi a naşterii Lui de negrăit din pururea Fecioara Maria şi pentru cunoaşterea cuvenită a tainei iconomiei ascunsă dinainte de veacuri (Efes. III, 9), spre mântuirea neamului nostru.

3. Despre întruparea Cuvântului şi în ce chip s-a întrupat El pentru noi

La facerea de odinioară a strămoaşei Eva, Dumnezeu a luat coasta însufleţită a lui Adam şi a zidit-o ca femeie. De aceea n-a mai suflat în ea ca în Adam, suflare de viaţă, ci a făcut partea pe care a luat-o din Adam, trupul întreg al femeii şi pârga Duhului, pe care au luat-o împreună cu trupul însufleţit, a făcut-o suflet viu deplin, făcând deodată amândouă părţile omului.

La fel, luând trup însufleţit din Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, ca o mică pârgă din frământătura firii noastre, adică din suflet şi trup, Făcătorul şi Ziditorul Dumnezeu a unit-o cu dumnezeirea Sa necuprinsă şi neapropiată. Mai bine zis, unind fiinţial cu fiinţa noastră întreg Ipostasul dumnezeirii Lui, a unit fiinţa noastră, în chip neamestecat, cu aceea, adică fiinţa omenească şi fiinţa Sa, zidind fiinţa omenească ca templu sfânt Sieşi. Astfel însuşi Făcătorul lui Adam s-a făcut om desăvârşit în chip neschimbat şi neprefăcut.Căci precum din coasta aceluia a făcut, cum am spus mai înainte, femeia, aşa din fiica Lui, din pururea Fecioara şi Născătoarea de Dumnezeu Maria, luând trup fără de sămânţă, s-a născut în chip asemănător primului om

creat, că precum acela prin neascultare s-a făcut începutul naşterii întru stricăciune şi spre moarte, aşa Hristos, şi Dumnezeu, prin împlinirea a toată dreptatea (Matei III, 15), să se facă pârga rezidirii şi nemuririi noastre întru nestricăciune.

Aceasta vrea să o spună şi dumnezeiescul Pavel, zicând: ***«Primul om din pământ e pământesc; al doilea om e Domnul nostru din cer. Precum e cel pământesc, aşa sunt şi cei pământeşti; şi precum e cel ceresc, aşa sunt şi cei cereşti»*** (1 Cor. XV, 47-48). Şi iarăşi: ***«Pârga e Hristos, apoi cei ai lui Hristos»*** (1 Cor. XV, 22). Căci odată ce El a fost om desăvârşit în suflet şi trup, asemenea nouă în toate, afară de păcat (Evr. IV, 15), comunicându-ne prin crşdinţa în El din dumnezeirea Lui, ne face şi pe noi rudenii ale Lui, după firea şi fiinţa Sa dumnezeiască.

E o taină nouă şi minunată. Dumnezeu Cuvântul a luat de la noi trupul pe care nu-1 avea după fire şi s-a făcut ceea ce nu era. Şi împărtăşeşte celor ce cred în El din dumnezeirea Sa, pe care n-a dobândit-o nici unul dintre îngeri sau oameni vreodată şi aceştia se fac dumnezei, adică ceea ce nu erau, prin lucrare şi har. Aşa le dăruieşte lor putere să se facă fii ai lui Dumnezeu (Ioan I, 12). De aceea s-au făcut şi se fac neîncetat şi niciodată nu vor înceta să se facă fii ai lui Dumnezeu. Ascultă pe dumnezeiescul Pavel care îndeamnă: ***«Şi precum am purtat chipul celui pământesc, să purtăm şi chipul celui ceresc»*** (1 Cor. XV, 49). Atâtea despre acestea. Să continuăm deci iarăşi cuvântul nostru.

Deci Dumnezeu, Cel peste toate, a venit pe pământ ca să rezidească şi să înnoiască pe om prin prezenţa Sa şi să binecuvânteze toată zidirea blestemată din pricina lui. În scopul acesta, ascultă cu luare-aminte, a dat viaţă şi a făcut nestricăcios sufletul pe care l-a luat, dar trupul Său neprihănit şi dumnezeiesc, deşi l-a îndumnezeit, l-a purtat încă stricăcios (coruptibil) şi material. Căci ceea ce mănâncă şi bea, osteneşte şi asudă, e legat şi lovit, atârnat şi pironit pe cruce, este în chip vădit stricăcios şi material. Pentru că toate acestea sunt însuşiri ale trupului stricăcios. De aceea a şi murit şi a fost aşezat în mormânt. Dar când a înviat întru nestricăciune, a înviat împreună şi trupul însuşi duhovnicesc, cu totul dumnezeiesc şi nematerial. De aceea n-a rupt nici peceţile mormântului când a ieşit din el. Ba a intrat şi a ieşit şi prin uşile încuiate, neîmpiedicat.

De ce n-a făcut îndată, împreună cu sufletul şi trupul pe care l-a luat, duhovnicesc şi nestricăcios ? Pentru că şi Adam, mâncând din pomul din care Dumnezeu îi poruncise să nu mănânce, îndată a trebuit să suporte, din neascultare, moartea sufletului, dar moartea trupului numai la mulţi ani după aceea . De aceea a înviat şi a readus la viaţă întâi sufletul îndumnezeit, care a

primit pedeapsa morţii şi apoi trupul. Căci Dumnezeu rânduise ca acesta, potrivit hotărârii de odinioară, să se întoarcă prin moarte în pământ, iar prin înviere să-şi recapete nestricăciunea. În afară de aceasta, coborând în iad, Hristos a eliberat din legăturile veşnice sufletele sfinţilor ţinuţi acolo şi le-a înviat, aşezându-le în loc de odihnă şi de lumină neînserată, dar trupurile lor încă nu, ci le-a lăsat în morminte până la învierea de obşte.

Deci taina aceasta nu s-a săvârşit numai cu Hristos, în chipul amintit, ci pentru toată lumea, şi cu fiecare din sfinţii de odinioară şi se săvârşeşte fără încetare până acum. Căci ***primind Duhul Stăpânului şi Dumnezeului nostru, ne facem părtaşi de dumnezeirea şi de fiinţa Lui. Şi mâncând atotneprihănitul Lui trup, adică dumnezeieştile Taine, ne facem cu adevărat în chip deplin contrupeşti şi înrudiţi cu El***, cum spune şi dumnezeiescul Pavel însuşi: ***«Suntem os din oasele Lui şi carne din carnea Lui»*** (Efes. V, 30); sau iarăşi: ***«Din plinătatea dumnezeirii Lui noi toţi am luat şi har peste har»*** (Ioan I, 16 şi Colos. II, 9). Ajunşi astfel, ne facem asemenea după har iubitorului de oameni Dumnezeu şi Stăpânului nostru însuşi, restabiliţi şi reînnoiţi cu sufletul şi suntem făcuţi nestricăcioşi şi ca înviaţi din morţi. Căci văzându-L pe Cel ce a binevoit să se facă asemenea nouă şi fiind văzuţi de El, ne-am învrednicit să ne facem asemenea Lui, aşa cum se întâmplă cu cineva care vede de departe faţa prietenului şi vorbeşte cu el şi i se adresează şi aude glasul lui.

Astfel sfinţii din veac, cei de odinioară şi cei de acum, privind duhovniceşte, nu privesc o formă, sau un chip, sau o reproducere, ci o lumină fără formă, precum şi ei sunt lumină din lumina Duhului. Dar făcându-se astfel fiecare dintre sfinţi, nu se face şi trupul lui îndată nestricăcios şi spiritual; ci precum fierul ars de foc se împărtăşeşte de lumina lui şi leapădă îndată negreala sa, dar despărţindu-se de foc se face şi se vede iar rece şi negru, ***aşa şi trupurile sfinţilor, împărtăşin- du-se de harul unit cu sufletul lor sau cu focul dumnezeiesc, se sfinţesc şi arzând se fac şi ele străvezii şi luminoase şi se fac mult deosebite şi cu mult mai de cinste decât celelalte. Dar când sufletul iese şi se desparte de trup, îndată se predau şi trupurile acestea stricăciunii şi se desfac puţin câte puţin. Dar cele ce persistă ani îndelungaţi nu rămân nici total nestricăcioase şi nu se fac nici total stricăcioase, ci menţin în ele atît semnele stricăciunii cât şi pe ale nestricăciunii, fiind păstrate spre a fi făcute total nestricăcioase şi înnoite la înviere.***

În ce scop şi pentru ce? Pentru că nu se cuvenea să învie şi să fie făcute nestricăcioase trupurile oamenilor înainte de înnoirea făpturilor şi precum a fost adusă întâi creaţia la existenţă în stare nestricăcioasă şi apoi omul, tot aşa trebuie să fie schimbată şi mutată de la stricăciune la nestricăciune întâi creaţia,

apoi împreună cu ea şi odată cu ea să se înnoiască şi trupurile descompuse ale oamenilor, pentru ca iarăşi omul devenit spiritual şi nemuritor să locuiască într-un loc nestricăcios şi veşnic.

Ca să vezi că acesta este adevărul, ascultă pe Petru, apostolul, care zice: ***«Va veni ziua Domnului ca un fur noaptea, în care cerurile arzând se vor desface şi stihiile arzând se vor topi»*** (2 Petru III, 10). Acestea nu se vor pierde, ci după topire se vor modela şi preschimba într-o stare mai bună şi veşnică. De unde o ştim aceasta ? Din cuvintele aceluiaşi apostol, care adaugă: ***«Aşteptăm ceruri noi şi pământ nou, potrivit făgăduinţei»*** (2 Petru III, 13). Ce făgăduinţă şi a cui? Fără îndoială că a lui Hristos, Dumnezeul nostru, Care a spus: ***«Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece»*** (Matei XXIV, 35). Înţelegând prin trecere schimbarea cerului, El zice: deşi cerul se va schimba, cuvintele Mele vor rămânea neschimbate şi neclintite. Aceasta a spus-o mai înainte şi proorocul David: ***«Şi ca o haină le vei înfăşura şi se vor schimba, iar Tu acelaşi eşti şi anii Tăi nu se vor sfârşi»*** (Ps. CI, 27—28). Ce este mai limpede decât aceste cuvinte ? Dar să vedem cum se va reînnoi zidirea şi cum va fi restabilită în frumuseţea ei de la început ?

4. Cum va fi reînnoită toată zidirea şi cum se va face «ceruri noi şi pământ nou», cum zice dumnezeiescul apostol

Nici unul dintre credincioşi nu va contrazice pe apostolul care vesteşte ceruri noi şi pământ nou şi nu va refuza să creadă pe Domnul, Care spune aceasta. Căci precum trupurile noastre, desfăcându-se, nu se întorc în ceea ce nu e nicidecum, ci se vor înnoi iarăşi prin înviere, aşa şi cerul şi pământul şi toate cele din el, adică toată zidirea se va reînnoi şi se va elibera de robia stricăciunii (Rom. VIII, 21). Şi stihiile acestea se vor împărtăşi împreună cu noi de strălucirea de acolo şi precum pe noi toţi ne va proba focul (1 Cor. III, 13), după dumnezeiescul apostol, aşa şi toată zidirea se va reînnoi prin foc.

Aceasta se poate afla din ceea ce scrie apostolul Petru: ***«Căci va veni, zice, ziua Domnului ca un fur noaptea, în care cerurile vor trece cu zgomot, iar stihiile arzând se vor desface şi pământul şi lucrurile din el vor arde»*** (1 Petru III, 10). Vezi cum spune că toate se vor topi şi modela din nou, sau se vor preschimba ? De aceea adaugă, zicând: ***«Deci dacă toate acestea se desfac, nu trebuie să vieţuim noi întru sfinte petreceri şi purtări evlavioase ?»*** (2 Petru III, 11).

Dar cum se vor desface? Aşa cum un vas de aramă învechit şi pătat şi ros de rugină se dă focului de către meşter şi e topit şi astfel e făcut de către acesta iarăşi

nou, la fel şi zidirea, odată ce s-a învechit şi s-a pătat de păcate, va fi desfăcută de Făcătorul tuturor prin foc şi se va topi şi modela din nou şi va fi făcută strălucitoare şi neasemănat mai nouă decât cea care se vede acum.

Apostolul Petru după ce a scris astfel despre acestea, după puţin zice iarăşi: ***«De aceea, iubiţilor, aşteptând acestea, străduiţi-vă să vă aflaţi fără pată, în pace şi socotiţi îndelunga-răbdare a Domnului drept mântuire, precum şi iubitul nostru frate Pavel v-a scris vouă după înţelepciunea dată lui, cum vorbeşte despre acestea şi în toate epistolele lui. În ele sunt unele lucruri anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le strâmbă, cum fac şi cu alte scrieri spre însăşi pieirea lor»*** (2 Petru III, 14—16). Aceasta o făceau nu numai cei de atunci, ci şi cei mai mulţi de acum, sau putem spune că aproape toţi suferim de neştiinţă, toate amestecându-le, toate ale dumnezeieştii Scripturi strâmbându-le sau răstălmăcindu-le spre pieirea noastră, silindu-ne să avem şi să facem dumnezeieştile Scripturi susţinătoare ale patimilor, ale poftelor şi ale pieirii noastre.

Dar să vedem ce spune şi dumnezeiescul Pavel despre zidire şi despre reînnoirea ei. El zice: ***«Socotesc că nu sunt vrednice pătimirile timpului de acum de slava ce ni se va descoperi nouă».*** Apoi adaugă: ***«căci nerăbdarea zidirii aşteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu»*** (Rom. VIII, 18—19). El vede în «nerăbdare» aşteptarea, dorinţa aprinsă, iar prin «descoperire» înţelege arătarea de la înviere. Căci în aceasta trebuie să se arate, prin prezenţa lui Hristos, fiii lui Dumnezeu şi să apară frumuseţea lor şi ei întregi aşa cum sunt (1 loan III, 2). Căci s-a scris: ***«Atunci drepţii vor străluci ca soarele»*** (Matei XIII, 43). Aceştia sunt fiii lui Dumnezeu cel drept. Iar ca să nu înţelegi vreo altă creaţie, adaugă zicând : ***«Căci deşertăciunii s-a supus zidirea, nu de bunăvoie, ci pentru cel ce a supus-o, spre nădejde»*** (Rom. VIII, 20).

Vezi că nu fără scop am zis că zidirea n-a mai voit să slujească lui Adam după neascultare, văzându-1 căzut din slava dumnezeiască, ca unul ce s-a răzvrătit împotriva Făcătorului? De aceea Dumnezeu, rânduind încă înainte de întemeierea lumii mântuirea lui prin naşterea din nou, i-a supus lui zidirea, blestemând-o ca odată ce omul pentru care a fost creată s-a făcut stricăcios, să se facă şi ea stricăcioasă, pentru ca să-i procure anual hrană stricăcioasă; iar când va înnoi pe om şi-l va face nestricăcios şi nemuritor şi duhovnicesc, să preschimbe întreaga zidire împreună cu el şi să o facă veşnică şi nematerială.

Aceasta a arătat-o prin cele ce le-a spus: «Căci deşertăciunii a fost supusă zidirea, nu de bunăvoie, ci pentru cel ce a supus-o, spre nădejde». ***El zice că ea nu s-a supus de la sine omului, adică nu de bunăvoie a fost mutată la stricăciune şi***

aduce roduri care se strică şi odrăsleşte spini şi mărăcini, ci ascultând de porunca lui Dumnezeu, Care a hotărât această întru nădejdea reînnoirii ei. Voind să facă acest lucru şi mai limpede, apostolul zice: ***«Căci şi zidirea însăşi se va elibera de robia stricăciunii spre eliberarea fiilor lui Dumnezeu»*** (Rom. VIII, 21).

Ai văzut că nu fără dreptate a spus că toată zidirea aceasta, la început, a fost adusă la fiinţă de Dumnezeu ca nestricăcioasă şi în stare de Rai, dar a fost strămutată la starea de stricăciune şi de robie prin blestem, fiind supusă deşertăciunii oamenilor. Dar priveşte care va fi strălucirea ei din urmă.

5. Care va fi cea din urmă strălucire a zidirii şi despre înger şi suflet

Dar chiar când va fi reînnoită, zidirea nu va fi iarăşi cum a fost adusă de Dumnezeu la existenţă la început, să nu fie! Căci se seamănă trup sufletesc (1 Cor. XV, 44), cum s-a spus şi nu se ridică un trup cum era cel al primului om creat înainte de neascultare, adică material şi sensibil şi schimbăcios, având lipsă de hrană materială, ci se scoală trup întreg înduhovnicit şi neschimbăcios, cum era al Stăpânului şi Dumnezeului nostru după înviere, adică al Celui de al doilea Adam şi al Celui întâi-născut din morţi, deci cu mult deosebit de acela.

În acelaşi fel întreaga zidire se va face, la un semn al lui Dumnezeu, nu cum a fost creată, materială şi supusă simţurilor, ci va fi prefăcută, la naşterea din nou, într-o locuinţă nematerială şi duhovnicească mai presus de toată simţirea. De altfel, dumnezeiescul Pavel zice: ***«Nu toţi vom adormi, dar toţi ne vom preschimba într-o clipă, într-o clipeală de ochi»*** (1 Cor. XV, 40). Dar tot aşa se va preschimba zidirea, arsă prin focul dumnezeiesc, ca să se împlinească cuvântul proorocesc care spune: ***«Iar drepţii vor moşteni pământul»*** (Ps. XXXVI, 29); desigur nu un pământ supus simţurilor - căci cum ar fi aceasta, odată ce aceia vor fi înduhovniciţi ? - ci pământul devenit întreg, spiritual şi nematerial , ca cei ce au dobândit trupuri netrupeşti şi au ajuns într-o simţire mai presus de simţire şi circumscrişi fiind se vor face necircumscrişi în cele necir-cumscrise să aibă o locuinţă vrednică de slava lor .

Deci, înţelege o lume înduhovnicită şi aflată mai presus de simţirea noastră! Iar ceea ce este mai presus de simţire şi duhovnicesc este desigur necuprins de noi şi nevăzut. Şi ceea ce este nevăzut şi cu neputinţă de cuprins, cum ar putea spune cineva, dacă e sănătos la minte, că poate fi cuprins între margini ? Nimeni n-ar putea spune aceasta nicidecum.

Acelaşi lucru îl vom spune şi despre îngeri. Căci şi aceştia sunt într-un anumit fel trupeşti şi circumscrişi în comparaţie cu firea nematerială şi netrupească a dumnezeirii, după cum s-a scris: ***«Trupuri cereşti şi trupuri pământeşti»*** (1 Cor. XV, 40). Cele din urmă sunt materiale, iar cele mai presus de noi, nemateriale. Şi în alt loc: ***«Cel ce face pe îngerii Săi duhuri şi pe slujitorii Săi pară de foc»*** (Ps. CUI, 4). Dar dacă sunt duhuri slujitoare, atunci şi minţile cereşti sunt trimise spre slujire (Evrei I, 14), potrivit adevărului şi lui Pavel, care ne introduce în aceste taine.

Când îngerul dumnezeiesc e trimis de sus de Dumnezeu, ca să slujească poruncii dumnezeieşti pe pământ, părăseşte cetele cereşti şi vine, după părerea generală, aproape de noi şi de cele din lume. Iar dacă lucrul acesta pare conform adevărului, îngerul se arată prin aceasta circumscris şi cuprins între margini. Căci în comparaţie cu firea cea dumnezeiască şi necreată şi cu totul netrupească şi necircumscrisă, îngerii sunt creaţi şi circumscrişi, dar faţă de noi sunt cu totul netrupeşti, necuprinşi şi nevăzuţi.

Acelaşi lucru îl vom spune despre suflet. În comparaţie cu Dumnezeu, Cel prin fire netrupesc şi cu îngerii, el este oarecum corporal şi circumscris, dar numai pentru cel ce poate să-l lege şi are putere să-l arunce împreună cu trupul în gheena focului (Matei X, 28). Pentru simţirea şi vederea oricărei creaturi e cu totul netrupesc şi de necuprins, neputând fi nicidecum circumscris în locuri şi spaţii cunoscute cu simţurile.

Şi să nu se minuneze nimeni auzind acestea; să se gândească cum îngerii netrupeşti intră şi ies în chip nevăzut prin uşile încuiate şi cum iau în acelaşi fel sufletele oamenilor. Dar să asculte şi pe Domnul, Care zice: ***«Iar la învierea drepţilor, nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu»*** (Matei XXII, 30) şi pe Pavel care spune: ***«Seamănă-se trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc»*** (1 Cor. XV, 44). ***Să înveţe din acestea, în chip sigur, că trupurile noastre se vor face duhovniceşti şi aşa zicând asemenea cu ale îngerilor, când vor învia din morţi. Căci dacă se seamănă sufleteşti şi se scoală duhovniceşti, cum spune cuvântul şi dacă în veacul viitor vom fi ca îngerii lui Dumnezeu, cum a spus Domnul, e vădit că vom fi asemenea lor, deşi nu prin fire, ci prin cinstea primită. Iar trupeşti spune că sunt îngerii faţă de Dumnezeu, căci faţă de noi sunt nemateriali şi nevăzuţi. Iar dacă îngerii sunt aşa, cu mult mai mult sufletele, potrivit definiţiei şi legii comparaţiei amintite.***

Dacă vom fi deci astfel în starea învierii, cum a arătat cuvântul, ce trebuinţă vor mai avea cei deveniţi duhovniceşti şi mai presus de toată simţirea de aici, cei ce

vor fi ca îngerii lui Dumnezeu, deşi nu după fire, ci după vrednicia primită, de un pământ şi de o locuinţă cunoscută cu simţurile? Căci demnitatea îngerilor lui Dumnezeu şi starea şi dorinţa lor este să fie luminaţi de lumina primă şi dumnezeiască, ei care sunt luminile de al doilea; e să vadă însăşi slava şi strălucirea luminii neapropiate şi nesfârşite şi să se bucure de dumnezeirea negrăită şi întreit ipostatică.

Toată zidirea, cum am spus de multe ori - împreună cu Raiul însuşi - devenită întreagă spirituală, se va preschimba în locuinţă nematerială şi nestricăcioasă, neschimbăcioasă, veşnică şi înţelegătoare. Şi cerul va fi neasemănat mai strălucitor, ca un alt cer nou şi mai luminos decât cel văzut. Iar pământul va redobândi frumuseţea cea neveştejită ca o verdeaţă netrecătoare, înfrumuseţat de flori luminoase şi de o mare felurime spirituală, în care locuieşte, cum s-a spus, dreptatea (Matei XXII, 30). Soarele dreptăţii va străluci înşeptit (Evr. XII, 22), iar luna va străluci îndoit decât cerul strălucitor de acum. Stelele vor fi asemenea soarelui văzut de acum, oricare vor fi acestea şi oricare ar fi înţelesurile ce li le vor da cei înalţi cu gândirea. Toate vor fi mai presus de cuvânt ca întrecând toată înţelegerea. Căci vor fi spirituale şi dumnezeieşti şi se vor uni cu lumea înţelegătoare şi vor fi un alt rai înţelegător şi un Ierusalim ceresc (Evr. XII, 22), asemănătoare celor cereşti şi unite cu ele, o moştenire de nerăpit a fiilor lui Dumnezeu, din care niciunul n-a moştenit şi n-a locuit statornic cele de pe pământ şi n-a devenit domn măcar al unei bucăţi cât să pună piciorul (Fapte VII, 5).

Căci toţi am fost şi suntem şi vom fi străini pe pământ, cum spune toată dumnezeiasca Scriptură. Când deci toate cele de pe pământ se vor uni în întregime cu cele cereşti, atunci şi drepţii vor moşteni acel pământ reînnoit, pe care îl vor moşteni cei blânzi, fericiţi de Domnul (Matei V, 5). Acum unele s-au unit cu cele cereşti, altele se vor uni.

Sufletele sfinţilor, cum am spus înainte, se lipesc de Dumnezeu încă fiind în trup, prin darul Duhului Sfânt şi prin unirea cu El; dar vor fi reînnoite şi preschimbate şi înviate din morţi şi restabilite în lumina neînserată şi în slavă, după adormire. Dar trupurile lor încă nu, ci vor fi lăsate în morminte şi în stricăciune, având să se facă şi ele nestricăcioase la învierea cea de obşte, când toată zidirea aceasta pământească, văzută şi supusă simţurilor, se va preschimba şi se va uni cu cele cereşti, sau cu cele nevăzute şi mai presus de simţuri.

Întâi va trebui să se împlinească acestea, apoi va veni cu slavă multă şi cu putere (Matei XXIV, 30) prea- doritul şi preadulcele nostru împărat şi Dumnezeu Iisus

Hristos, ca să judece lumea şi să dea fiecăruia după faptele lui (Matei XVI, 27). După aceea, aşa cum într-o casă mare, sau în palatul împărătesc sunt multe locuri de odihnă şi de locuit şi în amândouă aceste feluri de locaşuri preadumnezeieşti este o mare felurime, aşa va face şi în noua creaţie multe împărţiri, dând fiecăruia moştenirea lui după vrednicia lui şi strălucirea şi podoaba ce i se cuvine pe temeiul virtuţilor şi faptelor lui.

Dar pentru că ei vor fi duhovniceşti şi străvezii şi uniţi cu acele dumnezeieşti locaşuri şi locuri de odihnă, Împăraţia Cerurilor le va fi o singură locuinţă şi aşa se va arăta tuturor drepţilor şi nu vor vedea decât pe împăratul pretutindeni. El va fi în faţa fiecăruia şi fiecare în faţa Lui şi va lumina în fiecare şi fiecare va lumina în El. Vai însă celor ce se vor afla atunci în afara casei aceleia.

După ce am spus destule şi câte trebuie despre acestea, spre cunoştinţa celor ce nu încearcă să ni se împotrivească din duh de gâlceavă, să vă facem, după putinţă cunoscut şi felul cum se unesc toţi sfinţii cu Hristos şi se fac una cu El.

6. Cum se unesc toţi sfinţii cu Hristos şi Dumnezeu

Toţi sfinţii sunt cu adevărat mădulare ale lui Hristos, Dumnezeu cel peste toate, şi cum s-a spus, sunt datori să se lipească de El (1 Cor. VI, 16) şi să se unească cu trupul Lui, ca El să fie capul lor (Colos. I, 18), iar sfinţii din veac şi până la ziua cea mai de pe urmă să fie mădularele Lui, ca să fie cei mulţi un trup al lui Hristos (1 Cor. XII, 27), ca un singur om.

De aici urmează că:

- *unii împlinesc rostul mâinilor, lucrând până azi şi făcând voia Lui preasfântă, făcând din cei nevrednici vrednici şi câştigându-i pentru El;*
- *alţii rostul umerilor, purtându-şi greutăţile unii altora (Gal. VI, 2), sau chiar pe cel pierdut (Luca XV, 6) aflat de ei, care înainte rătăcea pe munţi şi dealuri şi locuri pe care nu le cercetează Domnul (Iezechil XIV, 6; Prov. XIX, 23 ; Matei XVIII, 12), şi împlinind astfel voia Lui (Gal. VI, 2);*
- *alţii, al pieptului, izvorând celor însetaţi şi flămânzi dreptatea Lui Dumnezeu (Matei V, 6), apa cea prea limpede a cuvântului înţelepciunii şi cunoştinţei de negrăit şi procurându-le pâinea pe care o mănâncă Puterile de sus ale cerului (Ps. LXXVII, 25), ca unii ce se odihnesc la pieptul Lui şi sunt iubiţi de El;*
- *alţii, rostul pântecelui, primindu-le toate în sânul lor prin iubire şi purtând înlăuntrul lor duhul mântuirii şi având în ei simţirea în stare să cuprindă tainele Lui, de negrăit şi ascunse;*

- *alţii, rolul coapselor, purtând în ei rodnicia înţelesurilor vrednice de Dumnezeu ale teologiei tainice şi născând pe duhul mântuirii pe pământ (Isaia XXVI, 18), adică rodul şi sămânţa Duhului în inimile oamenilor prin cuvântul şi învăţătura lor;*
- *alţii, rostul picioarelor, dovedind bărbăţie şi răbdare în încercări, după pilda lui Iov şi neabătându-se de la statornicia în cele bune, nici slăbind în ele, ci purtând poverile darurilor Lui.*

Astfel deci, trupul Bisericii lui Hristos e ţinut în armonie şi sfinţit Lui din veac, păstrând întregimea şi neştirbirea în unirea fiilor lui Dumnezeu celor întâi-născuţi, înscrişi în ceruri (Evr. XII, 23). Căci către aceştia zice acum Dumnezeu: ***«Nu vă bucuraţi că dracii vi se supun»***, ceea ce produce în cei mai uşori mai degrabă mândrie şi părere de sine, ***«ci vă bucuraţi că numele voastre s-au scris în ceruri»*** (Luca X, 20).

Iar că sfinţii toţi, fiind mădularele lui Hristos, se fac un trup al Lui, dar că se vor face şi în viitor, voi încerca să o dovedesc şi din Sfânta Scriptură.

Mai întâi ascultă pe însuşi Mântuitorul nostru şi Dumnezeu, cum arată unirea nedesfăcută şi nedespărţită cu El, când zice către apostolii Săi: ***«Eu sunt întru Tatăl şi Tatăl întru Mine şi voi sunteţi întru Mine şi Eu întru voi»*** (Ioan XI, 26) şi iarăşi: ***«Dar nu Mă rog numai pentru aceştia, ci pentru toţi cei ce vor crede prin cuvântul lor în Mine, ca să fie toţi una»*** (Ioan XVII, 20). Iar voind să arate felul unirii, zice iarăşi: ***«Precum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, ca şi ei să fie una întru Noi»*** (Ioan XVII, 21). Făcând aceasta şi mai clar zice: ***«Şi Eu slava pe care Mi-ai dat-o Mie am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem. Eu întru ei şi Tu întru Mine ca să fie desăvârşiţi în Unul»*** (Ioan XVII, 22). Şi după puţin: ***«Părinte, pe care Mi i-ai dat voiesc ca unde sunt Eu să fie şi ei cu Mine, ca să vadă slava Mea, pe care Mi-ai dat-o Mie»*** (Ioan XVII, 24). Şi iarăşi: ***«Ca iubirea cu care M-ai iubit pe Mine, să fie întru ei şi Eu întru ei»*** (Ioan XVII, 26).

Ai văzut ce adânc de taine? Ai cunoscut ce copleşire nesfârşită de slavă covârşitoare? Ai înţeles că modul unirii e mai presus de minte şi de toată înţelegerea?

Ce minune, fraţilor, ce coborâre de negrăit a iubirii faţă de noi, a Iubitorului de oameni Dumnezeu ! ***Unirea pe care o are prin fire cu Tatăl Său, făgăduieşte să o aibă prin har şi cu noi, dacă vrem şi noi o vom avea cu El la fel, dacă vom lucra***

poruncile Lui. Căci ceea ce are El prin fire cu Tatăl, aceea ne dă şi nouă să avem cu El prin voinţă şi prin har.

Ce minune înfricoşătoare ! ***Slava pe care a dat-o Tatăl Fiului, ne-o dă şi nouă Fiul prin harul dumnezeiesc. Şi lucru şi mai mare e că precum El este întru Tatăl şi Tatăl este întru El, aşa Fiul lui Dumnezeu este întru noi şi noi, dacă voim, vom fi întru Fiul prin har.*** Ce har nepătruns ! Iubirea cu care Dumnezeu şi Tatăl a iubit pe Unul-Născut Fiul Lui, aceeaşi, spune, va fi întru noi şi însuşi Fiul lui Dumnezeu va fi întru noi. Şi pe drept cuvânt ! Căci odată ce s-a făcut rudenie cu noi prin trup şi ne-a făcut pe noi împreună-părtaşi ai dumnezeirii Sale, ne-a făcut pe toţi rudenii ale Lui. De altfel, odată ce dumnezeirea împărtăşită nouă prin comunicare este netăiată şi nedespărţită, e numaidecât de trebuinţă ca şi noi, cei ce suntem părtaşi nedespărţiţi la ea într-un singur Duh, să fim un trup cu Hristos.

Că acestea aşa sunt, ascultă pe Pavel care zice: ***«Căci în Hristos Iisus nu este rob şi liber, nu este iudeu şi elin şi scit, nu e barbar, ci Hristos este în toate şi în toţi»*** (Colos. III, 11). Vezi că nu a spus : «Ci toţi sunt creştini», ci «Hristos» la singular, ca fiind un trup din multe mădulare. Căci spunând mai întâi: ***«fiecăruia i s-a dat arătarea Duhului spre folos»*** (1 Cor. XII, 7) şi înşirând deosebirile darurilor, pe urmă acelaşi a adăugat iarăşi: ***«Iar toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh, împărţind fiecăruia îndeosebi, precum voieşte»*** (1 Cor. XII, 11). Şi făcându-ne cunoscute darurile date prin Duhul sfintelor mădulare ale lui Hristos, adaugă zicând: ***«Căci precum trupul este unul şi are multe mădulare, dar toate mădularele trupului celui unul, deşi multe, sunt unul şi deci sunt un trup, aşa şi Hristos. Căci într-un singur Duh noi toţi ne-am botezat într-un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi şi toţi am băut o singură băutură. Căci trupul nu este un mădular, ci multe»*** (1 Cor. XII, 12-14). Şi iarăşi, precum fiecăruia, cum am spus mai înainte, i se dă de Dumnezeu după vrednicie locul în preacuratele locaşuri, aşa şi în trupul Bisericii fiecare va fi aşezat în partea în care este vrednic.

Aceasta o arată după puţin acelaşi apostol în aceeaşi epistolă a lui: ***«Iar acum Dumnezeu a pus mădulare, pe fiecare dintre ele, într-un trup, precum a voit; deci mădularele sunt multe, dar unul este trupul»*** (1 Cor. XII, 18, 20). Iar ca să arate şi deosebirea mădularelor şi care sunt acestea şi cine sunt, a zis: ***«Iar voi sunteţi trup al lui Hristos şi mădulare din parte. Şi pe care i-a pus Dumnezeu în Biserică, mai întâi pe apostoli, în al doilea rând pe prooroci, în al treilea rând pe învăţători, apoi puterile, darurile vindecărilor, ajutoarele, cârmuirile, felurile limbilor»*** (1 Cor. XII, 27-28). Ai văzut deosebirile mădularelor lui Hristos ? Ai aflat care sunt mădularele Lui.

Ascultă tot pe acelaşi apostol arătând şi unirea mădularelor, urmând Stăpânului. Acela a învăţat că unirea pe care o are El cu Tatăl o avem şi noi la fel cu El. Iar ucenicul şi apostolul Lui a spus că ea e unirea pe care o are bărbatul cu femeia lui şi femeia cu bărbatul ei. De aceea zice: ***«Femeilor, supune-ţi-vă bărbaţilor voştri ca Domnului, că bărbatul este cap femeii, precum şi Hristos e cap Bisericii şi El este Mântuitorul trupului»*** (Efes. V, 23). Şi iarăşi: ***«Bărbaţilor, iubiţi pe femeile voastre, precum şi Hristos a iubit Biserica şi s-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească şi s-o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, sau altceva de felul acesta, ci ca să fie sfântă şi neprihănită»*** (Efes. V, 27). Şi puţin mai încolo: ***«Cel ce iubeşte pe femeia sa*** - ia aminte, te rog, la adâncimea cuvântului! - ***pe sine se iubeşte şi nimeni nu şi-a urât vreodată trupul său, ci-1 hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Domnul, Biserica, fiindcă mădulare ale trupului Lui suntem, din carnea şi din oasele Lui»*** (Efes. V, 28-29).

Vezi cum a arătat că precum Eva a fost luată din carnea şi din oasele lui Adam şi s-au făcut amândoi un trup, aşa şi Hristos ni se dă nouă pe Sine spre împărtăşire de carnea şi de oasele lui, pe care le-a arătat apostolilor, după ce a înviat din morţi, zicând: ***«Pipăiţi şi vedeţi că duhul carne şi oase nu are, cum Mă vedeţi pe Mine având»*** (Luca XXIV, 39). Ne dă să mâncăm din acestea însăşi (Ioan VI, 56) şi ne face şi pe noi una cu Sine prin această împărtăşire.

Şi voind să arate în chip covârşitor unirea noastră cu Dumnezeu, adaugă zicând: ***«Pentru aceasta*** - adică pentru Hristos - ***va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa»***, adică de Biserică, ***«şi vor fi amândoi un trup»*** (Efeseni V, 21), adică trupul lui Hristos şi al lui Dumnezeu. Ca dovadă că acesta este înţelesul cuvântului şi nu le spunem acestea din judecata noastră, adaugă zicând: ***«Taina aceasta mare este, iar eu vorbesc gândind la Hristos şi la Biserică»*** (Efes. V, 32).

Cu adevărat mare şi mai mult decât mare este şi va fi taina aceasta, căci comuniunea şi unirea, intimitatea şi rudenia ce o are femeia cu bărbatul şi bărbatul cu femeia, aceeaşi o are în chip vrednic de Dumnezeu şi mai presus de orice înţeles şi cuvânt şi Stăpânul şi Făcătorul tuturor cu întreaga Biserică, ca şi cu o femeie, unindu-se cu ea în chip neprihănit şi mai presus de cuvânt, fiind şi împreună-vieţuind în chip nedesfăcut şi nedespărţit cu ea, ca şi cu una ce este prea iubită şi prea dragă. Aşa şi Biserica s-a lipit unindu-se cu preaiubitul ei Dumnezeu, ca un trup întreg cu Capul ei propriu. Căci precum trupul nu poate trăi fără capul concrescut cu el, aşa nici Biserica credincioşilor, adică a fiilor lui Dumnezeu celor scrişi în ceruri (Evr. XII, 23), nu poate fi un trup deplin şi întreg al lui Dumnezeu, fără Cap, sau fără Hristos şi Dumnezeu; nu poate trăi viaţa adevărată şi

nepieritoare, dacă nu e hrănită în fiecare zi cu pâinea cea cerească (Matei VI, 11). Căci de la El vine tuturor celor ce-L iubesc puterea de a vieţui şi de a creşte la starea de bărbat desăvârşit, la măsura plinătăţii Lui (Efes. IV, 13).

Prin aceasta s-a lămurit în chip clar întrebarea pusă de cuvântul nostru, cum sfinţii de la început şi până acum şi până la sfârşitul lumii, ajunşi un trup cu Hristos, vor fi şi în viitor cu Hristos şi în Hristos. Să cercetăm acum şi modul cum va trebui să se plinească lumea de sus. Deschideţi deci urechile şi faceţi mintea conducătoare să ia aminte la cele ce vor fi spuse, pentru că cuvântul nostru va atinge la tot pasul întrebări privitoare la lucrurile dumnezeieşti.

7. Cum trebuie să se plinească lumea de sus şi ce este ea şi în ce fel se va plini

Trebuie să ne întrebăm mai întâi despre ce lume se spune că trebuie să se plinească şi fără a cărei plinire nu va veni sfârşitul şi ce este sfârşitul însuşi de care se vorbeşte. Eu socotesc că însăşi Biserica lui Hristos şi omul întreg este o lume înfrumuseţată, în care se spune că locuieşte şi umblă Dumnezeu (2 Cor. VI, 16) şi trimite razele strălucitoare ale darurilor Lui, ca Cel ce e Soarele dreptăţii (Maleahi III, 20).

E Biserica de care ştim că e numită şi trupul şi mireasa lui Hristos, cum zice Pavel, cel ce o conduce la mirele ei. ***«V-am logodit cu un bărbat, ca să vă înfăţişez fecioară curată lui Hristos»*** (2 Cor. XI, 2). La fel spune dumnezeiescul David: ***«De faţă a stătut împărăteasa, la dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată şi felurit împodobită»*** (Ps. XLIV, 10).

Deşi spun mulţi că aceasta s-a zis numai despre Născătoarea de Dumnezeu, dar se potriveşte foarte bine şi pentru Biserica Fiului ei şi a lui Dumnezeu, cum vor arăta mai limpede cele următoare. ***«Aduce-se-vor în urma ei împăratului fecioare, sau suflete. Sufletele apropiate ei se vor aduce Ţie. Aduce-se-vor întru bucurie şi veselie, aduce-se-vor împăratului în locaşul bisericesc»*** (Ps. XLIV, 16).

Ce socoteşti că este locaşul acesta? Socoteşti oare că altul este locaşul şi altul împăratul? Nicidecum. Căci precum Hristos este Capul Bisericii şi Dumnezeu, aşa este El şi locaşul ei, precum şi Biserica însăşi este locaşul Lui şi o lume frumoasă, cum ne-au lămurit cele de mai sus . Dar acestea trebuie să le reluăm şi să le spunem spre o dovedire mai cu prisos şi mai amănunţită.

Care sunt acestea? Cele ce Hristos şi Dumnezeu însuşi le-a spus către Tatăl Său despre credincioşi şi despre apostolii Săi înşişi: ***«Nu numai pentru aceştia Mă rog,***

ci şi pentru toţi cei ce vor crede prin cuvântul lor în Mine, ca toţi să fie una» (Ioan XVII, 20). Cum una ? ***«Precum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, ca şi ei întru Noi, una să fie»*** (Ioan XVII, 21). Vezi că Acelaşi s-a făcut şi împărat şi locaş sfânt al celor ce se mântuiesc?

Aflã apoi şi cum toţi credincioşii sau Biserica, împărăteasa, şi cei ce vor urma ei sunt locaş sfânt şi lumea lui Dumnezeu şi a împăratului Hristos. Căci zice: ***«Eu în ei şi Tu, Părinte, întru Mine, ca să fie desăvârşiţi întru Unul»*** (Ioan XII, 23). Şi ce spune Pavel, ucenicul Lui? ***«Nu ştiţi că sunteţi locaşul sfânt al lui Dumnezeu şi Duhul Lui cel Sfânt locuieşte întru voi ?»*** (1 Cor. III, 16). ***Vezi cum consună cuvintele apostolului întocmai cu cele ale Domnului, arătând şi ele că Biserica e locaş sfânt şi lumea împăratului Dumnezeu ?*** Cunoaşte că Acelaşi era Care vorbea în prooroci şi în apostoli şi Acelaşi este Care vorbeşte şi acum în unii şi în alţii.

8. Dacă nu se vor naşte toţi cei mai înainte rânduiţi din neam în neam până la ziua de apoi şi nu vor ajunge la plinire, nici lumea de sus nu se va plini

Deci trupul lui Hristos şi mireasa Lui şi lumea de sus şi locaşul sfânt al lui Dumnezeu este Biserica, iar mădularele trupului Lui sunt toţi sfinţii. Dacă e aşa, dar nu toţi au venit la existenţă, e vădit că nici trupul lui Hristos, nici lumea de sus, adică Biserica lui Dumnezeu nu s-a împlinit întreagă. Sunt azi în lume mulţi care nu cred, sau şi dintre cei ce cred în Hristos sunt mulţi păcătoşi şi risipitori care trebuie să se schimbe făcând pocăinţă, mulţi neascultători care vor trebui să se facă ascultători, mulţi care vor avea încă să se nască şi să placă lui Dumnezeu până la trâmbiţa din urmă.

Trebuie deci să se nască şi să fie aduşi la existenţă toţi cei mai înainte cunoscuţi şi să se plinească lumea mai presus de lume a Bisericii celor întâi-născuţi, Ierusalimul întru cele cereşti (Evrei XII, 22-29). Atunci va fi sfârşitul şi se va înfăptui plinătatea trupului lui Hristos de către cei mai dinainte rânduiţi de Dumnezeu ca să fie în chipul Fiului Său (Rom. VIII, 29). Aceştia sunt fiii luminii şi ai zilei Lui (1 Tes. V, 5). Aceştia toţi, care sunt mai înainte rânduiţi şi scrişi şi număraţi, se vor adăuga şi alipi la trupul lui Hristos. Atunci, ajuns întreg şi ne mai lipsindu-i nici un mădular, se va împlini sau desăvârşi. Aceasta pare să se potrivească adevărului şi apostolului Pavel, care spune: ***«Până ce vom ajunge toţi la bărbatul desăvârşit, la măsura vârstei plinătăţii lui Hristos»*** (Efes. IV, 13). ***«Căci pe care i-a cunoscut de mai înainte, pe aceia i-a şi rânduit de mai înainte ; iar pe care i-a rânduit de mai înainte, pe aceia i-a şi chemat; iar pe care i-a chemat, pe aceia i-a şi***

îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceia i-a şi slăvit, ca să fie în chipul Fiului Său» (Rom. VIII, 29-30).

Vezi cum sunt mai înainte rânduiţi şi mai înainte cunoscuţi toţi sfinţii? Vezi cum zice că i-a şi scris pe aceştia? Căci zice: ***«V-aţi apropiat de Sion, de muntele şi de cetatea Dumnezeului celui viu, de Ierusalimul cel ceresc şi de adunarea a zeci de mii de îngeri».*** Apoi adaugă: ***«Şi de Biserica celor întâi-născuţi, scrişi în ceruri»*** (Evr. XII, 23). Dacă sunt scrişi, e vădit că sunt şi număraţi, precum s-a scris: ***«Cunoaşte Domnul pe ai Săi»*** (2 Tim. II, 19). Şi cuvântul evlavios zice: ***«Chiar şi perii capului vostru sunt număraţi»*** (Matei X, 30). Dacă perii capului nostru sunt număraţi, cu cât mai mult noi? ***Deci toţi sfinţii sunt mai înainte cunoscuţi lui Dumnezeu, mai înainte rânduiţi şi număraţi şi scrişi după numele lor în ceruri. Ca atare, ei sunt mădulare ale lui Hristos, care trebuie să se facă un trup al Lui şi să se desăvârşească în El. Prin aceasta cuvântul a dovedit că atunci când toţi aceştia vor fi adunaţi şi se vor fi făcut un trup al lui Hristos, se va împlini lumea de sus, adică Ierusalimul cel ceresc care este Biserica celor întâi-născuţi sau întreg trupul Bisericii, al împărătesei lui Dumnezeu, care este trupul lui Hristos-Dumnezeu.***

Unde sunt deci cei ce născocesc, în deşertăciunea cugetărilor lor (Efes. IV, 17), multe locaşuri, spre pieirea lor ? Unde sunt cei ce zic: «Nu voim să intrăm în Împărăţia Cerurilor. Căci aceasta e prea mult. Ci voim să fim în loc de odihnă şi aceasta ne ajunge»?

Toţi sfinţii din veac trebuie să fie un trup cu Hristos şi unde socotesc aceştia că vor fi, dacă se vor afla nevrednici de trupul acesta şi se vor tăia de la el? Dacă toată lumea se va reînnoi prin foc, în ce loc presupun ei că vor fi, ca să nu treacă prin foc şi să nu fie cercaţi de el? Cu adevărat s-au făcut deşerţi în cugetările lor şi inima lor nepricepută s-a întunecat. Căci spunând că sunt înţelepţi, s-au făcut nebuni (Rom. I, 22).

Dar să cercetăm acum care este nunta de taină a lui Dumnezeu. Deci să îndreptăm cuvântul spre altă temă. Care temă ? Cea pe care caută s-o cunoască cei neintroduşi: Oare se vor cunoaşte în veacul viitor sfinţii întreolaltă, când fiecăruia i se va da de Dumnezeu după faptele lui, sau nu? (Rom. I, 22). Trebuie să începem întâi de la cuvintele evanghelice şi aşa cuvântul înaintând pe drumul drept va lămuri şi acestea.

9. La cuvintele Evangheliei: «Asemănatu-s-a Împărăţia Cerurilor» (Matei XXII, 1-14) şi care este nunta de taină a lui Dumnezeu

«Asemănatu-s-a, zice, Împărăţia Cerurilor, împăratului care a făcut nunţi fiului său şi a chemat pe mulţi».

De care împărat vorbeşte, dacă nu de însuşi Tatăl Său şi Dumnezeu? Şi cui altcuiva a făcut nuntă, dacă nu Fiului Său Unul-Născut şi Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos însuşi? Dar cu cine sau cu ce împărat a primit Stăpânul şi împăratul tuturor să facă înţelegerea de căsătorie?

Fiecare din noi oamenii, când vrea să aducă o mireasă fiului său, se grăbeşte să ia pe fiica celui mai de vază şi mai slăvit şi mai bogat. Pe cine va găsi deci Dumnezeu deopotrivă cu El, ca să-şi aducă Sieşi mireasă de la el ? Căci zice proorocul: ***«Cel ce ţine în mâna Lui marginile pământului şi pe cei ce locuiesc în el, ca pe nişte lăcuste»*** (Isaia XL, 22). Iar în alt loc: ***«Dumnezeu cel veşnic, Care a întocmit marginea pământului»*** (Isaia XL, 28) şi a întemeiat pe nimic stâlpii lui (Iov XXXVIII, 4-6). Iar David zice: ***«Cel ce priveşte la pământ şi-l face să se cutremure»*** (Ps. CIII, 32).

Deci Cel ce este aşa, să vedem a cui fiică a luat ca mireasă şi a făcut nunţi Fiului Său. Vreţi să aflaţi a cui? Mărimea coborârii Lui îmi ameţeşte gândul şi mă cutremur să v-o spun. Dar încrezându-mă în bunătatea Lui, voi spune: ***şi-a luat ca mireasă pe fiica celui ce s-a răzvrătit împotriva Lui şi a celui ce a săvârşit desfrânare şi ucidere; ca să spun aşa, a unui desfrânat şi ucigaş.*** Vezi ce bunătate şi coborâre de negrăit ? Vezi ce covârşitoare iubire de oameni? Vezi mărimea iubirii şi a bunătăţii?

Învaţă deci de aici, tu cel ce-ţi închipui lucruri mari despre tine, să te smereşti şi să fii modest şi niciodată să nu te înalţi asupra cuiva, chiar dacă ai fi cel mai mare împărat dintre împăraţi, cel mai vestit dintre conducători, cel mai bogat dintre toţi bogaţii; învaţă privind la Domnul tuturor, la Sfântul sfinţilor, la fericitul Dumnezeu şi singurul Stăpânitor, la Cel ce locuieşte în lumina neapropiată (1 Tim. VI, 15-16), Care coboară astfel şi-Şi aduce mireasă Fiului Său Unul-Născut de la cel ce s-a răzvrătit, El, Cel nevăzut, Cel necuprins, Cel nepătruns, Făcătorul şi Ziditorul tuturor, pentru tine şi pentru mântuirea ta.

Şi cine e cel ce a săvârşit ucidere şi desfrânare, pe a cărui fiică şi-a ales-o Sieşi ca mireasă ? David, fiul lui Iesei, care a omorât pe Urie şi a preacurvit cu femeia lui (2 Reg. XI, 2-5). ***Pe fiica acestuia, pe Maria, pe prea neprihănita şi***

preacurata Fecioară a ales-o El de mireasă. O numesc pe aceasta prea neprihănită şi prea curată în asemănare cu noi oamenii de atunci, comparând-o cu aceia şi cu noi, robii ei; faţă de Mirele ei însă şi Părintele Aceluia, ea e om, dar e curată şi prea curată şi mai curată şi mai neprihănită decât toţi oamenii din toate neamurile. Pe aceasta a ales-o pentru Fiul Său şi i-a făcut nunţi. În ce fel? Ascultă cu luare-aminte.

Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos a trimis pe unul din slujitorii Săi, pe arhanghelul Gavriil, din înălţimea cea sfântă a Sa (Ps. CI, 20). Acesta coborând, înfăţişează fecioarei taina şi-i spune: «Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine» (Luca I, 28). Şi împreună cu cuvântul, a intrat întreg Cuvântul ipostatic şi de o fiinţă al lui Dumnezeu şi Tatăl în pântecele Fecioarei şi prin venirea şi împreună-lucrarea Sfântului Său Duh, Celei de o fiinţă, a luat trup înzestrat cu minte şi cu suflet din sângele curat al ei şi s-a făcut om. Aceasta e deci unirea de negrăit şi nunta de taină a lui Dumnezeu şi aşa s-a făcut schimbul lui Dumnezeu cu oamenii, unindu-se în chip neamestecat cu fiinţa şi cu firea noastră stricăcioasă şi săracă Cel mai presus de fire şi de fiinţă. Deci Fecioara a zămislit şi a născut din două firi, în chip minunat, adică din dumnezeire şi omenitate, pe Fiul cel Unul, Dumnezeu desăvârşit şi om desăvârşit, pe Domnul nostru Iisus Hristos, Care n-a stricat nici fecioria ei şi nu s-a despărţit nici de sânul părintesc.

Dar harul îmi dă şi mă îndeamnă ca, pornind de la cuvântul evanghelic, să cuget şi la alt lucru, care se petrece pururea în chip tainic şi în toţi fiii luminii. ***Căci de ce n-a spus : «A făcut nuntă Fiului Său», ci «nunţi»?*** De aici îmi vine un gând nou. De ce? Fiindcă cu fiecare dintre credincioşii şi fiii zilei se săvârşeşte pururea aceeaşi nuntă în chip apropiat şi fără mare deosebire. Cum şi în ce fel? ***Dumnezeu, unindu-se cu noi într-o nuntă prea neprihănită şi prea curată, înfăptuieşte în noi ceva ce întrece puterea noastră. Ce este aceasta***? Ascultă cu luare-aminte.

10. Că toţi sfinţii zămislesc în ei pe Cuvântul lui Dumnezeu în chip apropiat Născătoarei de Dumnezeu şi-L nasc pe El şi El se naşte în ei şi ei se nasc din El şi cum sunt fii şi fraţi şi mamă ai Lui

Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu, intrând în pântecele preasfintei Fecioare şi luând trup din ea şi făcându-se om, s-a născut, cum am spus, om desăvârşit şi Dumnezeu desăvârşit, fiind acelaşi amândouă în chip neamestecat.

Ia aminte deci: cum se petrece cu noi acest lucru mai mare ca noi? ***Fiecare din noi oamenii credem în El, Fiul lui Dumnezeu şi Fiul pururea Fecioarei şi Născătoarei de Dumnezeu Maria şi crezând primim cuvântul despre El cu credinţă în inimile noastre; ca urmare mărturisindu-L cu gura şi pocăindu-ne îndată din suflet de fărădelegile săvârşite de noi mai înainte, precum a intrat Dumnezeu, Cuvântul Tatălui, în pântecele Fecioarei, aşa Cuvântul se află şi în noi ca o sământă.***

Minunează-te, auzind această taină înfricoşătoare şi primeşte acest cuvânt vrednic de credinţă cu toată încredinţarea şi credinţa. ***Deci îl zămislim pe El nu în chip trupesc, cum L-a zămislit Fecioara şi Născătoarea de Dumnezeu, ci înţe-legător şi fiinţial. Şi-L avem în inimile noastre pe însuşi Acela pe care L-a zămislit şi Fecioara Maria***, cum zice dumnezeiescul Pavel: ***«Dumnezeu, Care a zis să strălucească lumina din întuneric, Care a strălucit în inimile noastre spre luminarea cunoştinţei Fiului Său»*** (2 Cor. IV, 6). E ca şi cum ar zice: «El însuşi a strălucit întreg în chip fiinţial întru noi». Şi că acesta este înţelesul a ceea ce a spus, a arătat în cele următoare, zicând: ***«Şi avem comoara aceasta în vase de lut»*** (2 Cor. IV, 7), numind comoară pe Duhul Sfânt.

În alt loc numeşte însă Duh şi pe Domnul: ***«Căci Domnul, zice, este Duh»*** (2 Cor. III, 17). Iar acestea le spune, ca atunci când auzi de Fiul lui Dumnezeu să înţelegi şi să auzi odată cu El şi pe Duhul şi când auzi iarăşi de Duhul, să înţelegi împreună cu El şi pe Tatăl, întrucât şi despre Tatăl zice: ***«Duh este Dumnezeu»*** (Ioan IV, 24). Peste tot te învaţă nedespărţirea şi de o fiinţimea Sfintei Treimi şi că unde este Fiul, acolo e şi Tatăl, şi unde e Tatăl, acolo e şi Duhul şi unde e Duhul Sfânt, acolo e întreaga dumnezeire tripostatică, Dumnezeu cel Unul, Tatăl cu Fiul şi cu Duhul Său, Cel de o fiinţă, ***«Cel ce e binecuvântat în veci. Amin»*** (Rom. I, 25).

Aşadar, crezând din tot sufletul şi căindu-ne cu căldură, zămislim, cum s-a spus, pe Cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre, ca Fecioara, dacă avem sufletele noastre fecioare şi curate. Şi precum pe aceea, fiindcă era prea neprihănită, nu a topit-o focul dumnezeirii, aşa nici pe noi nu ne topeşte dacă avem inimile curate şi

neprihănite, ci se face în noi rouă din cer şi izvor de apă şi râu de viaţă nemuritoare
.
Că şi noi primim la fel focul neîngustat al dumnezeirii, ascultă pe Domnul zicând: ***«Foc am venit să arunc pe pământ»*** (Luca XII, 49). ***Care alt foc, dacă nu Duhul de o fiinţă cu dumnezeirea Lui, cu Care intră împreună şi e împreună-văzut cu Tatăl şi vine şi El înlăuntrul nostru.***

După ce cuvântul lui Dumnezeu s-a întrupat o singură dată din Fecioara Maria şi s-a născut din ea trupeşte în chip de negrăit şi mai presus de cuvânt, întrucât nu se mai poate întrupa sau naşte trupeşte iarăşi din fiecare din noi, ce face ? ***Ne împărtăşeşte spre mâncare trupul Său preacurat, pe care l-a luat din trupul neprihănit al preacuratei Născătoarei de Dumnezeu Maria, născându-se din ea trupeşte. Şi mâncând acest trup al Lui, fiecare din noi cei credincioşi, care îl mâncăm cu vrednicie, îl avem în noi, întreg pe Dumnezeu cel întrupat, pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe însuşi Fiul lui Dumnezeu şi Fiul preacuratei Fecioarei Maria, Care şade de-a dreapta lui Dumnezeu şi Tatăl.***

Aceasta potrivit cu însăşi spusa Lui: ***«Cel ce mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu, rămâne întru Mine şi Eu întru el»*** (Ioan VI, 56). Dar nu provine niciodată din noi, sau nu se naşte trupeşte şi nu se desparte de noi. Căci nu se mai cunoaşte după trup (2 Cor. V, 17), ca unul ce ar fi în noi ca un copil, ci este netrupeşte în trupul nostru, amestecându-se cu fiinţele şi cu firile noastre în chip de negrăit şi îndumnezeindu-ne, ca pe unii ce suntem contrupeşti cu El şi trup din trupul Lui şi os din oasele Lui (Efes. V, 29).

Acesta este lucrul cel mare al negrăitei iconomii şi al coborârii Lui mai presus de cuvânt, săvârşit în noi; aceasta e taina plină de toată înfricoşarea, pe care am şovăit să o descriu şi am tremurat să o înfăţişez.

Dar Dumnezeu pururea voieşte să-Şi descopere şi să ne arate iubirea Sa faţă de noi, ca şi noi, înţelegând şi respectând marea Sa bunătate, să voim să-L iubim pe El. ***De aceea, mişcat de Duhul care mişcă şi luminează inimile noastre, am făcut aceste taine cunoscute prin scris, nu ca să dovedesc că vreun om este egal cu cea care L-a născut pe Domnul în chipul naşterii celei de negrăit - să nu fie ! - căci nu este cu putinţă acest lucru. Pentru că alta este naşterea de negrăit cu trupul a lui Dumnezeu Cuvântul din ea şi alta este cea care se săvârşeşte duhovniceşte din noi.***

Aceea, născând pe Fiul şi Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu, a născut taina zidirii din nou a neamului nostru şi mântuirea lumii întregi pe pământ, adică pe Domnul

nostru Iisus Hristos şi Dumnezeu, Care a unit cele despărţite cu Sine însuşi (Efes. II, 14-15) şi a ridicat păcatul lumii (Ioan I, 29). Iar aceasta, născând în Duhul dumnezeiesc pe cuvântul cunoştinţei lui Dumnezeu, lucrează totdeauna în inimile noastre taina înnoirii sufletelor omeneşti şi comuniunea şi unirea cu Dumnezeu-Cuvântul.
Aceasta ne-o dă să înţelegem şi cuvântul dumnezeiesc care spune: ***«Prin care am luat în pântece şi am suferit durerile naşterii şi am născut duh de mântuire, pe care l-am născut pe pământ»*** (Isaia XXVI, 18).

Scopul meu a fost să arăt iubirea Lui nesfârşită şi curată faţă de noi şi că dacă voim, noi toţi ne putem face, în chipul amintit, mame, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos (şi fraţi ai lui) şi ne putem face deopotrivă cu ucenicii şi apostolii Săi, nu după vrednicia acelora, nici după călătoriile şi ostenelile ce le-au suportat, ci după harul lui Dumnezeu şi după darul Lui pe care l-a vărsat peste toţi cei ce voiesc să creadă şi să urmeze Lui fără întoarcere.

Căci însuşi El voieşte aceasta, spunând: ***«Mama Mea, zice şi fraţii Mei sunt cei ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi-l împlinesc pe el»*** (Luca VIII, 21). Vezi cum a ridicat la cinstea de mame ale Lui pe toţi cei ce ascultă cuvântul Lui şi-l împlinesc pe el şi cum numeşte fraţi şi rudenii ale Lui, pe toţi aceştia? ***Dar aceea a fost mamă a Lui în chip propriu, ca una ce L-a născut, cum am spus, pe Acesta, în chip de negrăit şi fără bărbat, trupeşte. Iar sfinţii toţi îl au ca unii ce L-au zămislit pe El după har şi după dar. Din Maica Lui preacurată a împrumutat trupul Său preacurat, dăruindu-i în schimb dumnezeirea - schimb minunat şi nou! Din sfinţi nu ia trup, ci le împărtăşeşte lor trupul Său îndumnezeit. Priveşte adâncul tainei! Harul Duhului sau focul dumnezeirii, este al Mântuitorului şi Dumnezeului nostru, din firea şi din fiinţa Lui, iar trupul Lui nu este de acolo, ci din trupul preacurat şi sfânt al Născătoarei de Dumnezeu şi din sângele ei prea neprihănit, din care luându-1 şi l-a însuşit, după cuvântul evlavios: «Şi Cuvântul trup s-a făcut» (Ioan I, 14).***

De aceea, Fiul lui Dumnezeu şi al neprihănitei Fecioare împărtăşeşte sfinţilor, cum s-a spus, din firea şi fiinţa Tatălui celui împreună-veşnic, harul Său dum-nezeiesc, precum zice prin Proorocul: ***«Şi în zilele de pe urmă, voi vărsa din Duhul Meu peste tot trupul»*** (Fapte II, 16), se înţelege, cel credincios; iar din firea şi fiinţa celei ce L-a născut pe El în chip propriu şi cu adevărat, trupul pe care l-a luat din ea.

Şi precum din plinătatea Lui noi toţi am luat (Ioan I,16), aşa şi din trupul neprihănit luat din preasfânta Sa Maică, primim toţi şi precum Fiul ei şi Dumnezeu s-a făcut

Hristos şi Dumnezeul nostru, dar a fost şi fratele nostru, aşa şi noi - o, negrăită iubire de oameni! - ne facem fii ai Născătoarei de Dumnezeu, Maica Lui şi fraţi ai lui Hristos. ***Căci toţi sfinţii sunt aceasta prin nunta cea prea neprihănită şi prea necunoscută săvârşită cu ea şi în ea, datorită căreia Fiul lui Dumnezeu e din ea şi sfinţii sunt din El.*** Căci precum Eva cea dintâi a născut din împreunare şi din sămânţa lui Adam şi din ea şi prin ea s-au născut toţi oamenii, aşa şi Născătoarea de Dumnezeu, primind pe Cuvântul lui Dumnezeu-Tatăl în loc de sămânţă, L-a zămislit şi L-a născut numai pe Unul-Născut din Tatăl dinainte de veci şi Unul-Născut şi întrupat din ea, în zilele de pe urmă. Şi încetând ea să zămislească şi să nască, Fiul ei a născut şi naşte în fiecare zi pe cei ce cred în El şi păzesc sfintele Lui porunci.

Căci odată ce naşterea noastră în stricăciune s-a făcut prin femeia Eva, trebuia ca naşterea noastră duhovnicească şi naşterea noastră din nou să se facă prin bărbat, adică prin al doilea Adam şi Dumnezeu. Priveşte potriveala raţională a lucrurilor: sămânţa celui stricăcios a născut şi naşte fii stricăcioşi şi muritori; iar Cuvântul nemuritor şi nestricăcios al Nemuritorului şi Nestricăciosului Dumnezeu a născut şi naşte pururea fii nestricăcioşi şi nemuritori, după ce s-a născut El însuşi din Fecioară, prin Duhul Sfânt.

Potrivit acestora, ***Maica lui Dumnezeu este Stăpâna şi împărăteasa şi Doamna şi Maica tuturor sfinţilor, iar sfinţii toţi sunt slujitorii ei, precum Maica este a lui Dumnezeu.*** Pe de altă parte, sunt fiii ei, întrucât se împartăşesc din preacuratul trup al Fiului ei. Credincios este cuvântul (1 Tim. I, 15 ; III, 1 ş.u.). Căci trupul Domnului este trupul Născătoarei de Dumnezeu. Şi împărtăşindu-ne din însuşi trupul îndumnezeit al Domnului, mărturisim şi credem că ne împărtăşim de viaţa veşnică, dacă nu-1 mâncăm pe acesta cu nevrednicie şi deci mai degrabă spre osânda noastră.

Iar rudenii ale ei sunt sfinţii în chip întreit.

- ✓ *După un chip, pentru că au rudenia din acelaşi lut şi din aceeaşi suflare sau suflet ;*
- ✓ *după al doilea chip, pentru că au comuniune şi părtăşie cu ea, prin trupul luat din ea ;*
- ✓ *iar după al treilea, pentru că prin sfinţenia ce se înfăptuieşte în ei după Duh, fiecare are în sine prin ea pe Dumnezeul tuturor zămislit în sine, precum L-a avut şi ea. Căci deşi L-a născut şi trupeşte, dar L-a avut întreg în sine totdeauna şi-L are şi acum şi pururea şi duhovniceşte şi-L are la fel, în chip nedespărţit.*

Aceasta e taina nunţilor, pe care le-a făcut Fiului Său Tatăl cel împreună-veşnic şi de aceeaşi cinste. Şi a chemat pe mulţi şi a trimis pe slujitorii Săi să-i cheme pe cei invitaţi la nunţi şi nu au voit să vină.

11. La cuvântul Evangheliei: «Şi a trimis pe slujitorii săi să cheme pe cei invitaţi la nuntă şi nu au voit să vină» (Matei XXII, 3-14)

Cine erau trimişii? Proorocii, zice.
Cine, invitaţii? Fiii iudeilor. Că ei erau atunci şi au fost de la început invitaţi şi nu au voit să asculte de ei.

«Iarăşi a trimis pe alţi slujitori, zicând: Spuneţi celor invitaţi : Iată, am pregătit ospăţul meu; taurii şi animalele îngrăşate au fost înjunghiate şi toate sunt gata. Veniţi la nunţi. Iar ei neluându-i în seamă, au plecat, unul la ogorul lui, altul la negustoria lui, iar ceilalţi prinzând pe slujitorii lui i-au batjocorit şi i-au omorât».

Despre ce slujitori vorbeşte ? De apostolii Lui.
Şi ce este ospăţul ? Împărăţia Cerurilor, pe care a pregătit-o celor invitaţi, potrivit hotărârii Lui de la întemeierea lumii (Rom. VIII, 28).
Ce sunt taurii şi animalele îngrăşate ? Fiul Fecioarei şi Dumnezeu, viţelul îngrăşat de dumnezeire. Acesta este şi taur, prin puterea cu adevărat de negrăit. Dar L-a numit la plural «tauri», pentru că trupul Lui cel sfânt se împarte în multe şi fiecare parte din el este iarăşi El întreg, fiind atât de puternic că răstoarnă pe toţi duşmanii celor care-L primesc şi le dă putere acestora ca să biruiască lumea şi să poată să se facă fii ai lui Dumnezeu (1 loan I, 17). Miel se numeşte Atotneprihănitul Miel al lui Dumnezeu (1 Petru I, 19), Cel de un an (Levitic XII, 6), iar Berbec, ca Cel care poartă deasupra crucea ca nişte coarne, prin care a dat vrăjmaşului lovitura de moarte şi pe care răstignindu-L ceilalţi, L-au omorât.

«Alţi slujitori» sunt sfinţii Săi apostoli, pe care i-a trimis, îndemnându-i să nu umble în calea păgânilor şi în cetatea samarine-nilor să nu intre, ci să meargă mai bine la oile cele pierdute ale casei lui Israel (Matei X, 5-6). Dar aceia nu i-au primit nici pe aceştia, ci pe unii i-au batjocorit şi bătut, pe alţii i-au omorât, între aceştia fiind şi Ştefan, întâiul dintre mucenici (Fapte VI, 8 ş.u.).

«Iar auzind împăratul, s-a mâniat şi trimiţând oştile lui i-a pierdut pe ucigaşii aceia şi a ars cetatea lor».

Aici vorbeşte de evreii necredincioşi pe care i-a şi nimicit, aducând prin venirea romanilor asupra lor, pustiirea totală a ţării lor. Dar prin oştile lui înţelege şi pe cei răi, trimişi spre pedepsirea altor răi, cum zice Dumnezeu prin Moise: ***«Voi trimite peste ei mânie şi urgie, război de pedepsire prin îngerii răi»*** (Ps. LXXVII, 49).

Atunci zise slujitorilor săi: ***«Nunta este gata, dar invitaţii nu erau vrednici. Mergeţi la răspântiile drumurilor şi pe care îi veţi afla, chemaţi-i la nunţi».***
Ai văzut legătura lucrurilor? Ai văzut potriveala pildei? ***«Şi ieşind, zice, slujitorii aceia la drumuri, i-au adunat pe toţi câţi i-au aflat buni şi răi şi s-a umplut nunta de meseni». Căci apostolii, străbătând lumea toată, au vestit cuvântul lui Dumnezeu şi pe toţi cei ce au ascultat i-au adunat într-o unică credinţă, a cunoştinţei de Dumnezeu, răi sau buni la năravuri, adică i-a preschimbat şi readus la virtute.*** Căci aceasta înseamnă «i-au adunat».

Dar şi din cele ce urmează învăţăm acelaşi lucru. Căci zice: ***«Dar intrând împăratul să vadă pe meseni, a văzut acolo un om neîmbrăcat în haină de nuntă şi i-a zis lui : prietene, cum ai intrat aci neavând haină de nuntă ? Iar acela tăcea. Atunci a zis împăratul slujitorilor: legaţi-i mâinile şi picioarele şi luaţi-1 şi aruncaţi-1 în întunericul cel mai din afară. Că mulţi sunt chemaţi, dar puţini aleşi».***

Vezi cum zice că cei preaschimbaţi la moravuri au fost adunaţi la masă, dar cei cu vreo viclenie sau răutate oarecare, chiar dacă vor intra, iarăşi vor fi scoşi cu ruşine de către îngeri, pe care îi numeşte şi slujitori. ***Deci mesenii de la nunţi sunt sfinţii. Iar cel ce nu are haină de nuntă***, ştiu că unii socotesc că sunt cei ce şi-au întinat trupurile lor numai prin curvie şi preacurvie şi ucideri. Dar nu este aceasta, ci vorbeşte de tot ***omul care se află sub o oarecare patimă sau păcat.***

Că acesta este adevărul, auzi de la Pavel care zice: ***«Nu vă înşelaţi: nici curvarii, nici preacurvarii, nici malahiţii, nici şodomiţii, nici furii, nici lacomii, nici slujitorii la idoli, nici beţivii, nici bârfitorii»*** - şi voi adăuga: nici cei ce au ură sau pizmă faţă de vreun frate ***«nu vor moşteni Împărăţia Cerurilor»*** - (1 Cor. VI, 9-10), nici nu vor avea parte de bucuria Domnului nostru Iisus Hristos.

Vezi că toată răutatea şi păcatul murdăreşte haina sufletului şi ne scoate din împărăţie?

12. Nu trebuie ca cineva din cei nedeprinşi să cerceteze tainele ascunse ale Împărăţiei Cerurilor, înainte de lucrarea poruncilor şi de înaintarea în virtuţi şi de desăvârşire şi că la a doua venire a Domnului toţi sfinţii se vor cunoaşte unii pe alţii

Să lăsăm deci discuţiile deşarte şi nefolositoare (Tit III, 9) şi să nu ne grăbim să aflăm înainte de vreme cele ce ţin de o vreme, ci să ascultăm mai bine de Domnul care zice : ***«Cercetaţi Scripturile»*** (Ioan V, 39).

- *Cercetaţi-le şi nu le iscodiţi în discuţii îndelungate.*
- *Cercetaţi Scripturile şi nu faceţi discuţii în afara Sfintelor Scripturi.*
- *Cercetaţi Scripturile, ca să fiţi învăţaţi despre credinţă, nădejde şi iubire.*

Despre credinţă, ca să nu fiţi purtaţi de orice vânt după nesiguranţa oamenilor fără reazim (Efes. IV, 14), ci întăriţi-vă prin dogmele drepte ale Bisericii Apostolice şi Universale şi «drept îndreptaţi» (2 Tim. II, 15) cuvântul ei. Dar nu numai aceasta, ci prin împlinirea poruncilor veţi fi învăţaţi să căutaţi şi rodul credinţei şi folosul din ea, iar când veţi putea afla acestea, atunci veţi dobândi şi nădejdea nefăcută de ruşine şi veţi avea în ea şi întreaga iubire faţă de Dumnezeu. Căci altfel, este cu neputinţă vreunui om să dobândească iubirea desăvârşită de Dumnezeu, decât prin credinţa neştirbită şi prin nădejdea sigură şi neîndoielnică. ***De ce, deci, uitând să ne cercetăm pe noi înşine în privinţă acestora, şi anume, dacă avem credinţă în Dumnezeu atâta cât El însuşi, Judecătorul nostru viitor, zice că o va cere de la noi, iscodim cele mai presus de noi, câtă vreme noi abia ştim cele de la picioarele noastre ?***

Credinţă şi fapte

Iar care este credinţa pe care Dumnezeu o cere de la noi şi pe care trebuie s-o avem în El, a arătat El însuşi în Evanghelie, zicând: ***«Cel ce voieşte să vină după Mine să se lepede de sine şi să-şi ia crucea sa şi să-Mi urmeze Mie»*** (Luca IX, 23); ***«Căci cel ce vine la Mine şi nu urăşte pe tatăl său şi pe mama sa şi pe fraţii săi, ba încă şi sufletul său, nu poate fi ucenicul Meu»*** (Luca XIV, 26). Şi iarăşi: ***«Cel ce a aflat sufletul său»***, rămânând alipit la cele spuse, ***«îl va pierde pe el»*** (Matei X, 39), ***«iar cel ce va pierde sufletul său pentru Mine şi pentru Evanghelia Mea»***, împlinind poruncile Mele, ***«îl va afla pe el în viaţa veşnică»*** (Marcu VIII, 35 ; Matei XVI, 25).

Aţi auzit semnele credinţei? Vă ajung acestea, sau aveţi nevoie să vi le reamintesc şi pe cele următoare ? ***Dacă voiţi să aflaţi că o astfel de credinţă cere Dumnezeu de la noi, încât crezând în El să nu ne mai îngrijim deloc de viaţa de aici, aflaţi aceasta chiar de la Domnul, Care zice limpede: «Nu vă îngrijiţi de ziua de mâine, ce veţi mânca, sau ce veţi bea, sau cu ce vă veţi îmbrăca»***(Matei VI, 25, 34). Şi ridicându-ne câte puţin spre cele mai desăvârşite, zice : ***«De te loveşte cineva peste obrazul drept, întoarce-i lui şi pe cel stâng ; şi celui ce voieşte să se judece cu tine şi să-ţi ia haina ta, lasă-i lui şi cămaşa ta»*** (Matei VI, 39-40); ***«şi celui ce răpeşte ale tale, nu i le cere înapoi»***(Luca VI, 30). ***Apoi cerând prisos de credinţă peste prisos, ne porunceşte să ne rugăm pentru duşmanii noştri şi să iubim şi să facem bine celor ce ne urăsc pe noi şi să ne rugăm pentru cei ce ne prigonesc pe noi (Matei V, 44). Şi ne porunceşte să facem altele multe, din care să se arate credinţa noastră în El. Numai atunci trebuie să zicem că suntem credincioşi. Căci fără acestea credinţa noastră este moartă (Iacob II, 20) şi noi înşine suntem morţi .***

Cercetează-te deci pe tine însuţi, tu căruia ţi se cer acestea. Şi dacă te vei afla că nu eşti lipsit de nimic din cele spuse, ci le împlineşti toate cu prisosinţă, din inimă şi cu voinţă fierbinte, vei cunoaşte că te ai în lumină pe tine însuţi şi nădejdea ce nu va fi făcută de ruşine; nu cea care vine în cei pierduţi din închipuirea de sine (2 Tes. II, 10) şi a cărei deşertăciune şi înşelăciune nu o poate recunoaşte nici unul din cei ce o au, ci nădejdea cea bună şi adevărată, în lumina adevărată şi nefăcută de mână . Iar în aceasta vei vedea purtată ca într-un car de heruvimi iubirea, care este Hristos. Dar de vei ajunge să o vezi, nu vei iscodi prin discuţii nimic din cele viitoare şi nevăzute, ci vei închide şi gura altora (1 Tim. I, 3) şi îi vei îndemna să nu iscodească ceva, nici să discute despre acelea. Căci vei fi aflat prin cercare că toate acelea sunt de necuprins cu mintea şi de negrăit cu cuvântul.

Dar dacă n-ai împlinit cele ce te-ajută în primul rând să te faci cunoscut ca credincios chiar de pe acum, şi încă n-ai deplina nădejde şi încredinţare că te vei mântui, şi nici nu poţi spune şi tu ca sfântul apostol Pavel: ***«Lupta cea bună m-am luptat, drumul am săvârşit, credinţa am păzit, de acum mă aşteaptă cununa dreptăţii, pe care mi-o va da Domnul, Judecătorul cel drept»*** (2 Tim. IV, 7-8), de ce iscodeşti să cauţi să afli de se vor cunoaşte sfinţii unii pe alţii în Împărăţia Cerurilor, când, ajunşi la contemplarea lui Dumnezeu cel peste toate, îl vom vedea pe El? Ce folos vei avea din aceasta? Spune-mi !

Am voit să aud şi să aflu de la tine ce folos vei avea dacă ai să afli şi ai să înveţi de la noi despre bucuriile, slăvirile, desfătările şi reaşezările din împărăţia lui Dumnezeu, câtă vreme eşti osândit, cum am spus, de conştiinta, fiindcă n-ai păzit poruncile date ţie de Hristos şi de aceea nu ai parte cu Hristos ? (Ioan XIII, 8). Nici unul, în nici un fel. Ci îţi vei pricinui mai degrabă o şi mai mare osândă, că, aflându-le acestea, le-ai dispreţuit şi n-ai voit să lepezi închipuirea de sine şi să dobândeşti smerenia.

De altfel, răspunde liniştit la întrebarea ce ţi-o pun cu blândeţe: de va cere un copil mic, care n-a învăţat încă nici alfabetul, să i se explice gramatica şi retorica, va primi oare vreun om stăpân pe raţiune, să ia în seamă măcar cu un singur cuvânt nebunia lui şi nu-1 va respinge mai degrabă pe acela că gândeşte lucruri nebuneşti şi copilăreşti şi cere fără judecată cele mai presus de puterea lui ? Iar dacă e drept şi cuvenit lucru să facă aşa în acestea, cu atât mai mult se cuvine să facă aşa în cele mai presus de cuvânt, de minte şi de înţelegere. Totuşi, dacă cineva, care nu cunoaşte nici măcar literele scrisului, va auzi cele ce le-au scris elinii prin alte cuvinte şi le va înţelege pe acestea ca pe cele spuse în dialectul propriu, nu e nici o mirare, dat fiind că aceia vorbesc despre cele supuse simţurilor şi scrierile lor sunt scrieri deşarte despre lucruri deşarte.

Cele despre care întrebi tu, nu sunt, însă, de felul acesta. Dar ce sunt şi cum? Cum zice Proorocul David : ***«Şi a aplecat cerurile şi s-a pogorât şi întuneric sub picioarele Lui»*** (Ps. XVII, 10). Ce este întunericul acesta ? Trupul Domnului, despre care Ioan, marele înaintemer-gător al Lui, a spus mai pe urmă: ***«Căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintelor»*** (Marcu I, 7). S-a coborât deci şi a venit îmbrăcând, în loc de întuneric, trupul. Şi iarăşi: ***«S-a suit pe heruvimi şi a zburat; a zburat pe aripi de vânturi. Şi a pus întunericul ascunziş al Lui, în jurul Lui, cortul Lui»*** (Ps. XVII, 11-12). Vezi că cercetarea ta nu se îndreaptă spre cele supuse simţurilor, ci spre cele dumnezeieşti şi necuprinse şi nu uşor de înţeles de toţi ?

Şi dacă a pus negura şi întunericul ascunziş al tainelor Lui şi e nevoie de multă lumină de la Preasfântul Duh spre înţelegerea tainelor ascunse, cum cercetezi cele ce nu poţi să le afli, odată ce nu te-ai făcut locaşul luminii dumnezeieşti, fiind încă nedesăvârşit şi neluminat ? Şi ca să nu bănuieşti, ca unul ce şezi în întuneric (Matei IV, 16), că şi Acela s-a ascuns, aşezându-se în întuneric, proorocul David a spus: ***«în jurul Lui, cortul Lui».*** El numeşte cort ceea ce numeşte Pavel lumină. Căci spune : ***«Cel ce locuieşte în lumina neapropiată»*** (1 Tim. IV, 16). Amândoi atrag luarea aminte asupra necuprinderii şi nemărginirii dumnezeirii Lui, nevoind să facă pe Dumnezeu circumscris. Ei spun aceasta, pentru că îşi îndreaptă cuvântul spre cei ce iscodesc cu privire la El. Nu socotiţi, o, voi cei fără de minte, că Domnul şi Dumnezeul cel înălţat, intrând (în cer) s-a ascuns în întuneric, ci este în slava Sa, în dumnezeirea care umple toate şi e mai presus de toate, în care era şi înainte de aceea.

Închipuirile deşarte ale celor nedesăvârşiţi

Iată, aşadar, că ai aflat în treacăt, de la noi, tainele dumnezeieşti şi înfricoşătoare ale credinţei noastre. ***Mai bine zis le-ai învăţat de la Duhul Sfânt prin noi. Ai aflat că Dumnezeu s-a coborât pe pământ şi s-a suit iarăşi la ceruri şi a pus întunericul ascunzişul Lui. Căci nu trebuia să ni se arate împreună cu slava Tatălui, înainte de Judecată, ci trebuie să se întâmple aceasta numai atunci; căci Tatăl Lui a pus şi timpul întru a Sa stăpânire (Fapte I, 7).***

Deci dacă aşa sunt tainele ascunse ale Împărăţiei Cerurilor şi nu s-a dat tuturor să le cunoască pe ele, după cuvântul Domnului (Matei XIII, 11), pentru ce, odată ce ai fost lăsat să lucrezi poruncile Lui, iscodeşti despre cele ascunse tuturor oamenilor ? Căci auzi în fiecare zi pe apostol spunând despre acelea ***«pe care ochiul nu le-a văzut, şi urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit»***; despre bunătăţile ***«pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El»*** (1 Cor. XI, 9). ***Fiindcă înainte ca El să se înalţe la cer şi să pună întunericul ascunziş al Lui, ne-a dat sfintele Lui porunci, cum ar zice cineva ca nişte unelte, iar credinţa în El ca un meşter. Astfel noi suntem vase, credinţa meşter, iar poruncile unelte, prin care Cuvântul meşter reface şi înnoieşte pe cei ce împlinesc poruncile Lui, ca prin lucrarea lor, curăţindu-ne, să ne luminăm de către Duhul, înaintând în cunoştinţa tainelor Împărăţiei Cerurilor.***

Şi precum uneltele fără meşter şi meşterul fără unelte nu pot face nimic, aşa nici credinţa fără împlinirea poruncilor şi nici împlinirea poruncilor fără credinţă nu ne poate înnoi şi plăsmui din nou, făcându-ne din vechi, noi. Dar când le vom dobândi pe amândouă în inima neşovăitoare şi ne vom face vase de bun folos Stăpânului (2

Tim. II, 21), spre primirea Mirelui spiritual, atunci şi Cel ce a pus întunericul ascunziş al Lui ne va reînnoi prin darul Duhului Sfânt şi ne va face din vechi, noi, ne va scula vii din morţi, va tăia întunericul şi va face să treacă prin el mintea noastră şi se va pleca spre noi ca printr-o deschizătură (1 Petru I, 12) şi ne va da să-L vedem, chiar dacă nu cu totul limpede, aşa cum se poate vedea cercul soarelui sau al lunii. Cei ajunşi aci învaţă din acestea sau mai bine zis cunosc şi înţeleg, încredinţându-se că nu pot ajunge altfel la o oarecare împărtăşire de bunătăţile de negrăit ale lui Dumnezeu, decât dacă vor tăgădui toată lumea (1 Ioan II, 15) împreună cu voile celor din ea, prin toate poruncile lui Dumnezeu, întru smerenia inimii şi întru credinţa neîndoielnică, dintr-o voinţă susţinută de tot sufletul. Mai mult decât atât, cei ce cred în Hristos, şi mai ales pruncii care s-au botezat şi care nu simt încă «darul harului lui Dumnezeu» (Efes. III, 7), vor trebui să străbată, întru veselia inimii şi cu bucurie, ostenelile pentru virtute, împreună cu toate încercările.

Tu deci, cel ce ai citit acestea, judecă-te pe tine nu întru închipuirea cunoştinţei mincinoase (1 Tim. VI, 20) şi întru făurirea de gânduri deşarte, ci întru frică şi cutremur. Şi de voieşti să afli ce stare de viaţă ai, întreabă-ţi sufletul şi spune-i: ***«Suflete, ai păzit toate poruncile lui Dumnezeu, sau nu ?» Şi deschizându-şi gura conştiinţei lui, îţi va spune în chip sigur adevărul. Căci nu se va ruşina de tine, ci te va înfrunta şi-ţi va arăta cele ce le-ai pus înainte şi le ai în tine, fie bune, fie rele. Căci în conştiinţă vei afla, fie că ai iubit lumea, fie că ai slujit mai mult lui Dumnezeu, fie că ai căutat slava de la oameni, fie că ai dorit numai pe cea dată de Dumnezeu. Privind în tine însuţi ca într-o cutie şi pipăind conţinutul şi scoţând una câte una din cele aşezate în ea, le vei cunoaşte în chip limpede.***

Presupune deci că întâi e aşezată acolo dragostea de mărire şi de slavă deşartă, un fel de a plăcea oamenilor, dulceţile laudelor de la oameni, veşmântul făţărniciei, sămânţa ascunsă a iubirii de arginţi şi, simplu vorbind, multe de acestea aşezate în ea, una acoperită de alta; iar deasupra tuturor acestora să presupunem că e îngâmfarea - căci cunoştinţa, zice, îngâmfă (1 Cor. VIII, 1) - iar împreună cu ea, închipuirea de sine şi părerea că eşti ceva, nedându-ţi seama că cel cu cugetul îngâmfat nu e nimic (Gal. VI, 3). Toate acestea, fiind adăugate la celelalte pe care le-am amintit înainte, spune-mi cum vei putea să le deosebeşti? Vei spune, fără îndoială, că nicidecum.

Spune-mi, aşadar, acum şi aceasta. Poate că nu eşti convins că peste inima ta ai aşezat un fel de acoperământ din acestea; poate nu crezi, cum nici evreii nu cred, fapt pentru care-i mustră Pavel (Rom. VIII, 23 ; 2 Cor. III, 15). Şi de aceea nu înlături acoperământul acesta de pe inima ta, ca să vezi patimile ascunse sub el şi

să te milostiveşti de amărâtul tău suflet şi să te grăbeşti să-l curăţi şi să speli ochii lui înţelegători şi faţa lui cu lacrimi fierbinţi, aruncând înapoia ta toată înţelepciunea şi cunoştinţa din afară, după îndemnul lui Pavel, ca să te faci nebun lumii acesteia şi să te faci înţelept în Hristos (1 Cor. IV, 10). Dar atunci, spune-mi, cum, odată ce eşti nebun, îţi voi descrie cele privitoare la Dumnezeu şi la cele dumnezeieşti, care sunt ascunse şi nevăzute? Nu mă vei dispreţui tu însuţi, ca pe unul care face un lucru fără rost, şi nu vei zice în tine însuţi cu dreptate: «Acesta e cu adevărat nebun, căci îmi povesteşte despre lucruri neînţelese întregii suflări de sub cer şi întregii suflări ce se află deasupra cerului?» Căci cele ce vor avea să fie atunci, nici îngerii lui Dumnezeu nu le ştiu. Fiindcă dacă nu au cunoscut nici venirea Lui pe pământ, cum sau când avea să se coboare şi să se facă om, cu cât mai mult nu pot cunoaşte venirea Lui cea de pe urmă întru slavă, când va fi, cum va fi şi care vor fi darurile ce le va împărtăşi sfinţilor Lui ? Că acestea aşa sunt cu adevărat, a arătat Pavel zicând : ***«Ca să se facă cunoscute acum începătoriilor şi stăpâniilor prin Biserică înţelepciunea cea de multe feluri a lui Dumnezeu»*** (Efes. III, 10). Ba a arătat şi Domnul, spunând despre venirea Sa că ***«Puterile cerurilor se vor clătina»*** (Matei XXIV, 29), adică se vor uimi şi se vor minuna, văzând deodată ceea ce, fără îndoială, n-au văzut până atunci. Iar dacă puterile cerurilor nu ştiu, cum îndrăzneşti să spui tu că sfinţii nu se vor cunoaşte unii pe alţii în împărăţia lui Dumnezeu, când se vor împărtăşi de vederea Lui ? Dar şi tu, care-l contrazici, pe cel ce zice: «Ei trebuie să se cunoască numaidecât unul pe altul», întrebi: de unde o şti aceasta ?

Cunoştinţa întreolaltă a sfinţilor

O, neştiinţă şi nebunie şi întunecime ! Nu tremuraţi, nu vă temeţi ? Căci din cuvintele voastre (Matei XII, 37) veţi fi osândiţi de către Dreptul Judecător, Care nu caută la faţă. Căci către cei ce spun că sfinţii nu se văd, nici nu se cunosc unii pe alţii, ci îl văd numai pe El, fiind uniţi întregi prin toate simţurile cu El întreg, se va adresa şi va zice: «M-aţi cunoscut voi? Aţi văzut lumina Mea? M-aţi primit în voi ? Aţi cunoscut prin cercare însăşi lucrările Duhului Sfânt, sau nu?» Socotesc că nu vor îndrăzni să-I răspundă : «Da, Doamne». Căci dacă vor spune aşa, le va răspunde : «Cum, dacă aţi avut cunoştinta acestora prin cercare, spuneţi că cei ce Mă vor avea pe Mine în ei înşişi nu se vor cunoaşte unul pe altul? Eu sunt Dumnezeul cel nemincinos, Dumnezeul cel adevărat, Dumnezeul, cel sfânt, Cel ce locuiesc întru sfinţi. Cum locuiesc întru ei ? Precum am spus că ***Eu sunt întru Tatăl şi Tatăl întru Mine, aşa şi sfinţii sunt întru Mine şi Eu întru ei*** (Ioan XVII, 21). Şi precum Tatăl e întru Mine şi Eu întru Tatăl Meu, aşa voi fi locuind şi întru toţi sfinţii şi toţi sfinţii vor locui întru Mine».

Dar va mai zice către aceştia şi următoarele: «Dacă deci Eu sunt întru sfinţii Mei şi sfinţii Mei întru Mine, dacă Eu sunt întru Tatăl Meu şi Tatăl Meu întru Mine şi precum Mă cunoaşte pe Mine Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl, e vădit că şi sfinţii Mă cunosc pe Mine şi Eu pe sfinţi şi la fel sfinţii trebuie să se cunoască unul pe altul». Iar ca să se facă acest lucru mai clar, ca să fie vădit şi celor nesimţitori, trebuie să adăugăm a zice iarăşi: ***întru toţi sfinţii va locui Acelaşi Hristos.***

Când se vor deschide, deci, cărţile conştiinţei fiecăruia, în inimile şi conştiinţele păcătoşilor se va afla închipuirea de sine, sau slava deşartă, sau erezia, sau invidia, sau pizma, sau altceva din acestea; se va afla negrija, trândăvia şi neîmplinirea din toată inima a poruncilor lui Dumnezeu, de unde vine lipsa iubirii Lui. De aceea ***«ochii lor se vor întuneca şi nu vor vedea»*** (Rom. XI, 20; Ps. LXVIII, 24) şi vor fi ruşinaţi şi vor auzi: ***«întrucât nu aţi făcut una dintre poruncile Mele prea mici, ci aţi nesocotit-o, Mie nu aţi făcut»*** (Matei XXV, 45 şi V, 19).

Iar când se vor deschide cărţilor conştiinţei sfinţilor - ia aminte ! - va străluci Hristos, Dumnezeu, Cel ascuns acum întru ei, cum a strălucit înainte de veci din Tatăl . Şi sfinţii vor fi asemenea Celui Preaînalt (Isaia XIV, 14). De unde ştim aceasta ? Ascultă de Mântuitorul însuşi, spunând aceasta: ***«Atunci drepţii vor străluci ca soarele»*** (Matei XIII, 14). Şi ce alt chip sau soare e acesta, dacă nu Cel de Care am vorbit, Cel singur numit de El însuşi Soarele dreptăţii (Mal. III, 20), Care singur va răsări şi va străluci în drepţi ? Aceasta o spune mai vădit ucenicul iubit al lui Hristos, care s-a odihnit pe pieptul Lui, zicând: ***«Fraţilor, acum suntem fiii lui Dumnezeu, dar încă nu s-a arătat ce vom fi. Dar ştim că atunci când se va arăta, asemenea lui vom fi»*** (1 Ioan III, 2). Dar o spune şi Pavel:***«Acum cunosc în parte, iar atunci voi cunoaşte precum am fost cunoscut»*** (1 Cor. XIII, 12).

Deci sfinţii sunt asemenea lui Dumnezeu şi-L vor cunoaşte pe Dumnezeu. Atâta cât i-a cunoscut Dumnezeu pe ei şi precum cunoaşte Tatăl pe Fiul şi Fiul pe Tatăl, aşa trebuie să se vadă şi să se cunoască sfinţii unii pe alţii. Chiar şi cei ce nu s-au văzut niciodată în această lume trupeşte, vor trebui să se cunoască atunci unii pe alţii. Dacă e aşa, cum nu vă ruşinaţi să ziceţi şi să iscodiţi şi să învăţaţi despre lucruri pe care nu le ştiţi, ca unii ce v-aţi fi îmbogăţit cu cunoştinţa celor mai presus de noi şi aţi fi primit de sus slujba de învăţători ? Căci precum Tatăl nu va fi lipsit niciodată de cunoştinţa Fiului şi Fiul de a Tatălui, aşa nici sfinţii, ajunşi dumnezei prin lucrare şi având pe Dumnezeu locuind în ei, nu vor fi lipsiţi niciodată de cunoştinţa între ei, şi fiecare va vedea slava sa şi slava celorlalţi, precum Fiul pe a Tatălui şi Tatăl pe a Fiului. Dar care şi cum va fi slava sfinţilor ? Cea care este şi a Fiului lui Dumnezeu. Căci zice: ***«Şi Eu slava pe care Mi-ai dat-o Mie, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem»*** (Ioan XVII, 22).

Vezi că slava dată Fiului dinainte de veci de Dumnezeu şi Tatăl e dăruită de Fiul însuşi, sfinţilor şi aceştia sunt toţi una?

Pilda celui închis

Deci cei ce zic că sfinţii ajunşi la vederea lui Dumnezeu nu se văd şi nu se cunosc unii pe alţii umblă ei înşişi în întuneric şi n-au ajuns la împărtăşirea şi la vederea şi la cunoaşterea lui Dumnezeu şi vorbesc şi dau mărturie de lucruri pe care nu le cunosc, nici nu le-au văzut vreodată. Ei zic că sfinţii vor fi şi atunci ca într-o ieşire din ei (extaz) ca şi acum şi uită de ei înşişi şi de cei împreună cu ei. Socotesc însă că ei înţeleg greşit Scripturile, când gândesc că sfinţii din veac suferă şi acum şi în viitor aceeaşi schimbare şi răpire.

Când aud că sfântul cutare, ajuns la vederea lui Dumnezeu şi răpit cu mintea, a petrecut atâtea şi atâtea zile şi nopţi fără a-şi mai aminti nimic din cele pământeşti, ci a uitat, odată cu celelalte toate, şi de trupul său însuşi, rămânând întreg lipit de cele de acolo cu sufletul întreg şi cu toate simţirile, ei socotesc că tot aşa se va întâmpla şi atunci, adică în Împărăţia Cerurilor. Ei sunt într-o totală necunoaştere a tainelor dumnezeieşti ale Duhului şi ale lui Dumnezeu celui nevăzut, care sunt nevăzute, necuprinse şi necunoscute de cei întunecaţi, şi nu ştiu că răpirea aceasta a minţii este proprie începătorilor, nu celor desăvârşiţi.

Să luăm pilda unuia ce se află într-o închisoare întunecoasă, unde e luminat numai de lumina puţină a unui sfeşnic. El abia vede câteva lucruri mici. El nu ştie că există afară o lumină a soarelui, pentru că nu cunoaşte deloc cele din afara închisorii, adică această lume văzută şi lucrurile şi făpturile lui Dumnezeu, care nu i se pot descrie. Aşa este şi cel ce se află încă în temniţa întunecoasă a simţirii comune şi luminat de o cunoştinţă prea restrânsă. El abia primeşte o cunoştinţă redusă şi ceţoasă a credinţei noastre, necunoscînd bunătăţile veşnice ale lui Dumnezeu şi cele viitoare, rânduite sfinţilor. Să mai presupunem că şezând acela mulţi ani în acea închisoare neluminată, i se va întâmpla să i se facă o deschizătură în acoperişul închisorii şi să vadă dintr-o dată albastrul cerului pe o mică suprafaţă şi pe măsura deschizăturii făcute, albastru pe care niciodată nu l-a văzut şi de o lumină atât de strălucitoare, cum n-a bănuit vreodată că există. El va fi răpit de o uimire mare şi va fi ca ieşit din sine (extaz), ţinând multă vreme ochii în sus şi minunându-se de ceea ce s-a petrecut dintr-o dată cu el. Aşa e şi cu cel ce a ajuns dintr-o dată la vederea luminii înţelegătoare, eliberat proaspăt de legăturile patimilor şi ale simţurilor. El e uimit, şi celor ce nu văd bine, pare ieşit din sine, adunându-şi mintea la sine şi minunându-se de vederea şi de strălucirea ce i se arată.

Urmărind asemănarea, vedem că acela, după ce priveşte des şi în fiecare zi prin acea deschizătură şi aceasta se lărgeşte şi luminează tot mai mult spaţiul întunecos al închisorii, care rămâne timp îndelungat în lumină, prin obişnuinţa vederii luminii înlătură câte puţin uimirea. E ceea ce se întâmplă şi cu noi în faţa soarelui; prin obişnuinţa vederii îl privim cu mai puţină uimire, pe când dacă ni s-ar fi arătat dintr-odată, după ce nu l-am văzut timp îndelungat, ne-ar fi făcut să strigăm de uimire. În acelaşi fel înaintarea câte puţin a sufletului, obişnuindu-1 pe acesta cu vederea luminii spirituale, îl scapă de marea uimire şi-l învaţă că există ceva mai desăvârşit şi mai înalt decât această stare de contemplaţie de aici.

Pe lângă aceea, această lumină puţină l-a făcut, când a apărut, pe omul închis de la naştere, timp îndelungat, să cunoască că este într-o închisoare atot întunecoasă şi să presupună că în afara ei sunt unele lucruri minunate, dar care sunt cu adevărat mai presus de gândire şi de înţelegere, putând fi deplin înţelese numai când va fi scos afară din închisoare. Căci atunci va vedea lumina întreagă şi pe toţi cei din lumină. Tot aşa gîndeşte-1 şi pe cel ce a ieşit de curând din trebuinţele trupului şi a ajuns întreg afară de lume şi de micimea celor văzute. Socoteşte, deci, lumea această întreagă ca fiind cu adevărat o închisoare atot întunecoasă şi neluminată, iar lumina soarelui gândeşte-o ca lumina unui sfeşnic. Lumina întreit ipostatică, de negrăit, nespusă, neapropiată, mai presus de toată înţelegerea, de tot cuvântul şi de toată lumina este în afară de acestea. Iar în lumina aceia sunt lucruri nevăzute şi necunoscute, de negrăit şi de netăl-măcit celor aflaţi în această închisoare, măcar că unii le înţeleg şi le văd oarecum prin Scripturi. Cei mai mulţi, însă, nu ştiu nici măcar dacă există ceva în afară de acestea.

Să căutăm, deci, cu toată sârguinţa, cu toată credinţa şi cu tot dorul, nu să vedem lumina din afară a acestei închisori sau lucrurile din acea lumină şi lume; căci nici unul dintre cei ce le caută nu s-a învrednicit să le vadă, nici nu se va învrednici vreodată să le privească. Ci să păzim în primul rând poruncile lui Dumnezeu, să ne pocăim, să plângem, să ne smerim şi celelalte câte le-am spus înainte. Atunci ni se va deschide nouă o mică deschizătură în acest acoperiş văzut al cerului şi se va arăta lumina nematerială şi spirituală de deasupra lui. Pe aceasta văzând-o, sufletul va ieşi întreg, cu totul din sine, se va uimi întreg, văzând minune nouă, minune străină, pe care până atunci n-a văzut-o. El stă- ruieşte în ea ca răpit la cer şi e silit să rămână acolo şi să înţeleagă ceea ce e neînţeles şi s-o privească zile şi nopţi, să se înveţe în fiecare zi că e o lumină neînserată, nesfârşită şi negrăită. De aceea nu mai vrea să se întoarcă la temniţa aceasta şi să vadă iarăşi cele din ea.

Iar aceasta să o ştii că e proprie începătorilor în evlavie, care s-au pregătit de curând spre luptele pentru virtute. După ce va stărui însă timp îndelungat în

vederea acesta, fără să ştie cum, i se va deschide lui, nu ştiu, cerul sau ochiul inimii, sau acesta mai mult decât acela, sub puterea acelei lumini şi lumina aceea minunată şi mai presus de strălucire va intra înlăuntrul casei sufletului său, adică a cortului lui, luminându-1 pe măsura în care poate firea lui să suporte. Stăruind iarăşi vreme îndelungată în ea, socoteşte această lumină obişnuită şi pe sine, ca pe unul ce a fost totdeauna împreună cu ea. El învaţă să vadă, să înţeleagă şi să pătrundă minuni peste minuni, taine peste taine şi vederi peste vederi, fiind iluminat, ca să zic aşa, în fiecare clipă, încât dacă ar vrea să le scrie, nu i-ar ajunge hârtia şi cerneala, ba i-ar lipsi, socotesc, şi timpul ca să le descrie pe acestea în chip amănunţit. Mai bine zis, cum va putea descrie cele ce nu pot fi grăite, fiind cu totul de netălmăcit şi de negrăit ? De atunci el este ca în lumină, mai bine zis convieţuieşte cu lumina şi nu se mai află ca într-o ieşire din sine (extaz), ci se vede pe sine şi cele privitoare la sine şi vede pe cei apropiaţi în ce stări sunt. El prezice şi preştie că atunci când va ajunge în afara acestei închisori şi mai ales după înviere şi va vedea lumina aceea neacoperită, atâta câtă este, i se vor descoperi şi bunătăţile din ea, «pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El» (1 Cor. II, 9), prin lumina ce este acuma în el şi de care e luminat.

Căci nu vom fi lipsiţi atunci de cunoaştere şi de vedere, ci, cum a dovedit cuvântul mai sus, ele vor fi mai degrabă pe măsura strălucirii şi vederii luminii; recunoaşterea şi cunoştinţa ce-o avem unii de alţii va fi tot mai deplină şi mai curată în vecii vecilor, având loc într-o veselie şi bucurie de negrăit". *(În paginile din urmă, Sfântul Simeon Teologul a apărat ideea că sfinţii în viaţa viitoare, trăind în lumina dumnezeiască, nu sunt într-un extaz, în care au uitat de ei şi de ceilalţi, ci într-o stare de supremă conştiinţă de ei înşişi, de Dumnezeu şi de ceilalţi. Conştiinţa personală este o stare eternă. Îndumnezeirea şi petrecerea în lumină echivalează cu o ridicare la conştiinţa deplină de sine, de Dumnezeu şi de ceilalţi.Sfântul Simeon e profund personalist în gândirea sa. Şi în aceasta a tălmăcit insistent unul din aspectele principale ale creştinismului; s-ar putea spune, cel mai principal şi mai valoros şi cu adevărat mântuitor pentru credincios, opus teosofiilor orientale şi religiilor naturiste şi panteizante. De aceea pentru el starea din viaţa viitoare nu e nici măcar o stare de extaz, asemănătoare stărilor de extaz trecătoare din viaţa pământească. Ea e o stare de supremă luciditate. Dar luciditatea aceasta este în Dumnezeu. E luciditatea în iubirea nesfârşită. E conştiinţa clară a tainei iubirii infinite, nu destrămarea ei sau limitarea ei. E, de altfel, propriu iubirii autentice, în care fiecare dia cei ce se iubesc, se cunosc la maximum unul pe altul şi fiecare din ei pe sine însuşi, să se bucure de iubirea celuilalt, dar să se bucure deplin pentru că ea e nesfârşită şi nu i se pot cunoaşte*

marginile. Conştiinţa de sine şi de celălalt nu e înlăturată de entuziasmul iubirii, ci e adâncită. La fel conştiinţa de sine nu înlătură entuziasmul iubirii, ci îl promovează. Cunoaşterea reciprocă, pe măsură ce sporeşte, produce bucurie mai mare şi viceversa. Se poate spune deci că «lumina», de care vorbeşte atât de mult sfântul Simeon, e lumina conştiinţei. Valoarea conştiinţei de sine e pusă de sfântul Simeon într-o nouă lumină, cum n-a fost pusă înainte.)

Aceasta au dovedit-o prin fapte atât proorocii din Vechiul Testament, cât şi mulţi sfinţi din Noul Testament, chemând pe nume oamenii pe care nu i-au văzut niciodată şi recunoscând pe cei ce nu-i cunoscuseră.

Îndemn

Deci cei ce spun că sfinţii nu se cunosc şi nu se văd unii pe alţii, să se lase convinşi prin acestea, să nu se ocupe cu lucruri de neînţeles, ci, de voiesc să asculte de mine, să fie atenţi mai degrabă la ei înşişi şi să nu înceteze să se judece pe ei înşişi. Iar voi, cei lipsiţi de cunoştinţa tuturor celor spuse şi neajunşi la simţirea, la cunoştinţa şi la experienţa iluminării şi a vederii dumnezeieşti, cum nu tremuraţi să exprimaţi peste tot unele ca acestea ? Căci dacă va trebui să dăm socoteală de tot cuvântul deşert (Matei XII, 36), cu cât mai mult nu vom fi întrebaţi despre acestea şi nu vom fi pedepsiţi ca unii ce am vorbit în deşert ?

Căci cuvânt deşert nu e, cum ar bănui cineva, numai cel nefolositor, ci şi cel grăit de noi înainte de împlinirea faptelor poruncite şi de cunoaşterea lui Dumnezeu prin experienţă (cercare). Când nu dispreţuiesc slava de jos, nici nu sunt scârbit de ea din suflet, ca de una ce e vătămătoare sufletului şi mă lipseşte de slava de sus, dar îndemn pe alţii să se înfrâneze de la ea, nu va fi cuvântul meu deşert şi fără putere pricinuitoare de fapte şi gol ? Şi nu voi fi osândit ca un mincinos ? Iar când, fără să fi primit harul Duhului întru simţire şi cunoştinţă şi fără să fi ajuns învăţat de Dumnezeu (Ioan VI, 45), voi sări să tâlcuiesc, fără ruşine, Scripturile de Dumnezeu insuflate, şi-mi voi lua rolul de învăţător, folosindu-mă spre aceasta numai de cunoştinţa mincinoasă, va lăsa Dumnezeu acest lucru nemustrat şi nu va cere pentru el socoteală de la mine? Nicidecum. Iar de voieşti, învaţă-te acestea şi de la cele de jos şi de la cele omeneşti. Spune-mi care dintre oameni, chiar dacă ar fi admirat de toţi pentru înţelepciunea şi cunoştinţa sa şi pentru ştiinţa legilor, chiar dacă ar fi împodobit cu toată dreptatea şi evlavia, va îndrăzni să şadă ca un judecător cu judecătorii şi să se numească pe sine judecător şi să legiuiască în cele ale altora, fără voia împăratului? Iar dacă ar îndrăzni aceasta, va fi făcut de ruşine de împărat şi va fi pedepsit cu însăşi asprimea legilor.

O, neruşinare ! Pe împăratul pământesc nu îndrăzneşte nimenea să-l nesocotească şi să-i răpească cinstea şi demnitatea şi să şi le atribuie lui, iar tu nesocoteşti pe împăratul ceresc ca pe un nimenea şi îndrăzneşti să-ţi însuşeşti demnităţile apostolice fără încuviinţarea şi voia Lui ? Făcând aşa, socoteşti că Stăpânul va lăsa nepedepsită fapta ta ? Nicidecum !

Dar Tu, Doamne, dă-ne nouă să Te cunoaştem pe Tine şi să ne temem după cuviinţă de Tine şi să stăruim în sfintele Tale voiri.

Vă rog, aşadar, fraţilor, încetaţi cu iscodirile acestea şi grăbiţi-vă să vă curăţiţi sufletele voastre, prin pocăinţă şi lacrimi şi smerenie, ba şi prin împlinirea tuturor celorlalte porunci, ***«de toată întinăciunea trupului şi duhului»*** (2 Cor. VII, 1), ca să vă puteţi bucura de bunătăţile cele de acum şi de cele viitoare întru descoperirea şi simţirea şi vederea lor, prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine slava, stăpânirea, cinstea şi închinarea, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Amin.

A cincea cuvântare morală

Despre cei ce socotesc că au în ei pe Sfântul Duh în chip neştiut, fără să simtă deloc lucrarea Lui; şi despre cei ce zic că nu poate cineva dintre oameni să vadă în viaţa de aici slava Lui; şi dovedire prin citate despre aceasta. Şi că nu e nici o pizmă în sfinţi, când încercăm să ne facem deopotrivă cu ei prin toată sârguinţa virtuoasă. Şi în ce fel vede cineva pe Dumnezeu; şi că cel ce a ajuns la aceste măsuri vede, pe cât e cu putinţă, pe Dumnezeu şi e introdus încă de aici şi în bucuria ce se va da sfinţilor în viaţa viitoare; şi că toate câte le-ar spune, sau le-ar face, sau le-ar scrie unul ca acesta, nu el, ci Duhul Sfânt e Cel ce le grăieşte (Matei X, 20), în el, le spune şi le scrie. Şi cel ce nesocoteşte sau răstălmăceşte cuvintele acestui om, păcătuieşte şi huleşte împotriva Duhului lui Dumnezeu, Care lucrează şi grăieşte în el.

Iată, mă îndrept iarăşi spre cei ce zic că au în ei Duhul lui Dumnezeu şi socotesc că L-au dobândit pe Acesta în ei de la Sfântul Botez şi cred că au această comoară, dar se recunosc cu totul uşori de povara Lui; mă îndrept spre cei ce mărturisesc că nu au simţit nimic în Botez, şi gândesc că harul lui Dumnezeu s-a sălăşluit în chip neştiut şi nesimţit în ei şi se află până acum înlăuntrul sufletului lor; ba nu numai către aceştia, ci şi către cei ce zic că nu primesc niciodată vreo simţire prin contemplaţia şi descoperirea acestui dar, şi că l-au primit şi-l ţin în ei numai prin credinţă şi cugetare, nu prin cercare (experienţă), pe temeiul auzirii cuvintelor dumnezeieşti.

Ca să încep de la cele spuse de ei, iată ce grăiesc aceşti înţelepţi, care se socotesc pe ei înşişi învăţaţi (Deut. I, 13): ***«Câţi în Hristos v-aţi botezat, zice Pavel, în Hristos v-aţi şi îmbrăcat»*** (Gal. III, 27). Ei bine ! Nu ne-am botezat şi noi ? Deci dacă ne-am botezat, e vădit, cum zice apostolul, că ne-am şi îmbrăcat în Hristos. Aceasta este prima afirmare şi dovadă a lor.

Realitatea întrupării

Ce va să zică aceasta, îi vom întreba nu noi, ci Duhul Sfânt. ***Spuneţi ce este haina aceasta: Hristos ?*** Da, zic. ***Dar, ca să vorbesc ca un lipsit de minte către cei lipsiţi de minte, Hristos este ceva, sau nu este nimic?*** Este, vor răspunde fără îndoială, dacă nu şi-au pierdut mintea cu totul. ***Dacă deci mărturisiţi că este ceva, spuneţi mai întâi ce este, ca să vă învăţaţi pe voi înşivă să vorbiţi nu ca nişte necredincioşi, ci ca nişte credincioşi. Ce altceva e deci Hristos, dacă nu Dumnezeu adevărat, făcut şi om cu adevărat desăvârşit? Dacă o mărturisiţi aceasta, spuneţi-ne şi pentru ce s-a făcut Dumnezeu om?***

Fără îndoială, cum învaţă dumnezeieştile Scripturi şi faptele trecute şi cele ce se săvârşesc în fiecare zi, deşi poate voi, făcând pe surzii, nu le luaţi la cunoştinţă, ***ca să facă pe om dumnezeu*** (Ioan I, 12 ; Gal. IV, 5). ***Prin ce înfăptuieşte El acest lucru ? Prin trup sau prin dumnezeire? E vădit că prin dumnezeire. «Trupul, zice, nu foloseşte la nimic; Duhul este cel ce face viu»*** (Ioan VI, 63). Dacă deci prin dumnezeirea Sa a îndumnezeit întâi trupul pe care l-a luat, atunci şi pe noi toţi ne face vii nu prin trupul stricăcios, ci prin cel îndumnezeit, ca să nu-L mai cunoaştem pe El nicidecum ca om, ci ca pe Dumnezeu, Cel Unul, desăvârşit în două firi - căci Unul e Dumnezeu. Căci stricăciosul a fost covârşit de nestricăciune (1 Cor. XV, 54) şi trupul, fără să fie nimicit de ceea ce e netrupesc, a fost întreg preschimbat de acesta şi a rămas neconfundat, amestecat în chip de negrăit şi unit într-o unire neamestecată cu dumnezeirea întreită. Astfel ne închinăm unui singur Dumnezeu în Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, ca să nu primească Treimea vreun adaos la număr prin întrupare, nici să sufere pătimire de la trup.

De ce spun acestea? Că, cunoscând de la început cele ce le-ai mărturisit, întrebat de mine, să nu te abaţi, de la calea cea dreaptă a înţelegerii şi să ne pricinuieşti nouă întristare şi sufletului tău o mai mare osândă. Îţi voi reaminti iarăşi pe scurt cele spuse, ca să înţelegi mai uşor cele ce le voi spune.

Deci Hristos există. Dar ce este El ? Dumnezeu adevărat şi om cu adevărat desăvârşit, Care s-a făcut om sau ceea ce nu era mai înainte, ca să facă pe om dumnezeu, ceea ce niciodată n-a fost. Ca atare ne-a îndumnezeit şi ne îndumnezeieşte pe noi prin dumnezeirea Sa şi nu numai prin trupul Său. Căci acesta nu este despărţit. Ia aminte, deci şi răspunde-mi cu înţelegere la întrebare (înţel. Sirah V, 12). Dacă cei botezaţi au îmbrăcat pe Hristos (Gal. III, 27), Cine este Cel cu Care s-au îmbrăcat ? Dumnezeu. Deci cel ce a îmbrăcat pe Dumnezeu, nu va cunoaşte cu înţelegerea şi nu va vedea ce a îmbrăcat ? Cel gol cu trupul, când s-a îmbrăcat, simte şi vede haina. Dar cel gol cu sufletul nu cunoaşte pe Dumnezeu, dacă L-a îmbrăcat ? Dacă cel ce îmbracă pe Dumnezeu nu simte ce a îmbrăcat, atunci, după tine, nici nu este Dumnezeu ceva. Căci dacă ar fi, cei ce L-au îmbrăcat L-ar fi cunoscut. Căci dacă neîmbrăcând nimic, nu simţim nimic, dacă ne îmbrăcăm în ceva, fie noi înşine, fie cu ajutorul altuia, simţim aceasta, dacă avem simţurile nevătămate. Numai morţii când sunt îmbrăcaţi nu simt, şi mă tem că cei ce spun aceasta sunt cu adevărat morţi şi goi.

Prezenţa Duhului

Apoi zic că Pavel porunceşte: ***«Duhul să nu-1 stingeţi»*** (1 Tes. V, 19). Dar zicând aceasta şi necunoscând înţelesul celor spuse, îşi arată neştiinţa. Căci cel ce zice

cuiva : «Să nu stingi lampa», nu despre lampa deja stinsă îi vorbeşte, ci despre cea care arde încă şi a cărei lumină străluceşte. Dar să le răspundem iarăşi şi la aceasta. Ei bine ! Vedeţi voi, peste tot, în voi înşivă Duhul arzând şi luminând cum se cuvine ? La aceasta nu numai că nu răspund nimic, ci schimbându-şi privirile şi le întorc şi se supără, ca şi când ar auzi o blasfemie. Apoi făcându-se că întreabă cu interes şi luând un aer de blândeţe, răspund fără asprime: Cine ar îndrăzni să spună că L-a văzut vreodată pe Acesta, sau că L-a văzut peste tot? Ia seama : «pe Dumnezeu, zice, nimenea nu L-a văzut vreodată» (Ioan I, 18). Ce întunecime ! Spune-ne, cine a zis aceasta : «Fiul Unul-Născut, Cel ce este în sânul Tatălui, Acela ne-a spus» (Ioan I, 18) ?

Adevărat spui şi mărturia ta este adevărată, dar ea e împotriva sufletului tău. Căci dacă-ţi voi arăta pe Acelaşi Fiu al lui Dumnezeu, spunându-ţi că e cu putinţă aceasta, ce vei zice? Pentru că zice : «Cel ce M-a văzut pe Mine a văzut pe Tatăl» (Ioan XIV, 9). Dar aceasta nu prin vederea trupului, ci prin descoperirea Dumnezeirii. Căci dacă vom înţelege aceasta săvârşindu-se prin vedere trupească, L-ar fi văzut pe Tatăl şi cei ce L-au răstignit şi L-au scuipat pe Domnul. În acest caz n-ar mai fi nici o deosebire între credincioşi şi necredincioşi şi nici un motiv de alegere a celor dintâi, ci toţi ar fi dobândit şi vor dobândi deopotrivă fericirea dorită. Dar nu este aşa. Căci El însuşi o spune, vorbind iudeilor: ***«Dacă M-aţi fi cunoscut pe Mine, aţi fi cunoscut şi pe Tatăl Meu»*** (Ioan XIV, 7).

Condiţia vederii lui Dumnezeu

Că e cu putinţă a vedea pe Dumnezeu, atât cât e îngăduit omului să vadă, ascultă pe Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care zice iarăşi : ***«Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu»*** (Matei V, 8). Ce vei zice la acestea ? Ştiu, cel ce nu crede în bunătăţile din mână şi nu râvneşte să le aibă pe acestea, se va îndrepta spre cele viitoare şi va răspunde zicând : «Da, cu adevărat, cei curaţi cu inima vor vedea pe Dumnezeu ; dar aceasta se va întâmpla în veacul viitor şi nu în cel de acum».

De ce şi cum va fi aceasta, iubitule ? Dacă a spus că Dumnezeu poate fi văzut prin curăţia inimii, desigur că atunci când se produce curăţia îi urmează şi vederea. Şi dacă ai fi curăţit-o vreodată pe aceasta, ai fi cunoscut ca adevărate cele spuse. Dar pentru că n-ai pus aceasta în inima ta (Fapte V, 4) şi nici n-ai crezut că este adevărat acest lucru, ai dispreţuit şi curăţia şi ai fost lipsit de vedere. Dacă curăţia se dobândeşte aici, tot aici vei avea şi vederea. Iar dacă spui că vederea e după moarte, vei pune fără îndoială şi curăţia după moarte şi astfel se va întâmpla să nu

vezi niciodată pe Dumnezeu, prin faptul că nu vei avea după moarte o lucrare, prin care să câştigi curăţia.

Dar ce spune Domnul: ***«Cel ce Mă iubeşte pe Mine va păzi poruncile Mele şi Eu îl voi iubi pe el şi Mă voi arăta lui»*** (Ioan XIV, 21). Când va fi arătarea Lui? Aici sau în viitor ? Evident că aici. Căci acolo unde este păzirea întocmai a poruncilor, acolo e şi arătarea Mântuitorului, şi după arătare se iveşte în noi şi desăvârşita iubire. Dacă nu se întâmpla aceasta, nu putem nici crede, nici să-L iubim pe El cum se cuvine. Căci s-a scris : ***«Cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care-1 vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu, pe Care nu-L vede ?»*** (1 Ioan IV, 20). Nicidecum.

Învăţătura şi pilda Sfântului Apostol Pavel

Cel ce nu poate să iubească e vădit că nu poate nici să creadă. Ascultă pe Sfântul Pavel spunând acestea: ***«Şi acum rămân acestea trei : credinţa, nădejdea, dragostea. Iar mai mare decât toate este dragostea»*** (1 Cor. XIII, 13). ***Dacă credinţa e legată de nădejde, iar nădejdea e urmată de dragoste, cel ce nu are dragoste nu a dobândit nădejdea, iar cel lipsit de nădejde e vădit că e lipsit şi de credinţă. Căci dacă nu există cauzele iubirii, cum poate exista iubirea? Precum fără temelie nu poate sta acoperişul casei, aşa fără credinţă şi nădejde neîndoielnică, nu se poate afla iubirea de Dumnezeu în sufletul omului. Şi cel ce nu are iubirea nu va avea nici un folos din celelalte virtuţi şi fără iubire nu se va folosi întru nimic, precum mărturiseşte însuşi sfântul Pavel în cele scrise.***

Iar despre vederea lui Dumnezeu încă de aici, ascultă iarăşi pe Sfântul Pavel care zice: ***«Acum vedem ca în oglindă şi ca în ghicitură, iar atunci, faţă către faţă»*** (1 Cor. XIII, 12). Şi iarăşi: ***«Acum cunosc în parte, iar atunci voi cunoaşte precum am fost cunoscut»*** (1 Cor. XIII, 12). Dar acela era Pavel, zice acesta. Dar Pavel nu era întru toate om, asemenea nouă, pătimitor şi împreună-rob cu noi? Dar cine este deopotrivă cu Pavel, o mândrule şi lipsitule de minte - zice acesta - că-1 faci deopotrivă cu noi oamenii? Dar nu noi, ci însuşi Pavel strigă cu glas mare zicând: ***«Hristos a venit*** - auziţi - ***să mântuiască pe păcătoşi, dintre care cel dintii sunt eu»*** (1 Tim. I, 15). Deci el e primul dintre păcătoşii mântuiţi. Fă-te tu al doilea, fă-te al treilea, fă-te al zecelea, fă-te, dacă voieşti, de-un suflet cu miile şi cu zecile de mii (Filip. II, 2) şi te numără împreună cu Pavel. Şi atunci vei cinsti pe Pavel, cum zice el însuşi : ***«Faceţi-vă următori mie, precum eu lui Hristos»*** (1 Cor. XI, 1); şi iarăşi: ***«Am voit să fie toţi ca mine»*** (1 Cor.VII, 7).

Dacă vrei, deci, să-l asculţi pe Pavel, sau să-l cinsteşti, urmează-i, şi fă-te şi tu ca el prin credinţă. Şi atunci îl vei cinsti cu adevărat şi el te va primi pe tine şi te va socoti ca pe slava sa şi ca pe coroana laudei sale (1 Tes. II, 19). Căci în acest caz, convins de cuvintele lui şi urmând lui, te-ai făcut şi tu următor lui şi ca el. Iar de spui că e o necinstire a lui Pavel că să se facă şi altul deopotrivă cu el şi de aceea neglijezi mântuirea ta, dispreţuind-o, să ştii că mai degrabă te va respinge ca pe unul ce te-ai abătut de la dreapta cugetare şi de aceea se va scârbi de tine.

Voiesc să-ţi dovedesc că mai mult îl vei cinsti pe el şi-l vei bucura şi-l vei slăvi, de vei putea să te faci mai mare chiar ca el şi mai familiar lui Dumnezeu. Ascultă cum o afirmă el aceasta şi o spune: ***«Aş fi dorit să fiu anatema de la Hristos pentru fraţii mei, rudeniile mele după trup»*** (Rom. IX, 9). El se învoieşte să fie despărţit cu totul de Hristos, ca să te mântuieşti tu. Şi tu spui că se va socoti necinstit, dacă eu voi voi şi mă voi sili să fiu ca el? ***Nu, frate, nu este pizmă la sfinţii lui Dumnezeu, nu este întru ei poftă şi dorinţă de preşedere, sau de slavă mai mare. Căci una este preşederea în scaun şi alta starea dorită şi slava şi bucuria şi desfătarea iubită a celor ce s-au dovedit, din neam în neam, prieteni şi prooroci ai lui Dumnezeu: să vadă pe Dumnezeu. Iar cei ce-L văd pe El sunt izbăviţi de toată pizma. Ei nu pot să privească şi să se întoarcă spre ceva din cele ale vieţii de aici, sau spre altcineva dintre oameni, sau să cugete la ceva ce nu le e potrivit. De aceea ei şi rămân în veac neschimbaţi şi sunt de neîntors spre rău.***

Cunoştinţa proorocilor şi a apostolilor

Dar te voi întreba, iar tu răspunde-mi cu înţelegere (înţel. Sirah, V, 12). De unde le ştiu acestea cei ce le-au scris ? Şi acum de unde le ştie cel ce scrie ? Spune tu, ca să nu-ţi par iarăşi că vorbesc pentru slava deşartă. Ale cui sunt aceste cuvinte? Gândeşte-te cu dreaptă judecată şi te vei încredinţa şi mă vei scăpa de discuţii. Fără îndoială, sunt ale unui om, spui tu. Socotesc însă că nu prin auz se ajunge la vedere (Avacum II, 2). Ci rămâi auzind şi nicidecum văzând. Spui că aceste cuvinte sunt ale unui om ? Dacă sunt ale unui om, poţi spune fără îndoială şi ale cărui fel de om. Fiindcă omul nu e în stare să cunoască sau să tălmăcească gânduri şi dispoziţii străine, ba nici măcar pornirile şi stările animalului, sau starea lăuntrică a sufletului. ***«Căci nimenea nu ştie ale omului, decât numai duhul omului care locuieşte într-însul»*** (1 Cor. II, 11).

Iar dacă omului îi este greu să cunoască bine stările şi pornirile animalelor necuvântătoare, de unde şi cum poate cunoaşte cineva cele ale lui Dumnezeu, sau schimbarea şi starea, ca să nu zic lucrarea ce se iveşte în sfinţi din vederea lui Dumnezeu ? De altfel dacă ale omului sunt cuvintele, ale lui sunt şi

înţelesurile. Iar înţelesurile în aceste cazuri nu trebuie numite înţelesuri, ci vederea celor ce sunt cu adevărat. Căci din vederea (contemplarea) acestora grăim. Trebuie să numim cele spuse mai degrabă descriere a celor văzute. Iar înţeles trebuie să numim gândul ce se naşte în minte privitor la vreun lucru, sau o intenţie fără existenţă reală, ca de pildă gândul de a face vreun bine sau rău, care n-a fost încă făcut de noi şi care de la înţeles trece în faptă. Deci înţelesul este începutul lucrului ce se va face de către noi, după cuvântul: ***«Întâi gândeşte puterile îngereşti şi cereşti şi gândul se face faptă».***

Întâietatea vederii

Ia seama că toate cuvintele şi toată istorisirea noastră cu privire nu la niscai lucruri care nu există şi sunt nearătate, ci la cele ce sunt deja făcute sau au să se facă, ne vin mai degrabă din vederea şi contemplarea lor. Tot cel ce istoriseşte despre vreun lucru oarecare, de pildă despre o casă sau oraş sau palat, sau despre rânduiala şi aşezarea din el, sau despre vreun teatru şi despre cele ce se petrec în ele, are neapărată nevoie să le vadă întâi şi să afle cele din ele şi apoi să grăiască cu socoteală şi cu judecată. Ce înţelegere va avea el despre un lucru pe care încă nu l-a văzut; şi de unde şi-l va procura, ca să-l înfăţişeze ? Spune-mi ce idee venită de la sine sau învăţată, ce cugetare sau gândire, născocire sau judecată va afla ca să grăiască cum se cuvine despre cele ce nu le ştie ? E un lucru cu totul neraţional şi un semn al lipsei de învăţătură, a vorbi cineva despre lucruri pe care nu le ştie sau nu le-a văzut . Dacă deci nimenea nu poate grăi sau istorisi despre cele văzute şi pământeşti, dacă n-a fost însuşi văzător al acelor lucruri, cum va putea grăi sau istorisi cineva despre Dumnezeu şi despre lucrurile dumnezeieşti şi chiar despre sfinţii şi slujitorii lui Dumnezeu, ca să înfăţişeze legătura deplină pe care aceia au avut-o cu Dumnezeu şi ce este vederea lui Dumnezeu, care s-a produs în ei în chip de negrăit? .

Aceasta (vederea) produce în chip «înţelegător» (voepo>?) în inimile lor o lucrare de negrăit, deci cuvântul omenesc nu dă putinţa de a spune ceva mai mult, dacă n-a fost luminat mai înainte de «lumina cunoştinţei» (Osea X, 12), potrivit cu porunca dată.

Iar când auzi de «lumina cunoştinţei», ca să te lămurim în toate, să nu presupui că e numai cunoştinţa celor spuse fără lumină. Căci n-a grăit numai de istorisire sau de cuvântul cunoştinţei, ci de «lumina cunoştinţei» sau de «cunoştinţa luminii», adică de faptul că lumina aduce cunoştinţa în noi. Căci altfel nu poate cunoaşte cineva pe Dumnezeu, decât în vederea (contemplarea) luminii trimisă din El.

Când cineva istoriseşte unora despre vreun om sau despre vreun oraş, el vorbeşte către ei despre cele ce le-a privit şi le-a văzut, iar cei ce ascultă, întrucât n-au văzut pe omul sau oraşul despre care aud, nu pot cunoaşte numai din auz cele privitoare la acel om sau la acel oraş, ca cel ce le-a văzut şi le istoriseşte. Tot aşa nimenea nu poate grăi despre Ierusalimul de sus şi despre Dumnezeu cel nevăzut, Care locuieşte în el, despre, slava şi persoana Lui şi despre lucrarea şi puterea Preasfântului Duh, deci despre lumină, dacă nu vede mai întâi însăşi lumina cu ochii sufletului şi nu cunoaşte întocmai iluminările şi lucrările Lui în sine însuşi .

Dar şi când aude din dumnezeieştile Scripturi pe cei ce au văzut pe Dumnezeu grăind prin ele, numai prin Duhul Sfânt e învăţat despre ele. De aceea nici nu poate zice că a cunoscut pe Dumnezeu numai din auzirea aceasta. Căci pe Cel ce nu L-a văzut cum poate să-L cunoască ? Dacă singură vederea produce în noi cunoştinţa desăvârşită a celui văzut de noi oamenii, cum ar produce în noi numai auzirea, cunoştinţa lui Dumnezeu ? Dumnezeu e lumină şi vederea Lui e ca o lumină. Deci în vederea luminii ne e dată prima cunoştinţă că există Dumnezeu, precum şi cu privire la om întâi e auzirea despre el, apoi vederea, şi în vederea lui e dată de cunoştinţa că există omul despre care am auzit. Dar înţelesul celor spuse nu se opreşte nici aci. Căci oricâte ţi-ar spune cineva din auz, despre un om când îl vezi pe acesta, nu-1 poţi cunoaşte întocmai numai din auz şi nu te poţi încredinţa că este însuşi acela despre care ai auzit, ci sufletul tău e sfâşiat de îndoială şi-l vei întreba pe el însuşi sau pe altcineva care-1 cunoaşte, şi numai atunci vei afla sigur că e însuşi acela.

Întocmai aşa se întâmplă şi în ceea ce priveşte pe Dumnezeu cel nevăzut. Când îl vede cineva pe El descoperit, vede o lumină. Şi se minunează văzându-L. Cine e însă, nu ştie îndată ; dar nici nu îndrăzneşte să-L întrebe pe El. Cum L-ar întreba pe Cel la Care nici nu-şi poate ridica ochii şi pe Care nu-L poate vedea cât e de mare ? Căci priveşte cu cutremur şi cu frică multă, oarecum numai spre picioarele Lui, ştiind doar în general că Cel ce s-a arătat în faţa lui este Cineva.

Şi dacă mai există cel care i-a povestit înainte despre acestea, ca unul ce a cunoscut mai înainte pe Dumnezeu, mergând la el îi spune : «Am văzut».

Şi acela îl întreabă : «Ce ai văzut, fiule ?».

«O lumină dulce, părinte ; o lumină de aşa fel, că nu am destulă pricepere pentru a-ţi spune cum e».

Şi în vreme ce spune aceasta, inima lui saltă şi palpită şi se aprinde îndată de dorul Celui pe Care L-a văzut. Apoi începe iarăşi să spună cu lacrimi fierbinţi şi multe: «Mi s-a arătat, părinte, acea lumină. Pereţii chiliei mele au dispărut îndată şi lumea a trecut, fugind, socotesc, de la faţa ei (Ps. LXVII, 2). Am rămas numai eu, într-o însoţire cu lumina singură. Nu ştiu, părinte, de era şi trupul meu atunci acolo. De am ieşit din el, nu ştiu, dar atunci nu ştiam de port trup şi de sunt îmbrăcât în el. Aveam o bucurie de negrăit, care mă însoţeşte şi acum şi o iubire şi un dor mare, încât s-au pornit din mine valuri de lacrimi în râuri, ca şi acum, precum vezi».
Acela răspunzându-i, zice : «E Acela, fiule».

La acest cuvânt, el îl vede din nou şi puţin câte puţin se curăţeşte deplin, iar curăţindu-se, capătă îndrăzneală şi-L întreabă pe Acela şi zice : «Dumnezeul meu, Tu eşti ?»

Şi Acela îi răspunde şi zice : «Da, Eu sunt Dumnezeu cel Care M-am făcut om pentru tine. Şi iată te-am făcut pe tine, precum vezi şi te voi face dumnezeu» .

După ce va fi petrecut mai mult timp plângând, căzând la pământ şi smerindu-se, începe să cunoască puţin câte puţin pe Dumnezeu. Şi ajuns aci, cunoaşte «voia Lui cea sfântă şi bineplăcută şi desăvârşită» (Rom. XII, 2).

Căci dacă nu-L vede pe El, ca să spun iarăşi, nici nu poate să-L cunoască. Şi dacă nu-L cunoaşte pe El, cum va putea cunoaşte voia Lui cea sfântă? Căci dacă privitor la oameni e cu neputinţă aceasta, cu atât mai mult privitor la Dumnezeu. De aceea, înaintând şi ajungând din ce în ce mai familiar lui Dumnezeu, din cele ce se fac de către Dumnezeu cu el, cunoaşte şi cele ce le-a făcut cu toţi sfinţii de mai înainte şi câte le va face cu cei ce vor urma. Iar despre cununile şi răsplătirile viitoare e învăţat, fiind călăuzit tainic de Dumnezeu însuşi, cu- noscând că acestea sunt mai presus de minte, de cuvânt şi de înţelegere. Mai mult decât aceasta, el îşi dă seama limpede cum va fi el şi împreună cu el toţi sfinţii după înviere.

Dar nu le primeşte acestea acum, măcar că unii au socotit cu răutate că noi o spunem aceasta. Căci dacă am presupune că luăm acum totul, atunci după ei, negăm şi învierea însăşi, împreună cu judecata şi cu răsplătirea, şi lepădăm cu voia nădejdea celor viitoare. Dar noi nu gândim şi nu vorbim aşa, ci supunem cu hotărâre anatemei şi pe cei ce afirmă aceasta. Noi mărturisim şi zicem deci că primim şi acum cu măsură o arvună (2 Cor. I, 22) a bunătăţilor, dar totul nădăjduim să-l luăm după moarte, precum s-a scris: ***«Acum cunosc din parte ; iar când va veni totul, atunci ceea ce e din parte va înceta»*** (1 Cor. XIII, 12, 10). Şi

în alt loc: ***«Şi acum suntem copii ai lui Dumnezeu şi încă nu s-a arătat ce vom fi ; dar ştim că atunci când se va arăta, asemenea Lui vom fi»*** (1 Ioan III, 2).

Şi ca să prefacem cuvântul în întrebări şi răspunsuri, să ne facem că întrebăm pe cel ce a spus aceasta: «De unde ştii, preaiubite prieten al lui Hristos, că vei fi asemenea Lui ? Spune-ne, de unde ?» «De la Duhul, zice, Care ne-a dat nouă (1 Ioan III, 24) ; de la Acesta cunoaştem că suntem copii ai lui Dumnezeu şi că Dumnezeu însuşi este întru noi, pentru că El însuşi mi-a spus acestea cu un glas tainic». Dar să revenim la tema noastră.

Înţeles şi înfăţişare

Am spus prima dată mai sus că numele de înţeles trebuie să fie întrebuinţat când se naşte în mintea noastră ideea despre un oarecare lucru bun sau rău, de pildă, ca să dobândesc ceva, sau să fac un rău, sau un bine cuiva ; iar înfăţişare şi nu înţeles înseamnă a grăi despre lucruri, care s-au săvârşit deja, sau au fost văzute.

Apoi am spus iarăşi: cum poate vorbi cineva despre lucruri, sau oraşe, sau teatre pe care nu le-a văzut, sau cum poate descrie înfăţişările sau chipurile, sau poziţiile lor ? Iar dacă totuşi ar grăi despre ele, cu dreptate ar fi numit de către cei ce-1 aud, scornitor de mituri. Proorocii şi apostolii, care spun despre ziua Domnului şi despre slăvita şi înfricoşătoarea Lui venire, că va veni ca un fur noaptea (2 Petru III, 16 ; 1Tes. V, 2) şi că durerea celei ce are să nască (1 Tes. V, 3) şi că în foc se va descoperi (1 Cor. III, 13), de unde au aflat acestea ca să le spună ? Fără îndoială, sau le-au auzit de la cineva sau au fost ei înşişi văzători ai zilei aceleia. Căci cum au putut spune ceea ce n-au văzut sau n-au auzit pe alţii spunându-le ? Iar dacă au auzit, spune-mi de la cine ? Căci ei nu spun totdeauna că le-au văzut ei înşişi şi de aceea au spus, ci că au auzit. Spune-mi deci, dacă ştii, de unde le-au aflat acestea ? Iar dacă nu ştii ce să spui, ascultă şi cunoaşte că au aflat acestea de la Duhul Sfânt, cum le-a spus şi Domnul : ***«Iar când va veni Mângâietorul*** (Ioan XV, 27), ***Duhul Sfânt pe Care îl va trimite Tatăl în numele Meu, Acela vă va învăţa pe voi toate şi vă va aduce aminte toate câte vi le-am spus vouă»*** (loan XIV, 26). Iar că şi cele ce nu li le-a spus lor Hristos, i-a învăţat Duhul şi li le-a spus când a venit, o spune Acelaşi: ***«încă multe am a vă spune vouă, dar nu le puteţi purta. Dar când va veni Acela, Duhul adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul. Că nu va grăi de la Sine, ci câte le va auzi le va grăi şi cele viitoare va vesti vouă»*** (Ioan XVI, 12-14).

Ai aflat de unde au învăţat cei ce au scris despre ziua aceea şi despre arătarea Domnului şi despre cele rânduite să vină celor păcătoşi şi celor drepţi ? Tot aşa

despre toate celelalte care nu se văd ne-au scris ei, ca unii ce le-au văzut, luminaţi prin Duhul.

Prezenţa Duhului

Dar răspunde-mi la întrebarea: ***Ce este Sfântul Duh ? Dumnezeu, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, după mărturisirea cea de obşte.*** Tu deci, urmând dogmelor Bisericii, zici la fel că Acesta e Dumnezeu. Deci zicând şi cugetând că Acesta e Dumnezeu adevărat, Care purcede din Dumnezeu adevărat, recunoşti că cei ce au pe Duhul Sfânt au, după mărturisirea de obşte, pe Dumnezeu însuşi rămânând pururea în ei, aşa cum a spus Hristos către apostoli : ***«Iar dacă Mă iubiţi pe Mine, veţi păzi poruncile Mele şi Eu voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va da vouă, ca să rămână cu voi în veac»*** (Ioan XIV, 15-16). Iată deci că ai fost învăţat că Duhul rămâne şi locuieşte în veacuri nesfârşite. Căci spunând : «ca să rămână cu voi în veac», arată că va fi veşnic şi fără sfârşit cu ei şi că e în chip nedespărţit cu ei în timpul de acum şi în veacul viitor.

Dar că dumnezeieştii apostoli şi toţi câţi L-au primit au şi văzut pe Duhul Sfânt, ascultă ceea ce urmează: ***«Duhul adevărului, pe Care lumea nu poate să-L primească, pentru că nu-L vede pe El, nici nu-L cunoaşte, dar voi îl cunoaşteţi şi la voi rămâne»*** (Ioan XIV, 17). Şi ca să cunoşti că şi pe Hristos îl văd cei ce-L iubesc pe El şi păzesc poruncile Lui, ascultă pe Domnul însuşi zicând: ***«Cel ce are poruncile Mele şi le păzeşte pe ele, acela este care Mă iubeşte. Iar cel ce Mă iubeşte pe Mine, iubit va fi de Tatăl Meu şi Eu îl voi iubi pe el şi Mă voi arăta lui»*** (Ioan XIV, 21).

Cunoscut fie deci tuturor creştinilor că Hristos e nemincinos şi Dumnezeu adevărat şi că se arată, după mărturisirea cea de obşte, celor ce-şi arată iubirea faţă de El prin păzirea poruncilor Lui. Căci aceasta a spus-o El însuşi. Iar prin arătarea Sa, El le dăruieşte pe însuşi Duhul Sfânt şi prin Duhul Sfânt iarăşi El însuşi şi Tatăl Său rămân în chip nedespărţit cu ei. Iar unii ca aceştia nu grăiesc nimic de la ei.

Cel ce spune că aceştia grăiesc ceva de la ei spune că e cu putinţă că precum un om ştie cele ale omului, la fel oamenii să ştie cele ale lui Dumnezeu . Dar atunci socotesc, fără îndoială, pe cei ce declară că grăiesc de la Duhul Sfânt, născocitori de mituri, ca pe unii ce nu sunt învăţaţi de Duhul. Pe de altă parte ei spun că aceştia învaţă pe alţii despre cele pe care nu le-au văzut sau auzit, din propriile lor raţionamente. Dar trebuie ştiut că dacă aceştia trăiesc în con- glăsuire cu de

Dumnezeu purtătorii părinţi de mai înainte, vorbesc şi ei în Duhul Sfânt şi cei ce nu cred lor, sau îi bârfesc, păcătuiesc faţă de Cel ce grăieşte prin ei.

Ai fost învăţat însă, iubitule, că Împărăţia Cerurilor este înlăuntrul tău (Luca XVII, 21), dacă voieşti, şi toate bunătăţile veşnice sunt în mâna ta. Grăbeşte-te deci să vezi şi să iei şi să dobândeşti în tine însuţi bunătăţile ce-ţi sunt rânduite şi să nu te lipseşti de ele prin închipuirea că le ai.

Plângi, cazi la pământ; zi şi tu acum, ca odinioară orbul (Luca XVIII, 35): ***Miluieşte-mă, Fiule al lui Dumnezeu şi deschide-mi ochii sufletului, ca să văd lumina lumii (1 Ioan IX, 5), adică pe Tine, Dumnezeule, şi să mă fac şi eu fiu al zilei (1 Tes. V. 5) dumnezeieşti, şi nu mă lăsa, Bunule, nepărtaş de dumnezeirea Ta. Arată-mi-Te, Doamne, ca să cunosc că m-ai iubit ca pe unul ce am păzit dumnezeieştile Tale porunci, Stăpâne. Trimite pe Mângâietorul, îndurător, şi peste mine, ca să mă înveţe cele privitoare la Tine şi să-mi vestească mie cele ale Tale, Dumnezeule al tuturor.***

Luminează asupra mea lumina cea adevărată (Ioan I, 9), Preamilostive, ca să văd slava Ta, pe care ai avut-o înainte de a fi lumea (Ioan XVII, 5), la Tatăl Tău. Rămâi, cum ai zis, şi întru mine, ca şi eu să mă fac vrednic să rămân întru Tine în chip conştient şi să Te dobândesc în chip conştient întru mine. Binevoieşte să iei chip în mine (2 Cor. IV, 16 ; 2 Tim. I, 1), Tu, Cel nevăzut, ca văzând frumuseţea Ta neapropiată, să port, Dumnezeule ceresc, chipul Tău şi să uit toate cele văzute.

Dă-mi slava Ta, pe care Ţi-a dat-o Ţie, Preamilostive, Tatăl, ca să mă fac asemenea Ţie ca toţi slujitorii Tăi, dumnezeu după har, şi să fiu împreună cu Tine neîncetat, acum şi pururea şi în veacurile nesfârşite. Amin».

Îndemn

Da, fratele meu iubit, crede şi fii convins că aşa şi aceasta este credinţa noastră. Crede, frate, că aceasta este a te naşte din nou (loan III, 4) şi a te reînnoi şi a vieţui în Hristos. ***Sau nu auzi pe marele Vasile spunând în cuvântul său de îndemn la Florii : «Nu doreşti, omule, să te vezi pe tine însuţi ajuns din bătrân tânăr ?» (La Sf. Botez ; P. G. 31, col. 432 D).*** Şi pe Pavel: ***«De e cineva în Hristos, e făptură nouă ; cele vechi au trecut, iată toate noi s-au făcut»*** (2 Cor. V, 17).

Despre care «toate» se vorbeşte? Spune-mi. Oare s-a schimbat cerul sau pământul ? Oare soarele sau stelele sau marea? Sau s-a făcut nou şi proaspăt

ceva din cele ce se văd? N-o pot spune aceasta. Ci către noi şi pentru noi a spus aceasta. Căci fiind morţi, înviem la viaţă; stricăcioşi, ne mutăm la nestricăciune; muritori, ne preschimbăm spre nemurire; pământeşti, ne facem cereşti; trupeşti şi având naşterea din trup, ne facem duhovniceşti, născuţi din nou şi rezidiţi în Duhul Sfânt.

Acestea sunt, deci, fraţilor, zidirea nouă în Hristos. Acestea se săvârşesc şi se fac în fiecare zi cu creştinii adevăraţi şi aleşi, care se fac părtaşi în chip conştient de toate acestea în parte, încă în trup fiind, cum am spus adeseori. Mai mult, ei nădăjduiesc să le moştenească acestea şi după moarte în chip deplin şi neîndoielnic, ajungând întregi în bunătăţile întregi, de care s-au împărtăşit aici. ***Căci suntem învăţaţi fără încetare că mâncăm şi bem pe Hristos, că-L îmbrăcăm şi-L vedem şi iarăşi că suntem văzuţi de El; şi ştim că-L avem în noi şi noi rămânem în El, că El e sălăşluit în noi şi noi sălăşluiţi în El, că El ni se face nouă casă şi noi casă Lui, că noi suntem fii ai Lui şi El se face Tatăl nostru ; şi că El e lumină şi luminează în întuneric (loan I, 5). Apoi mai zicem că noi îl vedem pe El, după cuvântul «poporul ce se afla în întuneric a văzut lumină mare» (Isaia IX, 1).***

Dar dacă toate acestea şi celelalte le învăţăm din dumnezeieştile Scripturi, precum s-a arătat, că se petrec în noi în timpul de faţă al vieţii de aici, dar spunem că nu se petrec în noi nicidecum, sau se petrec, dar în chip tainic şi fără
să simţim, fără să cunoaştem nimic din acestea, prin ce ne deosebim de cei morţi ?

Nu vă predaţi pe voi unei astfel de credinţe, ca să coborâţi în prăpastia pierzaniei. Chiar dacă până acum n-aţi nădăjduit să câştigaţi o simţire a acestor fel de bunătăţi şi de aceea nu aţi căutat-o, cel puţin de acum înainte, odată ce credeţi că acestea sunt adevărate şi în conglăsuire cu dumnezeieştile Scripturi, trecând prin toate acestea, fiţi încredinţaţi că pecetea Sfântului Duh (Efes. I, 13) ni s-a dat încă de aici în chip conştient celor ce credem. Şi odată ce credeţi, alergaţi, aşa ca să luaţi (Filip. III, 12), luptaţi-vă, dar nu ca bătând aerul (1 Cor. IX, 27). Şi pe lângă acestea, «cereţi şi vi se va da ; bateţi şi vi se va deschide» (Matei VII, 7), fie aici, fie în veacul viitor.

Deocamdată primiţi învăţătura, deocamdată pocăiţi-vă, faceţi ascultare, postiţi, plângeţi, rugaţi-vă. Prin acestea şi prin unele ca acestea alergaţi, străduiţi-vă, urmăriţi, căutaţi, bateţi, cereţi, neîntorcîndu- vă spre nimic altceva, până ce veţi lua, până ce veţi apuca, până ce veţi primi, până vi se va deschide şi veţi întra, până veţi vedea înlăuntrul camerei de nuntă pe Mirele, până veţi auzi: ***«Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune»*** (Matei XXV, 21), până vă veţi face fii ai luminii şi fii ai zilei.

Dar înainte de a fi văzut şi luat şi pătimit acestea, să nu vă amăgiţi pe voi înşivă şi să socotiţi pe nedrept că sunteţi ceva, nefiind nimic (Gal. VI, 3). Şi să nu vă închipuiţi, fiind căzuţi din conştiinţă, că sunteţi duhovniceşti, înainte de a fi luat pe Duhul Sfânt. Să nu vă grăbiţi, din această pricină, a primi, fără înţelepciune, gânduri străine şi să urcaţi la egumenii şi la posturi de conducere şi să vă apropiaţi de preoţie, fără frică, şi să vă dedaţi fără ruşine la zeci de mii de uneltiri pentru a ajunge la mitropolii şi la episcopii, ca să păstoriţi poporul Domnului. Ci rogu-vă, luaţi aminte la voi, cugetând la cele de sus, căutând cele de sus şi dorind cele de sus, neîngrijindu-vă de nimic din cele pământeşti, înainte de a-L fi luat pe Acela.

Da, rog iubirea voastră, să dispreţuim toate relele văzute; să ne scuturăm de toate cele trecătoare, să ne scârbim de toate cele pătimaşe şi vătămătoare, ca să dobândim atât bunătăţile cele de aici, cât şi pe cele viitoare în Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu Cel fără de început al Său Părinte şi cu Preasfântul şi Bunul şi de viaţă făcătorul Său Duh, luminii celei întreit una, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Amin.

(Extras din Filocalia sau culegere din scrierile Sfinţilor Părinţi care arată cum se poate omul curăţi, lumina şi desăvârşi – volumul VI)